

RP 25/2026 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformering av Brottspåföljdsmyndighetens organisation och av utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, fängelselagen, häktningsslagen, lagen om verkställighet av samhällspåföljder och vissa andra lagar som gäller verkställighet av straffrättsliga påföljder ändras. Dessutom föreslås det att det stiftas en ny lag om examen inom brottspåföljdsområdet. Det föreslås att lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral upphävs.

I propositionen föreslås det att bestämmelserna i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten ska ändras så att de motsvarar målen för den andra och sista fasen i den organisationsreform som genomförs vid Brottspåföljdsmyndigheten. Syftet med reformen är att utveckla skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter så att arrangemangen är förenliga med organisationsreformens första fas, som genomfördes 2022. Målet är att dessa arrangemang ska kunna svara på kraven i Brottspåföljdsmyndighetens förändrade verksamhetsmiljö. Det är i huvudsak fråga om att reformera brottspåföljdscentralernas ledningssystem samt de interna strukturerna och funktionerna vid fängelserna och byråerna för samhällspåföljder. Till de viktigaste målen för reformen hör bland annat att stödja skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens grundläggande uppgift och säkerställa enhetliga verksamhetsätt. Ändringarna förutsätter att lagen om Brottspåföljdsmyndigheten och vissa andra lagar som gäller verkställighet av straffrättsliga påföljder ändras bland annat så att brottspåföljdscentralernas organisation och de bestämmelser som gäller beslutanderätt ska motsvara reformen av Brottspåföljdsmyndighetens strukturer och av organiseringen av dess funktioner. Bestämmelser om tjänstebeteckningar och särskilda behörighetsvillkor finns i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten. Största delen av reformen genomförs genom ändringar som Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om och vilka gäller tjänstestrukturen, arbetsordningarna, tjänstemännens uppgiftsbeskrivningar, verksamhetsprocesserna och verksamhetspraxis.

Enligt propositionen ska utbildning inom brottspåföljdsområdet fortfarande motsvara kravnivån för yrkesinriktade grundexamina och yrkesexamina. Genom reformen kommer utbildningspraxis inom brottspåföljdsområdet till vissa delar bättre motsvara yrkesutbildning. Utöver de nuvarande utbildningsarrangemangen för examen inom brottspåföljdsområdet införs ett arrangemang där personer som redan har avlagt någon annan yrkesutbildning och som är anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten i en visstidstjänst som väktare kan avlägga examen i fråga. Till utbildning som ger behörighet för väktaruppgifter hör utöver examen inom brottspåföljdsområdet fortsättningsvis också en lämplig högskoleexamen. Brottspåföljdsområdets utbildningscentral hör till Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning, och därför överförs de bestämmelser som gäller utbildningscentralens förvaltning till lagen om Brottspåföljdsmyndigheten. Bestämmelser om aspekter som gäller innehållet i och arrangemangen för den utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet och de studerandes rättigheter och skyldigheter och som kräver reglering på lagnivå ska enligt förslaget finnas i den nya lagen om examen inom brottspåföljdsområdet.

I propositionen föreslås också bestämmelser om Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att under de förutsättningar som anges i lagen av privata tjänsteproducenter skaffa tjänster som stöder och biträder Brottspåföljdsmyndighetens skötsel av funktioner som inbegriper offentliga förvaltningsuppgifter och som hänför sig till verkställighet av straffrättsliga påföljder. Det är till exempel fråga om verksamhet som organisationer inom missbrukarvården producerar för att stödja ett liv utan kriminalitet. Brottspåföljdsmyndigheten gör redan nu sådana anskaffningar. Det föreslås att det föreskrivs om upphandling i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten på det sätt som avses i 124 § i grundlagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2027.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.1.1 Organiseringen av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter	5
1.1.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem	5
1.1.3 Anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter i samband med verkställande av straffrättsliga påföljder	6
1.2 Beredning.....	7
2 Nuläge och bedömning av nuläget	9
2.1 Organiseringen av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter	9
2.2 Utbildningssystemet för brottspåföljdsområdet.....	12
2.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter	22
3 Målsättning	26
3.1 Organisering av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter	26
3.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem	27
3.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter	27
4 Förslagen och deras konsekvenser	28
4.1 De viktigaste förslagen	28
4.1.1 Organisering av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter	28
4.1.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem	28
4.1.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter	31
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	32
4.2.1 Organisering av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter	32
4.2.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem	33
4.2.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter	35
5 Alternativa handlingsvägar.....	36
5.1 Organisering av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter	36
5.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem.....	38
5.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter	40
6 Remissvar	40
7 Specialmotivering.....	42
7.1 Lag om ändring av lagen om Brottspåföljdsmyndigheten.....	42
7.2 Lagen om examen inom brottspåföljdsområdet	54
7.3 Lagen om ändring av fängelselagen	66
7.4 Lagen om ändring av häktningsslagen	69
7.5 Lagen om ändring av lagen om verkställighet av samhällspåföljder	70
7.6 Lagen om ändring av 13 och 32 § i lagen om övervakad frihet på prov	71
7.7 Lagen om ändring av lagen om verkställighet av kombinationsstraff.....	71

7.8 Lagen om ändring av tvångsmedelslagen.....	71
7.9 Lagen om ändring av 6 § i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar	72
7.10 Lagen om ändring av 25 kap. 6 § i rättegångsbalken	72
7.11 Lagen om ändring av 6 § i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd	72
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	72
9 Ikraftträdande	76
10 Verkställande och uppföljning	76
11 Förhållande till andra propositioner	76
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	77
12.1 Ordnanande av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter	77
12.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem	77
12.3 Upphandling av tjänster av privata serviceproducenter för verkställighet av brottspåföljder	77
12.4 Behandling av personuppgifter	85
12.5 Bemyndiganden att utfärda förordning	86
LAGFÖRSLAG	88
1. Lag om ändring av lagen om Brottspåföljdsmyndigheten	88
2. Lag om examen inom brottspåföljdsområdet	93
3. Lag om ändring av fängelselagen	102
4. Lag om ändring av häktningsslagen	112
5. Lag om ändring av lagen om verkställighet av samhällspåföljder	117
6. Lag om ändring av 13 och 32 § i lagen om övervakad frihet på prov	119
7. Lag om ändring av lagen om verkställighet av kombinationsstraff	121
8. Lag om ändring av tvångsmedelslagen	123
9. Lag om ändring av 6 § i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar	125
10. Lag om ändring av 25 kap. 6 § i rättegångsbalken	127
11. lag om ändring av 6 § i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd	128
BILAGOR	129
PARALLELLETEXTER	129
1. Lag om ändring av lagen om Brottspåföljdsmyndigheten	129
3. Lag om ändring av fängelselagen	138
4. Lag om ändring av häktningsslagen	154
5. Lag om ändring av lagen om verkställighet av samhällspåföljder	162
6. Lag om ändring av 13 och 32 § i lagen om övervakad frihet på prov	165
7. Lag om ändring av lagen om verkställighet av kombinationsstraff	168
8. Lag om ändring av tvångsmedelslagen	170
9. Lag om ändring av 6 § i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar	172
10. Lag om ändring av 25 kap. 6 § i rättegångsbalken	175
11. lag om ändring av 6 § i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd	176
FÖRORDNINGSSUTKAST	177
Statrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten	177

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Organiseringen av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter.

Den 1 september 2022 trädde den första fasen av en tvådelade organisationsreformen i kraft när myndighetens gemensamma funktioner ombildades till en matrisorganisation. Bakgrunden till organisationsreformen var det resultatmål som justitieministeriet uppställt för Brottspåföljdsmyndigheten att utveckla sin organisationsstruktur. Syftet med reformen var att göra myndigheten till ett mer enhetligt ämbetsverk på riksnivå med förbättrad genomförandeförmåga. Reformens långsiktiga mål var att öka verksamhetens effektivitet och verkningsfullhet, särskilt i fråga om beslut som gäller fångar och personer som avtjänar en samhällspåföljd samt i fråga om påföljdernas innehåll. Syftet var att organisera Brottspåföljdsmyndigheten så att den blir flexiblere och effektivare kan reagera på förändringar i samhället och verksamhetsmiljön. Avsikten med reformen var att utveckla förutsättningarna för Brottspåföljdsmyndighetens nätverkssamarbete och kontinuiteten i tjänsterna för de personer som avtjänar brottspåföljder, så att de nödvändiga tjänsterna skulle fortsätta oavbrutet under och efter verkställigheten av påföljden. Denna reform som nu är aktuell är den andra och sista fasen i den reform som inleddes 2022.

Organisationsreformen 2022 innebar att Brottspåföljdsmyndighetens gemensamma funktioner samlades inom fyra ansvarsområden, nämligen utveckling och styrning, klientprocesser, förvaltnings- och stödtjänster samt operativ verksamhet. Inom ansvarsområdet för operativ verksamhet inrättades elva brottspåföljdscentraler, som består av fängelser och byråer för samhällspåföljder. Brottspåföljdscentralerna ansvarar för det praktiska genomförandet av straffrättsliga påföljder och häktningar inom sitt behörighetsområde.

För att genomföra reformen antogs en ny lag om Brottspåföljdsmyndigheten (221/2022). I den föreskrivs det om Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter, organisation, ledning och avgörande av ärenden. Med stöd av 11 och 12 § i lagen utfärdas närmare bestämmelser om organiseringen av arbetet genom förordning av statsrådet och i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning, som fastställts av generaldirektören, samt i brottspåföljdscentralernas arbetsordning, som fastställs av direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet.

På grundval av uppföljningen av hur den ovannämnda organisationsreformen genomfördes och de utvecklingsbehov som konstaterats förnyades Brottspåföljdsmyndighetens operativa ledningssystem från och med början av 2025 genom en sammanslagning av brottspåföljdscentralerna och byråerna för samhällspåföljder, så att det nu finns sju av dem.

I enlighet med resultatavtalet mellan justitieministeriet och Brottspåföljdsmyndigheten genomförs den andra fasen av organisationsreformen under 2026–2027. Brottspåföljdsmyndigheten gjorde en framställning om detta till justitieministeriet i mars 2025.

1.1.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem

Enligt regeringens redogörelse för rättsvården 2022 (Statsrådets publikationer 2022:68) bör Brottspåföljdsmyndigheten tilldelas ytterligare 400 personverken fram till 2027 för att säkerställa dess operativa kapacitet och för att upprätthålla verksamhetens effektivitet, säkerhet och verkningsfullhet. I rapporten sägs det dessutom att det uppskattas att en höjning av

Brottspåföljdsmyndighetens verksamhetsnivå till den nivå som lagstiftningen kräver skulle förutsätta en betydligt större personalstyrka fram till 2030. Det är troligt att en betydande del av de ytterligare resurserna kommer att avsättas för styrnings- och övervakningsuppgifter. I samband med redogörelsen för rättsvården godkände riksdagen ett ställningstagande om utbildningsrapporten, i vilket den krävde att regeringen omedelbart inleder en utredning med brett förankrad sammansättning om behoven och möjligheterna att utöka juristutbildningen samt om att utveckla den examensinriktade fortbildningen och den kompletterande utbildningen för att svara på de utmaningarna med utbildning och rekrytering av personal inom rättsvården. Även behoven och möjligheterna att utveckla utbildningen inom brottspåföljdsområdet bör utredas antingen i detta sammanhang eller separat. (Riksdagens skrivelse RSk 84/2022 rd – SRR 13/2022 rd)

Antalet fångar har under de senaste åren ökat kraftigt till följd av den skärpning av straff som genomfördes under den föregående regeringsperioden (lagstiftningen om sexualbrott och om häktade) och skärpningen av straffpraxis vid domstolarna, vilket har lett till att överbeläggningen vid fängelserna ökar. Skärpningen av straffen i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering (Statsrådets publikationer 2023:58) ökar antalet fångar under de kommande åren, men antalet fångar väntas öka också utan att åtgärder enligt regeringsprogrammet vidtas.

Enligt programmet för statsminister Petteri Orpos regering kommer flera åtstramningar av det straffrättsliga systemet och påföljdssystemet att genomföras under regeringsperioden, vilket beräknas öka det dagliga fångtalet med cirka 300 fångar. Dessa förändringar kräver inte bara en ökning av antalet platser för frihetsberövade, utan också av antalet kvalificerade anställda som arbetar i fängelser. Behovet av personal gäller i synnerhet personal som arbetar med uppgifter i anslutning till övervakning och styrning. Situationen är särskilt svår eftersom fängelserna redan före de reformer som föreskrivs i regeringsprogrammet har fyllts och antalet utbildad övervakningspersonal är otillräckligt i förhållande till det ökande antalet fångar.

Utöver de ovan nämnda mål som kräver ytterligare resurser har man i regeringsprogrammet fastställt kostnadsbesparingsmål i linje med produktivhetsprogrammet, som också gäller Brottspåföljdsmyndigheten. Dessa faktorer gör att Brottspåföljdsmyndigheten allt tydligare måste inrikta sig på att sköta sina grundläggande uppgifter. När det gäller brottspåföljdsområdets utbildningssystem innebär detta att man fokuserar på att ordna examen inom brottspåföljdsområdet och fortbildning för personalen.

Brottspåföljdsmyndigheten har 27 fängelser runt om i landet. Antalet fångar har ökat de senaste åren. Under 2025 var det dagliga fångtalet i genomsnitt 3 545, dvs. något under 200 fler än föregående år (3 356). Antalet dömda fångar var 2 499, antalet bötesfångar 75 och antalet häktade 782.

1.1.3 Anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter i samband med verkställande av straffrättsliga påföljder

För verkställandet av straffrättsliga påföljder skaffar Brottspåföljdsmyndigheten från privata tjänsteproducenter sådana tjänster som stödjer och bistår den egna verksamheten. Till dessa hör t.ex. funktioner i anslutning till de planer för strafftiden som utarbetas för fångar eller personer som avtjänar samhällspåföljder, såsom rehabilitering och utbildning, samt upphandling i anslutning till mathållning, fångarnas inköp av livsmedel och personliga bruksföremål och anskaffning av fordon och förare för fångtransporter. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag eller med stöd av lag anförtros andra än myndigheter, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de

grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Den gällande lagstiftningen innehåller inte de bestämmelser som avses i 124 § i grundlagen om att Brottspåföljdsmyndigheten kan upphandla vissa stödtjänster i samband med verkställighet av straffrättsliga påföljder och verkställighet av häktning från privata tjänsteproducenter. I propositionen föreslås det att regleringen kompletteras i detta avseende genom att nödvändiga bestämmelser tas in i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten.

1.2 Beredning

Propositionen grundar sig på ett förslag från Brottspåföljdsmyndigheten till justitieministeriet i mars 2025 om en ny organisationsstruktur för Brottspåföljdsmyndigheten och till brottspåföljdsområdets utbildningssystem. Vid Brottspåföljdsmyndigheten utarbetades förslaget på följande sätt.

Propositionen grundar sig på Brottspåföljdsmyndighetens Rise 3.0-projekt år 2023, som utvärderade de interna strukturerna och organisering av verksamheten inom brottspåföljdscentralerna, fängelserna och byråerna för samhällspåföljder samt inom Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Dessutom bedömdes behovet av att reformera utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet.

Brottspåföljdsmyndighetens strategiska ledningsgrupp fastställde följande mål för Rise 3.0-projektet och organisationsreformen: 1) Brottspåföljdsmyndighetens organisationsstruktur, ledning och styrning ska stödja dess grundläggande uppgift och strategi, 2) avtjänandet av straff ska vara lagenligt och säkert, 3) Brottspåföljdsmyndigheten ska verka på ett koordinerat och enhetligt sätt och dess grundläggande uppgift klargöras, 4) Brottspåföljdsmyndigheten ska vara närmare knuten till samhällets allmänna servicesystem och trygga fortlöpande tjänster för klienterna, 5) alla anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten ska garanteras ett säkert och lagenligt arbete enligt uppgiftsbeskrivningen och möjlighet att utvecklas i sitt arbete, förtroendekulturen ska stärkas, 6) resurserna ska inriktas korrekt med hänsyn till den grundläggande uppgiften och man ska verka i enlighet med verksamhetsmodeller med evidensbaserad verkningsfullhet och 7) ett flexibelt utbildningssystemet på brottspåföljdsområdet ska ge kompetent personal för de grundläggande uppgifterna.

Som underlag för bedömningen av Brottspåföljdsmyndighetens organisationsstruktur och behovet av förändringar i utbildningssystemet genomfördes tre förstudier inom Rise 3.0-projektet, som utarbetade beskrivningar av nuläget och bedömningar av aktuella problemområden och utvecklingsbehov. I den första förstudien¹ kartlades antalet av och kompetensen hos den personal som behövs vid brottspåföljdscentralerna samt behovet av att utveckla personalstrukturen. Dessutom gav studien en situationsbeskrivning av hur det klientnära arbetet och modellen med ansvariga tjänstemän fungerar, samt en bedömning av problemområdena och utvecklingsbehoven i nuläget. I den andra förstudien² gavs en lägesbeskrivning av chefs- och ledningsarbetet vid brottspåföljdscentralerna och utvärderades problem och utvecklingsbehov i samband med detta. I den tredje förstudien³ kartlades och bedömdes dels olika alternativ för att organisera och utveckla examens- och fortbildningsverksamheten, dels hur väl olika utbildningsalternativ motsvarade

¹ Kamppila, Eija–Kiuru, Petri: Lähityö ja rikosseuraamuskeskusten henkilöstörakenne.

² Kärkkäinen, Raimo–Schugk-Laulumaa, Susanna: Rikosseuraamuskeskusten johtamisjärjestelmä ja esihenkilötyö.

³ Sunimento, Kati–Tsharkov, Satu–Lindström, Anu: Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän kehittämistarpeet

kompetensbehoven med avseende på Brottspåföljdsmyndighetens klientarbete. I studien undersöktes Brottspåföljdsmyndighetens behov av arbetskraft och kompetens på lång och kort sikt samt förväntade förändringar i efterfrågan på arbetskraft och utbildning. Utöver dessa förstudier har man i projektet beaktat det förslag och de bakgrundsstudier som Brottspåföljdsmyndigheten utarbetade under den första fasen av organisationsreformen som genomfördes 2020.

Utifrån de ovannämnda förstudierna tillsatte Brottspåföljdsmyndigheten fyra beredningsgrupper, med uppdraget att utarbeta förslag för styrgruppen för Rise 3.0-projektet om vilka ändringar som behövs. Arbetsgruppernas uppgift var 1) att utarbeta en strategisk personalplan⁴, 2) att utarbeta ett förslag till ett operativt ledningssystem⁵, 3) att utarbeta förslag till uppgiftspaket för fängelserna och byråerna för samhällspåföljder och ett förslag till klassificering av fängelserna, och 4) att utarbeta ett förslag till ett utbildningssystem inom brottspåföljdsområdet och till en organisations- och tjänstestruktur för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral⁶. Dessutom fick Brottspåföljdsmyndighetens arbetsgrupp för utveckling av klientnära arbete i uppdrag att utarbeta ett förslag till reform av modellen med ansvariga tjänstemän.

Brottspåföljdsmyndighetens personal hördes på bred bas i samband med förstudierna. I beredningsarbetsgrupperna ingick företrädare för personalorganisationerna på brottspåföljdsområdet. En personalrepresentant ingick i projektets styrgrupp och var delaktig i dess beslutsfattande. Uppdragen och rapporterna från förstudierna och beredningsgrupperna samt förslagen från Brottspåföljdsmyndigheten diskuterades i Brottspåföljdsmyndighetens samarbetskommitté.

Styrgruppen för Rise 3.0-projektet diskuterade de ovan nämnda förstudierna och arbetsgruppernas förslag och beslutade att förorda förslagen.

Beredningen av föreskrifterna om anskaffning från privata tjänsteproducenter av funktioner som stödjer och bistår Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter grundar sig på⁷ 124 § i grundlagen enligt vilken offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag samt på utlåtanden från riksdagens grundlagsutskott i denna fråga. Justitieministeriet har fått en framställning från Brottspåföljdsmyndigheten om vilka typer av tjänster det skulle vara ändamålsenligt att anskaffa från privata tjänsteproducenter.

Som utgångspunkt för beredningen av författningarna om organisations- och utbildningsreformen har Brottspåföljdsmyndigheten gjort ett omfattande utrednings- och beredningsarbete samt en proposition om reformen. Propositionen har bredds vid justitieministeriet som tjänsteuppdrag. Till stöd för beredningen tillsattes en uppföljningsgrupp för perioden 7 oktober 2025 – 31 mars 2026. I arbetsgruppen ingår företrädare för justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Brottspåföljdsmyndigheten, Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, Vankilavirkailijain Liitto VVL ry, Rikosseuraamusalan Henkilöstöyhdistys RikHe ry, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf samt Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf.

⁴ Dnr RISE/5822/2023.

⁵ Dnr RISE/5409/2023.

⁶ Dnr RISE/5409/2023.

⁷ Dnr RISE/1255/2024.

Regeringens proposition bereddes som tjänsteuppdrag och sändes på remiss i början av januari 2026. Lagförslaget har bearbetats ytterligare vid justitieministeriet med beaktande av remissyttrandena. Remissyttrandena och hur de har beaktats i den fortsatta beredningen framgår närmare i ett separat avsnitt om detta.

<https://oikeusministerio.fi/sv/projekt?tunnus=OM033:00/2025>

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Organiseringen av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter

Lagstiftningen om organiseringen av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter

I 3 § i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten föreskrivs det om dess organisation. I paragrafens 1 mom. sägs det att Brottspåföljdsmyndigheten, som hör till justitieministeriets förvaltningsområde och verkar under styrning och övervakning av justitieministeriet, är ett riksomfattande ämbetsverk vars verksamhetsområde omfattar hela landet

Enligt 3 § 2 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten består myndigheten av ansvarsområdet för utveckling och styrning, ansvarsområdet för klientprocesser, ansvarsområdet för förvaltnings- och stödtjänster och ansvarsområdet för operativ verksamhet. Enligt 3 § 3 mom. finns det inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet brottspåföljdscentraler för verkställigheten av straff och häktning. Vid brottspåföljdscentralerna finns det byråer för samhällspåföljder, fängelser och andra enheter. Närmare bestämmelser om brottspåföljdscentralerna och deras verksamhetsområden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lagens 4 § gäller uppgifter som sköts av brottspåföljdscentralerna. I paragrafens 1 mom. föreskrivs det att en brottspåföljdscentral svarar inom sitt verksamhetsområde för verkställigheten av straff och häktning och för andra uppgifter som brottspåföljdscentralen har enligt lag eller Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning. En brottspåföljdscentral svarar för lagligheten, enhetligheten och resultaten i sin verksamhet och för utvecklingen av verkställigheten av straff och häktning under styrning av Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden. En brottspåföljdscentral ska inom sitt verksamhetsområde samarbeta med andra myndigheter och andra aktörer. Utöver vad som föreskrivs i 2 mom. ska en brottspåföljdscentral även utföra de övriga uppgifter som Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden särskilt har påfört den. Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden kan påföra en brottspåföljdscentral en annan brottspåföljdscentralens uppgifter, om det behövs för att målen för verkställigheten av straff eller häktning ska nås, för att jämna ut arbetet, för att utnyttja tillgänglig specialkompetens eller av någon annan särskild orsak.

Enligt 5 § i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten leds myndigheten av en generaldirektör. Ett ansvarsområde inom Brottspåföljdsmyndigheten leds av en direktör för ansvarsområdet. En enhet inom ett ansvarsområde leds av en enhetschef. En brottspåföljdscentral leds av en direktör för brottspåföljdscentralen. En byrå för samhällspåföljder, ett fängelse och andra enheter vid brottspåföljdscentralerna leds av en enhetschef.

I lagens 6 § föreskrivs det om hur ärenden ska avgöras. Generaldirektören avgör ärenden som gäller hela Brottspåföljdsmyndigheten, direktören för ett ansvarsområde avgör ärenden som gäller ansvarsområdet, direktören för en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller brottspåföljdscentralen och en enhetschef vid en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller enheten, om det inte har föreskrivits eller i Brottspåföljdsmyndighetens eller

brottspåföljdscentralens arbetsordning bestämts att någon annan tjänsteman ska avgöra dem. I paragrafen föreskrivs det också om rätten för generaldirektören, direktören för ett ansvarsområde och direktören för en brottspåföljdscentral och en enhetschef vid en brottspåföljdscentral att i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten i ärenden som enligt bestämmelser någon annanstans än i lag ska avgöras av en tjänsteman som är underställd honom eller henne.

Enligt lagens 11 § innehåller statsrådets förordning bestämmelser om bland annat behandling och avgörande av ärenden, om personalen, om särskilda behörighetsvillkor för tjänstemän och om organiseringen av uppgifter verksamhetsenheterna emellan. I 12 § föreskrivs det att arbetet ska organiseras i enlighet med bestämmelserna i arbetsordningen. Det rör sig bland annat om bestämmelser om den interna organisationen, arbetsfördelningen och ledningen samt om uppgifter och hur de organiseras, tjänstemännens uppgifter, befogenhetsfördelningen samt beredning och avgörande av ärenden vid brottspåföljdscentralerna, byråerna för samhällspåföljder och fängelserna.

I statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten (290/2022) föreskrivs det om ett antal för den aktuella organisationsreformen centrala frågor, såsom personal (5 §), tjänstemän med beslutsbefogenheter (6 §) enligt fängelselagen (767/2005), och särskilda behörighetsvillkor för tjänstemän (7 §).

Lagstiftningen om verkställande av straffrättsliga påföljder innehåller också bestämmelser om beslutsbefogenheter. I 1 kap. 8 § i fängelselagen finns bestämmelser om behörigheten vid Brottspåföljdsmyndigheten. När det gäller brottspåföljdscentralerna är det fråga om utövande av beslutanderätten för direktörerna för brottspåföljdscentralerna, enhetscheferna för fängelserna, enhetscheferna för byråerna för samhällspåföljder, de tjänstemän som svarar för ordnandet av sysselsättning i fängelset, tjänstemän som svarar för ordningen och säkerheten i fängelset, den tjänsteman som ansvarar för tillsyn eller övervakning, tjänstemän som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter samt andra tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten. Med undantag för direktörerna för brottspåföljdscentralerna och enhetscheferna finns det inga bestämmelser i fängelselagen som förenar beslutanderätten med en bestämd tjänstebeteckning. Enligt 1 kap. 12 § 1 mom. i fängelselagen utfärdas bestämmelser om tjänstebeteckningar och behörighetsvillkor för tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten särskilt. Som nämnts ovan finns dessa bestämmelser i 6 § i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten. I slutet av varje kapitel i fängelselagen finns bestämmelser om beslutanderätten i den fråga som behandlas i kapitlet. I t.ex. 13 kap. 17 § i fängelselagen föreskrivs det på detta sätt om beslutanderätten i fråga om möten med fångar. En sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om oövervakade besök, besök av ombud, besök av barn, besök fångar emellan, övervakade besök enligt 3 § 2 mom. och kontakter via videolänk samt om återkallande av tillstånd till dessa. En säkerhetsansvarig beslutar om avlyssning av ett övervakat besök med en teknisk anordning och upptagning vid ett övervakat besök enligt 2 § 3 mom. Enhetschefen för fängelset eller en sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig beslutar om besöksförbud. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om förvägran och avbrytande av besök. I häktninglagen (768/2005) finns motsvarande bestämmelser om beslutanderätt.

I 30 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015), i 32 § i lagen om övervakad frihet på prov (629/2013) och i 29 § i lagen om verkställighet av kombinationsstraff (801/2017) föreskrivs bland annat om samhällspåföljdsbyråns enhetschefer, biträdande direktörers, brottspåföljdschefer och tjänstemäns som ansvarar för verkställighet beslutanderätt när den aktuella påföljden verkställs. Också i tvångsmedelslagen (806/2011), lagen om Enheten för

hälso- och sjukvård för fångar (1635/2015), rättegångsbalken (4/1734) samt i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd (1379/2010) finns bestämmelser om enhetschefer.

Praxis och konstaterade problem i samband med organiseringen av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter

Fångtalet har ökat under de senaste åren. Under 2023 och 2024 var det genomsnittliga dagliga fångtalet 3 056 och 3 143. År 2025 var fångtalet 3 545. Antalet väntas öka ytterligare under de närmaste åren. Antalet fångar beräknas öka till över 4 000 redan 2029. Också antalet samhällspåföljder som ska verkställas har ökat. I början av 2023 avtjänade 3 947 personer en samhällspåföljd. Motsvarande siffror för 2024 och 2025 var 4 239 respektive 4 330.

Den klara ökningen av fångtalet har resulterat i en allt svårare överbeläggning av fängelserna. Vid överbeläggning måste säkerhetsaspekten betonas särskilt. Utnyttjandegraden för slutna fängelser var under 2025 i genomsnitt 113,6 procent och för öppna fängelser 97,3 procent. Den genomsnittliga utnyttjandegraden för alla fängelser var 108,3 procent. Genom finansiering med stöd av planen för de offentliga finanserna 2026–2029 kommer omkring 450 nya fängelseplatser att kunna skapas. I Birkaland byggs ett slutet fängelse med i begynnelsefasen 2031–2033 en avdelning med hundra platser. Det slutna fängelset i Åbo kompletteras med en ny del (143 fängelseplatser) som borde stå klar senast i början av 2028. Ytterligare slutna fängelseplatser fås genom att flytta en överförbar cellavdelning från Pello fängelse (32 platser) till Tavastehus fängelse och genom att bygga nya modulfängelser (180 platser) i anslutning till fängelserna i Helsingfors och Kylmäkoski. En plan för ett fängelseprojekt för Nyland är under arbete.

Trots ovan nämnda problem har Brottspåföljdsmyndigheten fått i uppdrag att utarbeta ett långsiktigt produktivhetsprogram som bedömer utvecklingen av den operativa kapaciteten och verksamhetsförutsättningarna samt eventuella ekonomiska anpassningsåtgärder. Den försvagade ekonomiska situationen kräver fokus på myndighetens kärnuppgifter.

Den reform som trädde i kraft i början av 2025 innebar att brottspåföljdscentralerna slogs samman så att det nu är sju i stället för elva. Samtidigt förtydligades vilka uppgifter chefen för brottspåföljdscentralerna har i förhållande till de underlydande enhetscheferna för de lokala byråerna för samhällspåföljd och för fängelserna. Enligt detta arrangemang leder och utvecklar direktören för brottspåföljdscentralen dess verksamhet och ansvarar för verksamhetens resultat och enhetlighet. Rollen betonar strategisk ledning, nätverkshantering och utveckling av personalkompetensen. Enhetscheferna vid brottspåföljdscentralerna ansvarar för att enhetens verksamhet är laglig och effektiv samt för att följa och övervaka verksamhetens enhetlighet.

Brottspåföljdscentralernas ledningssystem är dock inte helt tydligt. Deras interna styrnings- och ledningsförhållanden är delvis oenhetliga. En viktig faktor i detta avseende är att det finns skillnader i vilka uppgifter som hör till enhetscheferna för byråerna för samhällspåföljder respektive fängelserna. Till exempel är uppgifterna för en enhetschef i ett litet öppet fängelse och ett stort slutet fängelse mycket olika och kräver olika kompetens av enhetscheferna. Bland annat skiljer sig antalet och arten i fråga om de ärenden som ska avgöras av enhetschefen avsevärt mellan de olika typerna av enheter. Ett väl fungerande och tillräckligt nära chefsarbete är centralt för ledningssystemet. Detta är särskilt viktigt i verksamhet som bedrivs av en myndighet som utövar betydande offentlig makt. Behovet av att stärka de närmaste chefernas roll har identifierats inom Brottspåföljdsmyndigheten.

I slutna fängelser kategoriseras cirka tre procent av hela personalen som chefer i ledande ställning och cirka tio procent som övriga chefer. I öppna fängelser är motsvarande andelar

cirka sex och nio procent. I fråga om byråerna för samhällspåföljder är siffrorna cirka sju och åtta procent.

Att arbeta i nära kontakt med brottsmisstänkta, häktade, dömda och fångar är avgörande för att uppnå de mål för verkställigheten som har fastställs i lagstiftningen om verkställighet av straffrättsliga påföljder. Att organisera detta arbete är en viktig del av de högsta chefernas och de närmaste chefernas arbete. Brottspåföljdsmyndigheten har en modell med ansvariga tjänstemän, där den ansvariga tjänstemannen som utsetts att sköta en fångs angelägenheter till exempel introducerar fången till fängelsets vardag och praxis, håller en ankomstintervju, tillsammans med fången planerar och övervakar genomförandet av planen för strafftiden, bereder ärenden som gäller fångens olika tillstånd, deltar i förberedelserna av placeringen i övervakad frihet på prov och följer fångens välbefinnande.

När det gäller ledarskap och de närmaste chefernas arbete är det relevant på vilken nivå och med vilken kompetens beslut som innebär utövande av betydande offentlig makt fattas. Å ena sidan har ledningen för enheten det övergripande ansvaret för att myndighetens verksamhet eller en viss del av den är laglig och i övrigt lämplig. Å andra sidan bör särskilt beslut som rör enskilda brottsmisstänkta, dömda, häktade och fångar fattas så nära den berörda personen som möjligt. Vid Brottspåföljdsmyndigheten har det konstaterats att enhetschefens och den biträdande direktörens beslutsuppgifter borde minskas för att göra lednings- och chefsarbete tydligare och för att enhetschefen, biträdande direktören och de närmaste cheferna mer specifikt ska kunna fokusera uttryckligen på chefsarbetet. När man överväger möjligheten att delegera behörigheter kan det konstateras att till exempel cirka 19 400 ansökningar om permission lämnas in årligen, varav cirka 16 600 i öppna fängelser och cirka 2 800 i slutna fängelser. I de öppna fängelserna beviljas omkring 90 procent av ansökningarna och omkring 55 procent i de slutna fängelserna. Permissionsvillkoren överträds i cirka 1,5 procent av fallen. Ungefär hälften av förseelserna handlar om att den berörda personen inte återvänder vid den utsatta tidpunkten.

Utövandet av beslutanderätt sammanhänger med frågan om behörighetsvillkoren för tjänstemännen. Syftet är att se till att tjänstemän som utövar betydande offentlig makt har tillräcklig kompetens för sådana uppgifter. Tjänstebeteckningarna spelar också en roll i detta sammanhang, eftersom beslutanderätt i princip kombineras med vissa tjänstebeteckningar. Brottspåföljdsmyndighetens officiella tjänstebeteckningar enligt statsrådets förordning har reviderats i samband med organisationsreformen. Vid Brottspåföljdsmyndigheten har man konstaterat att det för tillfället finns för många tjänstebeteckningar och att de inte klart anger vilka uppgifter och vilket ansvar som hänger samman med beteckningen.

2.2 Utbildningssystemet för brottspåföljdsområdet

Lagstiftningen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral

I 3 § 4 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten sägs det att inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning finns Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, som det föreskrivs om i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006).

Enligt 1 § i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral är utbildningscentralen en enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten. Utbildningscentralen har till uppgift att ordna utbildning som leder till yrkesinriktad examen inom brottspåföljdsområdet och fortbildning samt bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet inom sitt eget område. I 1 § i statsrådets förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1448/2006) föreskrivs det också att utbildningscentralen bland annat ska delta i forsknings- och utvecklingsverksamhet som

betjänar utbildning och arbetslivet samt utveckla personalutbildning på området, framställa och publicera studiematerial som behövs i utbildningen samt delta i ordnandet av yrkeshögskoleundervisning på brottspåföljdsområdet. Utbildningscentralen kan vidare på brottspåföljdsområdet producera undervisningstjänster för andra läroanstalter.

Enligt 2 § i lagen om Brottspåföljdsmyndighetens utbildningscentral har utbildningscentralen en direktion som tillsätts av generaldirektören för Brottspåföljdsmyndigheten för fyra år i sänder. Direktionen har till uppgift att utveckla, följa och stödja utbildningscentralens verksamhet samt avgöra rättelseyrkanden och andra ärenden som hör till dess behörighet. Till direktionen hör en ordförande och högst nio andra medlemmar som var och en har en personlig suppleant. Medlemmarna ska företräda undervisningssektorn, brottspåföljdsområdet och intressentgrupperna inom det området samt annan sakkunskap som är viktig med tanke på utbildningscentralens verksamhet. En av medlemmarna och dennes suppleant företräder utbildningscentralens personal. I lagens 3 § föreskrivs det om behandling av ärenden och beslutsfattande i direktionen

Enligt lagens 4 § har utbildningscentralen en enhetschef som utnämns av generaldirektören för Brottspåföljdsmyndigheten. Enhetschefen har till uppgift att leda och utveckla utbildningscentralens verksamhet samt svara för att verksamheten ger resultat och är kvalitativ och för att målen nås. I 4 § i statsrådets förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral föreskrivs det vidare att enhetschefen har i uppgift att göra en framställning om utbildningscentralens verksamhets- och ekonomiplan och budgetar samt besluta om användningen av utbildningscentralens resurser. I lagens 5 § föreskrivs det om utbildningscentralens beslutanderätt. Ärendena avgörs av enhetschefen, om inte något annat föreskrivs i den lagen eller med stöd av den, i förordning av statsrådet. I lagen föreskrivs det om utbildningscentralens direktions beslutanderätt. I Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning kan det bestämmas att ett ärende som hör till enhetschefens behörighet ska avgöras av någon annan tjänsteman vid utbildningscentralen, med undantag för ärenden som enligt lag eller förordning av statsrådet ska avgöras av enhetschefen. Ärendena avgörs på föredragning, om inte något annat bestäms i arbetsordningen.

Enligt lagens 6 § ger Utbildningscentralen utbildning som leder till en yrkesinriktad examen inom brottspåföljdsområdet. Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning fastställer årligen på förslag av utbildningscentralens enhetschef antalet nybörjarplatser inom den utbildning som leder till examen. I lagens 7 § finns det bestämmelser om grunderna för utbildningen och om föreskrifter på lägre nivå om undervisningsplanen samt om beslutsfattandet: målen för utbildningen som leder till examen, om utbildningens omfattning och struktur och om övriga grunder för utbildningen föreskrivs genom förordning av statsrådet och bestäms närmare i utbildningscentralens examensstadga. Enligt 7 § i statsrådets förordning ger examen inom brottspåföljdsområdet de kunskaper och färdigheter som krävs för handlednings- och övervakningsuppgifter inom brottspåföljdsområdet. Examen syftar till att ge färdigheter för sådan verkställighet av straff som är målinriktad, säker och effektiv och som respekterar individens människovärde och mänskliga rättigheter. I 8 § i statsrådets förordning fastställs det att omfattningen av examen inom brottspåföljdsområdet är 90 studiepoäng. Till examen inom brottspåföljdsområdet hör grundstudier, yrkesstudier och inläring i arbetet, ett lärdomsprov och valfria studier. De centrala inlärningsmålen är laglighet och etik, rehabilitering och handledning samt säkerhet och övervakning. I 9 § i statsrådets förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral bestäms närmare om examen, undervisningsplanen, deltagande i undervisning, tillgodoräknande av andra studier och kompetens, inläring i arbetet, lärdomsprov, bedömning och betyg. I 10 § i statsrådets förordning föreskrivs det att i undervisningsplanen för examen inom brottspåföljdsområdet bestäms för varje studieperiod

dess inlärningsmål, temablock, omfattning i studiepoäng, omfattningen av undervisningen och inläringen i arbetet i studiepoäng samt de prestationer som krävs.

I 4 kap i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral regleras de studerandes rättigheter och skyldigheter. Enligt 9 § kan som studerande till utbildning som leder till yrkesinriktad examen antas den som före utgången av ansökningstiden har fyllt 18 år, som har avlagt minst andra stadiets yrkesinriktade examen, gymnasiet lärokurs eller studentexamen eller motsvarande tidigare examen eller fullgjort motsvarande studier utomlands. Dessutom krävs det att personen i fråga om sin hälsa och övriga egenskaper är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet, att han eller hon har blivit godkänd i urvalsprovet och har körrätt minst för kategori B. Enhetschefen för utbildningscentralen kan bevilja undantag från de ovan nämnda kraven, om sökanden i övrigt kan anses ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna i fråga.

I lagens 10 § föreskrivs det att utbildningscentralens direktion beslutar om antagningsförfarandet för utbildning som leder till examen samt om hurdan utbildning och arbetsfarenhet som ger extra poäng vid antagningen. Studerande till utbildning som leder till examen antas av enhetschefen för utbildningscentralen. I 12 § föreskrivs det om utbildningscentralens möjligheter att i överensstämmelse med examensstadgan räkna en studerande till godo tidigare studier eller kompetens som förvärvats på annat sätt och som till sina mål och sitt huvudsakliga innehåll motsvarar undervisningsplanen. En studerande som är missnöjd med ett beslut om tillgodoräknande får begära rättelse hos den lärare som fattat beslutet.

Enligt lagens 13 § är den utbildning som leder till yrkesinriktad examen inom brottspåföljdsområdet avgiftsfri för den studerande. Enligt paragrafen föreskrivs det genom förordning av justitieministeriet om studiesociala förmåner i anslutning till utbildning som leder till examen. Justitieministeriet har utfärdat en förordning om studiesociala förmåner i utbildning som leder till yrkesinriktad examen på brottspåföljdsområdet (501/2012). Enligt förordningens 1 § betalar utbildningscentralen ersättning enligt statens resereglemente till de studerande för resekostnaderna för resor som hör till studierna, med undantag av praktikperioder. Om lön för praktikperioder föreskrivs det i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Med stöd av förordningens 2 § ordnar utbildningscentralen vid behov avgiftsfri inkvartering för studerande utan ett tjänsteförhållande så att företrädare ges studerande vars permanenta bostad ligger mer än 80 kilometer från utbildningscentralen. I förordningens 3 § föreskrivs det genom en hänvisning till hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) om studerandehälsövård och till lagen om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämförbara med arbete (1318/2002). En studerande i tjänsteförhållande är berättigad till företagshälsövärdens tjänster.

I lagens 15 § sägs det att utbildningscentralen kan förordna den som studerar för examen att under utbildningen utföra utbildningsrelaterade uppgifter.

I lagens 15 a och 16 § finns bestämmelser om bedömning av studieprestationer. Den lärare som svarar för undervisningen i de studier som ska bedömas beslutar om bedömningen av den studerandes studieprestationer. I bedömningen av utbildning som ordnas på en arbetsplats under en period av inläring i arbetet deltar också arbetsplatshandledaren. En studerande har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna har tillämpats på studieprestationerna. En studerande som är missnöjd med bedömningen av kan begära rättelse hos den lärare som utfört bedömningen.

Med stöd av lagens 17 § kan utbildningscentralen förordna den som studerar för examen att delta i en drogtest om det finns grundad anledning att misstänka att den studerande uppträder påverkad av rusmedel under utbildningstiden eller under en period av inläring i arbetet.

I 18 § finns bestämmelser om inläring i arbetet: En studerande är skyldig att delta i de perioder av inläring i arbetet som ingår i examen vid den enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten till vilken han eller hon anvisas. I perioden av inläring i arbetet kan även ingå arbete inom någon annan sektor. Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för förvaltning och stödtjänster beslutar om den lön som betalas under perioden av inläring i arbetet.

I 19 § finns en hänvisning till arbetarskyddslagen (738/2002) beträffande de studerandes arbetarskydd. I 20 § föreskrivs det om tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande av information.

I 21 § förutsätts det att den som studerar för examen ska slutföra studierna enligt undervisningsplanen inom den maximitid som anges i den gällande undervisningsplanen. Enhetschefen för utbildningscentralen kan på en studerandes begäran skjuta upp hans eller hennes studierätt till den tidpunkt då utbildningen följande gång inleds, dock med högst ett år.

Med stöd av 22 § kan enhetschefen för utbildningscentralen bestämma att rätten att delta i utbildning som leder till examen går förlorad, om 1) den som antagits som studerande inte har anmält sig till utbildningscentralen på föreskrivet sätt och utbildningscentralen av grundad anledning inte godtar anmälan efter den utsatta tiden, 2) om en studerande har konstaterats ha en sådan sjukdom eller skada som uppenbart utgör ett bestående hinder för deltagande i utbildningen och avläggande av examen, eller 3) om en studerande inte har slutfört sina studier inom den maximitid som fastställs i undervisningsplanen, om inte utbildningscentralen av särskilda skäl beviljar den studerande extra tid för att slutföra studierna. I 23 § föreskrivs det att enhetschefen för utbildningscentralen på ansökan av en studerande som studerar för examen eller på initiativ av enhetschefen kan avbryta dennes studier.

Enligt 24 § kan enhetschefen för utbildningscentralen, när en muntlig anmärkning inte anses vara en tillräcklig påföljd, ge en studerande som studerar för examen en skriftlig varning, om han eller hon under utbildningstiden har uppträtt på ett sätt som är olämpligt för en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten, har försummat att delta i undervisningen eller har brutit mot utbildningscentralens ordningsstadga. Som olämpligt uppträdande ska betraktas särskilt en gärning eller ett beteende som skulle kunna äventyra förtroendet för att de uppgifter som hör till en tjänsteman inom brottspåföljdsområdet sköts på ett ärligt, tillförlitligt och rättvist sätt. Enhetschefen för utbildningscentralen kan ge en studerande som studerar för examen en skriftlig varning också om den studerande vägrar genomgå ett drogtest eller lämnar ett prov som utvisar missbruk av berusningsmedel

Under de förutsättningar som anges i lagens 25 § kan enhetschefen för utbildningscentralen stänga av en studerande från utbildning som leder till examen. Detta är möjligt om den studerande 1) i samband med ansökan om att bli antagen till utbildningen har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller hemlighållit någon sådan väsentlig omständighet om sig själv som kunde ha förhindrat antagning till utbildningen, 2) under utbildningstiden har gjort sig skyldig till ett sådant brott som visar att han eller hon är olämplig för arbete på brottspåföljdsområdet eller i övrigt har uppträtt på ett sätt som är olämpligt för en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten och en skriftlig varning inte ska anses vara en tillräcklig påföljd, 3) vid avläggandet av examen vägrar genomgå den drogtestning eller lämnar ett prov som utvisar missbruk av berusningsmedel, och en skriftlig varning inte ska anses vara en tillräcklig

påföljd, 4) inte återupptar studierna efter att den tidsfrist som avses i 23 § löpt ut, eller det inte längre föreligger grunder för fortsättande av utbildningen, 5) upprepade gånger eller i väsentlig omfattning försummar att delta i undervisningen, eller 6) upprepade gånger eller i väsentlig omfattning har brutit mot utbildningscentralens ordningsstadga. Som brott eller olämpligt uppträdande ska betraktas särskilt en gärning eller ett beteende som skulle kunna äventyra förtroendet för att de uppgifter som hör till en tjänsteman inom brottspåföljdsområdet sköts på ett ärligt, tillförlitligt och rättvist sätt. Ett beslut om avstängning kan verkställas genast, om inte utbildningscentralen eller förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Innan det fattas ett beslut om förlust eller avbrytande av studierätten, tilldelande av anmärkning eller varning eller avstängning av en studerande ska enligt 26 § det ärende, den gärning eller den försummelse som beslutet grundar sig på specificeras, den studerande höras samt annan behövlig utredning inhämtas.

I 27 § föreskrivs det om den av utbildningscentralens enhetschef fastställda ordningsstadgan, i vilken det kan tas in sådana bestämmelser som är behövliga för tryggheten och trivseln bland de studerande inom studiekollektivet och som kan gälla de praktiska arrangemangen och korrekt uppträdande vid utbildningscentralen samt vid uppdrag och övningar i samband med utbildningen. De studerande är förpliktade att följa ordningsstadgan.

I lagens 5 kap. finns bestämmelser om yrkeshögskoleexamen. Av 28 § framgår det att den utbildning på brottspåföljdsområdet som leder till yrkeshögskoleexamen anordnas av yrkeshögskolan Laurea i samarbete med utbildningscentralen. Vid utbildningen iakttas i tillämpliga delar yrkeshögskolelagen (351/2003). De studerande är studerande vid yrkeshögskolan. Läroanstalterna har hand om utbildningen enligt vad som närmare vid behov bestäms genom förordning av statsrådet och enligt vad läroinrättningarna kommer överens om. I 29 § hänvisas det beträffande finansieringen av yrkeshögskoleutbildningen till lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998). Yrkeshögskolan ersätter utbildningscentralen för den undervisning centralen tillhandahåller i enlighet med vad yrkeshögskolan och centralen avtalar om saken årligen.

I lagens 5 kap. finns det också bestämmelser om rättelseyrkande och ändringssökande. Enligt 30 § kan den som är missnöjd med beslut som gäller antagning av studerande, tillgodoräkande av tidigare studier eller kompetens, bedömningen av en studieprestation, förlust av studierätt, avbrott i studierna, varning eller avstängning från utbildningen söka rättelse i beslutet. I ett beslut i vilket rättelse får sökas får ändring inte sökas genom besvär. I ett beslut som i ett rättelseförfarande meddelats om bedömning av en studieprestation eller tillgodoräkandet av tidigare studier och kompetens får ändring inte enligt 31 § sökas genom besvär. Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). I beslut som förvaltningsdomstolen meddelat i ett ärende som avses i den lagen får ändring dock inte sökas genom besvär.

Lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral innehåller flera bemyndiganden att utfärda förordning av statsrådet om bland annat utbildningscentralens och dess direktions och enhetschefers uppgifter, den behörighet som en yrkesexamen ger, examensstadgans och undervisningsplanens noggrannare innehåll samt om utbildningscentralens organisation, behandlingen av ärenden, tjänster och behörighet samt om utbildningen. Enligt 5 § i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndighetens utbildningscentral innehåller Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning närmare bestämmelser om utbildningscentralens

uppgifter, organisation, ledning, tjänstemännens uppgifter och vikarier samt beredningen och avgörandet av ärenden i utbildningscentralen.

Bestämmelserna i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndighetens utbildningscentral har behandlats ovan i samband med vart och ett av de frågekomplex om vilket det föreskrivs i lagen. Dessutom föreskrivs det i 12 § i statsrådets förordning om särskilda behörighetsvillkor för utbildningscentralens personal. Av utbildningscentralens enhetschef krävs det licentiatexamen eller doktorexamen, förtrogenhet med personalutbildning och utbildningscentralens uppgiftsområde samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap. Särskilda behörighetsvillkor för överlärare är för undervisningsområdet lämplig högre högskoleexamen, för lärare för undervisningsuppgiften lämplig högskoleexamen eller examen i fängsvård, för utbildningschefen och undervisningsplaneraren högre högskoleexamen, för bibliotekarien högre högskoleexamen och utbildning inom biblioteks- eller informationsbranschen, samt för ekonomidirektören högskoleexamen. Till tjänsten som överlärare och lärare kan dessutom utnämnas som ordinarie endast en person som har avlagt lärarutbildning med en omfattning på minst 35 studieveckor, så att lärarutbildningen ska genomgås senast tre år efter det att tjänsteförhållandet inleddes. I statsrådets förordning föreskrivs det också bland annat om tillsättande av tjänster och anställning av annan personal (13 §) och om beviljande av tjänstledighet (14 §).

Praxis och konstaterade problem inom brottspåföljdsområdets utbildningssystem

Under 2000-talet har man upprepade gånger granskat hur brottspåföljdsområdets utbildningssystem fungerar och hur det eventuellt behöver reformeras.⁸ De utredningar som gjordes 2007 och 2009 inriktades särskilt på hur examensutbildningen av övervakningspersonal bör organiseras strukturellt. Enligt arbetsgruppen från 2007 tryggades tillgången på yrkeskunniga väktare bäst antingen genom att förlänga den egna examensutbildningen eller genom att ordna fortbildning som ger kompetens för övervakningsuppgifter som en del av social- och hälsovårdens grundläggande utbildning inom undervisningsförvaltningen eller som en del av det grundläggande utbildningsprogrammet inom säkerhetsbranschen.⁹

I utredningen från 2009 ansåg undervisningsministeriet att det inte föll sig naturligt att utveckla grundexamen i fängsvård som en del av det allmänna utbildningssystemet under undervisningsministeriet. Utredningen innehöll dock utvecklingsförslag som skulle ha gjort det möjligt att koppla yrkesutbildningen för fängsvård närmare det allmänna utbildningssystemet under undervisningsministeriet. I utredningen gjordes bedömningen att det för att tillgodose kriminalvårdens framtida kompetensbehov vore naturligt att utveckla väktarutbildningen så att personer med en examen i det allmänna utbildningssystemet vars tidigare kompetens kan

⁸ Bland de utredningar som under senaste tider har gjort om brottspåföljdsområdet kan särskilt nämnas Jyri Paasonens utredning Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuden ja valvontatyön ulkoinen arviointi (Brottspåföljdsmyndighetens publikation 2/2021), Jussi Pajuojas utredning Rikosseuraamuslaitoksen valvonta- ja ohjaustehtävissä toimivan henkilökunnan rekrytointi- ja koulutusjärjestelmän kehittämistarpeita koskeva selvitys 12.1.2022 samt Kati Sunimentos, Satu Tsharkovs och Anu Lindströms förstudie om reformbehoven inom brottspåföljdsområdets utbildningssystem (Dnr RISE/3240/2023) och de andra utredningar som nämns i den. Viktiga slutsatser ingår i Eija Kamppilas och Petri Kiurus förstudier från 2023 om personalstrukturen och om klientarbete samt modellen med ansvariga tjänstemän. Rapporterna är flera år gamla och de statistiska och andra iakttagelser som ingår i dem är inte till alla delar helt aktuella.

⁹ Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamistarpeita koskeva esiselvitys. Anu Lindström, Kati Sunimento, Satu Tsharkov. Rapport. Offentlig. RISE/3240/2023. 31.1.2024.

utnyttjas på bästa möjliga sätt i väktararbete väljs ut för utbildning för väktaruppgifter. Enligt rapporten produceras säkerhets- och rehabiliteringskompetens som stödjer fängvårdsarbetet i synnerhet inom yrkesinriktade grundexamina, specialyrkesexamina samt yrkeshögskoleexamina inom säkerhetsbranschen och social- och hälsovårdssektorns utbildningssystem.¹⁰

Rapporten, som färdigställdes 2011, behandlade utförligt utvecklingsbehoven för brottspåföljdsområdet och statusen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. En arbetsgrupp som utredde dessa frågor föreslog att Brottspåföljdsområdets utbildningscentralens administrativa ställning skulle ändras och ombildas till en riksomfattande enhet inom Brottspåföljdsmyndigheten¹¹.

Under 2000-talet har innehållet i den utbildning som utbildningscentralen ger utvecklats för att möta de allt mer omfattande uppgifterna inom brottspåföljdsområdet och kompetenskraven för personalen. År 2007 reformerades innehållet radikalt i grundexamen inom fängvården. Syftet med utbildningen var att ge de studerande mer omfattande kunskaper och färdigheter i brottspåföljdsområdets föränderliga verksamhetsmiljö. Utöver grund- och yrkesstudier ingick inläring i arbetet samt ett lärdomsprov i utbildningen. Den förnyade utbildningens längd fastställdes till 13 månader. År 2013 kombinerades examensutbildningen närmare med den kandidatexamen i socionomi som ordnas av yrkeshögskolan Laurea. I samverkan mellan utbildningscentralen och yrkeshögskolan Laurea utvecklades utbildningens innehåll för att tillgodose Brottspåföljdsmyndighetens behov av högt utbildad personal. Målet har varit att allt fler tjänstemän som arbetar med övervakning och handledning inom Brottspåföljdsmyndigheten ska ha avlagt högskoleexamen.

I den första fasen av reformen av Brottspåföljdsmyndighetens organisation, som trädde i kraft 2022, var syftet att Brottspåföljdsområdets utbildningscentral inte längre skulle vara en separat verksamhet från Brottspåföljdsmyndighetens övriga verksamhet, utan i stället vara närmare knuten till Brottspåföljdsmyndighetens utvecklingsarbetet. Målet var att utbildningscentralen skulle delta i utvecklingsarbetet inom brottspåföljdsområdet genom att till exempel förutse framtida kompetensbehov och säkerställa ett utbildningsutbud som tillgodoser behoven. Utbildningscentralen integrerades därför i Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. Med denna åtgärd blev utbildningscentralen närmare knuten till Brottspåföljdsmyndighetens strategiska och operativa ledning. Syftet var att säkerställa enhetligheten i utbildningscentralens verksamhet samt myndighetens övergripande mål. I reformen överfördes ordandet av stödtjänsterna för utbildningscentralens personal- och ekonomiförvaltning till Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden.

Utvecklingen av utbildningssystemet för brottspåföljdsområdet kräver förnyelse av utbildningscentralens verksamhet. Den nuvarande regleringen av utbildningscentralen är delvis mycket detaljerad.

Direktionen, som utövar offentlig makt och till exempel avgör rättelseyrkanden och beslutar om förlust av studierätten, avbrytande av studierätten, utfärdande av varning och avstängning från utbildning, kan ses som en slags kvarleva inom utbildningscentralens organisation och verksamhet. Direktionen fungerar som ett kollegium och röstar om beslut. Inom

¹⁰ Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamistarpeita koskeva esiselvitys. Anu Lindström, Kati Sunimento, Satu Tsharkov. Rapport. Offentlig. RISE/3240/2023. 31.1.2024.

¹¹ Rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän uudistamistarpeita koskeva esiselvitys. Anu Lindström, Kati Sunimento, Satu Tsharkov. Rapport. Offentlig. RISE/3240/2023. 31.1.2024.

Brottspåföljdsmyndigheten utövar inget annat kollegialt organ beslutanderätt i förvaltningsärenden. Med tanke på enhetligheten i Brottspåföljdsmyndighetens förvaltningssystem kan kollegialt beslutsfattande därför inte anses vara ett lämpligt arrangemang för utövandet av myndighetens beslutanderätt, inte heller vid anordnandet av utbildning inom brottspåföljdsområdet.

Enligt 7 § 1 mom. 6 punkten i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten är ett särskilt behörighetskrav för väktartjänst en yrkesinriktad examen inom fängvården eller lämplig högskoleexamen. Möjligheten att avlägga en sådan yrkesinriktad examen finns endast vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Avvikelser från behörighetsvillkoren för väktare kan enligt den nämnda paragrafens 2 mom. i fråga om tidsbestämda, sammanlagt högst två år långa tjänsteförhållanden göras för att säkerställa systemet med arbetspraktik, trygga tillgången på säsongsarbetskraft eller av någon annan motsvarande orsak. Av en väktare krävs också i dessa fall sådan skicklighet och förmåga som förutsätts för att uppgiften ska kunna skötas med framgång. Till tvåårsperioden räknas inte tiden för sådan inläring i arbetet och arbetspraktik i anslutning till en examen inom brottspåföljdsområdet som avläggs inom ramen för ett tjänsteförhållande för viss tid som väktare. Med stöd av de särskilda behörighetsreglerna kan således en person med högskoleexamen som saknar utbildning i eller erfarenhet av säkerhets- eller övervakningsuppgifter utnämnas till en fast väktartjänst och en person som saknar utbildning i branschen till en visstidstjänst på högst två år.

De utredningar som på senare tid har gjorts om utbildningssystemet på brottspåföljdsområdet har visat på behovet av att utveckla systemet. Det ökande behovet av personal som arbetar med övervakning och handledning, det ökande antalet icke-utbildade anställda och personalomsättningen samt pensioneringarna kräver en ökning av antalet personer som får utbildning. Detta minskar antalet fast anställda tjänstemän, särskilt när det gäller övervakningsuppgifter, där det råder brist på arbetskraft, och situationen befaras försämrats ytterligare. Den genomsnittliga omsättningen i fråga om väktartjänster är 8 procent, vilket med nuvarande antal anställda innebär i genomsnitt 120–130 väktare per år. Under de kommande åren beräknas cirka 30–45 väktare pensioneras årligen. Med beaktande av de ytterligare fängelseplatser som det redan beslutats om är den preliminära uppskattningen att Brottspåföljdsmyndigheten kommer att behöva rekrytera cirka 200 nya väktare 2027 och 2028. I Birkaland uppförs ett nytt slutet fängelse där man i den första fasen 2031–2033 bygger en avdelning med hundra platser. Det beräknas att cirka 60–70 väktare behöver rekryteras till fängelset. Brottspåföljdsmyndighetens efterfrågeprognos, det vill säga det uppskattade behovet av nya väktare, kommer att vara cirka 200 väktare per år under de kommande åren. I genomsnitt blir 154 väktare utexaminerade årligen. Under åren 2023–2026 har antalet väktarpersonal utökats med cirka 170 årsverken. År 2026 har antalet väktare som utbildas vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral höjts till 160 studerande.

Samarbetet med Laurea i ordnandet av utbildningen har medfört fördelar när det gäller att utveckla personalens kompetens till högskolenivå, men har samtidigt flyttat fokus från den yrkesinriktade utbildningen. Det har konstaterats att Brottspåföljdsmyndighetens begränsade utbildningsresurser bör utnyttjas fullt ut för yrkesinriktad utbildning och fortbildning av personalen.

I rapporten om den externa utvärderingen av Brottspåföljdsmyndighetens säkerhets- och övervakningsarbete beskrevs dagsläget i fråga om utmaningarna, riskerna och fungerande praxis för övervakningsarbetet i fängelserna samt gavs rekommendationer för utvecklingen av

säkerhets- och övervakningsarbetet. En viktig slutsats var det konstaterade behovet av att dels öka övervakningspersonalen samt dels utbilda personalen i säkerhetsfrågor.¹²

Utredningen om behovet av att utveckla rekryterings- och utbildningssystemet för Brottspåföljdsmyndighetens personal i övervaknings- och styrningsuppgifter fokuserade särskilt på en situation där det finns allt mer utbildad personal i dessa uppgifter. År 2021 uppgick andelen utbildad personal till 10,3, procent. År 2023 var motsvarande siffra 13,6 procent och 2025 13,1 procent. Åldersfördelningen bland övervakningspersonalen är ganska jämn, men förutsebara förändringar kräver proaktiv planering och åtgärder för att säkerställa utbildningskapaciteten. Detta är nödvändigt för att ha tillräcklig och kvalificerad övervakningspersonal, både för att åtgärda den rådande personalbristen och för att säkra tillgången till övervakningspersonal som behövs för att hantera det ökande antalet fångar i framtiden.¹³

Enligt den ovannämnda rapporten ligger utbildningssystemet på brottspåföljdsområdet väl i linje med internationella avtal och rekommendationer, nämligen Europarådets fängelseregler, CDPC:s rekommendationer och Förenta nationernas minimiregler för kriminalvård. I exempelvis rekommendationerna från Europarådets CDPC-kommitté om utbildning av övervakningspersonalen inom brottspåföljdsområdet ingår en förteckning över delområden som bör ingå i denna utbildning¹⁴. Delområdena är följande: brottspåföljdsområdets mål, den rättsliga referensramen, verksamhetsmetoder och bestämmelserna för dem, grundläggande och mänskliga rättigheter, yrkesetik, fängelsesäkerhet, maktmedel, suicidalitet och självskadebeteende, psykologiska, sociala och kriminologiska aspekter, riskbedömning, planering och genomförande av strafftiden, rapportering, konfidentialitet, utnyttjande av sociala medier och dataskydd, användning av informationssystem, arbete med unga fångar, könsidentifikation, förmåga att identifiera faktorer i anslutning till psykisk ohälsa, svag begåvning och substansberoende, identifiering av diskriminerande metoder och vikten av professionellt stöd till personalen.

Ur denna synvinkel är det inte nödvändigt att göra några väsentliga ändringar i examensutbildningens innehåll. Praxis har dock visat att det sätt på vilket utbildningen ordnas, dess attraktionskraft och tillgänglighet bör utvecklas så att Brottspåföljdsmyndigheten kan få tillräckligt med lämpligt utbildad övervakningspersonal. I rapporten betonas behovet av att organisera brottspåföljdsområdets examensutbildning på ett flexibelt sätt, så att både nuvarande personal i fängelser som inte genomgått en sådan utbildning och nya personer som är intresserade av brottspåföljdsområdet kan söka sig till utbildningen. I rapporten betonas det att särskild utbildning på brottspåföljdsområdet är en nödvändig förutsättning för att övervakningspersonalen ska kunna utföra sina uppgifter på ett korrekt sätt. Enbart allmän utbildning ger inte tillräcklig kompetens för att utföra krävande övervakningsuppgifter på brottspåföljdsområdet.¹⁵

¹² Jyri Paasonens rapport Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuden ja valvontatyön ulkoinen arviointi (Brottspåföljdsmyndighetens publikation 2/2021),

¹³ Jussi Pajuojas utredning Rikosseuraamuslaitoksen valvonta- ja ohjaustehtävissä toimivan henkilökunnan rekrytointi- ja koulutusjärjestelmän kehittämistarpeita koskeva selvitys 12.1.2022.

¹⁴ European Committee on Crime Problems. CM(2019)111 Guidelines regarding recruitment, selection, education, training and professional development of prison and probation staff.

¹⁵ Jussi Pajuojas utredning Rikosseuraamuslaitoksen valvonta- ja ohjaustehtävissä toimivan henkilökunnan rekrytointi- ja koulutusjärjestelmän kehittämistarpeita koskeva selvitys 12.1.2022.

Efter ett besök i Finland hösten 2020 av Europarådets kommitté för förhindrande av tortyr (CPT) rekommenderade kommittén i sin rapport att Finland effektiviserar åtgärderna för att öka samverkan mellan personal och fångar och erbjuder personalen introduktions- och fortbildning på området (punkt 37 i rapporten). Kommittén rekommenderade likaså myndigheterna i Finland att bland annat genom tillräcklig finansiering säkerställa att alla fängelser har en tillräcklig personal, i synnerhet övervakningspersonal, med relevant utbildning (punkt 57 i rapporten).

För närvarande kan man två gånger om året söka till examensutbildning inom brottspåföljdsområdet. Totalt 664 ansökningar till denna utbildning lämnades under 2023. År 2024 var antalet ansökningar 743. År 2022 ordnades endast en ansökningsomgång med 393 sökande. Efter ansökningsperiodens slut kallas varje år ett visst antal sökande till ett konditionstest. De som har klarat konditionstestet kallas till ett lämplighetstest och det slutliga urvalet görs efter Säkerhetspolisens säkerhetsutredning. Det har varit ett stort antal sökande till examensutbildningen, men antalet som deltagit i urvalsproven har varit betydligt lägre än antalet sökande. Mellan 2000 och 2009 deltog i genomsnitt 65 procent av de sökande i urvalsproven, men mellan 2010 och 2019 var deltagandet nere i endast 41 procent. Under 2020 deltog 53 procent och under 2021 51 procent i urvalsproven. Under 2023 deltog mellan 33 och 35 procent av de sökande i urvalsprovet. Under 2023 fanns det 120 nybörjarplatser uppdelade på två ansökningsomgångar, dvs. 60 respektive 60 nybörjarplatser. I vardera urvalsprovet deltog 114 sökande. Antagningsprocenten för utbildningen ligger således något över 50 procent. Mellan 2001 och 2020 avbröt i genomsnitt 8 procent av nybörjarna sina studier. För närvarande avbryter cirka 4 procent studierna. Gallringen i branschen är således obetydlig. Man kan dra den slutsatsen att alla utexaminerade i praktiken får en fast tjänst hos Brottspåföljdsmyndigheten. Det faktum att inte alla sökande klarar det konditionstest som ingår i antagningskraven bidrar till en ytterligare minskning av antalet potentiella sökande som väljs ut på grundval av individuella fysiska prestationer. Å andra sidan är andelen sökande som klarar konditionstestet hög (85–90 procent). I utredningarna har konditionstestet i allmänhet ansetts vara relativt lätt. Av personer med universitetsexamensbakgrund som utnämns till en tjänst eller av personer som utnämns till ett tjänsteförhållande för viss tid krävs inget konditionstest.

Arrangemangen kring den socionomexamen som ordnas i samarbete mellan Brottspåföljdsmyndigheten och yrkeshögskolan Laurea skiljer sig från hur avläggandet av en sedvanlig yrkeshögskoleexamen är ordnad. Det avtal som Brottspåföljdsmyndigheten har med Laurea om en separat och lättare kanal än den gemensamma antagningen till socionomstudier inom brottspåföljdsområdet kan innebära att högst 40 väktare som avlagt yrkesexamen inom brottspåföljdsområdet övergår till yrkeshögskolestudier inom brottspåföljdsområdet vid sidan av sitt arbete. Motsvarande antal år 2025 var 20 personer.

Också yrkeshögskolan Savonia ordnar med separat ansökning en utbildning som leder till en socionomexamen med inriktning på brottspåföljdsområdet. Antalet personer som får sådan utbildning har dock varit ganska lågt, mellan 0 och 12 per år. År 2025 kommer yrkeshögskolan Savonia endast att ha gemensam ansökan, varvid undervisningen inte påverkar Brottspåföljdsmyndighetens resurser.

Enligt 7 § 1 mom. 6 och 7 punkterna i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten är särskilda behörighetsvillkor för väktare således yrkesinriktad examen inom fängsvården eller lämplig högskoleexamen och för handledare lämplig yrkesinriktad examen på andra stadiet eller lämplig högskoleexamen. Det särskilda kvalifikationskravet för en väktartjänst ligger på nivå 4 i enlighet med statsrådets förordning om referensram för examina och övriga samlade kompetenser (120/2017). Även i internationella rekommendationer skulle nivån på kompetens eller utbildning av väktare vara nivå 4. Enligt förstudierna är nivå 6, där en yrkeshögskoleexamen är placerad, inte ett absolut krav för utbildningsnivån i

övervakningsuppgifter och inte heller för alla kombinerade övervaknings- och handledningsuppgifter eller för alla handledningsuppgifter.

Utifrån de utredningar som har gjorts är det inte möjligt att se behovet av sådana förändringar att det uteslutande behörighetsvillkoret för Brottspåföljdsmyndighetens alla övervaknings- och handledningsuppgifter skulle vara högskoleexamen. Snarare kan man se det så, att det finns ett växande behov uttryckligen av tjänstemän med en yrkesinriktad utbildning, både nu och i framtiden. När det gäller att säkerställa att Brottspåföljdsmyndighetens utbildningsresurser är tillräckliga är det värt att notera att 2 300–2 500 personer årligen avlägger socionomexamen på yrkeshögskolenivå. De är tillgängliga på arbetsmarknaden, vilket gör att det inte finns något behov av att inrikta Brottspåföljdsmyndighetens utbildningsresurser till att ordna socionomutbildning.

Enligt den förstudie om behovet av en reform av utbildningssystemet på brottspåföljdsområdet som gjorts i samband med beredningen av reformen, ligger den särskilda styrkan i den utbildning som ordnas av Brottspåföljdsmyndighetens utbildningscentral i den högkvalitativa teoretiska undervisningen och i praktiska övningar. De flesta lärare har arbetslivserfarenhet av arbete i fängelser eller byråer för samhällspåföljder, vilket innebär att de har breda kunskaper om brottspåföljdsområdet. Men enligt förstudien uppfyller den nuvarande utbildningsmodellen inte framtidens behov, trots att den producerar en jämn kompetens, uppfyller internationella rekommendationer och ger utbildning av hög kvalitet. Behovet av att reformera brottspåföljdsområdets utbildningssystem riktas närmast in på att säkerställa antalet utbildade väktare som krävs i framtiden. Flexibilitet och hänsyn till de studerandes individuella kompetensbehov samt arbetslivets krav är centrala faktorer när utbildningen ordnas. I förstudien ansågs utbildning i lagstiftning och säkerhet inom brottspåföljdsområdet vara de viktigaste delarna av examensutbildningen. Vikten av fortbildning betonas också för att upprätthålla och utveckla kompetensen.¹⁶

På grundval av de utredningar som beskrivs ovan kan man dra slutsatsen att den nuvarande utbildningsmodellen på brottspåföljdsområdet inte ger ett tillräckligt antal kvalificerad personal med examensutbildning för att tillgodose Brottspåföljdsmyndighetens framtida personalbehov. Det finns också skäl att beakta att antalet fångar beräknas öka framöver. Brottspåföljdsmyndigheten måste under rådande omständigheter koncentrera sig på att sköta sina grundläggande uppgifter. Detta förutsätter att man inom utbildningssystemet för brottspåföljdsområde lägger större vikt vid yrkesinriktad examensutbildning och fortutbildning av personalen.

2.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter

Lagstiftning om anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter

Lagstiftningen om verkställighet av straffrättsliga påföljder innehåller bestämmelser som gör det möjligt för den dömda att uppfylla sin sysselsättnings- eller verksamhetsskyldighet i verksamhet som tillhandahålls av en privat tjänsteproducent eller delta i fritidsaktiviteter eller religiösa aktiviteter som dessa ordnar. Både offentliga sammanslutningar och privata

¹⁶ Kati Sunimentos, Satu Tsharkovs och Anu Lindströms förstudie om utvecklingsbehoven inom brottspåföljdsområdets utbildningssystem (Dnr RISE/3240/2023).

tjänsteproducenter ordnar verksamhet med stöd av dessa bestämmelser. Till bestämmelserna hör till exempel nedan nämnda.

Enligt 8 kap. 6 § 1 mom. i fängelselagen kan en fånge ges tillstånd att under ordinarie arbetstid arbeta eller delta i arbetspraktik utanför fängelset. Enligt 8 kap. 8 § 1 mom. i fängelselagen kan en fånge delta i utbildning som ordnas i ett fängelse eller utanför ett fängelse. Brottspåföljdscentralen eller fängelset avtalar med utbildningsanordnarna om att i fängelset ordna utbildning som leder till examen eller annan utbildning. I 8 kap. 9 § i fängelselagen finns bestämmelser om deltagande i sysselsättning utanför fängelset. För det första kan en fånge ges tillstånd att bedriva studier utanför fängelset. Dessutom kan en fånge som har drogproblem eller som bedöms ha särskilda svårigheter att klara sig i frihet för en viss tid placeras i en anstalt utanför fängelset eller någon motsvarande enhet där han eller hon deltar i missbrukarvård eller i någon annan målinriktad sysselsättning som främjar hans eller hennes möjligheter att klara sig. En fånge kan också beviljas tillstånd att utanför fängelset under tillräcklig övervakning delta i någon sysselsättning som ordnas eller godkänns av fängelset och som stödjer fångens rehabilitering, kontakter och anpassning i samhället.

Enligt 8 kap. 10 § i fängelselagen kan det tillstånd som avses i kapitlets 6 § ges eller beslut enligt 9 § fattas bland annat om tillståndet eller placeringen främjar genomförandet av planen för strafftiden, om det kan anses sannolikt att fången kommer att iaktta de villkor som gäller drogfrihet, begränsningar av rörelsefriheten och deltagande i sysselsättning och om iakttagandet av villkoren kan övervakas på lämpligt sätt. Ett villkor för placering i en anstalt utanför fängelset är dessutom att fängelset, förlägningsplatsen och fången har ingått ett skriftligt placeringsavtal. Placeringen kräver också att fången samtycker till att fångvårdsmyndigheterna får lämna förlägningsplatsen de uppgifter som är behövliga för placeringen och att förlägningsplatsen får underrätta fångvårdsmyndigheterna om brott mot villkoren.

I 11 kap. i fängelselagen föreskrivs om fritidsverksamhet. Enligt 1 § i kapitlet ska fritidsverksamhet som lämpar sig för fångelseförhållanden ordnas i fångelserna. Utomstående personer, sammanslutningar och stiftelser kan ges tillstånd att ordna fritidsverksamhet som lämpar sig för förhållandena i fängelset. I 3 § i kapitlet finns bestämmelser om religionsutövning: i mån av möjlighet ska det ordnas gudstjänster, andaktsstunder och andra religiösa sammankomster enligt fångarnas behov. Fångarna ska ges möjlighet att träffa en själavårdare eller annan företrädare för det egna trossamfundet.

Enligt 37 § 2 mom. i lagen om verkställighet av samhällspåföljder kan högst 30 timmar av ett samhällstjänststraff avtjänas genom att den dömda deltar i verksamhet som ordnas eller godkänns av Brottspåföljdsmyndigheten eller i öppen vård som tillhandahålls av en offentlig eller privat serviceproducent inom social- och hälsovården. Syftet med denna verksamhet eller vård är att minska den dömdes risk för återfall i brott eller missbruksproblem samt att förbättra hans eller hennes förutsättningar att avtjäna samhällstjänststraffet. Enligt lagens 41 § 3 mom. utgörs den verksamhetskyldighet som ingår i ett övervakningsstraff antingen av verksamhet som ordnas eller godkänns av Brottspåföljdsmyndigheten eller av vård som tillhandahålls av en offentlig eller privat serviceproducent inom social- och hälsovården på en anstalt eller i form av öppen vård. Enligt lagens 60 § 3 mom. kan den övervakning som förenats med villkorligt fångelse för den som hade fyllt 21 år när han eller hon begick brottet omfatta högst 30 timmars deltagande på ett sätt som Brottspåföljdsmyndigheten godkänt i rehabilitering eller öppen vård som tillhandahålls av en offentlig eller privat serviceproducent.

I 15 § 2 mom. i statsrådets förordning om verkställighet av samhällspåföljder (551/2015) föreskrivs följande: ”Om verksamhetskyldigheten omfattar oavlönat arbete som den dömda utför ska Brottspåföljdsmyndigheten ingå ett avtal med en representant för platsen där

verksamheten utförs om hur verksamhetsskyldigheten ska fullgöras.” I avtalet ska parternas rättigheter och skyldigheter samt kontaktpersonen på verksamhetsplatsen fastställas. Enligt 26 § i förordningen kan tjänstgöringsplatser för samhällstjänst ordnas av offentliga sammanslutningar eller offentligrättsliga föreningar eller av andra sammanslutningar eller stiftelser som inte bedriver verksamheten i vinstsyfte. Tjänstgöringsplatser kan dessutom ordnas av sammanslutningar eller stiftelser som under offentlig tillsyn producerar tjänster för offentliga sammanslutningar, även om sammanslutningen eller stiftelsen bedriver verksamhet i vinstsyfte. Tjänstgöringsplatser för samhällstjänst kan också ordnas av näringsidkare som avses i lagen om sociala företag (1351/2003). Den behöriga byrån för samhällspåföljder vid Brottspåföljdsmyndigheten godkänner dem som har rätt att ordna tjänstgöringsplatser för samhällstjänst.

Enligt 34 § i statsrådets förordning om verkställighet av samhällspåföljder ska den dömda orientera sig i arbetslivet och i arbete i arbetsuppgifter hos offentliga samfund, offentligrättsliga föreningar eller andra sammanslutningar eller stiftelser som inte bedriver verksamheten i vinstsyfte. Platser för orientering kan dessutom ordnas av sammanslutningar eller stiftelser som under offentlig tillsyn producerar tjänster för offentliga sammanslutningar, även om de bedriver verksamheten i vinstsyfte. Den behöriga byrån för samhällspåföljder vid Brottspåföljdsmyndigheten godkänner dem som har rätt att ordna platser för orientering. Byrån för samhällspåföljder vid Brottspåföljdsmyndigheten ska ingå avtal om orientering i arbetslivet och i arbete med de sammanslutningar eller stiftelser som avses i 1 mom. I avtalet ska anges parternas rättigheter och skyldigheter samt vem som är kontaktperson på respektive plats för orientering.

Enligt 2 § 2 mom. i lagen om övervakad frihet på prov kan övervakad frihet på prov genomföras även så att personen i fråga inte placeras i sin bostad utan på ett annat lämpligt ställe där han eller hon tas in för vård eller rehabilitering eller av någon annan motsvarande orsak. I lagens 3 § 1 mom. 5 punkten, 12 § 1 mom. och 13 § 2 mom. hänvisas till kontakten mellan Brottspåföljdsmyndigheten och de privata aktörer som avses här i samband med att dessa arrangemang genomförs.

Enligt 4 § 2 mom. i lagen om verkställighet av kombinationsstraff kan övervakningstid som ingår i ett kombinationsstraff verkställas förutom i den dömdes bostad även på något annat lämpligt ställe, där den övervakade tas in för vård eller rehabilitering eller av någon annan motsvarande orsak. I lagens 8 § 4 mom., 9 § 2 mom. och 18 § 2 mom. hänvisas till kontakten mellan Brottspåföljdsmyndigheten och de privata aktörer som avses här i samband med att dessa arrangemang genomförs.

Med avseende på 124 § i grundlagen kan den ovan beskrivna lagstiftningen inte till alla delar anses vara en tillräcklig reglering av Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att skaffa tjänster från privata tjänsteproducenter.

Praxis i fråga om anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställighet av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter

Brottspåföljdsmyndigheten skaffar numera olika tjänster relaterade till verkställighet av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter. Det är fråga om verksamhet som stöder och bistår verksamhet som Brottspåföljdsmyndigheten själv ordnar och som syftar till att de som avtjänar en straffrättslig påföljd ska få bättre beredskap för ett liv utan kriminalitet. Det är fråga om verksamhet enligt planen för strafftiden för personer som avtjänar en straffrättslig påföljd, till exempel om missbrukarrehabilitering, psykisk och social rehabilitering, stöd för

hälsa och välbefinnande, andligt stöd, utbildning, träning av färdigheter som behövs i arbets- och vardagslivet samt stöd för barn och familjer.

Enligt Brottspåföljdsmyndighetens klassificering är den verksamhet som utförs av privata tjänsteproducenter för närvarande indelad i sju arbetsområden: 1) droger och beroenden, verksamhetsformer t.ex. missbrukarrehabilitering, behandling av spelberoende och kamratverksamhet, 2) värderingar, tänkande och handling, verksamhetsformer t.ex. våldarbete, sexualundervisning och sexualterapi, neuropsykiatriska tjänster, andlig verksamhet och psykologiska tjänster, 3) vardagslivsfärdigheter, verksamhetsformer t.ex. ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning, färdigheter relaterade till boende, vänskapsaktiviteter och social rehabilitering, 4) utbildning och arbetslivsfärdigheter, verksamhetsformer t.ex. inlärningssträning, verkstadsverksamhet, utbildning som handleder för examen samt konst- och kulturverksamhet, 5) hälsa och välbefinnande, verksamhetsformer t.ex. kurser i psykiska första hjälpen, sexuell hälsa, krisarbete samt idrotts- och välbefinnandetjänster, 6) barn, föräldraskap och mänskliga relationer, verksamhetsformer t.ex. föräldra-, parrelations- och barnarbete och 7) integration i samhället och ett liv utan kriminalitet, verksamhetsformer t.ex. erfarenhetsexperttjänster, verksamhet med stödperson, stöd till specialgrupper och servicekontinuum relaterade till boende, rehabilitering, sysselsättning och liknande.

År 2023 genomfördes en kartläggning av den verksamhet och de tjänster som Brottspåföljdsmyndigheten skaffar för fångar från privata tjänsteproducenter. Verksamhet relaterad till droger och beroenden ordnades av 54 privata tjänsteproducenter. Av dessa ordnade 34 verksamhet i sin egen enhet utanför fängelset. Verksamhet relaterad till värderingar, tänkande och beteende ordnades av 27 tjänsteproducenter. Verksamheten hos 11 tjänsteproducenter gällde vardagsfärdigheter. På utbildning och arbete var verksamheten inriktad hos 37 tjänsteproducenter. Tjänsterna hos 10 tjänsteproducenter gällde hälsa och välbefinnande. Verksamhet relaterad till barn, föräldraskap och mänskliga relationer ordnades av sex tjänsteproducenter. Totalt 15 tjänsteproducenter tillhandahöll tjänster som gällde integration i samhället och icke-brottslighet.

Brottspåföljdsmyndigheten skaffar även verksamhet från privata tjänsteproducenter för ordnandet av verksamhetsskyldigheten under övervakad frihet på prov. Enligt kartläggningen 2023 fanns det 56 sådana tjänsteproducenter. Från privata tjänsteproducenter skaffar Brottspåföljdsmyndigheten dessutom verksamhet med anknytning till verkställigheten av samhällspåföljder. Till exempel en del av tjänstgöringsplatserna för samhällstjänst tillhandahålls av privata tjänsteproducenter. Enligt Brottspåföljdsmyndigheten fanns det 36 sådana tjänsteproducenter.

Den ovan beskrivna verksamheten som privata tjänsteproducenter ordnar sker i ett fängelse, vid en byrå för samhällspåföljd, vid tjänsteproducentens verksamhetsställe eller med hjälp av en videolänk. Tjänsterna tillhandahålls individuellt eller i grupp.

Största delen av verksamheten enligt planerna för strafftiden ordnas dock av tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Ovannämnda tjänster skaffas från flera organisationer inom tredje sektorn, stiftelser, församlingar och läroanstalter samt några privata företag. En del av de tjänster som rör missbrukarvård och som ordnas under verkställighet av fängelsestraff av privata tjänsteproducenter genomförs utanför fängelset vid en inrättning för missbrukarrehabilitering. Det handlar om att skapa ett kontinuum för rehabilitering och vård.

Majoriteten av de tjänster som skaffas är avgiftsfria för Brottspåföljdsmyndigheten.

Från privata tjänsteproducenter skaffar Brottspåföljdsmyndigheten också mathållningen, fångarnas möjlighet att köpa livsmedel och privata bruksföremål samt fordons- och chaufförstjänsten för fångtransporten vid ett av fängelserna.

De ovannämnda uppgifterna innefattar ingen betydande utövning av offentlig makt, utan är till sin natur offentliga förvaltningsuppgifter eller så är de biträdande och stödjande uppgifter som ingår i Brottspåföljdsmyndighetens eget arbete och som har drag av offentlig förvaltningsuppgift.

Brottspåföljdsmyndigheten har en riksomfattande arbetsgrupp som utvärderar partnerskap och bedömer om den verksamhet som partnererna erbjuder är lämpliga för Brottspåföljdsmyndigheten. Brottspåföljdsmyndighetens enheter har dock självständig beslutanderätt när det gäller användning av externa tjänster.

Största delen av det här avsedda samarbetet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och privata tjänsteproducenter baserar sig på avtal. På lokal nivå har avtal ingåtts inte bara skriftligen utan även muntligen. Avtalen om rikstäckande tjänster har i regel ingåtts skriftligen. Sådana avtal har ingåtts till exempel med A-klinikstiftelsen, stiftelsen Autismsätiö, Stiftelsen för stöd till kriminalvården, Marttat, Siltavalmennus och Finlands Röda Kors.

Enligt Brottspåföljdsmyndighetens anvisningar tar man vid anskaffning av en tjänst från en privat tjänsteproducent reda på vilka krav som ställs på tjänsten i den lagstiftning som ska iakttas inom brottspåföljdsområdet, till exempel i fråga om sekretess och säkerhetsaspekter. Som regel görs en säkerhetsutredning enligt säkerhetsutredningslagen (726/2014) av sådana anställda hos en extern tjänsteproducent som besöker ett fängelse.

För att fullgöra sin lagstadgade uppgift att förbättra beredskapen för ett liv utan kriminalitet skaffar Brottspåföljdsmyndigheten således tjänster från privata tjänsteproducenter för att få stöd för sin egen verksamhet. Detta har ansetts nödvändigt, eftersom Brottspåföljdsmyndighetens resurser inte till alla delar är tillräckliga för att ordna den mångsidiga verksamhet som behövs för att fullgöra sin lagstadgade uppgift och sörja för det kunnande som behövs. Det allmänna servicesystemet är inriktat på sitt eget uppgiftsområde och kan genomföra åtgärderna enligt det med sin särskilda yrkeskunnighet. De som avtjänar en straffrättslig påföljd bör också ha möjlighet att delta i denna verksamhet. Privata organisationer har kompletterat tjänsteproduktionen till de delar som den offentliga sektorn inte har kunnat ordna eftervård för frigivna. Användning av dessa tjänster redan under strafftiden främjar fångens fortsatta användning av tjänsterna efter frigivningen. Det handlar också om att ordna den nödvändiga verksamheten regionalt så jämlikt som möjligt. En viktig orsak till att använda privata tjänsteproducenter är också att när dessa ordnar verksamhet redan under verkställigheten av en påföljd främjar det integrationen i samhället för dem som avtjänar en påföljd och de börjar använda samhällets allmänna tjänster. Situationen kan också vara den att den dömde redan deltar i verksamhet som ordnas av en privat tjänsteproducent, när han eller hon börjar avtjäna sitt straff. Det handlar också om att öka samarbetet med intressentgrupper.

Brottspåföljdsmyndighetens avsikt är att fortsättningsvis skaffa tjänster av ovan beskrivna typ från privata tjänsteproducenter.

3 Målsättning

3.1 Organisering av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter

Organiseringen av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter handlar om att organisera de interna strukturerna och verksamheten vid brottspåföljdscentraler, fängelser, byråer för samhällspåföljder och andra enheter.

Syftet med reformen är för det första att utveckla Brottspåföljdsmyndighetens operativa ledningssystem så att brottspåföljdscentralernas verksamhet planeras, utvecklas och styrs i tätare kontakt med alla fyra ansvarsområden vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Ett annat syfte med reformen är att förtydliga kärnuppgiften inom verkställigheten av straffrättsliga påföljder och att säkerställa att man i alla faser av verkställighet agerar på ett systematiskt och enhetligt sätt. I anknytning till detta bör brottspåföljdscentralernas organisationsstruktur, ledning, styrning och uppgiftsstruktur utvecklas så att de stöder skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens kärnuppgift. I fängelserna och vid byråerna för samhällspåföljder finns det mycket som är likadant, men det finns också olikheter. Väsentliga mål för att uppnå enhetlighet är att stärka fungerande strukturer och att förtydliga de olika aktörernas organisatoriska ställning och uppgifter. Det handlar också om att fastställa de befogenheter som kopplas till tjänsterna så att de motsvarar tjänstens ställning i organisationen och de uppgifter som hör till tjänsten. Till dessa mål hänför sig också tydliga tjänstebenenämningar och tjänstemännens behörighetsvillkor.

Det tredje syftet med reformen är att säkerställa att de anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten har ett arbete som motsvarar deras uppgiftsbeskrivning och möjlighet att utvecklas i sitt arbete. I fråga om detta är målet också att utveckla chefsarbetet. För det fjärde är syftet med reformen att främja Brottspåföljdsmyndighetens närmare integration i samhällets övriga servicesystem. Detta stöder bland annat uppkomsten av ett reellt servicekontinuum.

Brottspåföljdsmyndighetens svåra ekonomiska situation och den förväntade ytterligare ökningen av antalet fångar och personer som avtjänar samhällspåföljder har krävt och fortsätter att kräva anpassning av verksamheten. Reformens femte mål, som rör anpassning av verksamheten, är att säkerställa att byråerna för samhällspåföljder och fängelserna kan fokusera på sina lagstadgade kärnuppgifter. Det är fråga om verkställighet av påföljder för att öka beredskapen för ett tryggt liv utan kriminalitet. Därför bör Brottspåföljdsmyndighetens ledningssystem utvecklas så att brottspåföljdscentralerna kan fokusera på det lagenliga verkställandet av påföljder. Uppgiften för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden är i sin tur att stödja och styra brottspåföljdscentralernas arbete så att dessa har de resurser som behövs för detta arbete och så att arbetet är enhetligt på riksnivå. Ett väsentligt mål är att skapa arrangemang som säkerställer att det finns tillräckligt med utbildad personal för övervakning och styrning. Detta bör beaktas även i Brottspåföljdsmyndighetens tjänstestruktur. Målsättningen är också att använda resurserna effektivt.

3.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem

Vilket kunnande som behövs hos Brottspåföljdsmyndighetens övervakningspersonal bestäms bland annat av lagstiftning och rekommendationer på internationell och nationell nivå, av Brottspåföljdsmyndighetens strategi och av fångarnas behov.

Målet med reformen av brottspåföljdsområdets utbildningssystem är att Brottspåföljdsmyndigheten ska få tillräckligt med utbildad personal som uppfyller de

föreskrivna behörighetsvillkoren, särskilt för väktarens uppgifter. Ett mål vid utveckling av utbildningssystemet är också att Brottspåföljdsmyndighetens förändrade och föränderliga verksamhetsmiljö beaktas, såsom personalens kompetenskrav med avseende på det ökande antalet fångar. Målet är att öka antalet personer som har avlagt en examen inom brottspåföljdsområdet som uppfyller behörighetsvillkoren för väktare så att examen kan avläggas även vid sidan av arbetet. Avsikten är dessutom att öka tillgängligheten och flexibiliteten i studierna och att möjliggöra fler sätt att studera, såsom distansundervisning, och att öka möjligheterna att få redan förvärvat kunnande erkänt. För att kunna möta de ständigt ökande säkerhetskraven är målet också att öka fortbildningen inom brottspåföljdsområdet och att utveckla utbildningsinnehållet.

Avsikten med reformen är att stärka kopplingen mellan organiseringen av utbildningen inom brottspåföljdsområdet och Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden. Målsättningen är att säkerställa att målen för utbildningscentralens verksamhet och hela ämbetsverket är enhetliga och att utnyttja resurserna effektivare än tidigare. Målsättningen är också att ändra lagstiftningen så att skillnaden mellan Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning och Brottspåföljdsområdets utbildningscentral blir klarare.

3.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänstproducenter

Ett mål med propositionen är att åstadkomma sådan lagstiftning som förutsätts i 124 § i grundlagen och med stöd av vilken Brottspåföljdsmyndigheten kan skaffa offentliga förvaltningsuppgifter som anges i lag och uppgifter som har drag av offentlig förvaltningsuppgift från privata tjänsteleverantörer för att bistå och stödja skötseln av sina verkställighetsuppgifter i fråga om straffrättsliga påföljder och häktning. Det föreslås att lagen ska innehålla bestämmelser om villkoren och arrangemangen för anskaffningen av dessa uppgifter.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Organisering av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter

Lagen om Brottspåföljdsmyndigheten föreskriver om ledningen av brottspåföljdscentralens enheter och avgörandet av ärenden genom att ange tjänstebestämmelsen för cheferna i fråga. Till reformens syfte att förtydliga ledningsuppgifterna vid brottspåföljdscentralerna hänför sig förslaget om att ändra tjänstebestämmelserna för den högsta ledningen för brottspåföljdscentralerna så att den bättre än för närvarande beskriver ledningsuppgiften i fråga. Enligt förslaget ska tjänstebestämmelsen enhetschef för ett fängelse ändras till fängelsedirektör och tjänstebestämmelsen enhetschef för en byrå för samhällspåföljder till direktör för en byrå för samhällspåföljder. För en annan enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten ska tjänstebestämmelsen enhetschef bibehållas. Tjänstebestämmelserna ska också ändras i fängelselagen, häktninglagen, lagen om verkställighet av samhällspåföljder och vissa andra lagar som gäller verkställigheten av straffrättsliga påföljder och som för närvarande innehåller bestämmelser om enhetschefer för fängelser eller enhetschefer för byråer för samhällspåföljder.

För att organisera uppgifter på vederbörligt sätt får Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden med stöd av 4 § 2 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten påföra en

brottspåföljdscentral en annan brottspåföljdscentralers uppgifter. I propositionen föreslås att ett sådant arrangemang blir möjligt också mellan brottspåföljdscentralerna och ansvarsområdena. Därför föreslås i propositionen att det till lagens 4 § 2 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken ansvarsområdena kan påföra en brottspåföljdscentral även ett ansvarsområdes uppgifter samt påföra ett ansvarsområde en brottspåföljdscentralers uppgifter, om de ovannämnda villkoren är uppfyllda.

Reformens mål att utveckla Brottspåföljdsmyndighetens operativa verksamhet ska uppnås inte bara genom ändringar av lagen utan också genom ändringar av statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten. Dessa ändringar gäller tjänstebestämmelser och särskilda behörighetsvillkor för tjänstemän. Reformens mål ska dock huvudsakligen uppnås genom interna arrangemang vid Brottspåföljdsmyndigheten, såsom bestämmelser i arbetsordningar och ändringar i tjänstestrukturen, tjänstemännens uppgiftsbeskrivningar, verksamhetsprocesser och verksamhetspraxis.

4.1.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem

Brottspåföljdsområdets utbildningscentral – organisation, förvaltning och verksamhet

Brottspåföljdsområdets utbildningscentral ska fortsättningsvis, i enlighet med organisationsreformen 2022, vara en enhet inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. Den reformen medförde också att utbildningscentralen inte längre har en egen förvaltning, utan dess förvaltning sköts inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden. För att utbildningscentralens uppgifter och de uppgifter som Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning har, liksom bestämmelserna om dem, ska bli tydligare än förut och för att undvika delvisa överlappningar i fråga om uppgifterna och bestämmelserna, föreslås att bestämmelserna om utbildningscentralens förvaltning överförs till lagen om Brottspåföljdsmyndigheten och till statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten. Genom denna ändring blir lagstiftningen om Brottspåföljdsmyndighetens centrala uppgifter, beslutanderätt, tjänstebestämmelser och särskilda behörighetsvillkor enhetlig. Om utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet ska en egen lag och statsrådsförordning utfärdas. Dessa ska föreskriva om bland annat allmänna utbildningsarrangemang, grunder för godkännande av utbildning samt den studerandes rättigheter och skyldigheter.

Det föreslås att Brottspåföljdsområdets utbildningscentral inte längre ska ha någon direktionsfunktion, eftersom den lagstadgade kollegiala behörigheten att fatta beslut om till exempel de studerandes rättelseyrkanden, förlust av studierätt, utfärdande av varning och avstängning från utbildning inte motsvarar de nuvarande arrangemangen i fråga om beslutsfattandet vid Brottspåföljdsmyndigheten. Det föreslås i propositionen att direktionsfunktionens uppgifter överförs på behöriga tjänstemän. Enligt förslaget ska de uppgifter som direktionsfunktionen har i frågor som gäller förfarandet vid antagning av studerande, rättelseyrkanden, antagning av studerande och avstängning från utbildning samt godkännandet av examensstadgan och undervisningsplanen omfattas av den beslutanderätt som direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning har. Besluten i fråga ska fattas på framställning av enhetschefen för utbildningscentralen. Enhetschefen ska enligt förslaget få beslutanderätt i frågor som gäller förlust och avbrytande av studierätt samt tilldelande av varningar. Rättelseyrkanden som gäller enhetschefens beslut ska föredras för direktören för ansvarsområdet av någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman, liksom för närvarande.

I propositionen föreslås att Brottspåföljdsmyndigheten ska fokusera på organiseringen av examensutbildningen och fortbildningen inom brottspåföljdsområdet och att den inte längre ska

ordna utbildning som leder till socionomexamen, som är en examen på yrkeshögskolenivå. Att avstå från ordnandet av denna utbildning är nödvändigt för att Brottspåföljdsmyndighetens utbildningsresurser ska räcka till. I synnerhet samarbete med yrkesläroanstalterna skulle till exempel öka kännedomen och intresset för brottspåföljdsområdet hos de studerande inom säkerhetsbranschen. Brottspåföljdsmyndigheten kunde till exempel komma överens med läroanstalterna om undervisningen inom brottspåföljdsområdet. Samarbetet med yrkeshögskolorna skulle inte längre vara knutet till en viss läroanstalt utan utbildningscentralen kunde, baserat på ett avtal, tillhandahålla yrkeshögskolorna undervisnings- och utbildningstjänster inom uttryckligen brottspåföljdsområdet. Det skulle således inte vara fråga om ett föreskrivet samarbete med en viss yrkeshögskola eller ansvar för ordnande av utbildning som leder till en viss examen utan om avtalsbaserad försäljning av utbildnings- och undervisningstjänster inom brottspåföljdsområdet.

Det att Brottspåföljdsområdets utbildningscentral framöver ska inrikta sig på ordnandet av examen inom brottspåföljdsområdet och på fortbildning och inte längre delta i ordnandet av socionomexamen inom brottspåföljdsområdet betyder inte att kopplingen mellan utbildningen inom brottspåföljdsområdet och undervisningen på yrkeshögskolenivå inom området bryts. Högskoleundervisning inom området ska fortfarande ges vid yrkeshögskolor, men utbildningscentralens roll i ordnandet av denna undervisning förändras så att yrkeshögskolorna kan skaffa undervisning som kompletterar den egna undervisningen även från utbildningscentralen. Tack vare detta förverkligas samarbetet mellan brottspåföljdsområdet och högskolorna, även i fråga om forskning, utveckling och innovationsverksamhet. På så vis är det möjligt att fortsättningsvis säkerställa att man i utbildningen inom området och i verksamheten har tillgång till de senaste forskningsrönen inom området och de resultat som högskolorna producerat i sin utvecklings- och innovationsverksamhet. Det kan till exempel röra sig om forskningsrön om stöd för ett liv utan kriminalitet.

Utbildningens innehåll och den behörighet som examen ger

I propositionen föreslås att den nuvarande examen inom brottspåföljdsområdet bibehålls och att den även framöver ordnas av Brottspåföljdsmyndigheten. Dessutom föreslås att utbildningssystemet reformeras så att det vid sidan av den examensutbildningen införs en utbildningsväg med inläring i arbetet och studier vid sidan av arbetet. Förslaget innebär således att det i fråga om examensutbildningen kommer att finnas två utbildningsvägar: en utbildningsväg som är avsedd för studerande och som motsvarar den nuvarande och en utbildningsväg som består av inläring i arbetet och som är avsedd för personer med visstidstjänst som väktare. Enligt förslaget ska examen inom brottspåföljdsområdet fortsättningsvis vara en examen som ger både den särskilda behörigheten för tjänsten som väktare och som enda examen som på yrkesutbildningsnivå ger denna behörighet.

Den nya utbildningsvägen med inläring i arbetet och studier vid sidan av arbetet ska i inledningsfasen vara avsedd främst för sökande som redan har avlagt 1) grundexamen inom säkerhetsbranschen, 2) grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen, kompetensområdet för mentalhälsoarbete och missbrukarvård eller 3) en lämplig yrkesinriktad grundexamen på andra stadiet, om sökanden även har avlagt yrkesexamen inom säkerhetsbranschen. Avsikten är dock inte att på lagstiftningsnivå begränsa ansökningsbehörigheten till vissa examina utan generellt till examina på andra nivå, så att tillgången på personer som avlägger en examen genom utbildningsvägen med inläring i arbetet inte begränsas för mycket och flexibiliteten bibehålls. Det vore viktigt att Brottspåföljdsmyndigheten vid behov kan reagera snabbt och utan ändringar i lagstiftningen utöka antalet behöriga sökande.

Den föreslagna examen som kan avläggas genom utbildningsvägen med inläring i arbetet ger möjlighet att till brottspåföljdsområdet rekrytera personal med en mångsidig utbildnings- och kunskapsbakgrund. Det handlar också om att utveckla personalens kompetens under arbetskarriären. En person som antas för att avlägga en examen genom utbildningsvägen med inläring i arbetet ska inte bara ha ovannämnda, tidigare avlagda examen, utan ska även konstateras vara lämpad för väktarens uppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten. Personer som har för avsikt att avlägga en examen genom denna utbildningsväg ska ha ett tjänsteförhållande för viss tid som väktare, och under denna tid ska deras lämplighet för branschen bedömas i samarbete mellan fängelset och Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Om personen är lämpad för uppgiften ska fängelsedirektören i fråga föreslå att denna avlägger examen inom brottspåföljdsområdet vid sidan av arbetet. Beslutet om att anta personen som studerande fattas av enhetschefen för utbildningscentralen. Vid antagningen ska det vara möjligt att använda samma antagningsförfarande som vid ansökan till utbildningsvägen för studerande, men antagningsförfarandet kan också utformas så att det skiljer sig mellan de båda utbildningsvägarna. Reformen kräver en ändring av processen för antagning av studerande, att fortsättningsvis inkludera inläring i arbetet i läroprocessen och nya metoder för att bedöma lämpligheten för den som ska utbildas.

Innehållet i den nuvarande examen inom brottspåföljdsområdet ska till största delen förbli oförändrat, men sättet att genomföra den och dess struktur ska utvecklas så att utbildningen blir mer flexibel, tillgänglig och arbetslivsorienterad. Undervisningen ska bli mer mångsidig och innehålla betydligt mer webbstudier, och de studerandes tidigare förvärvade kunskaper ska identifieras och erkännas på ett mer systematiskt sätt. Examensutbildningen ska börja två gånger om året. Studier som kan genomföras på webben ska i regel ordnas som webbstudier, så att de kan genomföras i hela landet. Men de delar av utbildningen som kräver närbild ordnas som närundervisning, det vill säga i praktiken de praktiska läroämnena, såsom kontrollverksamhet, brand- och räddningsutbildning, första hjälpen och användning av maktmedel. Utbildningsmodulerna ordnas mer flexibelt än tidigare, vid behov och om möjligt även vid brottspåföljdscentralernas verksamhetsställen.Handledningen vid inläring i arbetet i fängelserna ska utvecklas. Brottspåföljdsmyndigheten bör även se till att undervisningspersonalens praktiska färdigheter är uppdaterade genom att erbjuda dem möjlighet till regelbundna arbetsperioder vid en operativ enhet eller ett ansvarsområde.

Examens omfattning och struktur förblir till största delen oförändrade. De studerandes rättigheter och skyldigheter förblir till största delen oförändrade. I dessa införs främst tillägg som behövs på grund av införandet av utbildningsvägen med inläring i arbetet, och det görs vissa lagstiftningstekniska preciseringar i dem.

Det föreslås att direktionen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral dras in, eftersom den kollegiala verksamheten inte uppfyller behoven i samband med ordnandet av utbildningen inom brottspåföljdsområdet och inte heller kraven på beslutsfattande som rör de studerande. Direktionens nuvarande behörighet att fatta beslut överförs på direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning och på enhetschefen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

Lämplig högskoleexamen bibehålls således som särskilt behörighetsvillkor för tjänsten som väktare. I detta sammanhang är fortbildningen inom brottspåföljdsområdet mycket viktig: genom fortbildningen säkerställs att en person som avlagt en högskoleexamen får de kunskaper och färdigheter som behövs i arbetet som väktare, såsom utbildning i användning av maktmedel. Fortbildning och introduktion ordnas enligt behov så att den som kommer in i branschen snabbt får de färdigheter som behövs. Dessutom ska Brottspåföljdsmyndighetens fortbildningssystem utvecklas så att det säkerställs att hela personalen får den utbildning som behövs. Det är särskilt

fråga om tillräcklig utbildning om säkerhet och lagstiftning. Genom fortbildningen ska det också säkerställas att varje tjänsteman har möjlighet att finna en lämplig utbildningsväg.

Utvecklandet av Brottspåföljdsmyndighetens fortbildningssystem kräver att ansvaret för organiseringen av utbildningen är tydligare och att utbildningen är mer systematisk än idag. Fortbildningen ska framöver genomföras i enlighet med en årlig plan, så att utbildningsresurserna kan inriktas mer effektivt än för närvarande. Även fortbildningen ska göras mångsidigare, bland annat genom att öka webb- och distansundervisningen. Utbildningsmöjligheterna för anställda som har periodarbete ska förbättras genom skiftesplaneringen. Dessutom ska enhets- och individspecifika utbildningsvägar planeras för att säkerställa att varje anställd får behövlig utbildning under de olika faserna av sin karriär. De obligatoriska utbildningarna, såsom utbildning i användning av maktmedel och säkerhetsåtgärder, ska effektiviseras. Till exempel riksdagens grundlagsutskott har poängterat att rätten att använda maktmedel kan beviljas endast personer som har lämplig utbildning och att utbildningen bör betona de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna som faktorer som begränsar och styr användningen av maktmedel. Ändringarna kräver att samordningen av utbildningen centraliseras, att utbildningsbehoven kartläggs systematiskt och att undervisningsmetoderna utvecklas.

4.1.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter

För att bestämmelserna om Brottspåföljdsmyndighetens anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter ska överensstämma med 124 § i grundlagen, ska det till lagen om Brottspåföljdsmyndigheten fogas ett nytt 2 a kap. med bestämmelser om vilka tjänster som får skaffas och vad som krävs av anskaffningen. Det handlar om uppgifter som stöder och bistår Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet och som anknyter till arbete, studier, rehabilitering, fritidsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet som ordnas för dem som avtjänar en straffrättslig påföljd och för häktade. Det kan också handla om att skaffa mathållning och möjlighet för fångarna att köpa livsmedel och personliga bruksföremål samt transportuppgifter och fordon som behövs för transport av fångar och häktade. I sådan stödande och biträdande verksamhet som avses här sköts inte uppgifter som innefattar beslutanderätt i fråga om verkställighet av straffrättsliga påföljder eller häktning. Dessutom kan Brottspåföljdsmyndigheten från privata tjänsteproducenter skaffa administrativa uppgifter som stöder och bistår den egna verksamheten.

En tjänst får skaffas från en privat tjänsteproducent om det behövs för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. Ett avtal ska ingås om anskaffningen av tjänsten. Avtalsvillkoren för tjänster som skaffas mot vederlag är mer omfattande än för vederlagsfria tjänster.

Det föreslagna kapitlet ska också föreskriva om Brottspåföljdsmyndighetens skyldighet att övervaka och styra verksamhet som skaffas från en privat tjänsteproducent, om kraven på tjänsteproducenten, såsom krav på kompetens för verksamheten, om skyldigheter och ansvar för tjänsteproducenterna och deras personal, om avtalsvillkoren för tjänster som skaffas och om Brottspåföljdsmyndighetens och tjänsteproducentens rätt att få sådana uppgifter som behövs vid utförandet av tjänsten och uppgifter som uppkommer i tjänsten. Dessutom ska hänvisningsbestämmelser fogas till lagen. Det föreslås hänvisningar till säkerhetsutredningslagen, till strafflagens (39/1889) 40 kap. om straffrättsligt tjänsteansvar och till skadeståndslagen (412/1974). Det ska också föreskrivas om upphandlingsförfarandet genom en hänvisning till lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) och om rätten att fatta beslut om anskaffningar vid Brottspåföljdsmyndigheten.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Organisering av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter

Ekonomiska konsekvenser

De ändringar som föreslås i propositionen ska genomföras inom ramen för Brottspåföljdsmyndighetens anslag.

Det bedöms att ändringarna av de operativa uppgifternas benämningar och av befogenheterna sammantaget inte kommer att ha några betydande kostnadseffekter. Införandet av de omfattande uppgifterna vid brottspåföljdscentralerna bedöms ge upphov till en aning kostnader, även om tjänsterna inrättas genom ändring av befintliga tjänster, inte genom att inrätta nya tjänster.

Enligt propositionen ska den nuvarande rollen som de brottspåföljdsanställda har i fängelserna avskaffas, och de uppgifter som de haft ska ändras så att de huvudsakligen motsvarar väktarens uppgifter, och delvis även specialhandledarens. Ändringen bedöms inte ha några betydande kostnadseffekter. Majoriteten av de nuvarande brottspåföljdsanställda som arbetar i fängelserna har övervakningsuppgifter.

I organisationsreformen ska organisationen vid byråerna för samhällspåföljder göras lättare genom att slopa nivån biträdande direktör. Slopandet av denna nivå innebär att de uppgifter som de ansvariga brottspåföljdsanställda har blir mer krävande. Detta kan medföra extrakostnader, även om slopandet av den biträdande direktörens uppgifter kommer att minska personalkostnaderna för ledningen vid byråerna för samhällspåföljder. De nuvarande biträdande direktörernas uppgifter ska mestadels ändras till uppgifter som sköts av ansvariga brottspåföljdsanställda, vilket kommer att stärka de närmaste chefernas arbete vid byråerna för samhällspåföljder. De kostnaderna som garantilönerna orsakar faller bort efter 24 månader.

Dessutom bedöms att skärpningen av vissa särskilda behörighetsvillkor permanent kommer att öka personalkostnaderna en aning.

De ändringar i Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter och i de kvantitativa förhållandena mellan olika personalgrupper som förslaget kräver ska genomföras genom nationella arrangemang och genom interna arrangemang vid brottspåföljdscentralerna och deras enheter.

Den fortsatta beredningen och genomförandet av ändringen kommer att leda till direkta kostnader för uppdateringar som behövs i IKT-funktionerna och som gäller behörigheter och användargrupper, enligt kalkyler cirka 150 000 euro. De reformer som föreslås i organiseringen av arbetena kräver ändringar i informationssystemet Roti, och kostnaderna för dessa har bedömts bli under 100 000 euro.

Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

I sin uppgift att verkställa straffrättsliga påföljder utövar Brottspåföljdsmyndigheten betydande offentlig makt. När påföljder verkställs begränsas individens frihet och andra grundläggande fri- och rättigheter i hög grad. Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet har reglerats med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Till exempel begränsas friheten för en fånge eller häktad som avtjänar en samhällspåföljd endast så mycket som den lagstadgade avtjäningen av påföljden kräver det. I lagstiftningen beaktas också förverkligandet av andra grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter. Det kan handla om lagstiftning om exempelvis likabehandling, skydd för privatlivet, religions- och

samvetsfrihet, språkliga rättigheter samt rättssäkerheten och god förvaltning. De begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheter som är nödvändiga för att påföljderna ska kunna verkställas genomförs i enlighet med villkoren för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna.

Syftet med de ändringar som föreslås i propositionen för att förtydliga Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet är att verkställandet av straffrättsliga påföljder ska bli tydligare. Det bedöms att detta kan främja förverkligandet av de dömdas, fångarnas och de häktades grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter.

Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Det kan bedömas att de föreslagna ändringar som syftar till att förtydliga brottspåföljdscentralernas verksamhet samt tjänstemännens uppgiftsbeskrivningar och ansvarsförhållanden kommer att främja en lagenlig och ändamålsenlig skötsel av uppgifterna i anknytning till verkställandet av straffrättsliga påföljder. Det kan också bedömas att de nämnda ändringarna kommer att utveckla förutsättningarna för Brottspåföljdsmyndighetens samarbete med andra myndigheter, såsom välfärdsområden och kommuner samt organisationer.

Konsekvenser för säkerheten

De föreslagna ändringarna i personal- och uppgiftsstrukturen ger möjlighet att inrikta Brottspåföljdsmyndighetens personalresurser i högre grad än för närvarande på arbete med dömda, fångar och häktade, såsom på bevakning och förbättring av beredskapen för ett liv utan kriminalitet. Förtydligandet av uppgiftsbeskrivningarna säkerställer att de tjänstemän som sköter uppgifter i de olika delområden som anknyter till säkerhet kan fokusera på de uppgifter för vilka de har de bästa färdigheterna. Det blir också möjligt att öka andelen planerat säkerhets- och beredskapsarbete. Dessutom blir säkerhetsarbetet mer nationellt enhetligt än för närvarande. Dessa arrangemang ökar individernas och fängelsernas säkerhet liksom den allmänna säkerheten.

4.2.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem

Ekonomiska konsekvenser

De ändringar som föreslås i propositionen ska genomföras inom ramen för Brottspåföljdsmyndighetens anslag.

I den nuvarande examensutbildningen inom brottspåföljdsområdet kostar en studerandes utbildning i ett år i genomsnitt 20 500 euro. Examensutbildningen tar ett och ett halvt år, så en examen kostar cirka 30 700 euro. Kostnaderna inkluderar inte de lönekostnader som de studerandenas perioder med inläring i arbetet ger upphov till. Kostnaderna består av bland annat utbildningscentralens hyra, personalens lönekostnader och nuvarande studiesociala förmåner.

I enlighet med gällande bestämmelser i justitieministeriets förordning om studiesociala förmåner i utbildning som leder till yrkesinriktad examen på brottspåföljdsområde ordnar utbildningscentralen vid behov avgiftsfri inkvartering för studerande utan ett tjänsteförhållande så att företrädare ges studerande vars permanenta bostad ligger mer än 80 kilometer från utbildningscentralen. År 2024 uppgick de kalkylerade inkvarteringskostnaderna till cirka 100 000 euro. Om utbildningscentralens egen inkvarteringskapacitet i framtiden inte är tillräcklig, kan man hyra fler lokaler för inkvarteringen av externa tjänsteleverantörer, vilket ökar

inkvarteringskostnaderna. Dessutom ordnar utbildningscentralen för studerande utan ett tjänsteförhållande en avgiftsfri måltid under undervisningsdagarna. År 2024 uppgick kostnaderna för de studerandes måltider till cirka 1 650 euro per studerande (totalt cirka 265 000 euro). Sedan dess har måltidskostnaderna stigit något. Enligt justitieministeriets förordning betalar utbildningscentralen till studerande ersättning enligt statens resereglemente för resekostnaderna för resor som hör samman med studierna med undantag för resor under perioderna av arbetspraktik. För resor från den studerandes hem till utbildningscentralen eller till praktikplatsen betalas ingen ersättning.

Kostnaderna för studier i enlighet med utbildningsvägen med inläring i arbetet bedöms vara lägre än för studier i enlighet med den nuvarande utbildningsvägen för studerande, eftersom studierna i huvudsak ska genomföras som webbstudier och på arbetsplatsen i fängelset vid sidan av tjänstearbetet. De som genomgår studierna genom inläring i arbetet arbetar i en visstidstjänst som väktare. Deras lönekostnader har inte beaktats i denna kalkyl. Utbildningsvägen med inläring i arbetet medför inte de inkvarterings- och måltidskostnader som utbildningsvägen för studerande gör.

De praktikhandledare som arbetar i fängelserna ska ta emot kompetensprov av studerande, av både dem som valt utbildningsvägen för studerande och dem som valt den nya utbildningsvägen med inläring i arbetet. Det bedöms att utbildningsvägen med inläring i arbetet kommer att öka antalet praktikhandledare och fängelsernas behov av introduktionsresurser, vilket kommer att medföra högre personalkostnader än idag.

Merkostnader kan uppstå då utbildningscentralens närundervisningsarbete i större utsträckning än förut kommer att genomföras på Brottspåföljdsmyndighetens olika verksamhetsställen i stället för i den nuvarande utbildningscentralens lokaler i huvudstadsregionen.

Enligt nuvarande lagstiftning anordnas den utbildning på brottspåföljdsområdet som leder till yrkeshögskoleexamen av yrkeshögskolan Laurea i samarbete med Brottspåföljdsområdet utbildningscentral. Enligt propositionen ska det inte föreskrivas om anordnandet av denna utbildning i lagen, och samarbetsavtalet ska upphöra att gälla. Den årliga ersättning som Laurea betalade Brottspåföljdsområdets utbildningscentral för det föreskrivna samarbetet i anknäpning till socionomutbildningen inom brottspåföljdsområdet uppgick år 2025 till 225 000 euro. Det är fråga om en totalersättning. År 2024 uppgick Brottspåföljdsmyndighetens kalkylerade arbetstidskostnad för de lärare som omfattades av samarbetet enligt avtalet till 170 000 euro. I enlighet med avtalet grundar sig ersättningen på lärarnas deltagande i antagningsprov, arbete med undervisningsplanen, undervisning och handledning av studerande, handledning av lärdomsprov samt handledning och samordning av arbetspraktik. Kalkylmässigt minskar ändringen Brottspåföljdsmyndighetens inkomster något. Men ändringen är motiverad, eftersom den ger möjlighet att rikta myndighetens begränsade utbildningsresurser till enbart examensutbildningen inom brottspåföljdsområdet och till personalens fortbildning. Det är nödvändigt att utveckla fortbildningen för att kompetensen hos Brottspåföljdsmyndighetens personal ska kunna upprätthållas och för att det ska vara möjligt att möta de kompetensbehov som uppkommer till följd av förändringar i verksamhetsmiljön.

I och med att fler väktare ska utbildas under de kommande åren kommer de totala kostnaderna för examensutbildningen inom brottspåföljdsområdet att öka.

Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Brottspåföljdsmyndigheten behöver utbildad personal för att utföra myndighetens uppgift, som innefattar betydande utövning av offentlig makt. Som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten

arbetar allt fler personer som saknar utbildning. Situationen förväntas bli allt svårare bland annat på grund av det ökande antalet fångar och pensioneringar av väktarpersonal. Det är nödvändigt att Brottspåföljdsmyndigheten så snart som möjligt skaffar mer personal, särskilt vaktare. Åtgärderna för att avhjälpa situationen kommer att ha stor betydelse för myndigheternas verksamhet.

Konsekvenser för säkerheten

Genom Brottspåföljdsmyndighetens lagenliga skötsel av sina uppgifter säkerställs säkerheten för individer, fångelser och samhället. Propositionens viktigaste konsekvens för säkerheten är att tillräckligt med utbildad övervakningspersonal ska finnas. Det kan bedömas att den föreslagna reformen av utbildningssystemet kommer att öka antalet personer som söker till utbildning som leder till examen inom området, antalet som avlagt examen inom området och antalet personer som fortsätter att arbeta inom området. Reformen säkerställer att de som avlägger examen får de färdigheter som behövs i väktarens arbete. Det är också viktigt att utveckla fortbildningen inom brottspåföljdsområdet så att personal som börjar arbeta hos Brottspåföljdsmyndigheten och de som redan arbetar där får regelmässig och högkvalitativ fortbildning.

Konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet

Att personal som utför krävande säkerhetsuppgifter har den utbildning som behövs i uppgifterna är mycket viktigt i arbetslivet. Inom brottspåföljdsområdet är arbetskraftsbristen särskilt stor i fråga om utbildad väktarpersonal. Därför kommer förslagen att både minska arbetskraftsbristen och förbättra arbetslivets funktion och välbefinnandet i arbetet vid Brottspåföljdsmyndigheten.

4.2.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter

Ekonomiska konsekvenser

De ändringar som föreslås i propositionen ska genomföras inom ramen för Brottspåföljdsmyndighetens anslag.

I propositionen föreslås att det införs mer detaljerade bestämmelser om Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att anlita privata tjänsteproducenter för offentliga förvaltningsuppgifter. I lagen ska bestämmelser införas om krav på privata tjänsteproducenter och om avtalsvillkor för de tjänster som skaffas. Den föreslagna regleringen ska i första hand gälla tjänster som Brottspåföljdsmyndigheten redan tidigare har skaffat från privata tjänsteproducenter och för vilka myndigheten för närvarande har gällande avtal. De mer detaljerade bestämmelserna om bland annat avtalens innehåll och övervakningen av privata tjänsteproducenter kommer sannolikt att öka det administrativa arbetet och kan därmed öka personalkostnaderna.

År 2025 använde Brottspåföljdsmyndigheten cirka 4,5 miljoner euro för anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter för verksamhet i fångelser och byråer för samhällspåföljder. Cirka 700 olika tjänsteproducenter har anlåtats. De tjänster som skaffats har bland annat omfattat fängstransporter, tjänster relaterade till fångars arbetsverksamhet (till exempel metall-, jord- och skogsbruks-, träbearbetnings- och textilarbete) och tjänster som stöder fångarnas utbildning.

Under tidigare år har tjänster skaffats från privata tjänsteproducenter till ett motsvarande belopp, cirka 3,6 miljoner euro år 2023 och cirka 3 miljoner euro år 2024.

Konsekvenser för människor och samhälle

I de föreslagna bestämmelserna förtydligas förfarandena för Brottspåföljdsmyndighetens anskaffningar av privata tjänsteproducenter. Det ska föreskrivas om vissa krav på tjänsteproducenterna, och deras ansvar och skyldigheter ska anges tydligt. Det kan bedömas att det ovanstående kan förbättra förverkligandet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna för dem som avtjänar en straffrättslig påföljd och för häktade personer, såsom likabehandling, säkerhet, skydd för privatlivet och välbefinnande. Dessutom kan det bedömas att de mer detaljerade bestämmelserna om villkor, övervakning och styrning av anskaffningen av verksamhet kommer att utveckla myndigheternas verksamhet.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Organisering av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter

Organiseringen av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter baserar sig på den första fasen av den organisationsreform som genomfördes i september 2022 och där Brottspåföljdsmyndighetens gemensamma uppgifter organiserades genom att dela upp dem på fyra ansvarsområden. Brottspåföljdscentralerna, som hör till det operativa ansvarsområdet, sköter de uppgifter som gäller verkställigheten av straffrättsliga påföljder. Det föreslås att arrangemangen enligt reformen 2022 även nu ska införas på brottspåföljdscentralernas nivå, så att Brottspåföljdsmyndighetens organisation blir en balanserad helhet där myndighetens uppgifter kan skötas lagenligt och effektivt. Detta är viktigt i nuvarande situation där antalet fångar har ökat avsevärt och kan förväntas öka även inom den närmaste framtiden.

I reformen är det väsentligt att chefsarbetet utvecklas bland annat så att cheferna har faktiska möjligheter att utföra sina uppgifter, såsom möjligheter i fråga om tidsanvändning. Den arbetsgrupp som vid Brottspåföljdsmyndigheten hade ansvar för beredningen av det operativa ledningssystemet i samband med reformen föreslog för byråerna för samhällspåföljder och de öppna anstalterna ett ledningssystem med två nivåer och för de slutna fångelserna ett ledningssystem med två eller tre nivåer, beroende på fångelsets storlek. I ledningsmodellen med två nivåer slopas den nuvarande nivån biträdande direktör. Förslaget motiverades med att transparensen och tydligheten i organisationen skulle öka.¹⁷ I den proposition som är under behandling nu föreslås dock för alla fångelser en ledningsmodell med tre nivåer, eftersom det i fångelserna fattas beslut som i hög grad inverkar på individens rättsliga ställning och eftersom systemet för beslutsfattande måste vara acceptabelt med tanke på kedjan i fråga om beslutsfattare och vikarier och med tanke på den kompetens som krävs av beslutsfattarna. Enligt gällande statsrådsförordning är det särskilda behörighetsvillkoret för en biträdande direktör högskoleexamen. I den reform som för närvarande är under behandling ska detta behörighetsvillkor skärpas till högre högskoleexamen, särskilt för att den biträdande direktören, som fattar beslut i egenskap av direktörens ställföreträdare, ska ha en utbildning på samma nivå som direktören. En skillnad i ledningsmodell baserad på fångelsernas storlek och öppenhet skulle vara funktionellt otillräcklig och författningstekniskt oklar. Det skulle innebära att fångelser av olika karaktär och storlek kunde ha, och skulle ha, olika uppgiftsbeskrivningar för de tjänstemän som hör till ledningen beroende på i vilken mån uppgifterna innehåller lednings-

¹⁷ Förslag till operativt ledningssystem, beredningsarbetsgruppens bakgrundspromemoria 3.6.2024 (på finska).

och chefsarbete och i vilken mån expertuppgifter kan inkluderas i uppgifterna. Vid byråerna för samhällspåföljder är en ledningsmodell med två nivåer funktionell, då de har färre anställda och fattar färre beslut som inverkar på individens rättsliga ställning.

Det ovannämnda förslaget från beredningsarbetsgruppen om en ledningsmodell med två nivåer skulle också betyda att de uppgifter som den tjänsteman som svarar för säkerheten och den som svarar för sysselsättningen har slopades. Brottspåföljdsmyndigheten kom dock fram till att man skulle föreslå att dessa uppgifter bibehålls. Dessa uppgifter ska skötas av den biträdande direktören. I både uppgifterna är beslutanderätten densamma. Antalet biträdande direktörer i ett fängelse kan vara olika beroende på fängelsets storlek, övervakningsnivå och andra liknande faktorer: i de största fängelserna, där antalet anställda och fångar, säkerhetsnivån eller fängelsets interna strukturer kräver det, kan det finnas flera biträdande direktörer. De kan antingen ha samma uppgiftsbeskrivning, som gäller för olika avdelningar eller verksamhet, eller så kan de vara olika i fråga om typ av beslut och andra ansvarsuppgifter.

Utredningar relaterade till reformen har visat att den nuvarande modellen med ansvariga tjänstemän inte fungerar i fängelserna enligt sitt ursprungliga mål, det vill säga så att en ansvarig tjänsteman i princip svarar för uppföljningen och genomförandet av fångens plan för strafftiden. Det har visat sig att arrangemanget inte fungerar, bland annat på grund av omsättningen av tjänstemän, otydliga och omfattande uppgiftsbeskrivningar och brister i överföringen av information. För att situationen ska kunna rättas till krävs att uppgiftsbeskrivningarna förtydligas i enlighet med propositionen, och till vissa delar att tjänstemännen i högre grad fokuserar på uppgifter som är lämpliga med tanke på den egna specialkompetensen. På grund av Brottspåföljdsmyndighetens resurssituation är bevarande av nuvarande situation inte ett alternativ. Situationen ska huvudsakligen rättas till genom ändringar av bestämmelser i arbetsordningen och av tjänstemännens uppgiftsbeskrivningar.

Lagen och statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten samt lagstiftningen om verkställande av straffrättsliga påföljder innehåller bestämmelser bland annat om beslutsfattande om dömda, fångar och häktade och om vissa andra åtgärder, och i dessa bestämmelser föreskrivs om vilka tjänstemän, angivna med tjänstebenämning, som är behöriga att fatta vilka beslut och sköta vilka uppgifter. Av dessa tjänstebenämningar används vid brottspåföljdscentralerna för närvarande benämningen direktör för en brottspåföljdscentral, enhetschef för ett fängelse och enhetschef för en byrå för samhällspåföljder. I 1 kap. 8 § i fängelselagen finns bestämmelser utöver om de ovannämnda tjänstebenämningarna även bestämmelser på allmän nivå om beslutsfattandet vid brottspåföljdscentralerna och om vissa andra behörigheter. Enligt dessa bestämmelser är följande tjänstemän behöriga: tjänstemän som svarar för ordnandet av sysselsättning i fängelset (sysselsättningsansvariga), tjänstemän som svarar för ordningen och säkerheten i fängelset (säkerhetsansvariga), tjänstemän i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning och tjänstemän som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. I statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten anges tjänstebenämningarna för dem som sköter ovannämnda uppgifter.

Det har inte identifierats något behov av att ändra benämningen direktör för en brottspåföljdscentral. I det förslag som Brottspåföljdsmyndigheten lämnat om reformen föreslår myndigheten att tjänstebenämningen enhetschef för ett fängelse ska ändras till fängelsedirektör. Det är fråga om ett språkligt förtydligande. Dessutom kan ett fängelse bestå av flera enheter, såsom fängelset Vanaja-Ojoinen. Brottspåföljdsmyndigheten föreslår att benämningen enhetschef fortsättningsvis ska användas vid byråerna för samhällspåföljder. I takt med att beredning av reformen framskred konstaterades dock att tjänstebenämningarna fängelsedirektör

och direktör för en byrå för samhällspåföljder, som användes före organisationsreformen 2022, var tydliga och beskrev uppgiften, vilket talar för ett återinförande av dessa benämningar. I reformen 2022 slopades de nämnda tjänstebenämningarna som innehöll ordet direktör utom benämningen direktör för en brottspåföljdscentral. Denna ändring motiverades med att det då kan framhåvas att brottspåföljdscentralen är den enhet som har ansvar för verkställighetsuppgifterna och att fängelserna och byråerna för samhällspåföljder hör till denna enhet. Det kan bedömas att denna organisationsstruktur i nuläget är tydlig, även i det fallet att tjänstebenämningen direktör börjar användas utöver vid brottspåföljdscentralerna även i fängelserna och vid byråerna för samhällspåföljder. Dessutom skulle enbart benämningen direktör inte lika tydligt som benämningen enhetschef ange att uppgiften uttryckligen handlar om att leda ett fängelse. Tjänstebenämningarna för tjänstemännen i ledningen bör vara samma i fängelserna som vid byråerna för samhällspåföljder. Dessutom konstateras att det i flera centrala samarbetsstater används en benämning som motsvarar benämningen fängelsedirektör.

I fängelserna består de biträdande direktörernas uppgift främst av att fatta beslut om olika tillstånd för fångarna. Detta arrangemang är inte ändamålsenligt med tanke på de biträdande direktörernas uppgiftsbeskrivning, eftersom det betyder att dessa inte har tillräckligt med tid för annat, i synnerhet för chefsarbetet. Situationen kräver en förändring, och att bibehålla nuvarande situation kan inte anses vara ett alternativ. För att rätta till situationen har Brottspåföljdsmyndigheten föreslagit att de biträdande direktörernas administrativa uppgifter ska minskas genom att göra tillståndsprocesserna smidigare och genom att överföra vissa behörigheter att fatta beslut till en lägre nivå i organisationen. En eventuell överföring av behörigheter att fatta beslut bereds i ett projekt som gäller ändringar i fängelselagen och häktningsslagen och som inleds i ett senare skede.

5.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem

Som ett alternativ till det utbildningssystem som föreslås i propositionen har man också utrett en modell där Brottspåföljdsmyndigheten inte längre skulle ordna utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet utan i stället skulle den utbildning som krävs för arbetet som väktare genomföras som personalutbildning för varje tjänsteman som utnämns till en tjänst som väktare eller till ett tjänsteförhållande. Målet var att förflytta tyngdpunkten i den utbildning som Brottspåföljdsmyndigheten ordnar från produktion av en egen examen inom brottspåföljdsområdet till introduktion och utbildning för personalen som kompletterar det allmänna examensutbildningssystemet och till ett fortbildningssystem som omfattar hela personalen. I denna modell hade det varit nödvändigt att ändra det särskilda behörighetsvillkoret för tjänsten som väktare så att inte bara de som uppfyller de nu föreskrivna villkoren utan även de som avlagt grundexamen inom säkerhetsbranschen och grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen hade blivit behöriga för uppgiften. Båda utbildningarna ger de grundläggande färdigheterna inom antingen säkerhets- eller socialområdet. De som genomgått den utbildningen skulle ha haft ett tjänsteförhållande för viss tid hos Brottspåföljdsmyndigheten, och under tjänsteförhållandets provotid skulle de ha genomfört personalutbildning som hade gett behörighet för uppgiften som väktare. Personalutbildningen skulle fortsättningsvis ha ordnats av Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Avsikten var att särskilt fokusera på att utvidga utbildningen i användning av maktmedel. En fördel med denna modell är att kopplingen till det allmänna utbildningssystemet är stark. Med anledning av de särskilda kompetenskraven inom brottspåföljdsområdet har det dock ansetts viktigt att Brottspåföljdsmyndigheten även framöver ger utbildning för väktarens uppgifter. Ordlandet av denna utbildning stöder också ordlandet av fortbildningen inom området. I modellen med inläring i arbetet som föreslås i denna proposition kopplas utbildningen inom det allmänna utbildningssystemet samman med utbildningen inom brottspåföljdsområdet på ett ändamålsenligt sätt.

Yrkesläroanstalten Ylä-Savon ammattiopisto YSAO och Brottspåföljdsmyndigheten inledde våren 2022 en gemensam planering av läroavtalsutbildning i fängelserna. Målet var att erbjuda utbildning som förbereder för grundexamen inom säkerhetsbranschen (säkerhetsvakt) till dem som arbetar i ett fängelse och som saknar utbildning för brottspåföljdsområdet och, i rekryteringssituationer, till nya väktare som anställs för viss tid, och att i denna utbildning använda webbstudier. Läroavtalsutbildningen startade i maj 2023. Totalt 19 studerande inledde utbildningen, och gruppen kompletterades hösten 2023 med ytterligare fyra studerande. De studerande kommer från sju olika fängelser. Försöket har dock inte varit framgångsrikt, eftersom de som deltagit i utbildningen inte kommer att uppnå det särskilda behörighetsvillkoret för tjänsten som väktare. Därmed har läroavtalsutbildningen endast förlängt deras möjligheten att arbeta som väktare anställda för viss tid. Arrangemanget har inneburit att en del av den övriga övervakningspersonalens arbetstid har varit bunden till handledning på arbetsplatsen. Den nu föreslagna modellen med inläring i arbetet torde kunna anses vara en mer effektiv modell än läroavtalsutbildningen.

Antalet väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten som saknar utbildning är stort, och antalet förväntas öka ytterligare. Det nuvarande utbildningssystemet klarar inte på långt när av att utbilda tillräckligt många väktare. I den föreslagna examensutbildningen, som genomförs vid sidan av arbetet, är det möjligt att på ett ändamålsenligt sätt dra nytta av kunskaper hos de personer som redan avlagt en yrkesinriktad examen på andra stadiet, och detta kunnande kompletteras med studier som ger dem kompetens för uppgifter inom brottspåföljdsområdet. Under dessa omständigheter vore alternativet att bibehålla det nuvarande utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet inte lämpligt.

Brottspåföljdsmyndighetens medverkan i ordnandet av yrkeshögskoleexamen har inneburit att Brottspåföljdsmyndigheten deltagit i kostnaderna för utbildningen, men har knappt alls lyckats anställa personer som har avlagt denna examen. På grund av Brottspåföljdsmyndighetens begränsade utbildningsresurser vore det olämpligt att fortsätta med detta arrangemang.

Eftersom Brottspåföljdsområdets utbildningscentral 2022 blev en enhet inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning, föreslog Brottspåföljdsmyndigheten att utbildningscentralen ska benämnas utbildningsenhet. Men med tanke på att denna utbildning, som leder till en examen inom brottspåföljdsområdet, är känd och med tanke på marknadsföringen av den kunde den i frågor som gäller examensutbildningen fortsättningsvis använda namnet Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Längre fram under beredningen konstaterades att det för tydlighetens skull och med tanke på att utbildningscentralen är känd under det namnet vore motiverat att bibehålla namnet Brottspåföljdsområdets utbildningscentral som enhetens egentliga namn. Ett namn som beskriver utbildningscentralens uppgift torde kunna anses vara ett viktigare mål än enhetlighet i fråga om organisationens interna namn. Utbildningscentralen är också mycket annorlunda till sin karaktär än de övriga enheterna inom ansvarsområdet i fråga.

I propositionen föreslås således att direktionen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral dras in och att dess uppgifter överförs huvudsakligen på direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning och på utbildningscentralens enhetschef. Att bibehålla direktionen har inte ansetts ändamålsenligt, eftersom dess kollegiala karaktär inte är lämplig med tanke på utvecklingen av utbildningscentralens verksamhet och eftersom det är lämpligare att i lagstiftningen ge beslutanderätten i frågor som rör individens rättigheter och skyldigheter till tjänstemän än till ett kollegialt organ. Det blir till exempel möjligt att inrätta ett samarbetsorgan för det samarbete med andra aktörer inom utbildningssektorn som behövs vid utveckling av utbildningscentralens verksamhet, och det behövs inga bestämmelser om organet på lagnivå.

5.3 Anskaffning av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder från privata tjänsteproducenter

Grundlagens 124 § förutsätter att det på vederbörligt sätt föreskrivs om Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att skaffa tjänster som bistår och stöder myndighetens egen verksamhet och som innehåller offentliga förvaltningsuppgifter och uppgifter som har drag av offentlig förvaltningsuppgift. I gällande lagstiftning saknas klara bestämmelser om denna fråga. Att bibehålla de gällande, otillräckliga bestämmelserna är inte ett hållbart alternativ.

Bestämmelserna i fråga kan införas antingen i alla lagar som gäller verkställighet av straffrättsliga påföljder och i häktninglagen eller i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten. I det första alternativet behövs bestämmelser i fängelselagen, häktninglagen, lagen om övervakad frihet på prov, lagen om verkställighet av samhällspåföljder och lagen om verkställighet av kombinationsstraff. Alternativet att införa bestämmelserna i endast en lag, lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, anses vara en tydlig och ändamålsenlig lagstiftningsmetod. Att det i hög grad rör sig om administrativ lagstiftning om Brottspåföljdsmyndigheten stöder också det senare lagstiftningsalternativet.

6 Remissvar

Justitieministeriet begärde utlåtanden om regeringens utkast till proposition av 15 instanser. Utlåtanden kunde lämnas mellan 8 januari och 18 februari 2026. Även andra än de som nämndes i sändlistan gavs möjlighet att ge ett utlåtande på webbplatsen utlatande.fi. Följande 22 instanser gav ett utlåtande eller meddelade att de inte har något att anföra: Rådet för specialbibliotek, Östra Finlands universitet, Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf, Institutet för kriminologi och rättspolitik, Laurea-ammattikorkeakoulu Oy, undervisnings- och kulturministeriet, Undervisningssektorns Fackorganisation rf, Utbildningsstyrelsen, Rikoksetoman elämän tukisäätiö RETS ry, direktionen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, undervisningspersonalen vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, Brottspåföljdsmyndighetens utbildningscentral, Brottspåföljdsmyndigheten, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf, Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer rf, Tehy rf, dataombudsmannens byrå, Vasa universitet, finansministeriets och Vankilavirkailijain Liitto VVL ry. Dessutom gavs utlåtanden av sju tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten och av en privatperson.

I vissa utlåtanden nämndes som allmänna observationer den belastning på personalen som de många tätt på varandra följande organisationsreformerna vid Brottspåföljdsmyndigheten orsakat och den inverkan som de haft på dem som avtjänar en straffrättslig påföljd.

Utlåtandena fokuserade främst på att bedöma den föreslagna utbildningsreformen. Det ansågs allmänt att reformens mål att säkerställa tillräckligt med utbildad övervakningspersonal för brottspåföljdsområdet var bra. I fängelserna har ganska många av de anställda som utför övervakningsuppgifter ingen utbildning för uppgiften som väktare. Detta ansågs i utlåtandena vara mycket bekymmersamt, eftersom uppgiften som väktare trots allt inbegriper utövning av betydande offentlig makt. Till exempel rätten att använda maktmedel kräver lämplig utbildning om användning av maktmedel och kännedom om lagstiftningen om saken. Utbildningens betydelse är särskilt stor i den nuvarande situationen med ett ökat antal fångar och överbeläggning i fängelserna.

Flera av dem som gav ett utlåtande konstaterade att kvaliteten på undervisningen vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral är hög. Vissa var oroad över att den föreslagna

modellen med avläggande av examen inom brottspåföljdsområdet genom inläring i arbetet eventuellt kommer att leda till oenhetlighet i fråga om antagning och avläggande av examen samt eventuellt till en försämring av utbildningens kvalitet och därmed även av kunnandet hos övervakningspersonalen inom området. Det är nödvändigt att säkerställa att de tjänstemän som har övervakningsuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten har tillräckliga färdigheter för upprätthållande av säkerheten och för säkerställande av fängarnas grundläggande rättigheter. Det är fråga om exempelvis interaktionsförmåga, stresstålighet, användning av maktmedel och kännedom om lagstiftningen. Utbildningsarrangemangen inom brottspåföljdsområdet måste också uppfylla internationella skyldigheter som gäller saken. Av ovanstående skäl betonades det i utlåtandena att det även i modellen med inläring i arbetet måste ordnas tillräckligt med närundervisning. Viktigt är också att det i modellen med inläring i arbetet finns tillräckligt med anställda som ger den som ska avlägga examen handledning och introduktion och att dessa har tillräckliga pedagogiska färdigheter för denna krävande uppgift. Reformen kräver således tillräckliga resurser för handledningsarbetet. Baserat på ovanstående omständigheter föreslår vissa av dem som gav ett utlåtande att man i stället för att införa en ny modell för avläggande av examen vid sidan av den nuvarande examensutbildningen ska tilldela Brottspåföljdsrådets utbildningscentral mer resurser så att det med den nuvarande utbildningsmodellen blir möjligt att utbilda så många väktare som det behövs.

Vissa ansåg att förslaget om att Brottspåföljdsrådets utbildningscentral framöver ska fokusera på examensutbildning och fortbildning inom området och inte längre ordna utbildning inriktad på socionomexamen, som är en examen på yrkeshögskolenivå, är problematiskt. Man ansåg att risken med denna förändring är att undervisningen inom brottspåföljdsområdet fjärrar sig från högskoleundervisningen samt forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten. Dessutom ansågs det att avsaknaden av en tydlig karriär- och utbildningsväg kan bidra till att minska brottspåföljdsrådets attraktion.

Vissa finner det oroväckande att reformen verkar försvaga Brottspåföljdsrådets utbildningscentralens självständiga ställning. Dessutom överförs en del av rätten att styra och fatta beslut om utbildningen från pedagogiskt utbildad undervisningspersonal till Brottspåföljdsmyndighetens operativa ledning. Vissa av dem som gav ett utlåtande motsätter sig förslaget att slopa bestämmelserna om utbildningscentralens direktion och konstaterar att direktionen är viktig med tanke på de studerandes rättsskydd och utvecklingen av utbildningscentralens verksamhet.

I vissa utlåtanden nämns vikten av att säkerställa ställningen för det kriminologiska biblioteket, som finns i anslutning till utbildningscentralen.

Motiveringarna för den utbildningsreform som föreslås i propositionen har i fråga om ovanstående kompletterats bland annat genom att precisera tilldelningen av resurser för arbetsplatshandledningen, de internationella kraven på utbildningen inom brottspåföljdsområdet, kopplingen mellan ordnandet av examensutbildningen inom området och forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten samt betoningen på säkerhet och grundläggande rättigheter i utbildningen. Innan reformen träder i kraft ska man vid Brottspåföljdsmyndigheten bereda några av de detaljer som tagits upp och som krävs för att utbildningsreformen ska lyckas i praktiken, och resurserna ska också säkerställas. I utlåtandena nämns också flera detaljer i propositionen som behöver ändras, och de flesta av dessa har beaktats i den fortsatta beredningen av propositionen.

Om anskaffningen av verksamhet som hänför sig till verkställigheten av straffrättsliga påföljder av privata tjänstproducenter konstateras i vissa utlåtanden att de föreslagna bestämmelserna förtydligar anskaffningarna. Det föreslagna arrangemanget främjar möjligheten att inrikta

Brottspåföljdsmyndighetens resurser på kärnuppgifterna och stöder verksamhetens verkningsfullhet, särskilt i situationer där specialkompetens och flexibilitet behövs. Tydliga bestämmelser om skyldigheter och krav i fråga om tjänsteproducenterna och tydliga avtals- och övervakningsbestämmelser stöder en fungerande avtalspraxis och främjar förtroendet mellan parterna. Dessutom kan det bedömas att verksamheten blir mer systematisk och kostnadseffektiv.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om ändring av lagen om Brottspåföljdsmyndigheten

1 kap. Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter och organisation

2 §. Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter. Samtidigt med denna proposition behandlar riksdagen regeringens proposition med förslag till lag om förvaringsstraff (RP 14/2026 rd). Ett förvaringsstraff handlar om ett särskilt arrangemang i samband med ovillkorligt fängelsestraff, ett arrangemang som möjliggör att de allra farligaste fångarnas fängelsestraff fortsätter tills det bedöms att de inte längre är farliga för andras liv eller hälsa. Enligt den proposition som behandlas nu ska det till lagen om Brottspåföljdsmyndigheten fogas en bestämmelse om att Brottspåföljdsmyndigheten också har i uppgift att verkställa förvaringsstraff. Det är ett tillägg av teknisk karaktär.

3 §. Brottspåföljdsmyndighetens organisation. I 3 § 4 mom., som gäller Brottspåföljdsmyndighetens organisation, föreskrivs följande: ”Inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning finns Brottspåföljdsområdet utbildningscentral, som det föreskrivs om i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006).” I propositionen föreslås att ovan nämnda lag upphävs, och då ska hänvisningen till lagen strykas. Det föreslås att den lag som upphävs ersätts med den i propositionen föreslagna lagen om examen inom brottspåföljdsområdet i fråga om utbildningsarrangemang, innehåll, de studerandes rättigheter och skyldigheter samt andra frågor som kräver reglering på lagnivå. Bestämmelserna om utbildningscentralens förvaltning överförs från den lag som ska upphävas till lagen om Brottspåföljdsmyndigheten. I 1 § i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, som enligt förslaget ska upphävas, föreskrivs om utbildningscentralens uppgifter. Enligt 3 § 2 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten utfärdas närmare bestämmelser om ansvarsområdena och deras uppgifter genom förordning av statsrådet, vilket innebär att den nämnda bestämmelsen blir införd i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten.

I 3 § 4 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten ska det enligt propositionen särskilt anges att Brottspåföljdsområdets utbildningscentral är en enhet inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. Detta säkerställer att utbildningscentralen likställs med de övriga enheterna inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden, till exempel i fråga om bestämmelserna om utnämning av enhetschefer och om behörigheter. Jämfört med de övriga enheterna inom detta ansvarsområde har utbildningscentralen en särskild karaktär, varför det även av den anledningen är motiverat att i lagen nämna den särskilt.

4 §. Brottspåföljdscentralernas uppgifter. Enligt 4 § 2 mom. i gällande lag ska en brottspåföljdscentral utöver vad som föreskrivits i 1 mom. även utföra de övriga uppgifter som Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden särskilt har påfört brottspåföljdscentralen. Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden kan påföra en brottspåföljdscentral en annan brottspåföljdscentralens uppgifter, om det behövs för att målen för verkställigheten av straff eller häktning ska nås, för att jämna ut arbetet, för att utnyttja tillgänglig specialkompetens eller av

någon annan särskild orsak. I ovannämnda överföring av uppgifter kan det till exempel vara fråga om att beakta särskilda säkerhetskrav vid placering av fångar eller om att genomföra ett särskilt verksamhetsprogram vid bara ett fåtal brottspåföljdscentraler. Dessutom kan en annan brottspåföljdscentral sköta sådana förberedande uppgifter inför placering utanför fängelset som hör till en annan brottspåföljdscentralers uppgifter, utarbeta bedömningar innan verkställighet börjar och påföljdsutredningar samt sköta drogkontrollen av personer som avtjänar straffrättsliga påföljder och som placerats i frihet.

Det föreslås i propositionen att det till lagens 4 § 2 mom. fogas bestämmelser enligt vilka ansvarsområdena kan påföra en brottspåföljdscentral även ett ansvarsområdes uppgifter samt påföra ett ansvarsområde en brottspåföljdscentralers uppgifter. Denna möjlighet att i högre utsträckning än förut överföra uppgifter kan motiveras med att det möjliggör tillfällig fördelning av belastningen mellan enheterna om situationen så kräver, det vill säga om mängden föreliggande arbete och resurserna är otillräckliga vid en enhet och en annan enhet kan ta över uppgifter.

Enligt Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning hör bland annat följande uppgifter till ansvarsområdenas allmänna uppgifter: 1) övervakning, planering och rapportering av verksamhet och ekonomi, 2) rekrytering och avlöning, 3) kompetensutveckling, 4) samarbete med personalen i enlighet med samarbetsavtalet och arbetarskyddsavtalet, 5) kommunikation om verksamheten, föreskrifter och beslut samt främjande av sådan tillgång till information som avses i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, 6) utveckling av tjänster, 7) planering och utveckling av beredskap, 8) ombesörjande för informations säkerheten och dataskyddet för de handlingar och informationssystem som det innehar, och 9) behandling av respons från klienter. Ansvarsområdets ovan beskrivna uppgifter eller delar av dess uppgiftshelheter kan vid behov skötas vid brottspåföljdscentralerna. Ett konkret exempel som kan nämnas är uppgifter relaterade till personalutbildning: dessa uppgifter kunde enheter vid brottspåföljdscentralerna sköta jämsides med eller i stället för ansvarsområdet.

Brottspåföljdscentralernas arbetsordning gäller främst de operativa uppgifterna vid verkställighet av straff. Målet är redan idag att när tjänstemännen inom ansvarsområdena utför sina egna riksomfattande expert- och utvecklingsuppgifter ska de under en del av sin arbetstid arbeta i enheter inom det operativa ansvarsområdet, dvs. i fängelser och byråer för samhällspåföljder, i praktiskt kundarbete. Detta säkerställer att utvecklingsarbetet och styrningen verkligen beaktar behoven i den operativa verksamheten. Det är delvis också till hjälp vid organiseringen av den operativa verksamheten, som lider av resursbrist. Detta verksamhetssätt önskar man främja även framöver. Det har också förts diskussioner om att hitta en ny form av arbetsfördelning för påföljdsutredningar och civila bedömningar.

Det föreslagna arrangemanget säkerställer skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens lagstadgade uppgifter och ökar flexibiliteten och jämlikheten i enheternas verksamhet. Det är också fråga om att använda resurserna på ett mer ändamålsenligt sätt än för närvarande, över gränserna mellan ansvarsområden och enheter. Avsikten är inte att ändra förutsättningarna för beslut om överföring av uppgifter, det vill säga de föreslagna besluten ska också kunna fattas om det behövs för att målen för verkställigheten av straff eller häktning ska nås, för att jämna ut arbetet, för att utnyttja tillgänglig specialkompetens eller av någon annan särskild orsak. Ansvarsområdet fattar besluten om överföring av uppgifter.

2 kap. **Brottspåföljdsmyndighetens ledning och avgörande av ärenden**

5 §. Ledning. I 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten föreskrivs om ledningen av Brottspåföljdsmyndigheten. Enligt bestämmelsen leds en brottspåföljdscentral av en direktör för brottspåföljdscentralen. En byrå för samhällspåföljder, ett fängelse och andra enheter vid en brottspåföljdscentral leds av en enhetschef. Tjänstebestämmelsen enhetschef infördes 2022, i den första fasen av den organisationsreform som behandlas nu. Innan dess användes tjänstebestämmelserna direktör för en byrå för samhällspåföljder och fängelsedirektör. Reformen av Brottspåföljdsmyndighetens ledningssystem utgjorde det centrala innehållet i reformen 2022. I samband med detta markerades att en brottspåföljdscentral består av byråer för samhällspåföljder, fängelser och andra enheter och att brottspåföljdscentralens direktör har ledningsansvaret för denna helhet. Därför infördes benämningen direktör enbart i benämningen på den som leder en brottspåföljdscentral.

Det har konstaterats att tjänstebestämmelsen enhetschef inte är tydlig och etablerad, särskilt inte för den som har uppgiften att leda ett fängelse. Tjänstebestämmelserna bör vara tydliga och beskriva tjänstens uppgifter. Dessutom har ett fängelse flera avdelningar och andra enheter, vilket betyder att benämningen enhetschef för ett fängelse kan ge den uppfattningen att denna inte leder hela fängelset utan bara en del av det. I detta sammanhang kan tjänstebestämmelsen enhetschef orsaka förväxling också på grund av att det i 5 § 2 mom. anges att en enhet inom ett ansvarsområde inom Brottspåföljdsmyndigheten leds av en enhetschef. Även om byråerna för samhällspåföljder skiljer sig från fängelserna i fråga om organisation, tjänstestruktur och storlek, är de ändå i brottspåföljdscentralens organisation enheter som har ett likvärdigt ansvar för verkställighet av straffrättsliga följder. Därför bör de tjänstebestämmelser som används för dem som leder en byrå för samhällspåföljder och ett fängelse motsvara varandra. För att tjänstebestämmelserna ska ge en korrekt bild av ledningsuppgiften vid en byrå för samhällspåföljder och i ett fängelse föreslås att benämningarna direktör för en byrå för samhällspåföljder och fängelsedirektör återinförs. Tjänstebestämmelsen för den tjänsteman som leder en annan enhet vid en brottspåföljdscentral, till exempel en frigivningsenhet, ska fortsättningsvis vara enhetschef.

6 §. Avgörande av ärenden. Av de skäl som konstateras i specialmotiveringen för 5 § 3 mom. ska det i lagens 6 § göras motsvarande ändringar av tjänstebestämmelserna enhetschef för en byrå för samhällspåföljder och enhetschef för ett fängelse: för byråerna för samhällspåföljder ska benämningen enhetschef ändras till direktör för en byrå för samhällspåföljder och för fängelserna ska enhetschef ändras till fängelsedirektör.

2 a kap. Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på privata tjänsteproducenter

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag eller med stöd av lag anförtros andra än myndigheter, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock anförtros endast myndigheter. Enligt förarbetena till grundlagen är till exempel uppgifter som hänför sig till verkställigheten av lagar och beslutsfattande om privatpersoners och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner offentliga förvaltningsuppgifter. Betydande utövning av offentlig makt kan enligt 124 § i grundlagen inte överföras på någon annan än en myndighet. Betydande utövning av offentlig makt är till exempel på självständig prövning baserad rätt att använda maktmedel eller att på något annat betydande sätt ingripa i en enskild persons grundläggande fri- och rättigheter.

Enligt förarbetena till grundlagen är utgångspunkten enligt 124 § i grundlagen den att offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag. Eftersom framför allt skötseln av offentliga tjänster bör kunna ordnas smidigt och det inte finns behov av detaljreglering i lag om överföringen av sådana uppgifter, ska det också vara möjligt att med stöd av lag genom föreskrifter eller beslut bestämma om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Vid bedömning av den ändamålsenlighet som 124 § i grundlagen förutsätter för överföring av en uppgift bör särskild uppmärksamhet fästas vid både behoven hos individer och sammanslutningar och interna behov, såsom förvaltningens effektivitet.

7 a §. Anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter. I 1 mom. i den föreslagna 7 a § föreskrivs om Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att på grundval av avtal överföra uppgifter som stöder och bistår den egna verksamheten på en privat tjänsteproducent. Enligt förslaget ska de uppgifter som ska kunna överföras specificeras genom hänvisningar till bestämmelser i lagarna om verkställighet av straffrättsliga påföljder och häktning. Det är fråga om bestämmelser som gäller verksamhet som Brottspåföljdsmyndigheten enligt lagstiftningen ska ordna för fångar, dem som avtjänar en samhällspåföljd och häktade. Tjänsterna i fråga är tjänster relaterade till arbete, studier, rehabilitering, fritidsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet. När det gäller personer som avtjänar en straffrättslig påföljd handlar det om att bidra till att dessa uppnår målen i planen för strafftiden. Brottspåföljdsmyndigheten skaffar tjänsterna relaterade till alla ovannämnda verksamheter inte bara från offentlighetsrättsliga utan även från privata aktörer. Till exempel verksamhet som organisationer genomför och som rör missbrukarrehabilitering och annan rehabilitering är mycket viktig när Brottspåföljdsmyndigheten fullgör sin uppgift att förbättra en dömds beredskap för ett liv utan kriminalitet. Denna verksamhet ordnas för fångar och häktade i och utanför fängelset. För personer som placerats i övervakad frihet på prov och personer som avtjänar en samhällspåföljd ordnas verksamheten i deras egen gemenskap. Det kan också handla om till exempel missbrukarrehabilitering vid en slutna inrättning för missbrukarvård.

Enligt det föreslagna 1 mom. är det fråga om uppgifter som stöder och bistår Brottspåföljdsmyndighetens egen verksamhet, till exempel undervisning av en lärare vid en läroanstalt i stiftelseform, rehabilitering som tillhandahålls av en organisation inom tredje sektorn, idrottsklubbar som ordnas av en idrottsförening, andaktsstunder som ordnas av ett annat religiöst samfund än ett offentlighetsrättsligt och matlagningskurser som ordnas av en organisation. Verksamhet av ovannämnda slag är viktig när det gäller att förbättra beredskapen till ett liv utan kriminalitet. Brottspåföljdsmyndigheten har inte tillräckliga resurser och inte heller till alla delar tillräcklig kompetens för att ordna denna verksamhet, så anskaffningen av verksamheten från privata tjänsteproducenter uppfyller kravet på ändamålsenlighet i 124 § i grundlagen. I slutet av momentet ska det för tydlighetens skull konstateras att en privat tjänsteproducents uppgifter inte kan innefatta beslutanderätt i fråga om verkställighet av straffrättsliga påföljder eller häktning. Brottspåföljdsmyndigheten ska således ansvara för till exempel utarbetandet av planerna för strafftiden, sätten att genomföra dem och uppföljningen av dem.

Det föreslagna 7 a § 1 mom. ska inte gälla sedvanlig verksamhet som en privat tjänsteproducent ordnar och som fångar och häktade deltar i utanför fängelset på grundval av ett tillstånd från Brottspåföljdsmyndigheten. Till sådan verksamhet hör till exempel att delta i idrottsaktiviteter som ordnas av en idrottsförening, att gå i kyrkan, att arbeta baserat på ett tillstånd till civilt arbete enligt fängelselagen och att studera enligt ett studietillstånd. Brottspåföljdsmyndigheten skaffar således inte sådan verksamhet, utan beviljar tillstånd att avlägsna sig från fängelset och delta i verksamheten i fråga. Bestämmelsen ska inte heller gälla tjänstgöringsplatserna för samhällstjänst, eftersom det i samband med dessa är fråga om det uttryckliga innehållet i

samhällstjänsten, och detta regleras i detalj i lagstiftningen om verkställighet av samhällspåföljder. Det handlar här inte om att främja planen för strafftiden i den mening som avses ovan. I en samhällstjänst kan som annan verksamhet än arbetstjänst ingå exempelvis missbrukarvårdstjänster, och dessa kan räknas till de anskaffningar som avses här.

Med stöd av det föreslagna 7 a § 2 mom. kan Brottspåföljdsmyndigheten från en privat tjänsteproducent skaffa följande tjänster som avses i fängelselagen och häktninglagen: mathållning, fångarnas möjlighet att köpa livsmedel och personliga bruksföremål samt transporttjänster och fordon som behövs för transport av fångar och häktade. Brottspåföljdsmyndighetens tjänstemän ska delta i de fångtransporter som avses ovan, svara för övervakningen av och bevakningen vid transporten samt utöva de befogenheter som föreskrivs för dem i lag för att säkerställa att transporten sker på ett ändamålsenligt sätt. Befogenheterna omfattar till exempel att utföra säkerhetskontroller eller kroppsvsitation, placera personer i transportmedel, inspektera förvaringslokaler, använda fängsel på personer som transporteras, begränsa innehav av föremål eller ämnen, iaktta hälsotillståndet hos personer som transporteras och föra personer till sjukvård samt besluta om deras föda, klädsel och vistelse utomhus. Tjänstemännen vid Brottspåföljdsmyndigheten ska således utöva den betydande offentliga makt som behövs vid en transport. Den privata tjänsteproducenten i sin tur svarar för att de anställda som sköter dessa fångtransportuppdrag har den körskicklighet som behövs i uppdragen och att de transportmedel som ingår i tjänsten uppfyller de säkerhetstekniska krav som uppdraget förutsätter. I Åboregionen är fångtransporterna för närvarande delvis ordnade så att fordon och förare skaffas från ett privat trafikföretag och Brottspåföljdsmyndigheten ansvarar för bevakningen vid transporten och för andra åtgärder. En sådan uppgift, som kompletterar och bistår Brottspåföljdsmyndighetens fångtransporter och som skaffas från en privat tjänsteproducent, behöver Brottspåföljdsmyndigheten i situationer där den inte har möjlighet att ordna transporterna så att de egna tjänstemännen utför arbetet, till exempel på grund av att de egna förarresurserna är små. Brottspåföljdsmyndigheten har hittills ordnat mathållningen och möjligheten för fångar att köpa livsmedel och personliga bruksföremål genom att skaffa dessa tjänster från privata tjänsteproducenter. Detta arrangemang är etablerat. Även de arrangemang som avses i 2 mom. baseras på ändamålsenlighet: Brottspåföljdsmyndigheten har inte tillräckliga resurser för att ordna denna verksamhet, eftersom den behöver fokusera på sina kärnuppgifter.

Brottspåföljdsmyndigheten skulle också behöva skaffa stödande och biträdande verksamhet från en privat tjänsteleverantör för skötseln av sina administrativa uppgifter. Det skulle till exempel kunna handla om assistentuppgifter som behövs i administrativa tjänster och stödtjänster eller expertuppgifter som behövs i olika projekt och som kräver särskild sakkunskap. Även för dessa anskaffningars del ska kravet vara att offentlig makt inte används i uppgifterna och att arrangemanget är ändamålsenligt och baseras på ett avtal. Det ska också vara möjligt att använda inhyrd personal för dessa uppgifter.

De uppgifter som nämns i 1–3 mom. kan som uppgiftshelheter anses utgöra offentliga förvaltningsuppgifter, även om alla uppgifter som ingår i en helhet inte nödvändigtvis entydigt består av skötsel av en offentlig förvaltningsuppgift. Till exempel fritidsverksamhet som skaffas av en privat tjänsteproducent och som genomförs i ett fängelse utgör eventuellt som sådan inte en offentlig förvaltningsuppgift, men den anknuter till Brottspåföljdsmyndighetens lagstadgade uppgift att ordna fritidsverksamhet som lämpar sig för fängelseförhållanden.

Enligt det föreslagna 4 mom. styr och övervakar Brottspåföljdsmyndigheten den verksamhet som den skaffar av en privat tjänsteproducent. Detta är nödvändigt för att tjänsteproducentens åtgärder ska bli genomförda i enlighet med lagstiftningen om verkställighet av straffrättsliga påföljder. Det är fråga om till exempel särskilda frågor som gäller integritetsskydd och säkerhet.

Dessutom ska Brottspåföljdsmyndigheten bli skyldig att föra en förteckning över de tjänsteproducenter som avses i detta kapitel, så att den har uppdaterad information om tjänsteproducenterna och deras uppgifter.

Ett korrekt genomförande av de arrangemang som avses i paragrafen kräver att den privata tjänsteproducenten tar ansvar för sin uppgift. Enligt det föreslagna 5 mom. ansvarar den privata tjänsteproducenten för att tjänsten produceras i enlighet med lag samt i enlighet med anskaffningsavtalet med Brottspåföljdsmyndigheten och myndighetens anvisningar.

7 b §. *Krav på privata tjänsteproducenter.* I den föreslagna 7 b § anges vilka krav en privat tjänsteproducent ska uppfylla för att Brottspåföljdsmyndigheten ska kunna överföra de uppgifter som avses i 7 a § på den. För det första ska en privat tjänsteproducent ha tillräcklig kompetens med hänsyn till innehållet i och omfånget av tjänsten, ha den yrkesutbildade personal som verksamheten förutsätter samt även annars ha tillräckliga verksamhetsförutsättningar. En privat tjänsteproducent ska alltså ha sådana verksamhetsförutsättningar att den förmår producera de tjänster som skaffas från den på ett korrekt sätt. Även om det rör sig om uppgifter som kompletterar och bistår Brottspåföljdsmyndighetens egen verksamhet är det fråga om uppgifter som i många avseenden kräver särskild yrkesskicklighet – behovet av särskild sakkunskap är ju en omständighet som visar att överföringen av uppgiften är ändamålsenlig. Till exempel att ordna missbrukarrehabilitering eller köra en buss är verksamhet som kräver tillräcklig kompetens och för vilken det behövs personal med yrkeskunskaper inom branschen i fråga. När det gäller de övriga tillräckliga verksamhetsförutsättningarna kan nämnas exempelvis utrustning och redskap som behövs inom mathållningen, om inte fängelset ordnar dem. Till de tillräckliga verksamhetsförutsättningar som tjänsteproducenten ska ha räknas också tillräcklig solvens med tanke på verksamhetens omfattning och kvalitet så att tjänsteproducenten kan sköta verksamheten, sörja för dess kontinuitet och fullgörandet av sina lagstadgade skyldigheter och de skyldigheter som anges i avtalet om anskaffning av tjänster. Enligt den föreslagna 7 c § 5 punkten ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtalas om kraven i fråga om och fastställandet av solvens hos den privata tjänsteproducenten. Som exempel på krav som kan ställas i fråga om solvens är att tjänsteproducenten inte är i konkurs, inte har försummat sina skyldigheter i anslutning till skatter och lagstadgade pensions-, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter och inte är föremål för utsökning på grund av skulder som är större än ringa. I avtalet kan man komma överens om hur solvensen ska fastställas, till exempel att tjänsteproducenten till Brottspåföljdsmyndigheten lämnar vissa handlingar som styrker solvensen, såsom handlingar som visar företagets ekonomiska resultat eller ett utdrag ur utsökningsregistret.

Den privata tjänsteproducenten ska också utse en ansvarig person som ansvarar för verksamheten och som har till uppgift att säkerställa att kraven enligt lag och avtal uppfylls vid produktionen av tjänsten. Enligt det föreslagna 7 a § 4 mom. ska Brottspåföljdsmyndigheten övervaka tjänsteproducentens verksamhet. Enligt 5 mom. i den ovannämnda paragrafen har dock tjänsteproducenten helhetsansvaret för att den tjänst som anskaffats genom avtalet produceras i enlighet med lag samt i enlighet med anskaffningsavtalet och Brottspåföljdsmyndighetens anvisningar.

7 c §. *Avtalsvillkor för tjänster som skaffas.* Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten ska ingå ett avtal om detaljerna för den tjänst som ska produceras. I avtalet ska man komma överens om villkoren för produktionen av tjänsten och om vad uppfyllandet av dem kräver. Det centrala i avtalsvillkoren är att det med hjälp av dem i så hög grad som möjligt kan säkerställas att tjänsten utförs korrekt.

Det föreslagna 7 c § 1 mom. gäller arrangemang där Brottspåföljdsmyndigheten mot vederlag skaffar en tjänst från en privat tjänsteproducent. I momentet anges vad man i avtalet åtminstone ska avtala om. Enligt 1 punkten i momentet ska man avtala om innehållet i, kvantiteten av, kvaliteten på och genomförandet av de tjänster som skaffas från den privata tjänsteproducenten. Det kan till exempel vara fråga om ett avtalsvillkor enligt vilket en anställd hos en organisation som tillhandahåller missbrukarvård besöker fängelset en gång i veckan för att under två timmar genomföra en tjänst i enlighet med ett visst verksamhetsprogram för missbrukarvård. Enligt 2 punkten i momentet ska det i avtalet anges hur man går till väga när man säkerställer att tjänsteproducentens anställda som ska utföra tjänsten i fråga har tillräcklig yrkesskicklighet för skötsel av uppgifterna. Det kan till exempel krävas att den som genomför ett verksamhetsprogram för missbrukarvård ska ha genomgått en viss utbildning inom social- och hälsovården.

Enligt den föreslagna 7 c § 1 mom. 3 punkten ska avtalet detaljerat ange hur de personuppgifter som uppkommer i samband med tjänsteproducentens verksamhet behandlas lagenligt. Eftersom den privata tjänsteproducentens verksamhet ska stödja och bistå Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet, kommer tjänstemännen vid Brottspåföljdsmyndigheten att sköta sådan behandling av personuppgifter som avses i lagen om behandling av personuppgifter vid Brottspåföljdsmyndigheten (1301/2021). Tjänsteproducentens anställda meddelar de uppgifter som ska föras in i registret till tjänstemännen i fråga, och dessa för in uppgifterna i Brottspåföljdsmyndighetens informationssystem Roti i enlighet med ovan nämnda lag. Till exempel i verksamhet som rör missbrukarvård kan det vara fråga om social- och hälsovårdsuppgifter som uppkommer i samband med tjänsteproduktionen och som den anställda som utför tjänsten är skyldig att behandla i enlighet med lagstiftningen inom detta område, till exempel lagstiftning om sekretess. Baserat på sin yrkesskicklighet lämnar den anställda uppgifterna till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten på ett sådant allmänt sätt att det inte längre är fråga om social- eller hälsovårdsuppgifter. Det kan också handla om en situation där till exempel fången redan innan han eller hon börjar avtjäna fängelsestraffet varit klient hos tjänsteproducenten i fråga och verksamheten fortsätter under fängelsetiden. Då behandlar tjänsteproducentens anställda de uppgifter som uppkommer även som uppgifter relaterade till organisationens verksamhet.

Brottspåföljdsmyndigheten ansvarar för att verkställigheten av straffrättsliga påföljder och häktning är lagenlig. Den privata tjänsteproducentens verksamhet ska således endast stödja och bistå Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet. Brottspåföljdsmyndigheten bör ha effektiva och faktiska möjligheter att påverka hur tjänsteproducenten genomför den tjänst som skaffats från den. Enligt den föreslagna 7 c § 1 mom. 4 punkten ska det i villkoren i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten anges de praktiska arrangemang genom vilka Brottspåföljdsmyndigheten sköter styrningen och övervakningen av de tjänster som den privata tjänsteproducenten utför. Här kan det till exempel vara fråga om att tjänsteproducenten och de anställda som utför tjänsterna får tillräcklig styrning för arbetet med personer som avtjänar en straffrättslig påföljd. Ett särskilt område som kräver styrning är arbete som utförs i ett fängelse. Brottspåföljdsmyndigheten ska övervaka utförandet av tjänsten genom normala observationer. I avtalet kan man också komma överens om att tjänsteproducentens anställda rapporterar sin verksamhet till Brottspåföljdsmyndigheten med jämna mellanrum. Om det i övervakningen observeras smärre brister i skötseln av uppgifterna kan dessa eventuellt åtgärdas genom instruktioner.

När Brottspåföljdsmyndigheten skaffar en privat tjänsteproducent för att få stöd och hjälp i sina krävande verkställighetsuppgifter är det viktigt att den kan lita på kontinuiteten i tjänsteproducentens verksamhet. I detta avseende kan, baserat på verksamhetens natur och omfattning, även solvens hörna till de tillräckliga verksamhetsförutsättningar som krävs av

tjänsteproducenter i den föreslagna 7 b §. Till exempel fångarnas mathållning får inte avbrytas oväntat. Vidare, om till exempel ett långsiktigt, strukturerat verksamhetsprogram som genomförs i ett fängelse måste avslutas på grund av att den privata tjänsteproducenten som ordnat verksamheten inte längre har ekonomiska möjligheter att fortsätta sin verksamhet, skulle situationen bli mycket svår för de fångar som deltagit i programmet och för Brottspåföljdsmyndigheten. Å andra sidan kan den verksamhet som tjänsteproducenten ordnar till sin natur vara sådan att det inte är nödvändigt att utreda solvensen särskilt noggrant. Enligt den föreslagna 7 c § 1 mom. 5 punkten ska det i avtalet avtalas om kraven i fråga om och fastställandet av solvens hos den privata tjänsteproducenten. Enligt detta ska parterna avtala om vad som i anskaffningen i fråga ska krävas i fråga om tjänsteproducentens solvens och hur solvensen ska fastställas.

Enligt den föreslagna 7 c § 1 mom. 6 punkten ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtalas om den avtalsenliga ersättningen samt om sänkning av ersättningen eller inställning av betalningen av ersättningen om den privata tjänsteproducenten gör sig skyldig till fel. Det är nödvändigt att i avtalet ange grunderna för betalningen av ersättningen och ersättningsbeloppet. Till den del som tjänsteproducentens verksamhet inte överensstämmer med lagen, avtalet eller Brottspåföljdsmyndighetens instruktioner och tjänsteproducenten inte åtgärdar bristerna i sin verksamhet inom utsatt tid, kan Brottspåföljdsmyndigheten, åtminstone vid fel och försummelser som är allvarigare än ringa, komma överens om möjlighet att minska ersättningsbeloppet eller att helt avstå från att betala ersättning. Avtalet ska innehålla bestämmelser om dessa situationer.

Enligt den föreslagna 7 c § 1 mom. 7 punkten ska man i avtalet också avtala om Brottspåföljdsmyndighetens och den privata tjänsteproducentens skyldighet att underrätta varandra om sådana ändringar som gäller verksamheten och som väsentligt kan inverka på skötseln av de uppgifter som avses i avtalet. Från Brottspåföljdsmyndighetens sida kan det handla om till exempel att en viss avdelning av fängelset stängs, varvid verksamheten enligt avtalet också upphör. Från den privata tjänsteproducentens sida kan det handla om att till exempel en yrkesperson som genomför ett krävande verksamhetsprogram i fängelset kommer att avsluta sitt arbete inom programmet och att tjänsteproducenten inte har möjlighet att anställa en ny yrkesperson som har kompetens inom området i fråga. Avtalet ska innehålla bestämmelser om hur man går till väga i sådana situationer.

Enligt den föreslagna 7 c § 1 mom. 8 punkten ska Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtala om avtalsperioden. Avtalet kan gälla under en överenskommen tidsperiod eller tills vidare. Det ska också avtalas om uppsägning av avtalet. Ett avtal som gäller tills vidare kan sägas upp till exempel på grund av att Brottspåföljdsmyndigheten inte längre har behov av att ordna verksamheten i fråga eller på grund av att tjänsteproducenten inte längre är villig eller har kapacitet att genomföra verksamheten. Avtalet kan också sägas upp på grundval av brott mot en avtalsbestämmelse. Det kan också vara fråga om till exempel att handledaren för ett strukturerat verksamhetsprogram inte är behörig att genomföra programmet och tjänsteproducenten, efter att ha uppmärksammats om saken av Brottspåföljdsmyndigheten, inte kan tillhandahålla en kompetent handledare. I avtalet ska uppsägningstiden för avtalet anges. Avtalet ska också innehålla bestämmelser om på vilka villkor och genom vilket förfarande avtalet kan hävas. Hävning kan komma i fråga till exempel om mathållningen i fängelset upprepade gånger varit uppenbart bristfällig och tjänsteproducenten inte har förmåga att rätta till situationen trots reklamationer från Brottspåföljdsmyndigheten eller om det har

uppdagats att en av tjänsteproducentens anställda har fört in otillåtna föremål eller ämnen till fängelset.

Enligt den föreslagna 7 c § 1 mom. 9 punkten ska man också avtala om hur man bereder sig på situationer där avtalet upphör att gälla, på avtalsbrott och störningar i avtalets fullgörande samt på andra störningssituationer och undantagsförhållanden och hur man i dessa situationer tryggar verksamhetens kontinuitet. Brottspåföljdsmyndigheten måste kunna ordna sina lagenliga uppgifter i alla situationer. Brottspåföljdsmyndigheten måste beakta olika situationer där avtalet kan upphöra att gälla eller där den privata tjänsteproducentens avtalsbaserade verksamhet kan upphöra eller utsättas för störningar. Avtalet kan upphöra att gälla vid en tidpunkt som överenskommit i avtalet eller så kan parterna på det sätt som överenskommit i avtalet säga upp avtalet. I en uppsägningssituation är utgångspunkten den att man ska iaktta en uppsägningstid under vilken det är möjligt att försöka ordna ersättande verksamhet. Avtalet ska kunna hävas på grund av ett avtalsbrott. Avtalet kan också hävas i strid med avtalet. En privat tjänsteproducent kan också förlora sina förutsättningar att sköta de överenskomna uppgifterna. Brottspåföljdsmyndigheten bör i förväg med hjälp av avtalsvillkor försäkra sig om att de som avtjänar en straffrättslig påföljd får sina lagenliga tjänster och att myndigheten kan fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Plötsliga störningar och undantagsförhållanden skulle vara krävande i synnerhet när det gäller att i fängelserna ordna mathållningen och möjligheten för fångarna att köpa livsmedel och personliga bruksföremål.

När Brottspåföljdsmyndigheten skaffar en i 7 a § 1 eller 2 mom. avsedd tjänst vederlagsfritt eller som inhyrd personal enligt 3 mom., är det enligt det föreslagna 7 c § 2 mom. inte nödvändigt att i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtala om alla de aspekter som man måste avtala om vid anskaffning av en tjänst som avses i 1 mom. mot vederlag. Denna uppdelning är motiverad, eftersom vederlagsfria tjänster och tjänster som utförs av inhyrd personal skiljer sig till sin natur från tjänsterna enligt 1 mom. Enligt paragrafens 2 mom. ska det i dessa situationer avtalas om de aspekter som avses i 1 mom. 1, 3, 4, 7 och 8 punkten.

Det föreslagna 3 mom. i 7 c § gäller sådana anskaffningar från privata tjänsteproducenter som kan anses vara ringa och som Brottspåföljdsmyndigheten gör endast en gång eller så sporadiskt att anskaffningen kan karaktäriseras som en engångsanskaffning. En sådan anskaffning skulle kunna vara till exempel en taxiresa för en fånge eller ett enskilt motionsevenemang som ordnas av en extern idrottsinstruktör. I dessa situationer skulle det inte finnas något behov av lika detaljerade avtalsbestämmelser som i upphandlingarna enligt 1 och 2 mom. Brottspåföljdsmyndigheten kan då komma överens med tjänsteproducenten om en med avseende på ordnandet av tjänsten tillräcklig övervakning av personer som avtjänar en straffrättslig påföljd och häktade. Till exempel följande kan komma i fråga: i ett avtal om en enskild transportuppgift anges skyldighet att meddela Brottspåföljdsmyndigheten om eventuella problem under transporten och i ett avtal om ett motionsevenemang i fängelset anges skyldighet att iaktta fängelsets regler om hur säkerheten säkerställs. Dessutom bör man komma överens om ett tillräckligt integritetsskyddet för personer som avtjänar en straffrättslig påföljd och häktade, till exempel om att information om personer som avtjänar ett fängelsestraff är konfidentiell.

När Brottspåföljdsmyndigheten gör upp de avtal som avses här kan den i tillämpliga delar använda de allmänna avtalsvillkoren för offentlig upphandling.

7 d §. Skyldigheter för privata tjänsteproducenter och deras personal. I de av Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter som gäller verkställighet av straffrättsliga påföljder utövar myndigheten offentlig makt som i hög grad inverkar på individens rättsliga ställning.

Även om de tjänster som tillhandahålls av en privat tjänsteproducent är tjänster som stöder och bistår Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet, är det nödvändigt att säkerställa att tjänsterna utförs korrekt. Av denna anledning föreslås att det i 7 d § införs bestämmelser om skyldigheterna för tjänsteproducenten och dess personal. Enligt 1 mom. i paragrafen ska tjänsteproducenter och personer i deras tjänst som utför en tjänst som Brottspåföljdsmyndigheten anskaffat iakta de krav på verksamhetens innehåll och kvalitet som föreskrivs i den lagstiftning som gäller det egna verksamhetsområdet, verkställighet av straffrättsliga påföljder eller häktning och behandling av personuppgifter samt i annan lagstiftning. Den lagstiftning som gäller tjänsteproducentens eget verksamhetsområde kan gälla till exempel innehåll i social- och hälsovård, behandling av personuppgifter och hygien som ska iaktas inom mathållning. Vid behandling av personuppgifter ska man iakta till exempel Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) samt dataskyddslagen (1050/2018). Tjänsteproducenten ska också följa det avtal som ingåtts om produktionen av tjänsterna och Brottspåföljdsmyndighetens anvisningar.

I det föreslagna 2 mom. i paragrafen krävs att tjänsteproducenten lämnar Brottspåföljdsmyndigheten de uppgifter om verksamheten som behövs för övervakningen av att avtalet följs. Detta är nödvändigt för att Brottspåföljdsmyndigheten, som har det övergripande ansvaret för verksamheten i fråga, på behörigt sätt ska kunna övervaka genomförandet av den verksamhet som den har anskaffat och som den ansvarar för. I det föreslagna 3 mom. ska det föreskrivas om den skyldighet att iakta sekretess som tjänsteproducenterna och personerna i deras tjänst har när de sköter uppgifter enligt detta kapitel. Även om det rör sig om stödjande och biträdande uppgifter, kan de som utför dem få sekretessbelagd information i arbetet, till exempel information om personer som avtjänar en straffrättslig påföljd eller om ordningen i fängelset.

7 e §. Rätt till information. Brottspåföljdsmyndigheten har det övergripande ansvaret för den lagenliga verkställigheten av straffrättsliga påföljder och häktning. När myndigheten för att fullgöra sina skyldigheter skaffar uppgifter som stöder och bistår den egna verksamheten från en privat tjänsteproducent, ska den ha möjlighet att av tjänsteproducenten få sådan information som den behöver för att kunna sköta sina uppgifter. Av denna anledning ska det i det föreslagna 7 e § 1 mom. föreskrivas att Brottspåföljdsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna har rätt att av en anställd hos en privat tjänsteproducent i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad och som deltar i verksamheten få sådana uppgifter som behövs för att genomföra den verksamhet som Brottspåföljdsmyndigheten ordnar för personen i fråga eller för att säkerställa säkerheten vid verkställigheten av den straffrättsliga påföljden eller häktningen. Det kan till exempel vara fråga om delar av ett rehabiliteringsprogram som tjänsteproducenten genomför och i vilket ingår att en anställd hos tjänsteproducenten rapporterar till Brottspåföljdsmyndigheten hur programmet förlöper för enskilda fångars del. Det kan handla om uppgifter som rör socialvård eller hälso- och sjukvård och som omfattas av sekretess enligt den lagstiftning som gäller sektorerna i fråga. I dessa fall lämnar den anställda uppgifterna till tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten i en sådan form att de utgör uppgifter om verkställigheten och inte längre social- eller hälsovårdsuppgifter. Dessa uppgifter behöver Brottspåföljdsmyndigheten för att kunna utföra till exempel sin uppgift att följa upp fångarnas planer för strafftiden.

I det föreslagna 7 e § 2 mom. föreskrivs om rätten för en anställd hos en privat tjänsteproducent att trots sekretessbestämmelserna av Brottspåföljdsmyndigheten i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad få sådana uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av sådan verksamhet som avses i 7 a §. I och för sig är redan uppgiften om att

en fånge befinner sig i fängelset en sekretessbelagd uppgift. Det kan också handla om uppgifter om till exempel brottet, eventuella återfall eller innehållet i planen för strafftiden eller om uppgifter om födoämnesallergi som behövs vid ordnande av mathållningen. I praktiken får anställda hos en tjänsteproducent som genomför verksamhet i ett fängelse kännedom om sekretessbelagda uppgifter enbart genom att se och höra dem.

7 f §. *Hänvisningsbestämmelser som gäller tjänster som skaffas från privata tjänsteproducenter.* Den föreslagna 7 f § ska hänvisa till vissa lagar. I paragrafens 1 mom. anges att bestämmelser om de säkerhetsutredningar som ska göras i fråga om privata tjänsteproducenter och sådana anställda hos dem som utför uppgifter som avses i detta kapitel finns i säkerhetsutredningslagen (726/2014). Arbete som en privat tjänsteproducent och dess anställda utför med personer som avtjänar en straffrättslig påföljd och häktade liksom arbete som de utför i ett fängelse kan innehålla sådana aspekter relaterade till individens säkerhet eller ordningen i fängelset att det är nödvändigt att utreda tjänsteproducentens och den anställdas tillförlitlighet. Ett hinder för det arbete som avses här skulle kunna vara till exempel domar för allvarliga brott eller kopplingar till kriminella organisationer.

Om offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter får det enligt 124 § i grundlagen inte äventyra de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och rättssäkerheten säkerställs förutom genom andra bestämmelser i den föreslagna lagen också genom att det straffrättsliga tjänsteansvaret utsträcks till privata tjänsteproducenter och personer i deras tjänst. Det föreslagna 2 mom. i paragrafen föreskriver följande: ”När anställda hos en privat tjänsteproducent sköter sådana uppgifter som avses i 7 a § omfattas de av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i 40 kap. i strafflagen, med undantag av avsättningspåföljden.” I 40 kap. i strafflagen finns straffbestämmelser om bland annat tagande av muta, brott mot tjänstehemlighet, missbruk av tjänsteställning och brott mot tjänsteplikt. De uppgifter som avses i bestämmelsen kan omfatta inte bara det konkreta ordnandet av tjänsten i fråga, till exempel rehabilitering, utan även ordnandet av förutsättningarna för tjänsten, såsom att säkerställa att den som faktiskt sköter tjänsten har lämplig utbildning för uppgiften.

Det föreslagna 3 mom. innehåller en informativ hänvisning om att bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974). Det föreslagna 4 mom. hänvisar till bestämmelser om anskaffning av tjänster i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

Om offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter får det enligt 124 § i grundlagen inte äventyra de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt är det emellertid inte nödvändigt att separat föreskriva om tillämpningen av allmänna förvaltningslagar på verksamhet som utförs av privata tjänsteproducenter som stöder och bistår myndighetens arbete. I enlighet med lagstiftningen om förvaltning ska även privata aktörer utifrån de aktuella uppgifternas natur iaktta bestämmelserna om god förvaltning. En privat tjänsteproducent ska således även utan hänvisningsbestämmelse iaktta bland annat förvaltningslagen (434/2003), lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), språklagen (423/2003), lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) och lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

En privat tjänsteproducent är på ovannämnda sätt även skyldig att iaktta lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan offentlighetslagen). I offentlighetslagen bestäms om rätten att ta del av myndigheternas offentliga handlingar samt om tystnadsplikt, om handlingssekretess samt andra för skyddande av allmänna och enskilda intressen nödvändiga

begränsningar av rätten att ta del av en handling och bestäms om myndigheternas skyldigheter för att offentlighetslagens syfte ska nås. Offentlighetslagen tillämpas på privata tjänsteproducenter med stöd av offentlighetslagens bestämmelser om uppdrag. Enligt offentlighetslagen påverkas offentligheten för en handling inte av om myndigheten vid skötsel av uppgifter använder köpta tjänster eller om det är en person som är anställd hos myndigheten som sköter uppgifterna. Den som sköter ett uppdrag jämställs i offentlighetslagen dock inte med en myndighet. Enligt 5 § 2 mom. i lagen anses en handling ha blivit upprättad av en myndighet även när handlingen har upprättats på uppdrag av en myndighet, och en handling anses ha inkommit till en myndighet när handlingen har inkommit till den som verkar på uppdrag av myndigheten eller i övrigt för myndighetens räkning, för att denne ska kunna utföra sitt uppdrag. Också i 14, 23 och 26 § i offentlighetslagen finns särskilda bestämmelser som gäller uppdrag. Handlingar som produceras i sådan verksamhet som en privat tjänsteproducent genomför och som avses i den föreslagna lagens 7 a § är således Brottspåföljdsmyndighetens handlingar, och de omfattas därmed av offentlighetslagens tillämpningsområde.

Enligt 23 § i offentlighetslagen får den som är anställd hos en myndighet eller innehar ett förtroendeuppdrag inte röja en handlingss sekretessbelagda innehåll eller en uppgift som vore sekretessbelagd om den ingick i en handling, och inte heller någon annan omständighet som personen har fått kännedom om i samband med sin verksamhet hos myndigheten och för vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. En myndighet kan enligt 26 § i offentlighetslagen lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd myndighetshandling om det i lag särskilt har tagits in uttryckliga bestämmelser om rätten att lämna ut eller att få uppgifter eller när sekretessplikt har föreskrivits till skydd för någons intressen och denne samtycker till att uppgifter lämnas ut. Lagstiftningen om dataskydd har utvecklats så att det numera inte anses lämpligt att uppgifter lämnas ut baserat på samtycke.

När det gäller skötsel av uppgifter som avses i den föreslagna 7 a § ska man även utan hänvisningsbestämmelse tillämpa också lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, nedan informationshanteringslagen) och lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019, nedan lagen om digitala tjänster), i enlighet med dessa lagars tillämpningsområden. I informationshanteringslagen finns bestämmelser om ordnande av informationshantering, informationssäkerhet, elektronisk överföring av informationsmaterial, ärendehantering och informationshantering i samband med tjänsteproduktion. I lagen om digitala tjänster föreskrivs det om digitala tjänsters tillgänglighet och om digitala tjänster som myndigheterna ordnar.

7 g §. Beslut om anskaffning av tjänster. Enligt den föreslagna 7 g § fattas beslutet om anskaffning av en riksomfattande tjänst från en privat tjänsteproducent på Brottspåföljdsmyndighetens vägnar av direktören för ansvarsområdet i fråga, och när det gäller anskaffning av en tjänst som gäller en brottspåföljdscentral fattas beslutet av direktören för brottspåföljdscentralen. Till exempel anskaffningen av mathållningen i fängelserna är riksomfattande. Men till exempel missbrukarrehabilitering och utbildning upphandlar varje brottspåföljdscentral själv. Enligt paragrafens sista mening ska det i upphandlingsbeslutet motiveras att det är ändamålsenligt att skaffa tjänsten. Bestämmelsen om att upphandlingar ska vara ändamålsenliga finns i 124 § i grundlagen. För att säkerställa att kravet uppfylls ska det nämnas även i den föreslagna paragrafen.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Hänvisningsbestämmelse. I detta sammanhang föreslås ändringar av de bestämmelser i lagar om verkställigheten av straffrättsliga följder som gäller enhetschefer för byråer för samhällspåföljder och enhetschefer för fängelser. För att säkerställa att ändringen av tjänstebenämningarna beaktas ska följande hänvisningsbestämmelse fogas till lagen: ”Vad som någon annanstans i lag föreskrivs om enhetschefer för byråer för samhällspåföljder gäller de direktörer för byråer för samhällspåföljder som avses i denna lag och vad som någon annanstans i lag föreskrivs om enhetschefer för fängelser gäller de fängelsedirektörer som avses i denna lag.”

Övergångsbestämmelser. På grund av ändringen av tjänstebenämningarna enhetschef för en byrå för samhällspåföljder och enhetschef för ett fängelse föreslås att det införs en övergångsbestämmelse för att säkerställa att de ärenden som handläggs av tjänstemän med ovannämnda tjänstebenämningar överförs på direktörerna för byråerna för samhällspåföljder eller fängelsedirektörerna när lagen träder i kraft.

Övergångsbestämmelserna ska föreskriva om behörigheten att fatta beslut om ändring av tjänster och placering av personalen före ikraftträdandet av lagen. Enligt förslaget fattas dessa beslut av generaldirektören eller av en annan tjänsteman vid Brottsförhållningsmyndigheten som bestäms i Brottsförhållningsmyndighetens arbetsordning.

I övergångsbestämmelserna ska det också föreskrivas att de avtal som Brottsförhållningsmyndigheten ingått med privata tjänsteproducenter och som är i kraft vid ikraftträdandet av denna lag senast inom ett år från lagens ikraftträdande ska ändras så att de motsvarar bestämmelserna i 7 c §. Brottsförhållningsmyndigheten har ett stort antal sådana avtal med privata tjänsteproducenter. Det har bedömts att det kommer att ta flera månader att förnya dem.

7.2 Lagen om examen inom brottsförhållningsområdet

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. *Syftet med och målen för examen inom brottsförhållningsområdet.* Enligt 1 kap. 2 § i fängelselagen är målet för verkställighet av fängelse att öka fångarnas beredskap för ett liv utan brott genom att främja deras livshandling och anpassning i samhället samt att förhindra brottslighet under strafftiden. Enligt 3 § 2 mom. i det kapitlet ska fängelse verkställas så att verkställigheten är säker för samhället, personalen och fångarna. Bestämmelser om målen att öka beredskapen för ett liv utan brott och trygga säkerheten finns också i andra lagar om verkställighet av brottsförhållningar och i häktningslagen.

De ovannämnda i lag angivna målen för verkställighet av brottsförhållningar förutsätter att Brottsförhållningsmyndighetens personal har sådana särskilda kunskaper och färdigheter som studeras vid avläggande av examen inom brottsförhållningsområdet. I det föreslagna 1 § 1 mom. föreskrivs det att syftet med examen inom brottsförhållningsområdet är att ge den studerande de kunskaper och färdigheter som krävs för handlednings- och övervakningsuppgifter inom brottsförhållningsområdet. Examen syftar till att ge tjänsteinnehavarna i handlednings- och övervakningsuppgifter vid Brottsförhållningsmyndigheten färdigheter för sådan verkställighet av straff som är målinriktad, säker och effektiv och som respekterar individens människovärde och mänskliga rättigheter. Dessa tjänsteinnehavare utför närarbete med misstänkta, dömda och fångar för att uppnå de krävande målen i verkställighetslagstiftningen. Motsvarande bestämmelse finns i 7 § i statsrådets gällande förordning om Brottsförhållningsrådets utbildningscentral. I den aktuella propositionen föreslås det alltså att det utfärdas en separat lag

om examen inom brottspåföljdsområdet, och därför är det motiverat att föreskriva om syftet med och målen för den examen i denna lag.

I det föreslagna 1 § 2 mom. hänvisas det till att examen inom brottspåföljdsområdet ger i 7 § 1 mom. 6 punkten i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten (290/2022) avsedd behörighet för en tjänst som väktare. Enligt bestämmelsen om behörighetskrav är behörighetsvillkoren för en väktare utöver vad som föreskrivs i 8 § i statstjänstemannalagen (750/1994) yrkesinriktad examen inom fängvården eller lämplig högskoleexamen. I detta sammanhang ändras statsrådets förordning så att den motsvarar den föreslagna examensbenämningen på följande sätt: behörighetsvillkoren för en är väktare är examen inom brottspåföljdsområdet eller lämplig högskoleexamen.

2 §. Ordnande av utbildningen. I 2 § 1 mom. föreskrivs det att utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet ordnas av Brottspåföljdsområdets utbildningscentral som hör till Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. Bestämelsen motsvarar 6 § 1 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. I den senare meningen i momentet hänvisas det till att bestämmelser om utbildningscentralens förvaltning finns i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten. Detta är en ändring jämfört med den gällande lagstiftningen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, i vilken det föreskrivs både om utbildningen på området och om utbildningscentralens förvaltning.

I 2 mom. föreskrivs det att den inläring i arbetet som ingår i den utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet ordnas uttryckligen vid en enhet vid en brottspåföljdscentral, inte t.ex. hos någon annan myndighet inom säkerhetsbranschen.

I 3 mom. föreskrivs det att direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning årligen på förslag av utbildningscentralens enhetschef fastställer antalet nybörjarplatser inom den utbildning som leder till examen. Enligt 6 § 1 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral fastställs antalet nybörjarplatser av ansvarsområdet. Att behörigheten att fastställa antalet platser uttryckligen anvisas direktören för ansvarsområdet förtydligar regleringen.

3 §. Undervisningsspråk. I 3 § föreskrivs det om undervisningsspråk för examen i enlighet med 8 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. I paragrafen görs dock en precisering enligt vilken undervisningsspråk för examen är finska, medan det i den gällande bestämmelsen är fråga om utbildningscentralens undervisningsspråk. I enlighet med gällande bestämmelser ges undervisning också på svenska och tillfälligt även på andra språk. I samband med antagningen av studerande och i proven får en studerande använda antingen finska eller svenska.

4 §. Undervisningens avgiftsfrihet. Den utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet är avgiftsfri för den studerande. I 13 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral finns en motsvarande bestämmelse. I den paragrafen föreskrivs det också att i fråga om studiesociala förmåner i anslutning till utbildning som leder till examen föreskrivs genom förordning av justitieministeriet. Motsvarande bestämmelse finns i det föreslagna 4 § 2 mom. I justitieministeriets gällande förordning om studiesociala förmåner i utbildning som leder till yrkesinriktad examen på brottspåföljdsområdet (501/2012) föreskrivs det om ersättning för studerandes resekostnader, avlöning, lön under praktikperioderna, avgiftsfria måltider och inkvartering, hälsovård samt ersättning för skada och sjukdom.

2 kap. **Examen inom brottspåföljdsområdet**

5 §. Omfattningen av och strukturen och målen för examen. Eftersom en examen enligt den föreslagna lagen ger behörighet som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten, en tjänst som involverar betydande utövning av offentlig makt, föreskrivs det om examens omfattning, struktur och centrala mål för kunnandet i lagen om examen i fråga.

Enligt det föreslagna 5 § 1 mom. är omfattningen av examen inom brottspåföljdsområdet 90 studiepoäng. Bestämmelsen motsvarar 8 § 1 mom. i statsrådets gällande förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. I samband med utbildningsreformen har det inte konstaterats något behov av att ändra examens omfattning.

I 5 § 2 mom. föreslås strukturen för examen inom brottspåföljdsområdet bestå av grundstudier, yrkesstudier och inläring i arbetet samt valfria studier. I nuläget omfattar grundstudierna för examen inom brottspåföljdsområdet tio studiepoäng. Grundstudierna består av orienterande studier, studier i digital säkerhet, informationssystem och forskningsmetodik samt studier i engelska. Yrkesstudierna och inläringen i arbetet omfattar 72 studiepoäng och består av studier som behandlar straff och etik, säkerhet och övervakning samt påverkan på kriminellt beteende. I de valfria studierna ingår bl.a. ett lärdomsprov. Bestämmelser om examensstrukturen, vilka i huvudsak motsvarar den föreslagna regleringen, finns i 8 § 2 mom. i statsrådets gällande förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

I det föreslagna 5 § 3 mom. anges laglighet och etik, rehabilitering och handledning samt säkerhet och övervakning som centrala mål för kunnandet i en examen inom brottspåföljdsområdet. Det handlar om Brottspåföljdsmyndighetens lagstadgade uppgifter inom främjandet av beredskap för ett liv utan brott och tryggandet av säkerheten, vilka bör betraktas som en helhet. Bestämmelsen motsvarar 8 § 3 mom. i statsrådets gällande förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

6 §. Tid för avläggande av examen. Enligt det föreslagna 6 § förutsätts den studerande slutföra studierna för examen inom brottspåföljdsområdet enligt undervisningsplanen och inom den maximitid som anges i undervisningsplanen. Enhetschefen för utbildningscentralen kan dock på en studerandes begäran skjuta upp hans eller hennes studierätt till den tidpunkt då utbildningen följande gång inleds, dock med högst ett år. Utgångspunkten för ordnandet av examensutbildningen inom brottspåföljdsområdet är att studerande som inleder sina studier samtidigt så långt möjligt också framskrider i dem i samma takt. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att en studerande blir efter i studierna och att slutförandet av studierna fördröjs. Bestämmelsen motsvarar 21 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

7 §. Examensstadga och undervisningsplan. Examensstadgan och undervisningsplanen är de centrala dokumenten för fastställelse av detaljer i examens innehåll och hur den ordnas. I det föreslagna 7 § 1 mom. föreskrivs det om innehållet i examensstadgan. I examensstadgan fattas beslut om undervisningsplanen, antagningsgrunderna och antagningsförfarandet vid antagningen av studerande samt den utbildning och arbetserfarenhet som ger tilläggs-poäng vid antagningen, deltagande i undervisning, tillgodoräknande av andra studier och kompetens, inläring i arbetet, bedömning och betyg. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i huvudsak 9 § i statsrådets gällande förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

I undervisningsplanen för examen inom brottspåföljdsområdet fastställs enligt det föreslagna 2 mom. för varje studieperiod målen för kunnandet, vilken ämnesshelhet som ska behandlas och omfattningen i studiepoäng, omfattningen av undervisningen och av inläringen i arbetet i studiepoäng samt vilka prestationer som krävs. En del av undervisningen kan ordnas på arbetsplatsen i enlighet med vad som anges i utbildningscentralens examensstadga.

Undervisningsplanen är en föreskrift på lägre nivå i förhållande till examensstadgan. Den ska utarbetas enligt de mål och den struktur som anges i lagen om examen inom brottspåföljdsområdet och statsrådets förordning samt i examensstadgan. Bestämmelsen motsvarar 10 § i statsrådets gällande förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

Enligt det föreslagna 7 § 3 mom. fattar direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning beslut om examensstadgan och undervisningsplanen på framställning av enhetschefen för utbildningscentralen. Enligt 7 § 2 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral fastställs examensstadgan och undervisningsplanen för utbildningen som leder till examen av direktionen. I den aktuella propositionen föreslås det att direktionen avskaffas, eftersom ett organ som har formen av ett kollegium och som också utövar offentlig makt inte motsvarar de nuvarande principerna för organiseringen av förvaltningen. Utbildningscentralens direktions avgör bl.a. begäranden om omprövning och beslutar om förlust av studierätt, avbrytande av studierätt, varningar och avstängning från utbildningen. Dylig beslutanderätt föreskrivs numera i princip för tjänsteinnehavare. Vid Brottspåföljdsmyndigheten finns inte längre direktorer. I propositionen föreslås det att de befogenheter som hör till utbildningscentralens direktions i huvudsak överförs på direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. För tydlighetens skull är det också nödvändigt att i lagen föreskriva att direktören för ansvarsområdet fattar beslut om examensstadgan och undervisningsplanen på framställning av enhetschefen för utbildningscentralen.

3 kap. **Att söka till utbildningen och antagning som studerande**

8 §. Ansökningsförfarande. Ansökningsförfarandet bidrar till att studerande söker sig till utbildningen. Ansökningsförfarandet ska vara tillräckligt flexibelt och beakta den aktuella situationen, och därför ska enligt den föreslagna 8 § enhetschefen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral besluta om ansökningstiderna och ansökningsförfarandena.

9 §. Förutsättningar för antagning som studerande. I propositionen föreslås det att det för avläggande av examen inom brottspåföljdsområdet vid sidan av den nuvarande studerandeleden införs en led för inläring i arbetet. Enligt studerandeleden i 1 punkten kan som studerande till utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet antas den som före utgången av ansökningstiden har avlagt minst andra stadiets yrkesinriktade examen enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017) (yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen), gymnasiet lärokurs enligt gymnasielagen (714/2018) eller examen enligt lagen om studentexamen (502/2019) eller motsvarande tidigare examen eller fullgjort motsvarande studier utomlands. Dessutom krävs det att den sökande med godkänt resultat har avlagt ett prov eller någon annan prestation enligt antagningsförfarandet. Bestämmelsen motsvarar 9 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

Den föreslagna 9 § 1 mom. 2 punkten gäller antagning som studerande via leden för inläring i arbetet. En förutsättning är att personen har avlagt andra stadiets yrkesinriktade examen och är anställd hos Brottspåföljdsmyndigheten som väktare i ett tjänsteförhållande för viss tid. Möjligheten att avlägga examen via leden för inläring i arbetet motiveras med Brottspåföljdsmyndighetens behov av tillräcklig övervakningspersonal. Antalet anställda är redan för närvarande otillräckligt och situationen kommer att försvåras ytterligare under de närmaste åren bl.a. till följd av pensionsavgångar. Inom brottspåföljdsområdet behövs också mångsidigt kunnande i övervakningsuppgifter. Även därför är det nödvändigt att utnyttja den kompetens som de som söker sig till branschen redan har förvärvat. Exempelvis personer som redan har avlagt examen inom säkerhetsbranschen eller inom social- och hälsovårdsområdet har kompetens som krävs inom brottspåföljdsområdet. Deras utbildning och kompetens

kompletteras med utbildning inom brottspåföljdsområdet. För att en person ska godkännas för att studera för examen inom brottspåföljdsområdet enligt modellen för inläring i arbetet ska han eller hon vara anställd som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten i ett tjänsteförhållande för viss tid. Under tjänsteförhållandet bedöms om personen lämpar sig för väktaruppgifter. När studierna inleds utnämns personen till en visstidstjänst som väktare, eftersom avläggandet av de studier som avses här inte uppfyller villkoren för utnämning till tjänsteförhållande för viss tid enligt 9 § i statstjänstemannalagen. Han eller hon ska vara anställd i tjänsteförhållande vid Brottspåföljdsmyndigheten under hela studietiden. Om tjänsteförhållandet upphör t.ex. på grund av uppsägning, har personen inte längre möjlighet att avlägga examen inom brottspåföljdsområdet enligt modellen för inläring i arbetet.

I 2 mom. föreskrivs det om vad som utöver det som föreskrivs i 1 mom. förutsätts av den som antas till utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet. De föreslagna bestämmelserna om krav som gäller myndig ålder, hälsotillstånd och annan lämplighet för arbete inom brottspåföljdsområdet samt körrätt för minst kategori B motsvarar 9 § 1 mom. 1, 3 och 5 punkten i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Avläggande av examen inom brottspåföljdsområdet och arbete vid Brottspåföljdsmyndigheten förutsätter goda kunskaper i finska. Därför föreslås det att goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska läggas till som en förutsättning för att bli antagen som studerande.

Enligt det föreslagna 3 mom. kan enhetschefen för utbildningscentralen bevilja undantag från kraven i 1 mom. 1 punkten, om den sökande i övrigt kan anses ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna i fråga. Bestämmelsen motsvarar 9 § 2 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Undantagsmöjligheten gäller alltså inte avläggande av examen enligt den i 1 mom. 2 punkten föreskrivna leden för inläring i arbetet.

Enligt 4 mom. ska den som ansöker om att bli antagen till utbildning lämna utbildningscentralen de uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömningen vid antagningen av studerande. Bestämmelsen motsvarar 9 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Eftersom handlednings- och övervakningsuppgifterna inom brottspåföljdsområdet är krävande är kravet rörande hälsotillstånd fortfarande motiverat. I momentet förutsätts dessutom att den som ansöker om att bli antagen till utbildning på begäran ska lämna de uppgifter som behövs för att bedöma om den sökande på det sätt som förutsätts i 2 mom. 2 punkten är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet. Sådana uppgifter är enligt bestämmelsen uppgifter om den sökandes kopplingar till organiserad brottslighet, kriminella grupper och frihetsberövade eller brottsbenägna personer och om den sökandes eventuella missbruksproblem samt om andra omständigheter som av grundad anledning kan inverka på bedömningen av om den sökande är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet. I praktiken har det konstaterats situationer där t.ex. en person som är knuten till kriminella grupper har velat avlägga examen inom brottspåföljdsområdet. Det anses nödvändigt att få och bedöma ovannämnda uppgifter för att det även till denna del ska kunna säkerställas att Brottspåföljdsmyndigheten kan utföra sina krävande uppgifter inom verkställigheten av brottspåföljder på korrekt sätt.

Enligt 5 mom. finns bestämmelser om ansökan om säkerhetsutredning i säkerhetsutredningslagen. På grund av brottspåföljdsområdets särskilda säkerhetskaraktär är det fortfarande motiverat att skaffa en säkerhetsutredning. Det föreslagna momentet motsvarar 9 § 3 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

10 §. Antagning som studerande. Enligt det föreslagna 10 § 1 mom. beslutar direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde på framställning av enhetschefen för utbildningscentralen och på det sätt som anges i examensstadgan om antagningsgrunderna och antagningsförfarandet vid antagningen av studerande samt om vilken utbildning och

arbetserfarenhet som ger tilläggspoäng vid antagningen. Besluten i fråga fattas på det sätt och på de grunder som anges i examensstadgan. Enligt 10 § 1 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral fattas dessa beslut av utbildningscentralens direktion. Såsom ovan anförts föreslås det i propositionen att direktionen för utbildningscentralen avskaffas. Också merparten av direktionens övriga nuvarande uppgifter överförs på direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning.

Enligt 2 mom. väljs studerande till utbildning som leder till examen av enhetschefen för utbildningscentralen. Bestämmelsen motsvarar 10 § 2 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

Till paragrafen fogas som ett 3 mom. en bestämmelse om den studerandes rättsskydd, enligt vilken det vid offentliggörandet av resultatet av antagningen av studerande ska anges hur den sökande kan få information om hur grunderna för antagningen har tillämpats på den sökande och hur omprövning av antagningen kan begäras.

11 §. Inskrivning. I den föreslagna 11 § förutsätts att den som har antagits till utbildning som leder till examen på det sätt som utbildningscentralen bestämmer anmäler sig till utbildningscentralen. Efter anmälan antecknas personen som studerande. Bestämmelsen motsvarar 11 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

4 kap. **Den studerandes rättigheter och skyldigheter**

12 §. Tillgodoräknande av studier och kompetens. Enligt 1 mom. kan tidigare studier eller kompetens som förvärvats på annat sätt och som till väsentliga delar motsvarar undervisningsplanens mål och innehåll helt eller delvis räknas en studerande till godo vid avläggande av examen inom brottspåföljdsområdet. I fråga om dem som avlägger examen vid sidan av arbete räknas inläring i arbetet till godo stegvis i enlighet med läroplanen och examensstadgan, på basis av visat kunnande. Yrkesprov i anslutning till visande av kunnande ges under arbetstid. Beslut i ärenden som gäller tillgodoräknande fattas av den som är lektor eller lärare i läroämnet i fråga på det sätt som närmare anges i examensstadgan. Examensstadgan ses över så att enhetliga principer och krav för tillgodoräknande säkerställs. Vid revideringen av examensstadgan är det särskilt viktigt att beakta tillgodoräknandet av studier och kunnande för dem som studerar i enlighet med den modell för inläring i arbetet som avses i 9 § 1 mom. 2 punkten. Bestämmelsen motsvarar 12 § 1 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, förutom att beslutsfattandet om tillgodoräknande preciseras så att besluten fattas av lektorn eller läraren vid utbildningscentralen. I den gällande lagen föreskrivs det att besluten fattas av utbildningscentralen.

I 2 mom. föreskrivs det om möjligheten för en studerande som är missnöjd med ett beslut om tillgodoräknande att muntligen eller skriftligen begära rättelse av beslutet. Begäran ska framställas hos den lektor eller lärare som fattat beslutet inom 14 dagar från det att den studerande fick del av beslutet. Lektorn eller läraren ska avgöra ärendet utan dröjsmål. Bestämmelsen motsvarar 12 § 2 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, förutom att det läggs till att lektorn vid sidan av läraren avgör begäran om rättelse.

I det föreslagna 24 § 3 mom. föreskrivs det att en studerande som är missnöjd med en lektors eller lärares beslut med anledning av begäran om rättelse i beslut om tillgodoräknande av tidigare studier och kompetens hos enhetschefen för utbildningscentralen skriftligen kan begära omprövning inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

13 §. Inlärnning i arbetet. Enligt den föreslagna 5 § 2 mom. 2 punkten hör inlärnning i arbetet till examen inom brottspåföljdsområdet. I 13 § 1 mom. föreskrivs det om den studerandes skyldighet att delta i den inlärnning i arbetet som ingår i examen vid den enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten till vilken den studerande anvisas. Det är fråga om inlärnning i arbetet i fängelset. En studerande som antagits enligt 9 § 1 mom. 2 punkten i den föreslagna lagen för att avlägga examen vid sidan av sitt arbete ska inte avlägga en separat period av inlärnning i arbetet, utan genomgå inlärnning i arbetet vid den enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten där han eller hon har en visstidstjänst som väktare. Vid tillgodoräknandet av inlärnningen i arbetet följs bestämmelserna i den föreslagna 12 §. Utbildningscentralen kan dessutom förordna att studerande för examen inom brottspåföljdsområdet ska utföra jouruppgifter och andra motsvarande utbildningsrelaterade uppgifter under utbildningen. Det kan t.ex. vara fråga om jouruppgifter som utförs i utbildningscentralens lokaler. Bestämmelserna motsvarar 15 § och 18 § 1 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral med den skillnaden att arbete inom någon annan sektor inte längre kan ingå i inlärnning i arbetet. Ändringen motiveras med att inlärnning i arbetet inom en annan sektor inte i tillräcklig utsträckning fullgör examens syfte att uttryckligen ge behörighet för uppgifter som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten.

I det föreslagna 13 § 2 mom. förutsätts det att den enhet som ordnar inlärnning i arbetet ska utse en av Brottspåföljdsområdets utbildningscentral utbildad arbetsplatshandledare åt den studerande. Genom att uttryckligen föreskriva om detta betonas vikten av handledning i inlärnning i arbetet.

Enligt det föreslagna 13 § 3 mom. står den studerande under inlärnningen i arbetet i tjänsteförhållande till inrättningen i fråga. Enligt 18 § 1 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsmyndighetens utbildningscentral kan den studerande under perioden av inlärnning i arbetet stå i tjänsteförhållande till inrättningen i fråga. Ändringen, dvs. att ett tjänsteförhållande är nödvändigt, anses vara motiverad eftersom inlärnning i arbetet kan inkludera och ofta inkluderar situationer där den studerande kan utöva betydande offentlig makt, såsom maktmedel mot person. Även användningen av informationssystemet Roti förutsätter ett tjänsteförhållande.

Enligt det föreslagna 13 § 4 mom. beslutar Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för förvaltnings- och stödtjänster om den lön som betalas under inlärnningen i arbetet. Motsvarande bestämmelse finns i 18 § 2 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsmyndighetens utbildningscentral.

Enligt det föreslagna 13 § 5 mom. tillämpas på en studerande under tiden för inlärnning i arbetet vad som i denna lag föreskrivs om studerande, och beslut i ärenden som gäller den studerandes inlärnning i arbetet fattas av enhetschefen för utbildningscentralen.

14 §. Bedömning av studieprestationer. Enligt det föreslagna 14 § 1 mom. ska beslut om bedömningen av den studerandes studieprestationer fattas av den lektor eller lärare som svarar för undervisningen i de studier som ska bedömas. I bedömningen av inlärnningen i arbetet deltar också den arbetsplatshandledare som arbetsgivaren utsett. Bestämmelsen motsvarar 15 a § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, förutom att det läggs till att lektorn vid sidan av läraren bedömer studieprestationerna.

Enligt det föreslagna 14 § 2 mom. har en studerande rätt att få veta hur bedömningsgrunderna har tillämpats på dennes studieprestationer. I 3 mom. föreskrivs det att en studerande som är missnöjd med bedömningen av sina studieprestationer muntligen eller skriftligen kan begära rättelse hos den lektor eller lärare som utfört bedömningen. Begäran om rättelse ska göras inom 14 dagar från den tidpunkt då den studerande har haft möjlighet att ta del av resultaten av

bedömningen och av hur bedömningsgrunderna har tillämpats på dennes studieprestationer. Lektorn eller läraren ska avgöra ärendet utan dröjsmål. Paragrafens 2 och 3 mom. motsvarar 16 § i den gällande lagen, förutom att det i 3 mom. läggs till att lektorn vid sidan av läraren avgör rättelse av bedömningen av studieprestationerna. I det föreslagna 24 § 3 mom. föreskrivs det att en studerande som är missnöjd med en lektors eller lärares beslut som gäller bedömning av studieprestationer hos enhetschefen för utbildningscentralen skriftligen kan begära omprövning inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

15 §. Arbetarskydd. I frågor som gäller den studerandes arbetarskydd tillämpas den allmänna lagstiftningen, dvs. arbetarskyddslagen (738/2002). Paragrafen motsvarar 19 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

16 §. Tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande av information. I arbetet inom brottspåföljdsområdet behandlas synnerligen känsliga uppgifter som är sekretessbelagda t.ex. med stöd av 24 § 1 mom. 5 och 26–28 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Det är bl.a. fråga om uppgifter om Brottspåföljdsmyndighetens taktiska och tekniska metoder och planer, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle äventyra förebyggandet och utredningen av brott eller upprätthållandet av den allmänna ordningen och säkerheten eller ordningen vid en straffanstalt, samt om en förvaltningsmyndighets handlingar och register med uppgifter om en misstänkt eller dömd eller en person som avtjänar en brottspåföljd.

Enligt det föreslagna 16 § 1 mom. får studerande som avlägger examen inom brottspåföljdsområdet inte röja sekretessbelagt innehåll i handlingar och inte heller några andra omständigheter som de har fått kännedom om i samband med utbildningen och om vilken tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Tystnadsplikten kvarstår efter det att utbildningen eller verksamheten hos myndigheten har upphört. I 2 mom. föreskrivs det om förbud mot utnyttjande av sekretessbelagda uppgifter, dvs. studerande får inte utnyttja sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själva eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. Enligt 3 mom. döms till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag. I de nämnda bestämmelserna i strafflagen är det fråga om sekretessbrott, sekretessförseelse, brott mot tjänsthemlighet och brott mot tjänsthemlighet av oaktsamhet. Den föreslagna 16 § motsvarar 20 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

17 §. Drogtestning. I arbete inom brottspåföljdsområdet gäller ett krav på drogfrihet. Enligt det föreslagna 17 § 1 mom. är den studerande skyldig att på förordnande av utbildningscentralen delta i ett drogtest som utförs av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, om det finns grundad anledning att misstänka att den studerande är påverkad av berusningsmedel under utbildningen. Resultatet av drogtestet är en hälsouppgift. Därför föreskrivs det i momentet om en möjlighet för den yrkesutbildade person inom hälso- och sjukvården som utfört testet eller behandlat resultatet att skriftligen lämna utbildningscentralen slutsatserna av den studerandes drogtest. Det föreskrivs också att denna information vid Brottspåföljdsmyndigheten endast får behandlas av dem som bereder eller fattar beslut om disciplinstraff för den studerande. För tydlighetens skull föreskrivs det i paragrafens sista mening om utbildningscentralens skyldighet att betala kostnaderna för drogtestningen. De ovannämnda bestämmelserna motsvarar 17 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral med den skillnaden att ordet läroanstalt i 1 mom. preciseras så att slutsatserna av drogtestet uttryckligen lämnas till utbildningscentralen. Dessutom ändras ordet elev i slutet av momentet till studerande. I paragrafen föreskrivs det inte längre separat om att utbildningscentralen ska förvara uppgifter

om hälsotillståndet skilt från övriga personuppgifter, eftersom de allmänna bestämmelserna om behandling av personuppgifter är tillämpliga.

18 §. Ordningsstadga. För att säkerställa fungerande praxis vid ordnandet av utbildningen ska utbildningscentralen ha en ordningsstadga i vilken det kan tas in sådana bestämmelser som är behövliga för tryggheten och trivseln bland de studerande vid utbildningscentralen. Enligt 1 mom. är det fråga om de praktiska arrangemangen och korrekt uppträdande vid utbildningscentralen samt vid uppdrag och övningar i samband med utbildningen, föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får medföras till utbildningscentralen eller innehas under arbetsdagen eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas, beväpningen, hur utbildningscentralens egendom får hanteras samt hur man får vistas och röra sig i utbildningscentralen och dess närhet.

I 2 mom. föreskrivs det om de studerandes skyldighet att följa ordningsstadgan när de vistas inom utbildningscentralen eller dess område eller utför uppdrag eller övningar eller deltar i studiebesök i samband med utbildningen. Enligt 3 mom. fastställs ordningsstadgan av enhetschefen för utbildningscentralen. Bestämmelsen motsvarar 27 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, förutom att bestämmelsen i 1 mom. 2 punkten om förbjudna föremål och ämnen är ny.

5 kap. **Avbrott i studierna, förlust av studierätten och disciplinära åtgärder**

19 §. Avbrott i studierna. Principen vid avläggande av examen inom brottspåföljdsområdet är att examen avläggs så snabbt som möjligt i enlighet med undervisningsplanen. I vissa situationer är det dock motiverat att avbryta studierna. Enligt det föreslagna 19 § 1 mom. kan enhetschefen för utbildningscentralen på ansökan av den studerande avbryta dennes studier för högst två år. Orsaken till att ansöka om avbrott i studierna kan vara den studerandes sjukdom eller familjeskäl eller någon annan motsvarande omständighet.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan också enhetschefen för utbildningscentralen på eget initiativ under vissa förutsättningar avbryta studierna för en studerande. Avbrott kan komma i fråga på grund av långvarig sjukdom eller om den studerande inte med godkänt resultat kan genomföra sina studier i enlighet med undervisningsplanen, för den tid förundersökningen av ett brott som den studerande misstänks för pågår eller av något annat motsvarande vägande skäl. När det är fråga om avbrott i samband med en studerandes sjukdom ska den studerande på begäran ge utbildningscentralen de uppgifter som krävs för bedömning av hälsotillståndet. I dessa situationer kan det bli aktuellt med ett avbrott på högst ett år åt gången. Enligt 3 mom. kan ett beslut om avbrott i studierna verkställas genast, om inte utbildningscentralen eller förvaltningsdomstolen när ändring söks bestämmer något annat.

Enligt det föreslagna 19 § 4 mom. ska en lektor eller lärare i läroämnet i fråga besluta om tillgodoräknande av den studerandes tidigare studier när den studerande fortsätter sina studier efter ett avbrott i enlighet med 1 eller 2 mom. Närmare bestämmelser om tillgodoräknande finns i examensstadgan. Tiden för avbrottet i studierna räknas inte in i maximistudietiden.

Paragrafen motsvarar 23 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, förutom att bestämmelsen i 4 mom. om behörighet när det gäller tillgodoräknande av tidigare studier preciseras så att beslut i frågan fattas av en lektor eller lärare i läroämnet i fråga. Dessutom preciseras beslutsfattandet så att beslutet ska grunda sig på bestämmelserna i examensstadgan.

20 §. Förlust av studierätten. I vissa i lagen angivna situationer kan det bestämmas att studierätten går förlorad. Det är fråga om situationer där en studerande inte anses ha förutsättningar att avlägga examen inom brottspåföljdsområdet. Enligt 1 mom. uppstår en sådan situation för det första om den som antagits som studerande inte har anmält sig till utbildningscentralen på det sätt som anges i 11 § och utbildningscentralen av grundad anledning inte godtar anmälan efter den utsatta tiden. För det andra kan det gälla en situation där en studerande har konstaterats ha en sådan sjukdom eller skada som med fog kan anses utgöra ett bestående hinder för deltagande i utbildningen och avläggande av examen. Den tredje grunden för förlust av studierätten är om en studerande inte har slutfört sina studier inom den maximitid som fastställs i undervisningsplanen, om inte utbildningscentralen av särskilda skäl beviljar den studerande extra tid för att slutföra studierna. I fråga om en studerandes sjukdom eller skada anges i 2 mom. en skyldighet för den studerande att på begäran ge utbildningscentralen de uppgifter som behövs för bedömningen av hans eller hennes hälsotillstånd. Paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar den gällande 22 § i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Dessutom kan studierätten för en studerande som antagits via inläring i arbetet i enlighet med den föreslagna 9 § 1 mom. 2 punkten gå förlorad om hans eller hennes tjänsteförhållande vid Brottspåföljdsmyndigheten upphör. Även denna orsak är prövningsbaserad, dvs. att tjänsteförhållandet upphör innebär inte utan vidare att studierätten går förlorad, om den studerande t.ex. av familjeskäl, såsom på grund av en familjemedlems långvariga sjukdom, måste avstå från att arbeta vid Brottspåföljdsmyndigheten men är lämplig och villig att arbeta inom brottspåföljdsområdet i ett senare skede.

I 3 mom. föreskrivs det om den studerandes möjlighet att återfå den studierätt som han eller hon förlorat på grund av sjukdom eller skada. Det är fråga om en situation där den som anhåller om återställande av studierätten kan visa att skälen till förlusten av studierätten inte längre existerar. Att situationen förändrats visas t.ex. med ett läkarintyg. Anhållan om återställande av studierätten görs hos enhetschefen för utbildningscentralen.

21 §. Skriftlig varning. Om en person som avlägger examen inom brottspåföljdsområdet inte agerar korrekt, ska det vara möjligt att ingripa i situationen. Det primära sättet att ingripa är att ge en anmärkning. Om detta inte anses vara en tillräcklig åtgärd i proportion till gärningen eller försummelsen, ska man ingripa genom disciplinära åtgärder. Disciplinära åtgärder är skriftlig varning och avstängning från utbildningen. Om en anmärkning inte anses vara en tillräcklig påföljd kan en studerande enligt det föreslagna 21 § 1 mom. som disciplinär åtgärd ges en skriftlig varning, om denne under utbildningen har uppträtt på ett sätt som är olämpligt för en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten. Som olämpligt uppträdande enligt 2 mom. ska betraktas särskilt en gärning eller ett beteende som skulle kunna äventyra förtroendet för att de uppgifter som hör till en tjänsteman inom brottspåföljdsområdet sköts på ett ärligt, tillförlitligt och rättvist sätt. Vidare föreskrivs det i 1 mom. som grund för att ge en skriftlig varning att en studerande har försummat att delta i undervisningen eller brutit mot utbildningscentralens ordningsstadga. Likaså ska en skriftlig varning ges i en situation där en studerande har vägrat genomgå ett drogtest som avses i 17 § eller har lämnat ett prov som visar missbruk av berusningsmedel. Skriftliga varningar ges av enhetschefen för utbildningscentralen. Den föreslagna paragrafens 1 och 2 mom. motsvarar 24 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

22 §. Avstängning från utbildningen. Under de förutsättningar som anges i 22 § 1 mom. kan en studerande som disciplinär åtgärd avstängas från utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet. Det finns sju sådana situationer. Avstängning kan bli aktuellt för det första om den studerande i samband med ansökan om att bli antagen till utbildningen har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller hemlighållit någon sådan väsentlig omständighet om sig själv som kunde ha förhindrat antagning till utbildningen. Det kan t.ex. handla om att inte

berätta om kriminella kontakter. För det andra kan avstängning från utbildningen bli aktuellt om den studerande under utbildningstiden har gjort sig skyldig till ett sådant brott som visar att han eller hon är olämplig för arbete på brottspåföljdsområdet eller i övrigt har uppträtt på ett sätt som är olämpligt för en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten och en skriftlig varning inte ska anses vara en tillräcklig påföljd. I 2 mom. konstateras det att som brott eller olämpligt uppträdande här ska betraktas särskilt en gärning eller ett beteende som skulle kunna äventyra förtroendet för att de uppgifter som hör till en tjänsteman inom brottspåföljdsområdet sköts på ett ärligt, tillförlitligt och rättvist sätt. Enligt 1 mom. kan en tredje grund för avstängning från utbildningen vara att den studerande vid avläggandet av examen vägrar genomgå ett drogtest som avses i 17 § eller lämnar ett prov som utvisar missbruk av berusningsmedel, och en skriftlig varning inte ska anses vara en tillräcklig påföljd. För det fjärde kan avstängning bli aktuellt om den studerande inte återupptar studierna efter att den tidsfrist som avses i 19 § löpt ut, eller det inte längre finns grunder för fortsättande av utbildningen. För det femte är avstängning möjlig om den studerande upprepade gånger eller i väsentlig omfattning försummar att delta i undervisningen. För det sjätte kan en studerande avstängas från utbildningen om han eller hon upprepade gånger eller i väsentlig omfattning har brutit mot utbildningscentralens ordningsstadga. Bestämmelsen i 1 mom. 7 punkten är ny jämfört med den gällande lagen. I den föreskrivs det som grund för avstängning från utbildningen att den studerande konstateras vara olämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet på grund av att denne har kopplingar till organiserad brottslighet, kriminella grupper eller personer som begår brott, denne har missbruksproblem eller det i dennes livssituation finns andra motsvarande omständigheter som av grundad anledning kan inverka på bedömningen av om denne är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet. Bestämmelsen anses vara nödvändig för att man även till denna del ska kunna säkerställa Brottspåföljdsmyndighetens möjligheter att sköta sina lagstadgade uppgifter korrekt. Beslut om avstängning från utbildningen fattas av enhetschefen för utbildningscentralen.

Enligt det föreslagna 22 § 3 mom. kan ett beslut om avstängning verkställas genast, om inte utbildningscentralen eller, när den studerande har sökt ändring i beslutet, förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Om ett beslut om avstängning upphävs, beslutar lektorn eller läraren i läroämnet i fråga om hur de tidigare studierna tillgodoräknas den studerande vid fortsatta studier.

I 4 mom. föreskrivs det att ett tjänsteförhållande för viss tid som en med stöd av 9 § 1 mom. 2 punkten antagen studerande som stängts av har utnämnts till upphör utan särskilt beslut från den tidpunkt då den studerande stängts av från utbildningen.

Den föreslagna paragrafen motsvarar 25 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, förutom att det i 1 mom. läggs till en ny 7 punkt om olämplighet för arbete inom brottspåföljdsområdet som grund för avstängning från utbildningen, och att behörigheten när det gäller tillgodoräknande av tidigare studier i 3 mom. preciseras så att beslut i frågan fattas av en lektor eller lärare i läroämnet i fråga.

23 §. Förfarandet i ärenden som gäller studierätt och i disciplinärenden. I 21 § i grundlagen (731/1999) och i förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs det om följandet av principerna för god förvaltning. I 23 § i den föreslagna lagen föreskrivs det om utredning av ärendet, motivering av beslutet och hörande av den studerande innan ett beslut om förlust eller avbrytande av studierätten fattas, en skriftlig varning tilldelas eller en studerande stängs av. Enligt 2 mom. finns bestämmelser om de studerandes rätt att använda finska eller svenska i ärenden som avses i 1 mom. i språklagen (423/2003). Paragrafen motsvarar 26 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

6 kap. **Ändringssökande**

24 §. Begäran om omprövning. I det föreslagna 1 mom. föreskrivs det om den studerandes möjlighet att begära omprövning av beslut som fattats av enhetschefen för utbildningscentralen om antagning som studerande (10 § 2 mom.), avbrott i studierna (19 § 2 mom.), förlust av studierätten (20 § 1 mom.), skriftlig varning (21 § 1 mom.) och avstängning från utbildningen (22 § 1 mom.). Omprövning av beslut begärs skriftligen hos direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning inom 14 dagar från delfäendet av beslutet, i fråga om antagningen som studerande från offentliggörandet av antagningen. Momentet motsvarar 30 § 1 och 3 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral med den skillnaden att behörigheten att avgöra en begäran om omprövning överförs från utbildningscentralens direktions på direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning.

Det föreslagna 3 mom. gäller begäran om omprövning av en lektors eller lärares beslut om tillgodoräknande av tidigare studier och kunnande (12 § 2 mom.) och bedömning av studieprestationer (14 § 3 mom.). Omprövning ska i dessa fall begäras skriftligen hos enhetschefen för utbildningscentralen inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Momentet motsvarar 30 § 2 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, förutom att det läggs till att lektorn vid sidan av läraren fattar beslut om tillgodoräknande.

Enligt det föreslagna 4 mom. får ändring i ett beslut i vilket omprövning får begäras inte sökas genom besvär. Bestämmelsen motsvarar 30 § 4 mom. i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

25 §. Ändringssökande. Det föreslagna 1 mom. innehåller en bestämmelse om förbud mot att söka ändring: i ett beslut som i ett omprövningsförfarande meddelats om tillgodoräknande av tidigare studier och kompetens eller om bedömning av en studieprestation får ändring inte sökas genom besvär. Det är alltså fråga om ett beslut som fattats av en lektor eller lärare i läroämnet i fråga och i vilket omprövning får begäras hos enhetschefen för utbildningscentralen med stöd av 23 §. Enligt 2 mom. tillämpas i övrigt vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). I beslut som förvaltningsdomstolen meddelat i ett ärende som avses i denna lag får ändring dock inte sökas genom besvär. Det är alltså fråga om en begränsning av rätten att anföra besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Paragrafen motsvarar 31 § i den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

7 kap. **Särskilda bestämmelser**

26 §. Närmare bestämmelser. Den föreslagna 26 § innehåller befogenhet att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om utbildningens syfte, mål och innehåll, strukturen och dimensioneringsgrunderna för examen, tiden för avläggande av examen, omfattningen av examen samt om det närmare innehållet i examensstadgan och läroplanen. Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser också utfärdas om förfarandet för antagning till utbildningen och om undervisningen. Med stöd av momentet kan det genom förordning av statsrådet också föreskrivas om den behörighet som examen inom brottspåföljdsområdet ger. Bestämmelser om detta finns för närvarande och även i fortsättningen i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten.

8 kap. **Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**

27 §. Ikraftträdande. Den föreslagna utbildningsreformen inom brottspåföljdsområdet föreslås träda i kraft vid ingången av 2027. Genom den föreslagna lagen upphävs den gällande lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral 1316/2006.

28 §. Hänvisningsbestämmelse. Enligt den föreslagna 28 § ska, om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av någon annan lag hänvisas till den upphävda lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, hänvisningen anses avse en hänvisning till motsvarande bestämmelse i denna lag.

29 §. Övergångsbestämmelser. I 29 § i den föreslagna lagen finns övergångsbestämmelser som behövs i samband med utbildningsreformen. Enligt 1 mom. ska sådana studier som leder till en examen inom brottspåföljdsområdet och som har påbörjats innan denna lag träder i kraft slutföras i enlighet med de bestämmelser och föreskrifter som gällde vid ikraftträdandet. Enligt 2 mom. iakttas, om ett beslut som gäller en studerande har fattats innan lagen har trätt i kraft, vid behandlingen av ett rättelseyrkande som gäller beslutet samt vid ändringssökande bestämmelserna i den upphävda lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral.

7.3 Lagen om ändring av fängelselagen

1 kap. Allmänna bestämmelser om verkställighet av fängelse

8 §. Behörigheten inom Brottspåföljdsmyndigheten. I paragrafen föreskrivs det om de tjänsteinnehavare med beslutanderätt vid Brottspåföljdsmyndigheten som avses i fängelselagen. I 1 mom. 5 och 6 punkten föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebenämningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör och tjänstebenämningen enhetschef för byrån för samhällspåföljder ändras till direktör för byrån för samhällspåföljder. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen. Dessutom ändras namnet på enheten för klientbedömning på finska.

I syfte att förtydliga regleringen föreslås det att 1 mom. 7 och 8 punkten slås samman så att den tjänsteman som ansvarar för ordnandet av sysselsättningen i fängelset (*sysselsättningsansvarig tjänsteman*) och den tjänsteman som ansvarar för ordningen och säkerheten i fängelset (*säkerhetsansvarig tjänsteman*) i fortsättningen är den biträdande direktören. I nuläget innehas dessa uppgifter av just de biträdande direktörerna. Dessutom har Brottspåföljdsmyndigheten konstaterat att det inte är nödvändigt att åtskilja den sysselsättningsansvariga och den säkerhetsansvariga tjänstemannen. I synnerhet i små fängelser kan en sådan åtskillnad göra det svårare att sköta uppgifterna på ett ändamålsenligt sätt. De större fängelserna kan ha flera biträdande fängelsedirektörer, varvid åtskillnaden görs i brottspåföljdscentralens arbetsordning efter behov. På motsvarande sätt ändras 2 mom. och flera andra bestämmelser om beslutanderätt i fängelselagen och häktninglagen.

9 §. Behörighet utom tjänstetid

2 kap. Inledande av verkställighet

10 §. Beslutanderätt

5 kap. **Placering i fängelset**

9 §. *Beslutanderätt*

6 kap. **Förflyttning från ett fängelse till ett annat**

2 §. *Förflyttning från slutet fängelse till öppen anstalt*

6 §. *Beslutanderätt*

7 kap. **Basvård och boende**

7 §. *Beslutanderätt*

8 kap. **Sysselsättning**

14 §. *Beslutanderätt*

9 kap. **Fångarnas egendom och inkomster**

9 §. *Beslutanderätt*

10 kap. **Social- och hälsovård**

10 §. *Beslutanderätt*

11 kap. **Fritid**

8 §. *Beslutanderätt*

12 kap. **Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation**

11 §. *Beslutanderätt*

13 kap. **Besök och andra kontakter utom fängelset**

17 §. *Beslutanderätt*

14 kap. **Permission**

11 §. *Beslutanderätt*

15 kap. **Ordningen och disciplinen i ett fängelse**

16 §. *Beslutanderätt*

16 kap. **Granskning av fängeslokaler och fångar**

10 §. *Beslutanderätt*

17 kap. **Granskning av andra personer**

8 §. *Beslutanderätt*

18 kap. **Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel**

8 §. *Beslutanderätt*

19 kap. **Anmälningar och lämnande av upplysningar**

11 §. *Beslutanderätt*

20 kap. **Ändringssökande**

3 §. *Beslutanderätt och behandling av begäran om omprövning*

21 kap. **Frigivning**

2 §. *Beslutanderätt*

I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebenenämningen enhetschef för fängelse ändras till

fängelsedirektör. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen. I en del av paragraferna ändras den sysselsättningsansvariga och den säkerhetsansvariga till biträdande direktör som konstaterats ovan i motiveringen till ändringen av 1 kap. 8 §. I en del av paragraferna ändras dessutom namnet på enheten för klientbedömning på finska.

4 kap. **Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset**

11 §. Beslutanderätt. I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebenenämningen enhetschef för en byrå för samhällspåföljder ändras till direktör för en byrå för samhällspåföljder. Dessutom ändras namnet på enheten för klientbedömning på finska.

8 kap. **Sysselsättning**

8 §. Utbildning. I 1 mom. korrigeras begreppet brottspåföljdsregion enligt Brottspåföljdsmyndighetens tidigare organisationsstruktur till begreppet brottspåföljdscentral enligt den gällande organisationsstrukturen.

7.4 Lagen om ändring av häktningslagen

3 kap. **Placering i fängelset, basvård och förflyttning**

9 §. Beslutanderätt

4 kap. **Sysselsättning**

4 §. Beslutanderätt

5 kap. **Den häktades egendom och inkomster**

8 §. Beslutanderätt

6 kap. **Social- och hälsovård**

7 §. Beslutanderätt

8 kap. **Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation**

9 §. Beslutanderätt

9 kap. **Besök och andra kontakter utom fängelset**

15 §. Beslutanderätt

10 kap. **Ordningen och disciplinen i ett fängelse**

16 §. Beslutanderätt

11 kap. **Granskning av fängelselokaler och häktade**

10 §. Beslutanderätt.

12 kap. **Granskning av andra personer**

6 §. Gripande och hållande i förvar

8 §. Beslutanderätt

13 kap. **Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel**

8 §. Beslutanderätt

I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebemäningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen. I en del av paragraferna ändras den sysselsättningsansvariga och den säkerhetsansvariga till biträdande direktör som konstaterats ovan i motiveringen till ändringen av fängeslagen 1 kap. 8 §. I en del av paragraferna ändras dessutom namnet på enheten för klientbedömning på finska.

7.5 Lagen om ändring av lagen om verkställighet av samhällspåföljder

30 §. Beslutanderätt. I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebemäningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör och tjänstebemäningen enhetschef för byrån för samhällspåföljder ändras till direktör för byrån för samhällspåföljder. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen.

Det gällande 2 mom. indelas i 2 mom. och ett nytt 3 mom. så att inte bara direktören för byrån för samhällspåföljder utan också en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad ansvarig brottspåföljdsanställd ska ha rätt att fatta beslut som i mindre utsträckning ingriper i individens rättsliga ställning. Direktören för byrån för samhällspåföljder behåller sin ensamrätt att besluta om uppskov med och avbrott i verkställigheten samt återkallande av uppskovet med och avbrott i verkställigheten enligt 16 §, blodprov enligt 22 §, en i 24 a § 1 mom. avsedd anmärkning och varning, förbud mot att inleda verkställighet eller om avbrytande av verkställigheten enligt 25 § 2 mom. samt avslutande av övervakning enligt 60 § 4 mom. och 76 §. Beslut om begynnelsepunkten för avtjänandet av straff enligt 15 §, en preciserad plan för strafftiden

enligt 17 och 46 § samt begäran om hämtning enligt 24 § fattas däremot vid sidan av direktören för byrån för samhällspåföljder även av en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad ansvarig brottspåföljdsanställd.

På grund av det ovannämnda tillägget av ett nytt 3 mom. förskjuts de följande momenten med ett framåt. I det moment som blir 4 mom. föreskrivs det om beslutanderätten för direktören för byrån för samhällspåföljder när ett ärende inte tål uppskov. Det föreslås att bestämmelsen ändras så att en biträdande direktör och en brottspåföljdschef stryks från beslutsfattarna, eftersom dessa tjänster i fortsättningen inte längre existerar vid byråerna för samhällspåföljder. Som beslutsfattare i stället för dem anges en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad fängelsedirektör eller ansvarig brottspåföljdsanställd. Såväl direktören som den ansvariga brottspåföljdsanställda ska alltså förordnas i brottspåföljdscentralens arbetsordning.

87 §. Beslutanderätt och behandling av begäran om omprövning. I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebestämmelsen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör och tjänstebestämmelsen enhetschef för byrån för samhällspåföljder ändras till direktör för byrån för samhällspåföljder. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen.

Enligt 87 § i den gällande lagen om verkställighet av samhällspåföljder avgör enhetschefen för verkställighetsenheten begäranden om omprövning av beslut om strafftiden vid övervakningsstraff enligt den lagens 47 § 2 mom. Brottspåföljdsmyndigheten anser att behörigheten att avgöra omprövning av beslut om verkställigheten av samhällspåföljder behöver koncentreras till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning. Detta kan anses vara motiverat med tanke på säkerställandet av enhetlig beslutanderätt. Det föreslås att dessa ändringar görs i paragrafen.

91 §. Hur begäran om omprövning och besvär påverkar verkställigheten. Av de orsaker som anges i motiveringen till 87 § är inte heller enhetschefen för verkställighetsenheten enligt 91 § den som behandlar begäran om omprövning.

7.6 Lagen om ändring av 13 och 32 § i lagen om övervakad frihet på prov

13 §. Beredning av övervakad frihet på prov för livstidsfångar. Namnet på enheten för klientbedömning ändras på finska.

32 §. Beslutanderätt. I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebestämmelsen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör och tjänstebestämmelsen enhetschef för byrån för samhällspåföljder ändras till direktör för byrån för samhällspåföljder. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen. Dessutom ändras behörigheten för brottspåföljdschefen enligt 4 mom. till behörighet för överväktaren, eftersom Brottspåföljdsmyndigheten i samband med organisationsreformen har ansett det motiverat att ändra tjänstebestämmelsen för brottspåföljdschef till överväktare.

7.7 Lagen om ändring av lagen om verkställighet av kombinationsstraff

9 §. Beredning av verkställigheten av en övervakningstid

28 §. Avtjänande av övervakningstiden efter en dom om förvandling till fängelse

29 §. Beslutanderätt

35 §. Ändringssökande.

I paragraferna föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebestämmningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör och tjänstebestämmningen enhetschef för byrån för samhällspåföljder ändras till direktör för byrån för samhällspåföljder. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen. I 29 § 3 mom., som gäller beslutanderätt, stryks dessutom den i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnade biträdande direktören från beslutsfattarna vid byrån för samhällspåföljder, eftersom organisationsreformen förenklar organisationen vid byrån för samhällspåföljder så att nivån med biträdande direktörer slopas. Som beslutsfattare i stället för biträdande direktören anges en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad fängelsedirektör eller ansvarig brottspåföljdsanställd. I 9 § 4 mom. samt 28 ändras dessutom namnet på enheten för klientbedömning på finska.

7.8 Lagen om ändring av tvångsmedelslagen

2 kap. **Gripande, anhållande, häktning och häktningsarrest**

12 h §. Tillstånd till undantag och ändring av innehåll i en häktningsarrest. I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebestämmningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör och tjänstebestämmningen enhetschef för byrån för samhällspåföljder ändras till direktör för byrån för samhällspåföljder. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen.

12 i §. Överträdelse av skyldigheter. I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebestämmningen enhetschef för en byrå för samhällspåföljder ändras till direktör för en byrå för samhällspåföljder. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen.

4 kap. **Begränsning av kontakter**

4 §. Beslut om begränsning av kontakter. I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebestämmningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen.

7.9 Lagen om ändring av 6 § i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar

6 §. Utlämnande av uppgifter ur patientregistret. I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebestämmningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör och tjänstebestämmningen enhetschef för byrån för samhällspåföljder ändras till direktör för byrån för samhällspåföljder. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen. Dessutom ändras namnet på enheten för klientbedömning på finska.

7.10 Lagen om ändring av 25 kap. 6 § i rättegångsbalken

25 kap. **Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt**

6 §. I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebenämningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen.

7.11 Lagen om ändring av 6 § i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd

6 §. *Samarbete med Brottspåföljdsmyndigheten.* I paragrafen föreslås det en ändring i enlighet med förslaget till ändring av 5 § 3 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebenämningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör. Motiveringen till ändringen anges i specialmotiveringen till den paragrafen.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten

De ändringar i bestämmelserna som den föreslagna organisationsreformen vid Brottspåföljdsmyndigheten förutsätter tas i huvudsak in i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten. Enligt 11 § i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten utfärdas genom förordning av statsrådet bestämmelser om behandling och avgörande av ärenden, om företrädande vid domstolar och andra myndigheter, om personalen, om särskilda behörighetsvillkor för tjänstemän, om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper, om utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande, om beviljande av tjänstledighet, om organiseringen av uppgifter verksamhetsenheterna emellan och om identitetskort.

Genomförandet av organisations- och utbildningsreformen förutsätter ändringar i följande bestämmelser i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten.

I statsrådets förordning ändras 4 (företrädande vid ämbetsverk), 9 (utnämning behörighet) och 12 § (beviljande av tjänstledighet) så att de motsvarar den föreslagna ändringen i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, där tjänstebenämningen enhetschef för fängelse ändras till fängelsedirektör och tjänstebenämningen enhetschef för byrån för samhällspåföljder ändras till direktör för byrån för samhällspåföljder.

Enligt 3 § 4 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten finns Brottspåföljdsmyndighetens utbildningscentral inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. Enligt 3 § 2 mom. i den lagen utfärdas närmare bestämmelser om ansvarsområdena och deras uppgifter genom förordning av statsrådet. I 1 § i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten föreskrivs det om Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden och också om deras uppgifter. I den gällande förordningen föreskrivs det emellertid inte om uppgifterna för Brottspåföljdsområdet utbildningscentral, utan bestämmelser om dem finns i 1 § i lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Enligt den paragrafen har utbildningscentralen till uppgift att ordna utbildning som leder till yrkesinriktad examen inom brottspåföljdsområdet och fortbildning samt bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet inom sitt eget område. Utbildningscentralens uppgift att bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet inom sitt eget område slopas som onödig i lagstiftningen, eftersom uppgiften redan enligt 1 § 1 och 2 mom. i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten hör till ansvarsområdet för utveckling och styrning. Eftersom det i reformen föreslås att bestämmelserna om utbildningscentralens förvaltning ska ingå i lagstiftningen om Brottspåföljdsmyndigheten, fogas bestämmelsen om utbildningscentralens uppgifter till 1 § 6 mom. i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten. På ovannämnda grunder ska

Brottspåföljdsområdets utbildningscentral ordna utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet och fortbildning.

I 5 § 1 mom. i statsrådets förordning görs den ovannämnda ändringen av tjänstebestämmelserna för enhetschefen för fängelset och enhetschefen för byrån för samhällspåföljder till fängelsedirektör och direktör för byrån för samhällspåföljder. Det föreslås att det till 4 § 2 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten fogas en möjlighet för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden att bestämma att brottspåföljdscentralen ska sköta uppgifter som hör till ansvarsområdet samt att ansvarsområdet ska sköta uppgifter som hör till brottspåföljdscentralen. Bestämmelsen i statsrådets förordning om utövande av denna beslutanderätt kompletteras till denna del.

I 6 § i statsrådets förordning föreskrivs det med vilka tjänstebestämmelser uppgifter som inkluderar beslutanderätt enligt fängelselagen ska skötas. I paragrafen föreslås ändringar av tjänstebestämmelsen för fängelsedirektören och även för övervakaren, arbetsledaren och notarien samt tillägg till tjänstebestämmelser.

I 7 § i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten föreskrivs det om särskilda behörighetsvillkor för tjänstemännen. I 1 mom. 2 punkten ändras tjänstebestämmelserna för fängelsedirektören och direktören för byrån för samhällspåföljder. Det särskilda behörighetsvillkoret för biträdande direktör som anges i 3 punkten höjs från högskoleexamen till högre högskoleexamen, eftersom biträdande direktören är den första ställföreträdaren för fängelsedirektören och fattar beslut som hör till direktörens behörighet. Till denna del föreskrivs det om bibehållande av behörigheten för biträdande direktörer som är i tjänst som biträdande direktörer när statsrådets förordning träder i kraft.

Till 7 § i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten fogas bestämmelser om särskilda behörighetsvillkor för vissa tjänster vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral som hör till Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. I nuläget finns dessa bestämmelser i statsrådets förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Eftersom det föreslås att förvaltningen och verksamheten vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral förenhetligas med Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden, ändras också det särskilda behörighetsvillkoret för enhetschefen för utbildningscentralen så att det motsvarar det särskilda behörighetsvillkoret för enhetschefen för ansvarsområdena, dvs. till högre högskoleexamen, i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap. Enligt 12 § 1 mom. 1 punkten i statsrådets gällande förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral är särskilda behörighetsvillkor för enhetschefen licentiatexamen eller doktorexamen, förtrogenhet med personalutbildning och utbildningscentralens uppgiftsområde samt i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap. Ovan har det konstaterats att utbildningscentralens uppgift att bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet inom sitt eget område slopas som onödig i lagstiftningen, eftersom uppgiften redan enligt 1 § 1 och 2 mom. i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten hör till ansvarsområdet för utveckling och styrning. Vid Brottspåföljdsmyndigheten utförs forskningsarbete av personer som fått forskarutbildning. Därför är det onödigt att föreskriva att utbildningscentralens enhetschef ska genomgå forskarutbildning som ett särskilt behörighetsvillkor.

Det föreslås att tjänstebestämmelsen överlärare vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral ändras till tjänstebestämmelsen lektor och att det särskilda behörighetsvillkoret ändras på motsvarande sätt: det särskilda behörighetsvillkoret är högre högskoleexamen som lämpar sig för det område som undervisningen gäller. Ett särskilt behörighetsvillkor för lärare är högskoleexamen som lämpar sig för det område som undervisningen gäller. Dessutom krävs av lektorer och lärare, liksom av överlärare och lärare i nuläget, minst 60 studiepoäng eller minst

35 studieveckor pedagogiska studier som ger lärarbehörighet. Med stöd av denna bestämmelse kan en tjänsteinnehavare som inte har avlagt pedagogiska studier och som t.ex. arbetar i praktiska uppgifter inom brottspåföljdsområdet arbeta i ett tjänsteförhållande för viss tid som lärare vid utbildningscentralen i högst tre år.

För en pastor inom den evangelisk-lutherska kyrkan som arbetar i fängelse har det inte föreskrivits något särskilt behörighetsvillkor, utan behörigheten har grundat sig på kyrkans lagstiftning om vad som krävs för vigsel till prästämbetet. Kyrkostyrelsen har föreslagit och Brottspåföljdsmyndigheten har förordnat att pastoralexamen ska införas som ett särskilt behörighetsvillkor för tjänst som fängelsepräst. Enligt 8 kap. 11 § 1 mom. i kyrkoordningen (657/2023) är pastoralexamen ett särskilt behörighetsvillkor för kaplans- och kyrkoherdetjänster. Av kyrkoherden krävs dessutom examen i ledning av församlingsarbete. Enligt 8 kap. 12 § 1 mom. i kyrkoordningen är ett villkor för att få avlägga pastoralexamen att prästen under minst två år har skött en prästtjänst, varit lärare i teologiska vetenskaper vid ett universitet eller religionslärare vid en läroinrättning eller av domkapitlet berättigats att tjänstgöra som präst i en kristen förening, sammanslutning eller stiftelse samt uppträtt på ett oklanderligt sätt. Syftet med det föreslagna särskilda behörighetsvillkoret är att säkerställa fängelseprästens tillräckliga erfarenhet och kunskaper, eftersom fängelseprästen i princip är den enda prästen i tjänst i fängelset och arbetsbeskrivningen är omfattande. Det är fråga om religionsutövning och själavård som ordnas för fångar i fängelset. Prästen inom den evangelisk-lutherska kyrkan sköter också arrangemangen för denna verksamhet för fångar som hör till andra kyrkosamfund och trossamfund. Till den del en person som när ändringen träder i kraft innehar en ordinarie pastorstjänst vid Brottspåföljdsmyndigheten inte uppfyller detta särskilda behörighetsvillkor föreskrivs det i övergångsbestämmelsen i förordningen att hans eller hennes behörighet ska kvarstå.

Till 13 § i statsrådets förordning som gäller skötseln av andra verksamhetsenheters uppgifter fogas bestämmelser om att brottspåföljdscentralen kan förordnas att sköta uppgifter inte bara för en annan brottspåföljdscentral utan också för ansvarsområdet och att en tjänsteinnehavare inom ansvarsområdet kan förordnas att sköta uppgifter inte bara för ett annat ansvarsområde utan också för brottspåföljdscentralen.

Utkastet till förordningen i fråga finns som bilaga till denna proposition.

Statsrådets förordning om examen inom brottspåföljdsområdet

I 26 § i den lag om examen inom brottspåföljdsområdet som föreslås i propositionen föreskrivs det om bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om utbildningens syfte, mål och innehåll, strukturen och dimensioneringsgrunderna för och omfattningen av examen samt tiden för avläggande av examen, det närmare innehållet i examensstadgan och läroplanen, förfarandet för antagning till utbildningen, undervisningen samt den behörighet som examen ger. Bestämmelser om den behörighet som examen ger finns i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten.

Justitieministeriets förordningar

Justitieministeriet föreslår utfärda en förordning om studiesociala förmåner inom utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet.

Till justitieministeriets förordning om tjänstedräkt samt skydds- och specialkläder för tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten (1126/2016) fogas en bestämmelse enligt vilken

Brottspåföljdsmyndigheten ska låna en tjänstedräkt till en studerande när en uppgift inom inläringen i arbetet förutsätter att tjänstedräkt används.

Arbetsordningar för Brottspåföljdsmyndigheten och brottspåföljdscentralerna samt Brottspåföljdsmyndighetens övriga beslut

Målen för den föreslagna organisationsreformen i fråga om utveckling av det operativa ledarskapet och chefsarbetet, fokusering på och stödjande av den grundläggande uppgiften, förtydligande av uppgiftsstrukturerna, ökad konsekvens och enhetlighet samt främjande av kontinuiteten i tjänsterna uppnås till de centrala delarna genom ändringar i Brottspåföljdsmyndighetens och brottspåföljdscentralernas arbetsordningar samt genom andra beslut som Brottspåföljdsmyndigheten fattar i enlighet med sin behörighet.

I 12 § i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten föreskrivs det om Brottspåföljdsmyndighetens och brottspåföljdscentralernas arbetsordningar. Enligt 1 mom. bestäms det i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning, som fastställs av generaldirektören, om organiseringen av arbetet vid Brottspåföljdsmyndigheten. I Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning ska det bestämmas om inrättande och nedläggning av enheter inom ansvarsområdena inom Brottspåföljdsmyndigheten, om ansvarsområdenas och deras enheters, brottspåföljdscentralernas, byråernas för samhällspåföljder och fängelsernas interna organisation, arbetsfördelning, ledning, uppgifter och organisering av uppgifterna, om tjänstemännens uppgifter, befogenhetsfördelning och ställföreträdare, om beredning och avgörande av ärenden, om ärenden som avgörs utan föredragning, om ledningsgrupper samt om andra sådana ärenden som gäller förvaltningen och som behövs för organiseringen av verksamheten, till den del det inte bestäms närmare om dessa frågor i brottspåföljdscentralernas arbetsordningar. Enligt 2 mom. bestäms det i brottspåföljdscentralernas arbetsordningar, som fastställs av direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet, om organiseringen av arbetet vid brottspåföljdscentralerna. I en brottspåföljdscentralens arbetsordning bestäms det om brottspåföljdscentralens och dess enheters interna uppgifter och organisering av uppgifterna, om tjänstemännens uppgifter, befogenhetsfördelning och ställföreträdare, om beredning och avgörande av ärenden samt om andra sådana frågor som gäller brottspåföljdscentralens interna förvaltning och som behövs för organiseringen av verksamheten.

Ett exempel på hur reformen genomförs genom Brottspåföljdsmyndighetens beslut är slopandet av fängelsernas modell med ansvariga tjänsteinnehavare, vilken har omfattat personalen i stor utsträckning och befunnits verkningslös med tanke på det stöd som fångarna behöver. De ansvariga tjänsteinnehavarnas uppgifter överförs delvis på tjänsteinnehavare med utbildning inom det sociala området eller annan motsvarande utbildning, vilka har den bästa expertisen för att bedöma fångarnas behov av rehabilitering och andra tjänster. På så sätt säkerställs det att uppgiften sköts av personer som har tillräckliga resurser och kunnande för att stödja fångarna på ett övergripande sätt. Vaktarnas arbetsinsats koncentreras på motsvarande sätt till uppgifter enligt fängelsets dagordning. I dessa arrangemang är det sällan fråga om sådant som ska skötas genom lagstiftning, utan Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om de åtgärder som behövs. Genom bestämmelser på lagnivå föreskrivs det om de befogenheter som behövs i olika uppgifter. Genom bestämmelserna i statsrådets förordning säkerställs det att de nivåer av tjänstebestämmelser och de särskilda behörighetsvillkor som detta arrangemang förutsätter överensstämmer med tjänsteuppgifterna.

9 Ikraftträdande

De förberedelser och arrangemang som de ändringar som föreslås i propositionen förutsätter kan genomföras vid Brottspåföljdsmyndigheten så att reformen kan träda i kraft den 1 januari 2027.

10 Verkställande och uppföljning

Innan lagarna träder i kraft bereds statsrådets förordning om examen inom brottspåföljdsområdet samt justitieministeriets förordning om studiesociala förmåner inom utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet. Dessutom bereds behövliga ändringar i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten och i justitieministeriets förordning om tjänstedräkt samt skydds- och specialkläder för tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Justitieministeriet och Brottspåföljdsmyndigheten kommer före ikraftträdandet av lagarna att ordna utbildning för de anställda om lagändringarna.

Konsekvenserna av lagändringarna följs vid justitieministeriet. I synnerhet följs genomförandet av den föreslagna utbildningsreformen, där en central faktor som säkerställer att målen för reformen uppnås är att tillräckliga personalresurser kan anvisas för handledning och introduktion på arbetsplatsen och att arbetsplatshandledarna har tillräckliga färdigheter för uppgiften.

11 Förhållande till andra propositioner

Riksdagen behandlar en proposition med förslag till lag om ändring av barnskyddslagen och till lagar som har samband med den (RP 149/2025 rd) och en proposition med förslag till lag om införande av säkerhetsförvaring (RP 14/2026 rd), där det också har föreslagits bestämmelser om Brottspåföljdsmyndighetens beslutanderätt. Vid justitieministeriet pågår också ett projekt för att vidareutveckla fängelselagen (OM085:00/2024), där ändringar är att vänta i vissa av de bestämmelser som nu föreslås bli ändrade.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Ordnanande av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter

Enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt. Med de allmänna grunderna avses i bestämmelsen närmast organets namn, bransch och huvudsakliga uppgifter samt dess behörighet (RP 1/1998 rd). Det är fråga om utövning av offentlig makt t.ex. när man kan fatta beslut om individens rättigheter och skyldigheter eller använda tvångsmedel eller annars ingripa i individens grundläggande fri- och rättigheter. I lagen om Brottspåföljdsmyndigheten från 2022 har man beaktat grundlagens krav på regleringen av statsförvaltningens organ. De nu föreslagna ändringarnas eventuella konsekvenser för de ovannämnda omständigheterna är närmast att lagstiftningen preciseras i fråga om brottspåföljdscentralerna. Genom lagen ändras inga uppgifter eller strukturer som hör till Brottspåföljdsmyndigheten, och Brottspåföljdsmyndighetens befogenheter utvidgas inte.

I 21 § i grundlagen föreskrivs det om rättssäkerhet och god förvaltning bl.a. att var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag. Ett av målen med

Brottspåföljdsmyndighetens organisationsreform enligt propositionen är att främja tillämpningen av enhetliga tillvägagångssätt vid alla enheter och att därigenom förbättra rättssäkerheten för och likabehandlingen av dem som avtjänar straff. Detta främjar en god förvaltning.

12.2 Brottspåföljdsområdets utbildningssystem

Den föreslagna utvidgningen av möjligheten att avlägga examen inom brottspåföljdsområdet ökar jämlikheten och tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna. Bestämmelserna om rättigheter och skyldigheter för studerande som avlägger examen inom brottspåföljdsområdet säkerställer att de studerandes rättssäkerhet tillgodoses på det sätt som förutsatts i grundlagen.

Till den del den föreslagna ändringen ökar antalet utbildade väktare i Brottspåföljdsmyndighetens övervakningsuppgifter är det fråga om ökad säkerhet för fångar, Brottspåföljdsmyndighetens personal, andra personer och allmänheten. Genom den föreslagna nya modellen för avläggande av examen, där man drar nytta av en tidigare avlagd yrkesexamen på andra stadiet, erhålls den mångsidiga kompetens som behövs inom verkställigheten av brottspåföljder. Den kompetens som skaffats genom en tidigare examen ska kompletteras med studier inom brottspåföljdsområdet så att den studerande får de färdigheter som behövs för att garantera säkerheten och tillgodose rättssäkerheten. Riksdagens grundlagsutskott har poängterat att rätt att använda maktmedel endast kan ges personer som har behörig utbildning och att man i utbildningen ska betona de grundläggande och mänskliga rättigheterna som faktorer som begränsar och styr användningen av maktmedel.

12.3 Upphandling av tjänster av privata serviceproducenter för verkställighet av brottspåföljder

Enligt 124 § i grundlagen (731/1999) kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, och endast om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

I förarbetena till grundlagen konstateras det att skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter i regel ska höra till myndigheterna och att dessa uppgifter endast i begränsad utsträckning kan anförtros andra än myndigheter. Enligt förarbetena används begreppet offentliga förvaltningsuppgifter i grundlagen i en relativt vidsträckt bemärkelse, så att det omfattar uppgifter som hänför sig till t.ex. verkställigheten av lagar samt beslutsfattande om enskilda personers och sammanslutningars rättigheter, skyldigheter och förmåner. Offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast om det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Bestämmelsen understryker betydelsen av att de som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska vara utbildade för ändamålet och sakkunniga samt att de ska stå under tillräcklig offentlig tillsyn. Betydande utövning av offentlig makt, som innefattar uppgifter som enligt 124 § i grundlagen inte överhuvudtaget kan anförtros någon instans utanför den offentliga förvaltningen, är t.ex. på självständig prövning baserad rätt att använda maktmedel eller att på något annat konkret sätt ingripa i en enskild persons grundläggande fri- och rättigheter. (RP 1/1998 rd, s. 179–180).

Enligt grundlagens förarbeten är utgångspunkten för 124 § i grundlagen att offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast genom lag. Eftersom framför allt skötseln av offentliga tjänster bör kunna ordnas smidigt och det inte i fråga om sådana

uppgifter med hänsyn till syftena med regleringen finns behov av detaljreglering i lag, ska det också vara möjligt att med stöd av lag genom föreskrifter eller beslut bestämma om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Också då ska befogenheten att överföra uppgiften grunda sig på lag. Ändamålsenligheten i att överföra offentliga förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter är en juridisk förutsättning för en överföring, och det bedöms därför från fall till fall om denna förutsättning uppfylls. Vid bedömningen av ändamålsenligheten bör man särskilt uppmärksamma enskilda personers och sammanslutningars behov vid sidan av förvaltningens effektivitet och övriga interna behov. Också arten av den förvaltningsuppgift som överförs är av betydelse vid bedömningen. Kravet på ändamålsenlighet kan när det är fråga om uppgifter i samband med serviceproduktion uppfyllas lättare än i fråga om beslutsfattande som gäller en enskild persons eller sammanslutnings centrala rättigheter (RP 1/1998 rd, s. 179).

I sitt betänkande om förslaget till grundlag konstaterar riksdagens grundlagsutskott att den föreslagna 124 § på goda grunder syftar till att inskränka möjligheterna att lägga ut offentliga förvaltningsuppgifter på aktörer utanför den egentliga myndighetsapparaten. Grundlagsutskottet understryker betydelsen av att rättssäkerheten och god förvaltningssed säkerställs genom bestämmelser, också när förvaltningsuppgifter direkt genom lag eller med stöd av lag förs över på andra än myndigheter. Om ett förvaltningsuppdrag inom ramen för denna paragraf kan innebära utövning av offentlig makt är det särskilt viktigt att säkerställa att den som utövar offentlig makt är tjänsteman i den mening som avses i strafflagen. (GrUB 10/1998 rd, s. 33).

Brottspåföljdsmyndigheten har till uppgift att övervaka dem som dömts till villkorligt fängelsestraff, att verkställa ungdomsstraff, samhällstjänst, övervakningsstraff, ovillkorligt fängelsestraff, förvandlingsstraff för böter och kombinationsstraff, att övervaka villkorligt frigivna samt att verkställa häktning. Brottspåföljdsmyndigheten ska dessutom sköta de andra uppgifter som enligt lagstiftningen ankommer på den.

I Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter inom verkställigheten av brottspåföljder och häktning ingår åtgärder som avsevärt begränsar individens frihet. Det handlar om uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt och som alltså enligt 124 § i grundlagen får ges endast myndigheter. I Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter ingår också åtgärder som inte innebär betydande utövning av offentlig makt och som Brottspåföljdsmyndigheten upphandlar av privata serviceproducenter. En del av dessa åtgärder är offentliga förvaltningsuppgifter. Bestämmelser om anförtroende av sådana åtgärder till privata serviceproducenter ska utfärdas genom lag. Regleringen är i nuläget inte tillräcklig.

Grundlagsutskottets ställningstaganden om vilka uppgifter som ska betraktas som offentliga förvaltningsuppgifter

Grundlagsutskottet har konstaterat vilka uppgifter som kan anses vara sådana offentliga förvaltningsuppgifter som avses i 124 § i grundlagen och som kan anförtros privata serviceproducenter, förutsatt att det regleras på behörigt sätt. Uppgifterna är till sin natur uppgifter som bistår myndighetsverksamheten och som har rättsverkningar och höga krav på tillförlitlighet (GrUU 2/2002 rd, s. 2–3). Sådana uppgifter är till exempel rådgivning som bistår myndighetsverksamheten i form av telefonservice, lämnande av upplysningar och mottagande av anmälningar (GrUU 11/2006 rd, s. 2), mottagande av ansökningshandlingar och registeranmälningar, införande av uppgifter i register, produktion av intyg, dokument och identifieringstecken och utlämnande av dem till kunder samt uttag av avgifter i anslutning och förmedling av dem till den behöriga myndigheten, (GrUU 2/2018 rd, s. 3), utomstående sakkunnigas hjälp i tillsyns- och granskningsarbetet (GrUU 42/2005 rd, s. 3; GrUU 4/2012 rd, s. 2–3), utlämnande av namn-, adress- och kontaktuppgifter som registrerats i

befolkningsdatasystemet (GrUU 3/2009 rd, s. 4) samt leverans och överlämnande av pass till den som myndigheten har beviljat pass (GrUU 6/2013 rd, s. 2).

År 2021 behandlade grundlagsutskottet regeringens proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om utbildning. I propositionen ingick bestämmelser om påförande av disciplinära påföljder. Grundlagsutskottet lyfte dock fram att uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt endast får ges myndigheter enligt 124 § i grundlagen. Enligt förarbetena till grundlagsreformen ska som betydande utövning av offentlig makt betraktas t.ex. på självständig prövning baserad rätt att på ett konkret sätt ingripa i en enskild persons grundläggande fri- och rättigheter (RP 1/1998 rd, s. 180, GrUU 28/2001 rd, s. 5–6). Utskottet hänvisade till sina utlåtanden där det har ansett att påförande av administrativa påföljder innebär betydande utövning av offentlig makt (GrUU 15/2012 rd, s. 3, GrUU 57/2010 rd, s. 5, GrUU 32/2005 rd, s. 2, GrUU 55/2005 rd, s. 2). Utskottet har särskilt ansett att påförande av disciplinstraff innebär betydande utövning av offentlig makt (GrUU 18/2007 rd, s. 7). Enligt grundlagsutskottet ska påförandet av disciplinära påföljder i fråga om läropliktsutbildning anförtros myndigheterna för att ett lagförslag ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Andra än myndigheter kan vid påförande av påföljder ges en assisterande och kompletterande roll i relation till myndigheternas verksamhet (se GrUU 57/2010 rd, s. 5). Beslutsfattandet kan ordnas t.ex. så att rektorn för en yrkesskola gör en framställning till en myndighet om att disciplinära påföljder ska påföras. (GrUU 48/2021 rd, s. 5).

År 2022 gav grundlagsutskottet sitt utlåtande om regeringens proposition med förslag till lag om Jobbkanalen Ab och till lagar som har samband med den. Det föreslogs bl.a. att aktiebolaget självständigt ska välja arbetstagare för enskilda arbetsuppgifter från en grupp personer med begränsad arbetsförmåga som arbets- och näringsbyrån hänvisat till bolaget. Dessa beslut har konsekvenser för individernas rättigheter och intressen. Enligt grundlagsutskottet hänför sig de uppgifter som åläggs aktiebolaget i fråga till det allmännas sysselsättningskyldigheter enligt 18 § 2 mom. i grundlagen. De uppgifter som föreslogs närmar sig också till vissa delar de myndighetsuppgifter som föreskrivits för arbets- och näringsbyråerna. Avsikten var dock att arbets- och näringsbyrån, dvs. myndigheten och inte aktiebolaget, ska sköta funktioner som har karaktären av offentliga förvaltningsuppgifter. Om man vill föreskriva att uppgifterna i fråga ska skötas av bolaget, ska regleringen harmoniseras med de krav som anges i 124 § i grundlagen. Ett alternativ var att i aktiebolagets uppgifter slopa uppgifter som till betydande delar närmar sig offentliga förvaltningsuppgifter. Sådana ansågs framför allt vara behörigheten att bedöma och välja personer för anställning. Enligt grundlagsutskottet tyder det handlingsutrymme som bolaget föreslås få vid valet av arbetstagare på att det inte enbart är fråga om en teknisk och oavhängig utvärdering av hur arrangemanget fungerar. Om Jobbkanalen Ab kan välja vilka arbetstagare som ska sysselsättas finns det dessutom skäl att fastställa urvalskriterierna och urvalsförfarandet exakt i lagen. (GrUU 6/2022 rd, s. 4–5.)

Grundlagsutskottet gav 2017 och 2021 sitt utlåtande om social- och hälsovårdsreformen. I regeringens proposition från 2017 ingick ett förslag om valfrihet, enligt vilket en omfattande uppgiftshelhet ska överföras från det allmänna till privata social- och hälsocentraler som har formen av privaträttslig sammanslutning. Grundlagsutskottet påminde om att skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter i regel ska höra till myndigheterna och att dessa uppgifter endast i begränsad utsträckning kan anförtros andra än myndigheter. Bestämmelsen är i princip inte avsedd att användas till att lägga ut omfattande förvaltningsuppgifter på aktörer utanför den egentliga myndighetsapparaten. (GrUU 26/2017, s. 8.) I en ny regeringsproposition om vårdreformen 2021 beaktades grundlagsutskottets ställningstaganden från 2017. Därför har man stannat för att genomföra den föreslagna regleringen så att ett välfärdsområde när det skaffar social- och hälsovårdstjänster från en privat tjänsteproducent ska se till att alla de tjänster som tillhandahålls kunderna och som överförs för produktion av en privat tjänsteproducent uppfyller

de krav som ställs i 124 § i grundlagen, även om inte alla tjänster som skaffas hos privata tjänsteproducenter nödvändigtvis entydigt är skötsel av offentliga förvaltningsuppgifter. Detta är motiverat redan av den anledningen att de tjänster som skaffas till alla delar handlar om tillgodoseende av de grundläggande fri- och rättigheter som avses i 19 § 3 mom. i grundlagen. (RP 241/2020 rd s. 1023). Vid behandlingen av vårdpropositionen 2021 hänvisade grundlagsutskottet till de omständigheter som lagts fram vid behandlingen av vårdpropositionen 2017 och konstaterade att den nu föreslagna regleringen till sina grundläggande lösningar väl uppfyller de krav som följer av 124 § i grundlagen. (GrUU 17/2021, s. 20.)

Grundlagsutskottets ställningstaganden om ändamålsenligheten med att överföra en offentlig förvaltningsuppgift till en privat aktör

Grundlagsutskottet har tagit ställning till vilka omständigheter som ska beaktas när det bedöms om det är ändamålsenligt att överföra en offentlig förvaltningsuppgift till en privat aktör. Enligt grundlagsutskottet måste det bedömas från fall till fall huruvida kravet på ändamålsenlighet uppfylls i fråga om varje offentlig förvaltningsuppgift som föreslås bli överförd till någon annan än en myndighetsorganisation. Vid bedömningen av ändamålsenligheten ska förvaltningsuppgiftens karaktär samt förvaltningens effektivitet och övriga interna behov beaktas. Särskild uppmärksamhet bör dessutom fästas vid enskilda personers och sammanslutningars behov. Kravet på ändamålsenlighet kan således när det är fråga om uppgifter i samband med serviceproduktion uppfyllas lättare än t.ex. i fråga om beslutsfattande som gäller en enskild persons eller sammanslutnings centrala rättigheter. (GrUU 16/2016 rd, s. 3, GrUU 44/2016 rd, s. 5, GrUU 26/2017 rd, s. 49).

Enligt grundlagsutskottet uppfylls kravet på ändamålsenlighet i uppgifter där det behövs professionell och teknisk specialkompetens. Det är t.ex. fråga om åtgärder som utförs av experter som utför tillsyns- eller granskningsuppdrag. En myndighet har inte nödvändigtvis, åtminstone inte tillräckligt med, resurser eller kompetens för att sköta sådana uppgifter. (GrUU 42/2005 rd, s. 2, GrUU 6/2013 rd, s. 2, GrUU 44/2016 rd, s. 5, GrUU 26/2017 rd, s. 49.) När grundlagsutskottet t.ex. behandlade en ändring av kärnenergilagen, som bl.a. syftade till att göra det möjligt att anlita privata besiktningsorganisationer vid kontroller av mekaniska anordningar och stål- och betongkonstruktioner i kärnanläggningar, ansåg det att det var ändamålsenligt att överlåta dessa besiktningsuppgifter till en privat aktör. Utskottet motiverade sin ståndpunkt med att uppgifterna till sin karaktär bygger på ingående teknisk expertis och bara i begränsad omfattning gäller anordningar och konstruktioner vid kärnanläggningar. (GrUU 4/2012 rd, s. 3.) När grundlagsutskottet tog ställning till den för Jobbkanalen Ab föreslagna uppgiften att välja personer som ska sysselsättas bland arbetssökande som arbets- och näringsbyrån hänvisat till bolaget konstaterade utskottet att det inte bara var fråga om att säkerställa en effektiv verksamhet utan också om att trygga specialsakkunskap om anställning av partiellt arbetsföra personer. (GrUU 6/2022, s. 4.)

Kravet på ändamålsenlighet kan också uppfyllas vid skötseln av olika serviceuppgifter. Detta var fallet t.ex. när en privat aktör producerade kvalitetssäkringstjänster för elektroniska signaturer i enlighet med internationell standardisering. (GrUU 2/2002 rd, s. 2–3, GrUU 11/2004 rd, s. 2, GrUU 3/2009 rd, s. 4.) Grundlagsutskottet har vid bedömningen av om ändamålsenlighetskriteriet uppfylls fäst uppmärksamhet även vid det ökade servicebehovet, den regionala tillgången till tjänster och tjänsternas flexibilitet samt verksamhetens effektivitet. (GrUU 11/2004 rd, s. 2, GrUU 6/2013 rd, s. 2, GrUU 16/2016 rd, s. 3, GrUU 26/2017 rd, s. 49.) Grundlagsutskottet ansåg det t.ex. vara ändamålsenligt med ett arrangemang där myndigheternas uppgifter som gäller kontroll av kvaliteten på och riktigheten i pass samt expediering av passförsändelser kunde överföras till en privat aktör. Grundlagsutskottet motiverade arrangemangets ändamålsenlighet särskilt med att antalet pass ökat betydligt.

Genom att överföra uppgifterna kunde man trygga smidigare och mer omfattande servicemöjligheter än tidigare för dem som ansöker om pass. Dessutom kunde personalresurserna vid polisens tillståndsförvaltning tryggas genom överföringen av uppgifterna. (GrUU 6/2013 rd, s. 2.)

Grundlagsutskottets ställningstaganden om säkerställande av tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och kraven på god förvaltning vid överföring av offentliga förvaltningsuppgifter på privata aktörer

Grundlagsutskottet har i sina ovannämnda utlåtanden konstaterat att när en offentlig förvaltningsuppgift överförs till en aktör som inte är en myndighet ska följande omständigheter beaktas för att säkerställa kraven på de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och god förvaltning.

För att kraven på grundläggande fri- och rättigheter, rättssäkerhet och god förvaltning ska kunna säkerställas krävs det enligt grundlagsutskottet att innehållet i, utbudet av och genomförandet av den tjänst som överförs regleras tillräckligt detaljerat. Dessutom ska det föreskrivas om behörigheten för personalen hos den serviceproducent som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Serviceproducentens och personalens verksamhet ska också vara föremål för tillräcklig offentlig tillsyn. I vissa av sina utlåtanden ansåg grundlagsutskottet att det är ändamålsenligt att det också genom lag föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för att vara verksam som serviceproducent, om serviceproducentens allmänna skyldigheter och ansvar, om behandlingen av personuppgifter, om tystnadsplikten samt om innehållet i ett avtal om överföring av uppgifter. (GrUU 24/2001 rd, s. 4, GrUU 2/2002 rd, s. 2–3, GrUU 11/2002 rd, s. 5, GrUU 11/2004 rd, s. 2, GrUU 4/2012 rd, s. 2–3, GrUU 26/2017 rd, s. 49, GrUU 2/2018 rd, s. 3–4.) Som allmänna förutsättningar för serviceproducenten har grundlagsutskottet bl.a. konstaterat att serviceproducenten ska ha tillräckligt kunnande och tillräckliga resurser för uppdraget och att dess övriga uppgifter eller verksamhet med avseende på dess art eller syfte inte äventyrar en korrekt skötsel av den offentliga förvaltningsuppgiften. (GrUU 16/2016 rd, s. 2.)

Vid behandlingen av förslagen till vårdreformen 2017 och 2021 fäste grundlagsutskottet särskild uppmärksamhet vid att det i princip inte är möjligt att rikta lika effektiv administrativ styrning och tillsyn på verksamheten i aktiebolagsform som på myndighetsverksamhet. Enligt grundlagsutskottet är det i viss mån lättare att ordna tillsyn och styrning när det är fråga om ett icke vinstdrivande aktiebolag som helt ägs av staten jämfört med ett rent kommersiellt företag. (GrUU 26/2017 rd, s. 25, GrUU 17/2021 rd, s. 22).

Grundlagsutskottet har ansett att tryggande av kraven på rättssäkerhet och god förvaltning bland annat förutsätter att de allmänna förvaltningslagarna iakttas när ärenden behandlas och att de som handlägger ärenden handlar under tjänsteansvar. (GrUU 11/2002 rd, s. 5, GrUU 42/2005 rd, s. 3, GrUU 11/2006 rd, s. 3, GrUU 16/2016 rd, s. 2–3, GrUU 44/2016 rd, s. 6, GrUU 26/2017 rd, s. 55, GrUU 6/2022 rd, s. 5.) Kraven på rättssäkerhet och god förvaltning gäller framför allt beslutsfattandet i samband med offentliga förvaltningsuppgifter. Det som man då bör fästa vikt vid är bl.a. medborgarnas likabehandling, individens grundläggande språkliga rättigheter, rätten att bli hörd, kravet på att beslut ska motiveras och rätten att söka ändring. (RP 1/1998 rd, s. 179.) Det är enligt grundlagsutskottet inte nödvändigt att på grund av 124 § i grundlagen hänvisa till de allmänna förvaltningslagarna, eftersom de allmänna förvaltningslagarna med stöd av de i dem ingående bestämmelserna om tillämpningsområde, definition på myndighet eller enskildas skyldighet att ge språklig service också tillämpas på enskilda när de utför ett offentligt förvaltningsuppdrag. (GrUU 42/2005 rd, s. 3, GrUU 16/2016 rd, s. 2–3, GrUU 26/2017 rd, s. 55.) Däremot ska det föreskrivas särskilt om straffrättsligt tjänsteansvar vid skötseln av

offentliga förvaltningsuppgifter för serviceproducentens personal. (GrUU 16/2016 rd, s. 2–3, GrUU 6/2022 rd, s. 5, GrUU 49/2022 rd s. 4, GrUU 92/2022 rd, s. 4.)

Överföring av en offentlig förvaltningsuppgift till en privat aktör med stöd av ett lagbaserat avtal

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis konstaterat att en offentlig förvaltningsuppgift med stöd av 124 § i grundlagen kan anförtros någon annan än en myndighet inte bara genom lag utan också genom ett avtal som ingås med stöd av lag. (GrUU 11/2002 rd, s. 5, GrUU 11/2004 rd, s. 2, GrUU 26/2017 rd, s. 48, GrUU 17/2021 rd, s. 19.)

Grundlagsutskottet har hänvisat till ståndpunkten i förarbetena till grundlagens 124 § enligt vilken det också vara möjligt att med stöd av lag genom föreskrifter eller beslut bestämma om överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter, eftersom framför allt skötseln av offentliga tjänster bör kunna ordnas smidigt och det inte i fråga om sådana uppgifter med hänsyn till syftena med regleringen finns behov av detaljreglering i lag. Också befogenheten att överföra uppgiften ska härvid grunda sig på lag. (RP 1/1998 rd, s. 179.) Grundlagsutskottet har konstaterat att det ändå inte är möjligt att genom ett avtal avtala om t.ex. tjänsteleverantörens skyldighet att anmäla om sådana ändringar i skötseln av uppgifterna som kan inverka väsentligt på en adekvat skötsel av uppgifterna. Denna typ av påföljder när det gäller tillsyn samt brister och försummelse innebär sådan utövning av offentlig makt som inte kan grunda sig enbart på ett avtal. (GrUU 2/2018 rd, s. 4.)

Bedömning av grundlagsutskottets utlåtandepraxis när det gäller överföring av Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter på privata serviceproducenter

Överförda uppgifters karaktär av offentliga förvaltningsuppgifter

Av grundlagsutskottets ovan beskrivna utlåtandepraxis kan man sluta sig till att ju tydligare uppgiften har konsekvenser för enskilda personers rättigheter, intressen eller skyldigheter, desto säkrare handlar det om en offentlig förvaltningsuppgift. När Brottspåföljdsmyndigheten upphandlar tjänster av en privat serviceproducent är det fråga om arbete som stöder och bistår myndighetens verksamhet, och därför är det inte fråga om utövning av betydande offentlig makt. Den betydande offentliga makt som hänför sig till uppgifterna i fråga utövas av Brottspåföljdsmyndigheten.

Grundlagsutskottet har i vissa fall bedömt de uppgifter som ingår i lagförslagen som helheter där det dels klart ingår delar som hör till myndigheten, såsom beslutsfattande som påverkar individens rättigheter och skyldigheter, dels sådana assisterande åtgärder eller åtgärder av teknisk typ som kan överföras på en privat serviceproducent. I sådana fall har utskottet konstaterat att det åtminstone som helhet betraktat är fråga om en sådan offentlig förvaltningsuppgift som avses i 124 § i grundlagen och förutsatt att överföringen av uppgifterna på en privat aktör regleras i enlighet med detta. Att alla delar av uppgiftshelheten definieras som en offentlig förvaltningsuppgift har framför allt gällt ordnandet av de offentliga social- och hälsovårdstjänsterna. I dessa fall har också definieringen av assisterande uppgifter som offentliga förvaltningsuppgifter motiverats med att uppgiftshelheten handlar om att tillgodose individens grundläggande fri- och rättigheter. Därmed ska alla social- och hälsovårdstjänster som tillhandahålls kunderna och som överförs för produktion av en privat serviceproducent uppfylla de krav som ställs i 124 § i grundlagen, även om inte alla tjänster som skaffas hos privata serviceproducenter nödvändigtvis entydigt är skötsel av offentliga förvaltningsuppgifter. I och för sig har redan det faktum att uppgiften inkluderar drag av en offentlig förvaltningsuppgift förutsatt att regleringen granskas utifrån 124 § i grundlagen. Av

detta ställningstagande från grundlagsutskottet torde man kunna dra slutsatsen att t.ex. en expertuppgift i rehabiliteringsverksamhet som syftar till att förbättra beredskapen för ett liv utan brott för en person som avtjänar en brottspåföljd är en motsvarande uppgift med karaktären av en offentlig förvaltningsuppgift.

Grundlagsutskottet har ansett att assisterande uppgifter är offentliga förvaltningsuppgifter om det är fråga om uppgifter som hör till en myndighets lagstadgade serviceuppgifter och som myndigheten har organiseringsansvar för, t.ex. rådgivning, mottagande och utlämnande av handlingar och uppgifter samt införande av uppgifter i register.

När en utomstående sakkunnig anlitas i en tillsynsuppgift som hör till en myndighet för att utreda en omständighet som är av betydelse för tillsynen är det fråga om en offentlig förvaltningsuppgift. Karaktären av offentlig förvaltningsuppgift accentueras om en privat aktör utifrån sin inspektion fattar beslut som stöder myndighetens tillsyns- och inspektionsverksamhet. Av detta ställningstagande från grundlagsutskottet torde man kunna dra slutsatsen att t.ex. upprättande av ett expertutlåtande till stöd för beslut om en fånges rättsliga ställning är en motsvarande uppgift med karaktären av en offentlig förvaltningsuppgift. Ett sådant utlåtande kan gälla t.ex. hur rehabilitering hos en privat serviceproducent har främjat genomförandet av planen för strafftiden.

Utifrån grundlagsutskottets utlåndepraxis kan man dra slutsatsen att assisterande uppgifter som Brottspåföljdsmyndigheten har organiseringsansvar för och som hänför sig till exempelvis missbrukarrehabilitering, psykologisk och social rehabilitering, stöd för hälsa och välbefinnande, andligt stöd, utbildning samt träning av färdigheter för arbetslivet och vardagslivet för en person som avtjänar brottspåföljd samt stöd till barn och familjer och andra motsvarande uppgifter som förutsätter expertis kan betraktas som offentliga förvaltningsuppgifter eller åtminstone som uppgifter innehåller drag av offentliga förvaltningsuppgifter. Därför ska överföring av sådana uppgifter på privata serviceproducenter regleras på det sätt som anges i 124 § i grundlagen.

När det är fråga om privaträttslig verksamhet där organiseringsansvaret dock ligger hos en myndighet ska verksamheten enligt grundlagsutskottet betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift. Mathållning, fångarnas möjlighet att köpa livsmedel och personliga bruksföremål samt transport av fångar som ordnas som näringsverksamhet kan betraktas som offentliga förvaltningsuppgifter eftersom ordnandet av dem vilar på Brottspåföljdsmyndighetens ansvar. Upphandling av sådana uppgifter av privata serviceproducenter ska alltså regleras på det sätt som anges i 124 § i grundlagen. De uppgifter enligt förslaget som gäller mathållning, fångarnas möjlighet att köpa livsmedel och personliga bruksföremål samt transport av fångar och ordnande av transportfordon omfattar inte behörigheter för verkställighet av fängelse eller av häktning eller annan betydande utövning av offentlig makt. Också dessa uppgifter stöder och assisterar Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet. Ansvaret för att ordna, styra och övervaka den upphandlade verksamheten hör till Brottspåföljdsmyndigheten. Fångar och häktade har rätt till lagenlig mathållning och möjlighet att göra inköp samt till trygg transport. Brottspåföljdsmyndigheten har det övergripande ansvaret för genomförandet av dessa arrangemang. En privat serviceproducent ansvarar i enlighet med lag och avtal för sin egen verksamhet, som alltså inte inbegriper betydande utövning av offentlig makt.

Som gränsdragning vid definierandet av en offentlig förvaltningsuppgift betraktas att de fastighetsunderhålls- och städuppgifter som Brottspåföljdsmyndigheten har organiseringsansvar för samt anskaffningen av betalkort, möbler och motsvarande dock inte är offentliga förvaltningsuppgifter, även om Brottspåföljdsmyndigheten skaffar dem av en privat

serviceproducent. Det är fråga om uppgifter av så teknisk typ att de inte kan jämföras med skötseln av mathållning, fångarnas möjlighet att köpa livsmedel och personliga bruksföremål samt transport.

Ändamålsenligheten med att överföra en offentlig förvaltningsuppgift utanför myndighetsorganisationen

Grundlagsutskottet förutsätter att överföringen av offentliga förvaltningsuppgifter utanför myndighetsorganisationen är ändamålsenlig med tanke på organiseringen av myndighetens verksamhet. Enligt grundlagsutskottet uppfylls kravet på ändamålsenlighet om man genom överföringen kan ordna verksamheten effektivt och beakta förvaltningens interna behov. Särskild uppmärksamhet ska dessutom fästas vid enskilda personers behov.

Enligt grundlagsutskottet uppfylls kravet på ändamålsenlighet i synnerhet i uppgifter där det behövs professionell och teknisk specialkompetens. En myndighet har inte nödvändigtvis, åtminstone inte tillräckligt med, resurser eller kompetens för att sköta sådana uppgifter. Det kan också vara ändamålsenligt att överföra assisterande uppgifter t.ex. för att säkerställa den regionala tillgången till tjänster och för att göra verksamheten mer flexibel och effektiv. Genom en sådan överföring av uppgifter kan man trygga användningen av myndigheternas personalresurser för andra uppgifter.

Utifrån det ovan anförda kan man dra slutsatsen att eftersom Brottsförklaringsmyndigheten inte har tillräckliga resurser för att i tillräcklig omfattning och på ett regionalt jämlikt sätt sköta de uppgifter som avses i propositionen och som till stor del förutsätter särskild kompetens uppfylls kravet på ändamålsenlighet i den föreslagna möjligheten att överföra uppgifterna i fråga på en privat serviceproducent.

Tryggande av de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och övrig god förvaltning

Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis ska när en offentlig förvaltningsuppgift överförs på en aktör som inte är en myndighet följande omständigheter beaktas för att tillgodose kraven på de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och god förvaltning.

Bestämmelser om innehållet i samt utbudet och genomförandet av den tjänst som överförs ska utfärdas tillräckligt exakt. Dessutom ska det föreskrivas om behörigheten för personalen hos den serviceproducent som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Serviceproducentens och personalens verksamhet ska också vara föremål för tillräcklig offentlig tillsyn. Grundlagsutskottet har ansett det ändamålsenligt att det också genom lag föreskrivs om de allmänna förutsättningarna för att vara verksam som serviceproducent, om serviceproducentens allmänna skyldigheter och ansvar, om behandlingen av personuppgifter, om tystnadsplikten samt om innehållet i ett avtal om överföring av uppgifter.

Enligt grundlagsutskottet förutsätter tillgodoseendet av kraven på grundläggande fri- och rättigheter, rättssäkerhet och god förvaltning också att de allmänna förvaltningslagarna iakttas när ärenden behandlas och att de som handlägger ärenden handlar under tjänsteansvar. När en offentlig förvaltningsuppgift har överförts på en privat aktör tillämpas de allmänna förvaltningslagarna på verksamheten även utan hänvisningsbestämmelser. Bestämmelser om det straffrättsliga tjänsteansvaret vid skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter för serviceproducentens personal ska utfärdas i lagstiftningen om överföring av uppgifter.

Med stöd av vad som anförts ovan kan man dra slutsatsen att man vid skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter som överförs till en privat serviceproducent genom ändamålsenliga bestämmelser kan trygga tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och en god förvaltning.

På de grunder som anges ovan kan man dra slutsatsen att den föreslagna möjligheten för Brottspåföljdsmyndigheten att av privata tjänsteproducenter skaffa tjänster som stöder och biträder skötseln av dess lagstadgade uppgifter inte innehåller omständigheter som lämnar rum för tolkning med tanke på grundlagsutskottets utlåtandepraxis.

12.4 Behandling av personuppgifter

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen ska närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag.

Enligt den föreslagna 7 e § i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten ska Brottspåföljdsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna ha rätt att av en anställd hos en privat tjänsteproducent i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad och som deltar i verksamheten få sådana uppgifter som behövs för att genomföra den verksamhet som Brottspåföljdsmyndigheten ordnar för personen i fråga eller för att säkerställa säkerheten vid verkställigheten av den straffrättsliga påföljden eller häktningen. En anställd hos en privat tjänsteproducent ska trots sekretessbestämmelserna ha rätt att av Brottspåföljdsmyndigheten i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad få sådana uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av verksamhet som avses i 7 a §.

Enligt 9 § 4 mom. i den föreslagna lagen om examen inom brottspåföljdsområdet ska den som ansöker om att bli antagen till utbildning lämna utbildningscentralen de uppgifter om sitt hälsotillstånd och lämplighet för arbete inom brottspåföljdsområdet som behövs för bedömningen vid antagningen av studerande. I 17 § i lagförslaget föreskrivs det om möjligheten för yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården att skriftligen lämna utbildningscentralen slutsats av ett drogtest som gjorts för den studerande. Enligt 19 § 2 mom. i lagförslaget ska den studerande i situationer där studierna avbryts på grund av en studerandes sjukdom på begäran lämna utbildningscentralen de uppgifter som behövs för bedömning av hans eller hennes hälsotillstånd. En motsvarande bestämmelse om förlust av studierätten finns i 20 § 2 mom. Den föreslagna regleringen ska inte utvidga rätten att få uppgifter jämfört med nuläget.

Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretess med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet (GrUU 15/2018 rd). Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om datainnehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 2—3). I sina analyser av exakthet och innehåll har utskottet lagt särskild vikt vid huruvida de uppgifter som lämnas ut är av känslig art. Om de föreslagna bestämmelserna om utlämnande av information också hänför sig till känsliga uppgifter, har ett villkor för att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning varit att bestämmelserna måste preciseras så att de följer grundlagsutskottets praxis för bestämmelser som rör rätten att få och att lämna ut myndighetsuppgifter trots sekretess (GrUU 38/2016 rd, s. 3). Å andra sidan har utskottet ansett

att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (se t.ex. GrUU 71/2014 rd, GrUU 62/2010 rd och GrUU 59/2010 rd, s. 4). (GrUU 4/2021, s. 3–4)

De föreslagna bestämmelserna om utlämnande och erhållande av uppgifter är tillräckligt detaljerade och noggrant avgränsade på det sätt som grundlagsutskottet förutsätter. I de föreslagna bestämmelserna har de uppgifter som utlämnas avgränsats i enlighet med målet för de föreslagna bestämmelser och å andra sidan det säkerhetsintresse som hänför sig till uppgifterna till endast sådana uppgifter vilkas utlämnande är ändamålsenligt och proportionellt i förhållande till det eftersträlvade målet.

12.5 Bemyndiganden att utfärda förordning

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan republikens president, statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Om det inte särskilt anges vem som ska utfärda en förordning, utfärdas den av statsrådet.

Med anledning av 80 § i grundlagen har det i grundlagsutskottets praxis i fråga om bemyndiganden att utfärda förordning ställts krav på att bestämmelserna ska vara exakta och noggrant avgränsade (t.ex. GrUU 38/2013 rd, s. 3/II–4/I). Utskottet har betonat att detta innebär att när förordningar endast kan utfärdas med stöd av en lagstadgad fullmakt och ett bemyndigande att utfärda förordning inte kan ges i ärenden som enligt grundlagen ska föreskrivas genom lag, måste ett bemyndigande att utfärda förordning som tas in i lagen formuleras så att innehållet i bemyndigandet tydligt framgår av lagen och avgränsas tillräckligt noggrant (se GrUU 26/2017 rd, s. 27). Utifrån 80 § i grundlagen är det väsentligt att det finns tillräckligt uttömmande grundläggande bestämmelser i lag om det som ska regleras och att ett bemyndigande i regel bör placeras i samband med den grundläggande bestämmelsen (se GrUU 10/2016 rd, s. 5, och GrUU 49/2014 rd, s. 6).

Enligt 11 § i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten utfärdas genom förordning av statsrådet bestämmelser om behandling och avgörande av ärenden, om företrädande vid domstolar och andra myndigheter, om personalen, om särskilda behörighetsvillkor för tjänstemän, om behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper, om utnämning till tjänst eller tjänsteförhållande, om beviljande av tjänstledighet, om organiseringen av uppgifter verksamhetsenheterna emellan och om identitetskort. Enligt 10 § 1 mom. i lagen bestämmelser om Brottspåföljdsmyndighetens emblem, tjänstedräkt och bruket av den samt om skydds- och specialkläder och tjänstetecken utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Enligt 26 § i den föreslagna lagen om examen inom brottspåföljdsområdet får genom förordning av statsrådet få närmare bestämmelser utfärdas om utbildningens syfte, mål och innehåll, strukturen och dimensioneringsgrunderna för och omfattningen av examen samt tiden för avläggande av examen, det närmare innehållet i examensstadgan och undervisningsplanen, förfarandet för antagning till utbildningen, undervisningen och den behörighet som examen ger.

De bestämmelser om bemyndigande att utfärda förordningar som ingår i lagförslagen är noggrant avgränsade på det sätt som grundlagen förutsätter, och de preciserar bestämmelserna i lagförslagen. De står i sig inte i strid med de förutsättningar för utfärdande av förordningar som anges i 80 § i grundlagen.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om Brottspåföljdsmyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten (221/2022) 2 §, 3 § 4 mom., 4 § 2 mom., 5 § 3
mom. och 6 §, samt
fogas till lagen ett nytt 2 a kap. som följer:

1 kap.

Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter och organisation

2 §

Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter

Brottspåföljdsmyndigheten har till uppgift att övervaka dem som dömts till villkorligt fängelsestraff, att verkställa ungdomsstraff, samhällstjänst, övervakningsstraff, ovillkorligt fängelsestraff, förvandlingsstraff för böter, kombinationsstraff och säkerhetsförvaring, att övervaka villkorligt frigivna samt att verkställa häktning. Brottspåföljdsmyndigheten ska dessutom sköta de andra uppgifter som enligt lagstiftningen ankommer på den.

3 §

Brottspåföljdsmyndighetens organisation

Inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning finns enheten Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, som ger utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet och fortbildning inom det området.

4 §

Brottspåföljdscentralernas uppgifter

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska en brottspåföljdscentral även utföra de övriga uppgifter som Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden särskilt har påfört brottspåföljdscentralen. Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden kan påföra en brottspåföljdscentral en annan brottspåföljdscentral eller ett ansvarsområdes uppgifter samt påföra ett ansvarsområde en brottspåföljdscentralens uppgifter, om det behövs för att målen för verkställigheten av straff eller häktning ska nås, för att jämna ut arbetet, för att utnyttja tillgänglig specialkompetens eller av någon annan särskild orsak.

2 kap.

Brottspåföljdsmyndighetens ledning och avgörande av ärenden

5 §

Ledning

En brottspåföljdscentral leds av en direktör för brottspåföljdscentralen. En byrå för samhällspåföljder leds av en direktör för byrån för samhällspåföljder. Ett fängelse leds av en fängelsedirektör. Andra enheter vid brottspåföljdscentralerna leds av en enhetschef.

6 §

Avgörande av ärenden

Generaldirektören avgör ärenden som gäller hela Brottspåföljdsmyndigheten, direktören för ett ansvarsområde avgör ärenden som gäller ansvarsområdet, direktören för en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller brottspåföljdscentralen och direktören för en byrå för samhällspåföljder, direktören för ett fängelse och en enhetschef för en annan enhet vid en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller den egna enheten, om det inte har föreskrivits eller i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning bestämts att någon annan tjänsteman ska avgöra dem.

Generaldirektören kan i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten i ärenden som enligt bestämmelser någon annanstans än i lag ska avgöras av en annan tjänsteman vid myndigheten. Direktören för ett ansvarsområde, direktören för en brottspåföljdscentral, direktören för en byrå för samhällspåföljder, direktören för ett fängelse och en enhetschef för en annan enhet vid en brottspåföljdscentral kan i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten i ärenden som enligt bestämmelser någon annanstans än i lag ska avgöras av en tjänsteman som är underställd honom eller henne.

2 a kap.

Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter till privata tjänsteproducenter

7 a §

Anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter

Brottspåföljdsmyndigheten får från privata tjänsteproducenter på grundval av avtal skaffa sådana tjänster i anslutning till arbete, studier, rehabilitering, fritidsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet som stöder och bistår myndighetens egen verksamhet och som behövs för att främja målen för en i fängelselagen (767/2005), lagen om övervakad frihet på prov (629/2013), lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015) och lagen om verkställighet av kombinationsstraff (801/2017) avsedd plan för strafftiden, vilken utarbetats för en fånge eller en person som avtjänar samhällspåföljd, eller som behövs för att ordna en i häktningsslagen avsedd (768/2005) sysselsättningsmöjlighet för en häktad, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. I sådan stödjande och biträdande verksamhet som avses ovan sköts inte uppgifter som innefattar beslutanderätt i fråga om verkställighet av straffrättsliga påföljder eller av häktning.

Brottspåföljdsmyndigheten får från privata tjänsteproducenter på grundval av avtal skaffa sådan mathållning och sådan möjlighet för fångarna att köpa livsmedel och personliga bruksföremål som avses i fängelselagen och häktningsslagen och sådana transporttjänster och

fordon som behövs för transport av fångar och häktade och som avses i de lagarna, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. Brottspåföljdsmyndighetens tjänstemän deltar i fängstransporterna, svarar för övervakningen av och bevakningen vid transporten samt utövar de befogenheter som föreskrivs för dem i lag för att säkerställa att transporten sker på ett ändamålsenligt sätt. Den privata tjänsteproducenten svarar för att de anställda som sköter fängstransportuppdragen uppfyller de krav på körskicklighet som uppgiften förutsätter och att de transportmedel som ingår i tjänsten uppfyller de säkerhetstekniska krav som uppgiften förutsätter.

Brottspåföljdsmyndigheten får från privata tjänsteproducenter på grundval av avtal skaffa administrativa tjänster som stöder och bistår myndighetens egen verksamhet, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. En sådan anskaffning kan också gälla inhyrd personal som inte står i anställningsförhållande till Brottspåföljdsmyndigheten, men som står under Brottspåföljdsmyndighetens ledning och övervakning på det sätt som avses i 1 kap. 7 § 3 mom. i arbetsavtalslagen (55/2001).

Brottspåföljdsmyndigheten styr och övervakar de tjänster som den skaffar av en privat tjänsteproducent. Brottspåföljdsmyndigheten för en förteckning över sådana tjänsteproducenter som avses i detta kapitel.

Den privata tjänsteproducenten svarar för att tjänsten produceras i enlighet med lag samt i enlighet med upphandlingsavtalet och Brottspåföljdsmyndighetens anvisningar.

7 b §

Krav på privata tjänsteproducenter

En privat tjänsteproducent ska ha tillräcklig kompetens med hänsyn till innehållet i och omfånget av tjänsten, ha den yrkesutbildade personal som verksamheten förutsätter samt även annars ha tillräckliga verksamhetsförutsättningar. Den privata tjänsteproducenten ska utse en ansvarig person som ansvarar för verksamheten och som har till uppgift att säkerställa att kraven enligt lag och avtal uppfylls vid produktionen av tjänsten.

7 c §

Avtalsvillkor för tjänster som skaffas

När Brottspåföljdsmyndigheten skaffar en tjänst som avses i 7 a § 1–3 mom. mot vederlag, ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtalas om

- 1) innehållet i, kvantiteten av, kvaliteten på och genomförandet av de tjänster som skaffas,
- 2) förfaranden som säkerställer att de som utför uppgifterna har tillräcklig yrkesskicklighet,
- 3) detaljerna för lagenlig behandling av de personuppgifter som uppkommer i samband med tjänsteproducentens verksamhet,
- 4) praktiska arrangemang genom vilka Brottspåföljdsmyndigheten sköter styrningen och övervakningen av de tjänster som den privata tjänsteproducenten utför,
- 5) krav som gäller den privata tjänsteproducentens solvens samt om fastställande av dennes solvens,
- 6) en avtalsenlig ersättning samt om sänkning av ersättningen eller inställning av betalningen av ersättningen om den privata tjänsteproducenten gör sig skyldig till fel,
- 7) parternas skyldighet att underrätta varandra om sådana ändringar som gäller tjänsten och som väsentligt kan inverka på skötseln av de uppgifter som avses i avtalet,
- 8) avtalsperioden samt uppsägning och hävning av avtalet,

9) beredskapen och verksamhetens kontinuitet när avtalet upphör att gälla, vid avtalsbrott och störningar i avtalets fullgörande samt vid andra störningssituationer och undantagsförhållanden.

När Brottspåföljdsmyndigheten skaffar en i 7 a § 1 eller 2 mom. avsedd tjänst vederlagsfritt eller som inhyrd personal enligt 3 mom., ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtalas om de aspekter som avses i 1 mom. 1, 3, 4, 7 och 8.

När Brottspåföljdsmyndigheten i enstaka fall eller sporadiskt skaffar en i 7 a § 1 eller 2 mom. avsedd tjänst som kan anses vara ringa, ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten med beaktande av tjänstens innehåll kommas överens om tillräcklig övervakning av och tillräckligt integritetsskydd för personer som avtjänar en straffrättslig påföljd och häktade.

7 d §

Skyldigheter för privata tjänsteproducenter och deras personal

I 7 a § avsedda privata tjänsteproducenter och deras personal ska i den verksamhet som de utför enligt denna lag iakttä

1) de krav på verksamhetens innehåll och kvalitet som ställs i den lagstiftning som gäller tjänsteproducentens eget verksamhetsområde och i lagstiftning som gäller verkställighet av straffrättsliga påföljder, verkställighet av häktning och behandling av personuppgifter samt i annan lagstiftning,

2) det avtal som ingåtts om produktionen av tjänsterna,

3) Brottspåföljdsmyndighetens anvisningar.

Tjänsteproducenter är skyldiga att lämna Brottspåföljdsmyndigheten de uppgifter om verksamheten som behövs för övervakningen av att avtalet följs.

Tjänsteproducenter eller personer i deras tjänst får inte för utomstående röja sådan sekretessbelagd information som de fått då de skött uppgifter enligt detta kapitel.

7 e §

Rätt till information

Brottspåföljdsmyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en anställd hos en privat tjänsteproducent i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad och som deltar i verksamheten få sådana uppgifter som behövs för att genomföra den verksamhet som Brottspåföljdsmyndigheten ordnar för personen i fråga eller för att säkerställa säkerheten vid verkställigheten av den straffrättsliga påföljden eller häktningen.

En anställd hos en privat tjänsteproducent har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Brottspåföljdsmyndigheten i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad få sådana uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av verksamhet som avses i 7 a §.

7 f §

Hänvisningsbestämmelser som gäller tjänster som skaffas från privata tjänsteproducenter

Bestämmelser om de säkerhetsutredningar som ska göras i fråga om privata tjänsteproducenter och sådana anställda hos dem som utför uppgifter som avses i detta kapitel finns i säkerhetsutredningslagen (726/2014).

När anställda hos en privat tjänsteproducent sköter sådana uppgifter som avses i 7 a § omfattas de av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i 40 kap. i strafflagen (39/1889), med undantag av avsättningspåföljden.

Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).
Bestämmelser om upphandlingsförfarandet när tjänster skaffas från en privat tjänsteproducent finns i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

7 g §

Beslut om anskaffning av tjänster

På Brottspåföljdsmyndighetens vägnar fattas beslutet om anskaffning av en riksomfattande tjänst från en privat tjänsteproducent av direktören för ansvarsområdet i fråga och när det gäller anskaffning av en tjänst som gäller en brottspåföljdscentral av direktören för brottspåföljdscentralen i fråga. I upphandlingsbeslutet ska det motiveras att det är ändamålsenligt att skaffa tjänsten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

Vad som någon annanstans i lag föreskrivs om enhetschefer för byråer för samhällspåföljder gäller de direktörer för byråer för samhällspåföljder som avses i denna lag och vad som någon annanstans i lag föreskrivs om enhetschefer för fängelser gäller de fängelsedirektörer som avses i denna lag.

De ärenden som behandlas av enhetscheferna vid byråerna för samhällspåföljder när denna lag träder i kraft överförs till direktörerna för byråerna för samhällspåföljder för behandling och de ärenden som behandlas av enhetscheferna för fängelserna när denna lag träder i kraft överförs till fängelsedirektörerna för behandling.

Beslut om ändring av tjänster och placering av personalen fattas före ikraftträdandet av denna lag av generaldirektören eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten.

De avtal som Brottspåföljdsmyndigheten ingått med privata tjänsteproducenter och som är i kraft vid ikraftträdandet av denna lag ska senast inom ett år från lagens ikraftträdande ändras så att de motsvarar bestämmelserna i 7 c §.

2.

Lag

om examen inom brottspåföljdsområdet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Syftet med och målen för examen inom brottspåföljdsområdet

Examen inom brottspåföljdsområdet ger den studerande de kunskaper och färdigheter som krävs för handlednings- och övervakningsuppgifter inom brottspåföljdsområdet. Examen syftar till att ge den studerande färdigheter för sådan verkställighet av straff som är målinriktad, säker och effektiv och som respekterar individens människovärde och mänskliga rättigheter.

Examen inom brottspåföljdsområdet ger i 7 § 1 mom. 6 punkten i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten (290/2022) avsedd behörighet för en tjänst som väktare.

2 §

Ordnanande av utbildningen

Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, som hör till Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning, ordnar utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet. Bestämmelser om utbildningscentralens förvaltning finns i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten (221/2022) samt utfärdas genom förordning av statsrådet.

Den inläring i arbetet som ingår i den utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet ordnas vid en enhet vid en brottspåföljdscentral.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning fastställer årligen på förslag av utbildningscentralens enhetschef antalet nybörjarplatser inom den utbildning som leder till examen.

3 §

Undervisningsspråk

Undervisningsspråk för examen är finska. Undervisning ges också på svenska och tillfälligt även på andra språk.

En studerande får i samband med antagningen av studerande och i proven använda antingen finska eller svenska.

4 §

Undervisningens avgiftsfrihet

Den utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet är avgiftsfri för den studerande.

Bestämmelser om studiesociala förmåner utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

2 kap.

Examen inom brottspåföljdsområdet

5 §

Omfattningen av och strukturen och målen för examen

Omfattningen av examen inom brottspåföljdsområdet är 90 studiepoäng.

Till examen inom brottspåföljdsområdet hör

- 1) grundstudier,
- 2) yrkesstudier och inläring i arbetet,
- 3) valfria studier.

Målet för examen är att den studerande uppnår goda kunskaper i frågor som gäller laglighet och etik, rehabilitering och handledning samt säkerhet och övervakning.

6 §

Tid för avläggande av examen

Den studerande ska slutföra studierna inom den maximitid som anges i undervisningsplanen och på det sätt som anges i den gällande undervisningsplanen. Enhetschefen för utbildningscentralen kan på en studerandes begäran skjuta upp hans eller hennes studierätt till den tidpunkt då utbildningen följande gång inleds, dock med högst ett år.

7 §

Examensstadga och undervisningsplan

I examensstadgan för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral fattas beslut om

- 1) undervisningsplanen,
- 2) antagningsgrunderna och antagningsförfarandet vid antagningen av studerande samt den utbildning och arbetserfarenhet som ger tilläggspoäng vid antagningen,
- 3) deltagande i undervisning,
- 4) tillgodoräknande av andra studier och kompetens,
- 5) inläring i arbetet,
- 6) bedömning,
- 7) betyg.

I undervisningsplanen för examen inom brottspåföljdsområdet fastställs

- 1) för varje studieperiod målen för kunnandet, vilken ämnesshelhet som ska behandlas och omfattningen i studiepoäng,
- 2) omfattningen av undervisningen och av inläringen i arbetet i studiepoäng,
- 3) vilka prestationer som krävs.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning fattar beslut om examensstadgan och undervisningsplanen på framställning av enhetschefen för utbildningscentralen.

3 kap.

Att söka till utbildningen och antagning som studerande

8 §

Ansökningsförfarande

Enhetschefen för utbildningscentralen beslutar om ansökningstiderna och ansökningsförfarandena.

9 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet kan antas den som före utgången av ansökningstiden har avlagt minst

1) andra stadiets yrkesinriktade examen (*yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen*) enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017), gymnasiets lärokurs enligt gymnasielagen (714/2018) eller en examen enligt lagen om studentexamen (502/2019) eller motsvarande tidigare examen eller fullgjort motsvarande studier utomlands samt med godkänt resultat avlagt ett prov eller någon annan prestation enligt antagningsförfarandet, eller

2) andra stadiets yrkesinriktade examen och är anställd hos Brottspåföljdsmyndigheten som väktare i ett tjänsteförhållande för viss tid.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. förutsätts av sökande som antas till utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet att de

1) före utgången av ansökningstiden har fyllt 18 år,

2) i fråga om sin hälsa och övriga egenskaper är lämpliga för arbete inom brottspåföljdsområdet,

3) har giltig körkort för kategori B,

4) har goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska.

Enhetschefen för utbildningscentralen kan bevilja undantag från kraven i 1 mom. 1 punkten, om sökanden i övrigt kan anses ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna i fråga.

Den som ansöker om att bli antagen till utbildning ska lämna utbildningscentralen de uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömningen vid antagningen av studerande. Dessutom ska den som ansöker om att bli antagen till utbildning på begäran lämna de uppgifter som behövs för att bedöma om sökanden på det sätt som förutsätts i 2 mom. 2 punkten är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet. Sådana uppgifter är uppgifter om sökandens kopplingar till organiserad brottslighet, kriminella grupper och frihetsberövade eller brottsbenägna personer och om sökandens eventuella missbruksproblem samt om andra omständigheter som av grundad anledning kan inverka på bedömningen av om sökanden är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet.

Bestämmelser om ansökan om säkerhetsutredning finns i säkerhetsutredningslagen (726/2014).

10 §

Antagning som studerande

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning beslutar på framställning av enhetschefen för utbildningscentralen och på det sätt som anges i examensstadgan om antagningsgrunderna och antagningsförfarandet vid antagningen av studerande samt om vilken utbildning och arbetserfarenhet som ger tilläggspoäng vid antagningen.

De studerande väljs av enhetschefen för utbildningscentralen.
Vid offentliggörandet av resultatet av antagningen av studerande ska det anges hur sökanden kan få information om hur antagningsgrunderna har tillämpats på sökanden och hur omprövning av antagningen kan sökas.

11 §

Inskrivning

Den som har antagits till utbildning som leder till examen ska på det sätt som utbildningscentralen bestämmer anmäla sig till utbildningscentralen, efter vilket han eller hon antecknas som studerande.

4 kap.

Den studerandes rättigheter och skyldigheter

12 §

Tillgodoräknande av studier och kompetens

Sådana tidigare studier eller sådan på annat sätt förvärvat kompetens som till väsentliga delar motsvarar undervisningsplanens mål och innehåll kan räknas en studerande till godo. Beslut i ärenden som gäller tillgodoräknande fattas av den som är lektor eller lärare i läroämnet i fråga på det sätt som närmare anges i examensstadgan.

En studerande som är missnöjd med ett beslut om tillgodoräknande får muntligen eller skriftligen begära rättelse hos den lektor eller lärare som fattat beslutet. Begäran om rättelse ska framställas inom 14 dagar från det att studeranden fick del av beslutet. Lektorn eller läraren ska avgöra ärendet utan dröjsmål.

13 §

Inläring i arbetet

En studerande är skyldig att delta i den inläring i arbetet som ingår i examen vid den enhet vid Brottsförhållningsmyndigheten till vilken studeranden anvisas. Dessutom kan utbildningscentralen förordna att den studerande ska utföra jouruppgifter vid utbildningscentralen och andra motsvarande utbildningsrelaterade uppgifter.

Den inrättning som ordnar inläring i arbetet ska utse en arbetsplatshandledare åt den studerande.

Under inläringen i arbetet står den studerande i tjänsteförhållande till inrättningen i fråga.

Brottsförhållningsmyndighetens ansvarsområde för förvaltnings- och stödtjänster beslutar om den lön som betalas under inläringen i arbetet.

Under tiden för inläring i arbetet tillämpas på den studerande vad som i denna lag föreskrivs om studerande, och beslut i ärenden som gäller den studerandes inläring i arbetet fattas av enhetschefen för utbildningscentralen

14 §

Bedömning av studieprestationer

Den lektor eller lärare som svarar för undervisningen i de studier som ska bedömas beslutar om bedömningen av den studerandes studieprestationer. I bedömningen av inläringen i arbetet deltar också den arbetsplatshandledare som arbetsgivaren utsett.

En studerande har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna har tillämpats på dennes studieprestationer.

En studerande som är missnöjd med bedömningen av sina studieprestationer kan muntligen eller skriftligen begära rättelse hos den lektor eller lärare som utfört bedömningen. Begäran om rättelse ska göras inom 14 dagar från den tidpunkt då den studerande har haft möjlighet att ta del av resultaten av bedömningen och hur bedömningsgrunderna har tillämpats på dennes studieprestationer. Lektorn eller läraren ska avgöra ärendet utan dröjsmål.

15 §

Arbetarskydd

Bestämmelser om de studerandes arbetarskydd finns i arbetarskyddslagen (738/2002).

16 §

Tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande av information

Studerande får inte röja sekretessbelagt innehåll i handlingar eller uppgifter som vore sekretessbelagda om de ingick i handlingar, och inte heller några andra omständigheter som de har fått kännedom om i samband med utbildningen och för vilka tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Uppgifter som omfattas av tystnadsplikt får inte heller röjas efter det att utbildningen eller verksamheten hos myndigheten har upphört.

Studerande får inte utnyttja sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan.

Till straff för brott mot tystnadsplikten döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om inte strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag.

17 §

Drogtestning

Den studerande är skyldig att på förordnande av utbildningscentralen delta i ett drogtest som utförs av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, om det finns grundad anledning att misstänka att den studerande är påverkad av berusningsmedel under utbildningen. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården får skriftligen lämna utbildningscentralen slutsatserna av drogtestet. Denna information får endast behandlas av dem som bereder eller fattar beslut om disciplinstraff. Utbildningscentralen svarar för kostnaderna för drogttestningen.

18 §

Ordningsstadga

Utbildningscentralen har en ordningsstadga i vilken det kan tas in sådana bestämmelser som är behövliga för tryggheten och trivseln bland de studerande och som kan gälla

1) de praktiska arrangemangen och korrekt uppträdande vid utbildningscentralen samt vid uppdrag och övningar i samband med utbildningen,

2) föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får medföras till utbildningscentralen eller innehas under arbetsdagen eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas,

3) beväpningen,

4) hur utbildningscentralens egendom får hanteras, samt

5) hur man får vistas och röra sig i utbildningscentralen och dess närhet.

De studerande vid utbildningscentralen är förpliktade att följa ordningsstadgan när de vistas inom utbildningscentralen eller dess område eller utför uppdrag eller övningar eller deltar i studiebesök i samband med utbildningen.

Enhetschefen för utbildningscentralen fastställer ordningsstadgan.

5 kap.

Avbrott i studierna, förlust av studierätten och disciplinära åtgärder

19 §

Avbrott i studierna

Enhetschefen för utbildningscentralen kan på ansökan av en studerande på grund av dennes sjukdom eller familjesituation eller av någon annan motsvarande orsak avbryta dennes studier för högst två år.

Enhetschefen för utbildningscentralen kan på eget initiativ för högst ett år åt gången avbryta studierna för en studerande på grund av långvarig sjukdom eller om den studerande inte med godkänt resultat kan genomföra sina studier i enlighet med undervisningsplanen, för den tid förundersökningen av ett brott som den studerande misstänks för pågår eller av något annat motsvarande vägande skäl. Den studerande ska på begäran ge utbildningscentralen de uppgifter som krävs för bedömning av hälsotillståndet.

Ett beslut om avbrott i studierna kan verkställas genast, om inte utbildningscentralen eller förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

En lektor eller lärare i läroämnet i fråga beslutar om tillgodoräknande av den studerandes tidigare studier på det sätt som närmare bestäms i examensstadgan när den studerande fortsätter sina studier. Den i 1 och 2 mom. avsedda tiden för avbrottet i studierna räknas inte in i maximistudietiden.

20 §

Förlust av studierätten

Enhetschefen för utbildningscentralen kan bestämma att studierätten går förlorad, om

1) den som antagits som studerande inte har anmält sig till utbildningscentralen på det sätt som anges i 11 § och utbildningscentralen av grundad anledning inte godtar anmälan efter den utsatta tiden,

2) en studerande har konstaterats ha en sådan sjukdom eller skada som av grundad anledning kan anses utgöra ett bestående hinder för deltagande i utbildningen och avläggande av examen,

3) en studerande inte har slutfört sina studier inom den maximitid som fastställs i undervisningsplanen, om inte utbildningscentralen av särskilda skäl beviljar den studerande extra tid för att slutföra studierna,

4) om tjänsteförhållandet vid Brottspåföljdsmyndigheten för den som antagits som studerande med stöd av 9 § 1 mom. 2 punkten upphör.

En studerande ska på begäran ge utbildningscentralen de uppgifter som avses i 1 mom. 2 punkten för bedömning av hälsotillståndet.

En studerande som har förlorat studierätten på de grunder som anges i 1 mom. 2 punkten kan hos enhetschefen för utbildningscentralen anhålla om återställande av studierätten. Studierätten ska återställas om den som anhåller om det visar att skälen till förlusten av studierätten inte längre finns.

21 §

Skriftlig varning

Enhetschefen för utbildningscentralen kan, om en anmärkning inte anses vara en tillräcklig påföljd, som disciplinär åtgärd ge en studerande en skriftlig varning, om denne under undervisningen har

- 1) uppträtt på ett sätt som är olämpligt för en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten,
- 2) försummat att delta i undervisningen,
- 3) brutit mot utbildningscentralens ordningsstadga,
- 4) vägrat genomgå ett drogtest som avses i 17 § eller har lämnat ett prov som visar missbruk av berusningsmedel.

Som olämpligt uppträdande enligt 1 mom. 1 punkten ska betraktas särskilt en gärning eller ett beteende som skulle kunna äventyra förtroendet för att de uppgifter som hör till en tjänsteman inom brottspåföljdsområdet sköts på ett ärligt, tillförlitligt och rättvist sätt.

22 §

Avstängning från utbildningen

Enhetschefen för utbildningscentralen kan som disciplinär åtgärd stänga av en studerande från utbildningen, om denne

1) i samband med ansökan om att bli antagen till utbildningen har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller hemlighållit någon sådan väsentlig omständighet om sig själv som kunde ha förhindrat antagning till utbildningen,

2) under utbildningstiden har gjort sig skyldig till ett sådant brott som visar att han eller hon är olämplig för arbete på brottspåföljdsområdet eller i övrigt har uppträtt på ett sätt som är olämpligt för en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten och en skriftlig varning inte ska anses vara en tillräcklig påföljd,

3) vid avläggandet av examen vägrar genomgå ett drogtest som avses i 17 § eller lämnar ett prov som utvisar missbruk av berusningsmedel, och en skriftlig varning inte ska anses vara en tillräcklig påföljd,

4) inte återupptar studierna efter att den tidsfrist som avses i 19 § löpt ut, eller det inte längre finns grunder för fortsättande av utbildningen,

5) upprepade gånger eller i väsentlig omfattning försummar att delta i undervisningen,

6) upprepade gånger eller i väsentlig omfattning har brutit mot utbildningscentralens ordningsstadga,

7) konstateras vara olämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet på grund av att denne har kopplingar till organiserad brottslighet, kriminella grupper eller personer som begår brott, denne har missbruksproblem eller det i dennes livssituation finns andra motsvarande omständigheter som av grundad anledning kan inverka på bedömningen av om denne är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet.

Som brott eller olämpligt uppträdande enligt 1 mom. 2 punkten ska betraktas särskilt en gärning eller ett beteende som skulle kunna äventyra förtroendet för att de uppgifter som hör till en tjänsteman inom brottspåföljdsområdet sköts på ett ärligt, tillförlitligt och rättvist sätt.

Ett beslut om avstängning kan verkställas genast, om inte utbildningscentralen eller förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Om ett beslut om avstängning från utbildningen upphävs, fattar lektorn eller läraren i läroämnet i fråga beslut om tillgodoräknande av studier som den studerande dittills har slutfört i samband med kommande motsvarande studier.

Ett tjänsteförhållande för viss tid, till vilket en med stöd av 9 § 1 mom. 1 punkten antagen studerande som stängts av har utnämnts i syfte att genomföra en period av inläring i arbetet, upphör utan särskilt beslut vid den tidpunkt då den studerande stängts av från utbildningen.

23 §

Förfarandet i ärenden som gäller studierätt och i disciplinärenden

Innan ett beslut om förlust eller avbrytande av studierätten fattas, en skriftlig varning tilldelas eller en studerande stängs av, ska det ärende, den gärning eller den försummelse som beslutet grundar sig på specificeras, den studerande höras samt annan behövlig utredning inhämtas.

Bestämmelser om de studerandes rätt att använda finska eller svenska i ärenden som avses i 1 mom. finns i språklagen (423/2003).

6 kap.

Ändringssökande

24 §

Begäran om omprövning

Den som är missnöjd med ett i 10 § 2 mom. avsett beslut om antagning som studerande som fattats av enhetschefen för utbildningscentralen kan hos direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning skriftligen begära omprövning av beslutet inom 14 dagar från det att antagningen offentliggjorts.

Den som är missnöjd med ett beslut som gäller avbrytande av studier enligt 19 § 2 mom., förlust av studierätten enligt 20 § 1 mom., givande av skriftlig varning enligt 21 § 1 mom. eller avstängning från utbildningen enligt 22 § 1 mom. och som har fattats av enhetschefen för utbildningscentralen kan hos direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning skriftligen begära omprövning av beslutet inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

Den som är missnöjd med en lektors eller lärares beslut enligt 12 § 2 mom. med anledning av begäran om rättelse av tillgodoräknande av tidigare studier och kompetens eller en lektors eller lärares beslut enligt 14 § 3 mom. med anledning av begäran om rättelse av bedömning av studieprestationer kan hos enhetschefen för utbildningscentralen skriftligen begära omprövning inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

I ett beslut i vilket omprövning får begäras får ändring inte sökas genom besvär.

25 §

Ändringssökande

I ett beslut enligt 24 § 3 mom. som i ett omprövningsförfarande meddelats om tillgodoräknande av tidigare studier och kompetens eller om bedömning av en studieprestation får ändring inte sökas genom besvär.

Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). I beslut som förvaltningsdomstolen meddelat i ett ärende som avses i denna lag får ändring dock inte sökas genom besvär.

7 kap.

Särskilda bestämmelser

26 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) utbildningens syfte, mål och innehåll,
- 2) strukturen och dimensioneringsgrunderna för och omfattningen av examen samt tiden för avläggande av examen,
- 3) det närmare innehållet i examensstadgan och undervisningsplanen,
- 4) förfarandet för antagning till utbildningen,
- 5) undervisningen,
- 6) den behörighet som examen ger.

8 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

27 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

28 §

Hänvisningsbestämmelse

Genom denna lag upphävs lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006), nedan den upphävda lagen.

Om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av någon annan lag hänvisas till den upphävda lagen, ska hänvisningen anses avse en hänvisning till motsvarande bestämmelse i denna lag.

29 §

Övergångsbestämmelser

Sådana studier som leder till en examen inom brottspåföljdsområdet och som har påbörjats innan denna lag träder i kraft ska slutföras i enlighet med de bestämmelser och föreskrifter som gällde vid ikraftträdandet.

Om ett beslut som gäller en studerande har fattats före ikraftträdandet av denna lag, iaktas vid behandlingen av en begäran om omprövning som gäller det beslutet samt vid ändringsökande bestämmelserna i den upphävda lagen.

3.

Lag

om ändring av fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i fängelselagen (767/2005) 1 kap. 8 och 9 §, 2 kap. 10 §, 4 kap. 11 § 1 mom., 5 kap. 9 §, 6 kap. 2 § 3 mom. och 6 §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 14 §, 9 kap. 9 §, 10 kap. 10 § 2 mom., 11 kap. 8 § 2 mom., 12 kap. 11 §, 13 kap. 17 § 1 mom., 14 kap. 11 §, 15 kap. 16 §, 16 kap. 10 §, 17 kap. 6 § 1 mom. och 8 § 2 mom., 18 kap. 8 §, 19 kap. 11 §, 20 kap. 3 § 2 mom. och 21 kap. 2 § 1 mom.,

av dem 1 kap. 8 och 9 § 1 och 3 mom., 2 kap. 10 §, 4 kap. 11 § 1 mom., 5 kap. 9 § 1 mom., 6 kap. 2 § 3 mom. och 6 §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 14 §, 9 kap. 9 § 2–4 mom., 10 kap. 10 § 2 mom., 11 kap. 8 § 2 mom., 12 kap. 11 § 1, 3 och 4 mom., 13 kap. 17 § 1 mom., 14 kap. 11 §, 15 kap. 16 § 1–3 mom., 16 kap. 10 §, 17 kap. 8 § 2 mom., 18 kap. 8 § 1 mom., 19 kap. 11 §, 20 kap. 3 § 2 mom. och 21 kap. 2 § 1 mom. sådana de lyder i lag 222/2022, 1 kap. 9 § 2 mom., 5 kap. 9 § 3 mom. och 12 kap. 11 § 2 mom. sådana de lyder i lag 115/2026, 5 kap. 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 303/2023, 9 kap. 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 393/2015, 15 kap. 16 § 4 mom. och 18 kap. 8 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1302/2021 samt 15 kap. 16 § 5 mom. sådant det lyder i lag 809/2011, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser om verkställighet av fängelse

8 §

Behörigheten inom Brottspåföljdsmyndigheten

De tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten som utövar den beslutanderätt som avses i denna lag är

- 1) direktörerna för ansvarsområdena,
- 2) direktörerna för brottspåföljdscentralerna,
- 3) enhetschefen för enheten för klientbedömning,
- 4) enhetschefen för verkställighetsenheten,
- 5) fängelsedirektörerna,
- 6) direktörerna för byråerna för samhällspåföljder,
- 7) biträdande direktörerna,
- 8) (upphävs)
- 9) tjänstemän i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning,
- 10) tjänstemän som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter,
- 11) andra tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Direktören för det behöriga ansvarsområdet har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som i denna lag anförtrots en tjänsteman som avses i 1 mom. 2–10 punkten. Direktören för en brottspåföljdscentral har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som i denna lag anförtrots en tjänsteman som avses i 1 mom. 5–10 punkten. En fängelsedirektör har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrots en tjänsteman som avses i

1 mom. 7–10 punkten. En biträdande direktör har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 9 eller 10 punkten. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 10 punkten.

För verkställigheten av domar svarar tjänstemän vid verkställighetsenheten (*verkställighetsansvariga*). Enhetschefen för verkställighetsenheten har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en annan verkställighetsansvarig.

9 §

Behörighet utom tjänstetid

Den beslutanderätt som utövas av en fängelsedirektör får, om saken inte tål uppskov, utom tjänstetid utövas även av den jourhavande tjänstemannen vid Brottspåföljdsmyndigheten i ärenden som gäller

- 1) förvägran av vistelse utomhus,
- 2) överföring av fångar till temporär undersökning eller vård utanför fängelset,
- 3) permission av viktigt eller synnerligen viktigt skäl,
- 4) återkallande av permission,
- 5) förflyttning av en fånge från en öppen anstalt till ett slutet fängelse med stöd av 6 kap. 2 § 2 mom.,
- 6) specialgranskning,
- 7) kroppsbesiktning,
- 8) hållande i förvar,
- 9) avskildhet som avses i 18 kap. 5 §,
- 10) anmälningar som avses i 19 kap. 1, 2, 4, 5 eller 8 §,
- 11) villkorlig frigivning av en fånge eller frigivning av en person som dömts till förvandlingsstraff för böter.

En verkställighetsansvarigs beslutanderätt när det gäller beslut om strafftiden eller efterlysning får, om saken inte tål uppskov, utövas av den jourhavande tjänstemannen vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Endast en fängelsedirektör får vara jourhavande tjänsteman.

2 kap.

Inledande av verkställighet

10 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om i 3 och 4 § avsett uppskov med fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter och i 6 § avsett återkallande av uppskov. När det ansöks om uppskov med verkställigheten av hälsoskäl ska utlåtande begäras av Enheten för hälso- och sjukvård för fångar.

Beslut om efterlysning av en dömd eller en fånge och om återkallande av efterlysning fattas av en verkställighetsansvarig eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten.

4 kap.

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset

11 §

Beslutanderätt

Beslut om planen för strafftiden, placeringen av en fånge i fängelse och tidpunkten för anmälan till fängelset fattas av enhetschefen för enheten för klientbedömning eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning eller direktör för en byrå för samhällspåföljder.

5 kap.

Placering i fängelset

9 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer dagordningen på en säkerhetsavdelning. Fängelsedirektören fastställer dagordningen på andra avdelningar.

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om placering av fångar på avdelningar. Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar dock om placering av en fånge på en avdelning med stöd av 1 § 4 mom. En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om avskilt boende på en fånges egen begäran. Den överläkare som svarar för verksamheten på ett sjukhus vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar eller en av överläkaren förordnad läkare beslutar om intagning på sjukhuset och utskrivning därifrån.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fattar på förslag av fängelsedirektören eller enhetschefen för enheten för klientbedömning, eller efter att ha hört dessa, beslut om placering och fortsatt placering av fångar på säkerhetsavdelningar.

6 kap.

Förflyttning från ett fängelse till ett annat

2 §

Förflyttning från öppen anstalt till slutet fängelse

En fånge som utan giltigt skäl underlåter att anlända till en öppen anstalt inom utsatt tid ska förpassas till ett fängelse som enheten för klientbedömning anvisat.

6 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om förflyttning av fångar. Enhetschefen för enheten för klientbedömning kan också överföra beslutanderätten i frågan till den fängelsedirektör som nämns i planen för strafftiden

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om en fånge ska tillåtas avlägsna sig från fängelset enligt 5 § 2 mom. Om vistelsen utanför fängelset överskrider sju dygn, ska beslutet fattas av enhetschefen för enheten för klientbedömning eller av någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning.

Direktören för eller en biträdande direktör för det mottagande fängelset beslutar om omedelbar förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 2 § 2 mom. och om kortvarig förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 3 a §, efter att ha hört direktören för placeringsfängelset.

Med avvikelse från 1 mom. beslutar direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet om förflyttning av en fånge, om fången placeras på en säkerhetsavdelning och placeringen förutsätter att fången förflyttas till ett annat fängelse.

7 kap.

Basvård och boende

7 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om att förvägra en fånge vistelse utomhus.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2 § 2 mom. En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om att förvägra överlämnande av egna kläder till en fånges förfogande enligt 2 § 3 mom. Fängelsedirektören beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2 § 4 mom. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana egna kläder till en fånges förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

En biträdande direktör beslutar om avvikelse från den normala kosten. En biträdande direktör eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av matpenning.

8 kap.

Sysselsättning

8 §

Utbildning

Fångarna kan delta i utbildning som ordnas i ett fängelse eller utanför ett fängelse. Bestämmelserna i 9 och 10 § ska iaktas vid deltagande i utbildning utanför fängelset. Brottspåföljdscentralen eller fängelset avtalar med utbildningsanordnarna om att i fängelset ordna utbildning som leder till examen eller annan utbildning. I fråga om den utbildning som ordnas i ett fängelse iaktas dessutom i tillämpliga delar vad som allmänt bestäms om sådan

utbildning. De fångar som inte slutfört lärokursen för den grundläggande utbildningen ska ges tillfälle att slutföra den.

14 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om placering enligt 4 §, deltagande i sysselsättning utanför fängelset enligt 6 och 9 §, tillstånd till eget arbete enligt 7 § samt om återkallande av tillstånd eller placering enligt 11 §.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar dock om tillstånd till civilt arbete, tillstånd till studier, placering i anstalt utanför fängelset och tillstånd till övervakad verksamhet utanför fängelset för fångar som avtjänar livstids fängelse samt för fångar som avtjänar kombinationsstraff enligt 2 c kap. 11 § i strafflagen.

Genom ett beslut av direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet kan den beslutanderätt som avses i 2 mom. överföras på en tjänsteman som avses i 1 mom.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör, en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om befrielse från sysselsättningsplikt enligt 13 §.

9 kap.

Fångarnas egendom och inkomster

9 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning fattar beslut om att inte överlämna egendom till en fånges förfogande. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana föremål och ämnen till en fånges förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om i 4 § 4 mom. avsett sändande av pengar eller betalningsmedel till någon utanför anstalten eller till en annan fånge. Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av brukspenning, sysselsättningspenning, lön och arbetsresekostnader, om att sysselsättningspenning lämnas obetald och om ändring av brukspenning och lön.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet beslutar om begränsning i slutna fångelser av användning av pengar eller andra betalningsmedel som har sitt ursprung utanför fängelset och som avses i 4 § 3 mom.

En biträdande direktör eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om den övervakning av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a § 2 mom.

10 kap.

Social- och hälsovård

10 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören beslutar, efter att om möjligt ha hört en läkare, om att sända en fånge för vård eller undersökning enligt 2 §. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar på framställning av fängelse och efter att ha hört den läkare som är föreståndare för Enheten för hälso- och sjukvård för fångar om frigivning från fängelset enligt 3 §.

11 kap.

Fritid

8 §

Beslutanderätt

Tillstånd till fritidsverksamhet som avses i 1 § 2 mom. och sammankomster som avses i 7 § beviljas av fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör.

12 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

11 §

Beslutanderätt

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om granskning av brev och andra postförsändelser med stöd av 1 § 1 mom. samt om öppnande av en sådan försändelse och granskning av dess innehåll med stöd av 1 § 2 mom. eller 4 § 2 mom.

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 2 § 1 mom., 8 § 1 mom. eller 9 b §, om utredning av avsändaren enligt 2 § 2 mom., om kopiering enligt 2 § 3 mom., om att underrätta fången om läsning enligt 2 a § 1 mom. samt om kvarhållande av försändelser eller meddelanden enligt 5 §. Ett meddelande får dock även lämnas för läsning till en sådan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som har rätt att behandla uppgifter i säkerhetsregistret. Beslut om avlyssning och inspelning av telefonsamtal fattas av en biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning. Beslut om avbrytande eller förvägran av användning av telefon fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om tillstånd till användning av mobiltelefon och om återkallande av sådana tillstånd samt om överlämnande av en mobiltelefon till en fånges förfogande.

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om tillstånd till användning av e-post och av internet och om återkallande av sådana tillstånd samt om överlämnande av en dator till en fånges förfogande.

13 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

17 §

Beslutanderätt

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om oövervakade besök, besök av ombud, besök av barn, besök fångar emellan, övervakade besök enligt 3 § 2 mom., kontakter via videolänk samt om återkallande av tillstånd till dessa. En biträdande direktör beslutar om avlyssning av ett övervakat besök med en teknisk anordning och upptagning vid ett övervakat besök enligt 2 § 3 mom. Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om besöksförbud.

14 kap.

Permission

11 §

Beslutanderätt

Beslut om beviljande och återkallande av permission samt om tidigareläggning enligt 3 § 3 mom. och betalning av kostnader för resor under permission enligt 10 § 2 mom. fattas av fängelsedirektören eller av en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar dock om permission och betalning av kostnader för resor under permission, om

- 1) den som avtjänar fängelse på livstid eller ett kombinationsstraff ansöker om permission med stöd av 2–5 §, eller
- 2) permissionen gäller vistelse i någon annan stat än Finland.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet kan besluta att den beslutanderätt som avses i 2 mom. överförs på fängelsedirektören.

15 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

16 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer ordningsstadgan.

Fängelsedirektören eller, om saken inte tål uppskov, en biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om övervakning och låsning av fängeslokaler.

Fängelsedirektören beslutar om disciplinstraff. Direktören beslutar också om huruvida ett brott ska överlämnas till polisen för utredning i stället för att ett disciplinstraff påförs.

En biträdande direktör beslutar om utredning av ordningsförseelser, om avslutande av behandlingen av disciplinärenden under utredningen med stöd av 9 § 4 mom. och om givande av anmärkning med stöd av 9 § 5 mom. En biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om avskildhet enligt 11 §.

I fråga om jäv tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 7 och 8 § i förundersökningslagen (805/2011).

16 kap.

Granskning av fängelselokaler och fångar

10 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll av en fånge. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om ingripande i obemannade fordons eller farkosters färd, kroppsvisitation av en fånge och om annan kontroll av drogfrihet än sådan blodprovstagning som avses i 7 §. Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om sådant blodprov som avses i 7 §.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om specialgranskning. Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet har i enskilda fall rätt att besluta om specialgranskning.

Fängelsedirektören beslutar om kroppsbesiktning.

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om att en hund som är skolad för att söka efter narkotika samt dess förare ska ställas till en annan myndighets förfogande.

17 kap.

Granskning av andra personer

6 §

Gripande och hållande i förvar

Fängelsedirektören, en biträdande direktör, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen samt en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter har rätt att gripa en person som befinner sig i fängelset eller på dess område, om gripandet är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar en person eller egendom eller för att förhindra eller utreda ett brott.

8 §

Beslutanderätt

112

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om kroppsvisitation av besökare och om avlägsnande av besökare från fängelset. Fängelsedirektören beslutar om att en person som gripits ska hållas i förvar.

18 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

8 §

Beslutanderätt

Beslut om användning av fängsel fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering fattas av en biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av fängelsedirektören.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

19 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

11 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om anmälningar och lämnande av upplysningar enligt 1, 2, 4, 8 och 8 a §. Dessutom kan direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet besluta om anmälningar och lämnande av upplysningar enligt 1 §.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om anmälningar enligt 5 § 1 mom. En verkställighetsansvarig eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om anmälningar enligt 5 § 2 mom.

20 kap.

Ändringssökande

3 §

Beslutanderätten i samband med omprövning och behandling av en omprövningsbegäran

Begäran om omprövning ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfåendet av beslutet. Begäran om omprövning lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning eller till fängelsedirektören. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt.

21 kap.

Frigivning

2 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören beslutar om uppskov med villkorlig frigivning enligt 2 c kap. 9 § 1 mom. i strafflagen. Fängelsedirektören beslutar om ställande under övervakning enligt 70 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar om uppskov med villkorlig frigivning utan fångens samtycke enligt 2 c kap. 9 § 2 mom. i strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av häktningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i häktningslagen (768/2005) 3 kap. 9 §, 4 kap. 4 §, 5 kap. 8 §, 6 kap. 7 § 2 mom., 8 kap. 9 §, 9 kap. 15 § 1 mom., 10 kap. 16 §, 11 kap. 10 §, 12 kap. 6 § 1 mom. och 8 § 2 mom. samt 13 kap. 8 §,

av dem 3 kap. 9 § 1 och 3 mom., 4 kap. 4 §, 5 kap. 8 § 2 och 3 mom., 6 kap. 7 § 2 mom., 8 kap. 9 §, 9 kap. 15 § 1 mom., 10 kap. 16 § 1–3 mom., 11 kap. 10 § 2–4 mom., 12 kap. 8 § 2 mom. och 13 kap. 8 § 1 mom. sådana de lyder i lag 223/2022, 3 kap. 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 307/2023, 3 kap. 9 § 4 mom. sådant det lyder i lag 116/2026, 5 kap. 8 § 1 mom., 10 kap. 16 § 4 mom., 11 kap. 10 § 1 mom. och 13 kap. 8 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1303/2021 samt 10 kap. 16 § 5 mom. sådant det lyder i lag 808/2011, som följer:

3 kap.

Placering i fängelset, basvård och förflyttning

9 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om att förvägra en häktad vistelse utomhus. En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om att förvägra överlämnande av egna kläder till en häktads förfogande enligt 3 § 2 mom. Fängelsedirektören beslutar om att begränsa en häktads rätt att använda egna kläder enligt 3 § 3 mom. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana egna kläder till en häktads förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset. En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om avvikelse från den normala kosten.

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om avskilt boende på en häktads egen begäran och om placering på kontraktsavdelning. Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottsförmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om placering av en häktad på en avdelning med stöd av 1 § 5 mom. och om förflyttning av en häktad. Direktören för det mottagande fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör för det mottagande fängelset beslutar om kortvarig förflyttning av en häktad enligt 6 a §, efter att ha hört direktören för placeringsfängelset.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om en häktad ska tillåtas avlägsna sig från fängelset enligt 8 §. Om vistelsen utanför fängelset varar över sju dygn, fattas beslutet av enhetschefen för enheten för klientbedömning.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fattar på förslag av fängelsedirektören eller enhetschefen för enheten för klientbedömning, eller efter att ha hört dessa, beslut om placering och fortsatt placering av häktade på säkerhetsavdelningar.

4 kap.

Sysselsättning

4 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om en häktads deltagande i sysselsättning och om eget arbete som avses i 2 §.

5 kap.

De häktades egendom och inkomster

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning fattar beslut om att inte överlämna egendom till en häktads förfogande. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana föremål och ämnen till en häktads förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om i 4 § 3 mom. avsedd begränsning av rätten att använda pengar eller betalningsmedel och om i 4 § 4 mom. avsett sändande av pengar eller betalningsmedel till någon utanför anstalten eller till en annan fånge. Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av brukspenning och sysselsättningspenning.

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om den övervakning av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a § 2 mom.

6 kap.

Social- och hälsovård

7 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören beslutar, efter att om möjligt ha hört en läkare, om att sända en häktad till vård eller undersökning enligt 2 §.

8 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

9 §

Beslutanderätt

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om granskning av brev och andra postförsändelser med stöd av 1 § 2 mom. samt om öppnande av en sådan försändelse och granskning av dess innehåll med stöd av 1 § 3 mom. eller 4 § 2 mom.

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 2 § 1 mom., om utredning av avsändaren enligt 2 § 2 mom., om kopiering enligt 2 § 3 mom., om att underrätta den häktade om läsning enligt 2 a § 1 mom. samt om kvarhållande av försändelser eller meddelanden enligt 5 §. Ett meddelande får dock även lämnas för läsning till en sådan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som har rätt att behandla uppgifter i säkerhetsregistret. Beslut om avlyssning och inspelning av telefonsamtal fattas av en biträdande direktör. Beslut om avbrytande eller förvägran att använda telefon fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om tillstånd till användning av e-post och internet och om återkallande av sådana tillstånd.

9 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

15 §

Beslutanderätt

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om oövervakade besök, besök av ombud, besök av barn, besök häktade och fångar emellan, övervakade besök enligt 1 § 4 mom. och kontakter via videolänk samt om återkallande av tillstånd till dessa. En biträdande direktör beslutar om avlyssning av ett övervakat besök med en teknisk anordning och upptagning vid ett övervakat besök enligt 1 § 3 mom. Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om besöksförbud.

10 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

16 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer ordningsstadgan.

Fängelsedirektören eller, om saken inte tål uppskov, en biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om övervakning och läsning av fängelselokalerna.

Fängelsedirektören beslutar om disciplinstraff. Direktören beslutar också om huruvida ett brott ska överlämnas till polisen för utredning i stället för att ett disciplinstraff påförs.

En biträdande direktör beslutar om utredning av ordningsförseelser, om avslutande av behandlingen av disciplinärenden under utredningen med stöd av 9 § 4 mom. och om givande av anmärkning med stöd av 9 § 5 mom. En biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om avskildhet enligt 11 §.

I fråga om jäv tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 7 och 8 § i förundersökningslagen (805/2011).

11 kap.

Granskning av fängelselokaler och häktade

10 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll av en häktad. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om kroppsvisitation av en häktad och om annan kontroll av drogfrihet än sådan blodprovstagning som avses i 7 §.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om sådant blodprov som avses i 7 §.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om specialgranskning. I enskilda fall har direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en i Brottsförmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet rätt att besluta om specialgranskning.

Fängelsedirektören beslutar om kroppsbesiktning.

12 kap.

Granskning av andra personer

6 §

Gripande och hållande i förvar

Fängelsedirektören, en biträdande direktör, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen samt en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter har rätt att gripa en person som befinner sig i fängelset eller på dess område, om gripandet är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar en person eller egendom eller för att förhindra eller utreda ett brott.

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om kroppsvisitation av besökare och om avlägsnande av besökare från fängelset. Fängelsedirektören beslutar om att en person som gripits ska hållas i förvar.

13 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

8 §

Beslutanderätt

Beslut om användning av fängsel fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering fattas av en biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av fängelsedirektören.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

5.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av samhällspåföljder

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2005) 30 §, 87 § 2 mom. och 91 §, sådana de lyder i lag 225/2022, som följer:

30 §

Beslutanderätt

Direktören för byrån för samhällspåföljder beslutar om åtgärder som föranleds av grovt brott mot skyldigheter enligt 24 a § 2 eller 3 mom.

Direktören för byrån för samhällspåföljder beslutar om

- 1) uppskov med och avbrott i verkställigheten samt återkallande av uppskovet med och avbrott i verkställigheten enligt 16 §,
- 2) blodprov enligt 22 §,
- 3) en i 24 a § 1 mom. avsedd anmärkning och varning,
- 4) förbud mot att inleda verkställighet eller om avbrytande av verkställigheten enligt 25 § 2 mom.,
- 5) avslutande av övervakning enligt 60 § 4 mom. och 76 §.

Direktören för byrån för samhällspåföljder eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad ansvarig brottspåföljdsanställd beslutar om

- 1) begynnelsetidpunkten för avtjänandet av straff enligt 15 §,
- 2) en preciserad plan för strafftiden enligt 17 och 46 §,
- 3) begäran om hämtning enligt 24 §.

Om ett ärende som omfattas av beslutanderätten för direktören för byrån för samhällspåföljder inte tål uppskov, kan beslut i ärendet fattas av en ansvarig brottspåföljdsanställd eller av en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad fängelsedirektör.

En tjänsteman som svarar för verkställigheten beslutar om beräkning av strafftiden för övervakningsstraff och om villkorlig frigivning från övervakningsstraff. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 34 §.

Övervakaren eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad annan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om

- 1) ändring av en preciserad plan för strafftiden enligt 18 §,
- 2) annan i 22 § avsedd kontroll av drogfrihet än blodprov,
- 3) rätten enligt 23 § att på grund av förhinder inte fullgöra en skyldighet som ingår i den preciserade planen för strafftiden,
- 4) anmärkning enligt 24 a § 1 mom.,
- 5) ersättning för resekostnader enligt 32 §,
- 6) säkerhetskontroll enligt 50 §.

87 §

Beslutanderätt och behandling av begäran om omprövning

Begäran om omprövning ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfäendet av beslutet. Begäran om omprövning ska lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning, direktören för byrån för samhällspåföljder eller fängelsedirektören. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt.

91 §

Hur begäran om omprövning och besvär påverkar verkställigheten

Begäran om omprövning eller anförande av besvär avbryter inte verkställigheten av beslut som avses i 86 § 7 eller 8 punkten, om inte direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning i egenskap av den som behandlar begäran om omprövning eller den domstol som behandlar besvären beslutar något annat.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av 13 och 32 § i lagen om övervakad frihet på prov

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om övervakad frihet på prov (629/2013) 13 och 32 §,
sådana de lyder, 13 § i lag 224/2022 och 32 § i lagarna 1305/2021 och 224/2022, som följer:

13 §

Beredning av övervakad frihet på prov för livstidsfångar

Vid beredningen av övervakad frihet på prov för fångar som avtjänar fängelsestraff på livstid ska fängelset ge ett utlåtande om huruvida förutsättningarna för frihet på prov uppfylls. Till utlåtandet ska det fogas ett förslag till plan för strafftiden för friheten på prov, en bedömning av genomförandet av planen för strafftiden samt andra handlingar som behövs. Förslaget till plan för strafftiden ska innehålla de uppgifter som avses i 14 §. Till handlingarna fogas skriftliga samtycken av fången och den person eller de personer som avses i 3 § 2 mom. Förslaget till plan för strafftiden, de övriga behövliga handlingarna och fängelsets utlåtande sänds till enheten för klientbedömning.

Enheten för klientbedömning ska vid behov stå i kontakt med de myndigheter, inrättningar, sammanslutningar och enskilda personer som berörs av verkställigheten av friheten på prov. Enheten för klientbedömning ska ge sitt utlåtande om huruvida den övervakade friheten på prov i fråga om fången som avtjänar ett fängelsestraff på livstid upprätthåller och främjar fångens färdigheter för anpassning i samhället samt reda ut huruvida de övriga förutsättningarna för övervakad frihet på prov uppfylls. Särskilda bestämmelser gäller för utlåtandet från Enheten för hälso- och sjukvård för fångar.

32 §

Beslutanderätt

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för klientprocesser fattar beslut om placering av en fånge som avtjänar fängelse på livstid i övervakad frihet på prov. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för klientprocesser fattar beslut om tillstånd enligt 21 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, om tillståndet gäller att personen i fråga avlägsnar sig från Finlands territorium.

Fängelsedirektören fattar beslut om placering i övervakad frihet på prov av andra fångar än de som avses i 1 mom. Fängelsedirektören fattar också beslut om de verkningar som ett i 22 § 3 mom. avsett nytt straff som ska verkställas har på fortsatt verkställighet av frihet på prov samt om återkallelse av övervakad frihet på prov för viss tid eller helt och hållet och om återförpassning till fängelse enligt 25 § och 25 a § 2 eller 3 mom.

En läkare vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar fattar beslut om påbörjande, övervakning och upphörande av sådan läkemedelsbehandling och annan behandling och stöd som avses i 4 §. I brådskande fall kan också en läkare vid ett sjukhus eller en enhet inom den specialiserade sjukvården som avses i 20 § avbryta läkemedelsbehandlingen tillfälligt. En läkare

vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar ska omedelbart informeras om att behandlingen avbrutits tillfälligt. Denna läkare fattar det slutliga beslutet om läkemedelsbehandlingen.

Fängelsedirektören, direktören för byrån för samhällspåföljder eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller övervaktare fattar beslut om planen för strafftiden enligt 14 §, ändring av planen för strafftiden enligt 16 §, blodprov enligt 19 §, tillstånd enligt 21 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, följderna av återkallelse av samtycke enligt 23 § och anmärkning och varning enligt 25 a § 1 mom.

Enhetschefen för verkställighetsenheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman fattar beslut om beräkningen av strafftiden och om inräkningen i strafftiden enligt 28 §. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 37 §.

En tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten fattar beslut om annan kontroll av drogfrihet enligt 19 § än blodprov, tillstånd enligt 21 § 2 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, säkerhetskontroll enligt 24 § och fräntagande av föremål och ämnen som påträffats vid säkerhetskontroll enligt 24 §, förpassning till fängelse enligt 22 § 2 mom. och 26 §, användning av fängsel enligt 31 b § samt ersättning för resekostnader enligt 33 §.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

7.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av kombinationsstraff

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av kombinationsstraff (801/2017) den finska språkdräkten i 9 § 4 mom. och 28 § samt 29 § och 35 § 3 mom. som följer:
sådana de lyder i lag 226/2022, som följer:

29 §

Beslutanderätt

Brottspåföljdsmyndighetens enhet för klientbedömning beslutar om planen för strafftiden enligt 8 § och om ändring av planen för strafftiden enligt 15 §.

Enhetschefen för verkställighetsenheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om beräkning av strafftiden och om i 22 § avsedd inräkning i strafftiden. En tjänsteman som svarar för verkställighetsenheten eller någon annan i arbetsordningen förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 34 §.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör, direktören för byrån för samhällspåföljder eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad ansvarig brottspåföljdsanställd beslutar om

- 1) tagande av blodprov enligt 13 § 2 mom.,
- 2) tillstånd enligt 14 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden,
- 3) utredning och framställning till åklagaren enligt 16 §,
- 4) anmärkning och varning enligt 17 a § 1 mom.,
- 5) lämnande av utredning om grovt brott mot skyldigheter enligt 19 § 2 mom. till åklagaren,
- 6) anmälan till tingsrätten enligt 24 § 2 mom.

En tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om annan kontroll av drogfrihet enligt 13 § än blodprov, om tillstånd enligt 14 § 2 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, om säkerhetskontroll enligt 17 §, om fråntagande av föremål och ämnen som påträffats vid säkerhetskontrollen enligt 17 §, om utredning enligt 18 § 1 mom., om användning av fängsel enligt 21 b § och om ersättning av resekostnader enligt 33 §.

En tjänsteman som enligt 2 kap. 9 § i tvångsmedelslagen är anhållningsberättigad beslutar på begäran av Brottspåföljdsmyndigheten om hämtning enligt 20 § i denna lag samt om tagande i förvar enligt 16 och 18 § i denna lag.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar på framställning av fängelsedirektören om att den dömde ska avtjäna återstoden av övervakningstiden enligt 28 §.

35 §

Ändringssökande

Begäran om omprövning av ett beslut ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfåendet av beslutet. Begäran om omprövning ska lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning, direktören för byrån för samhällspåföljder eller fängelsedirektören. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt. På behandlingen av begäran om omprövning tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 91 och 92 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

8.

Lag

om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 2 kap. 12 h § 1 mom. och 12 i § 1 mom. samt 4 kap. 4 § 1 mom.,
sådana de lyder, 2 kap. 12 h § 1 mom. och 12 i § 1 mom. i lag 232/2022 och 4 kap. 4 § 1 mom. i lag 452/2023, som följer:

2 kap.

Gripande, anhållande, häktning och häktningsarrest

12 h §

Tillstånd till undantag och ändring av innehållet i en häktningsarrest

Fängelsedirektören eller direktören för byrån för samhällspåföljder får av grundad anledning i enskilda fall bevilja tillstånd till smärre undantag från en skyldighet som anges i ett avgörande om häktningsarrest. Den som ålagts häktningsarrest får föra ett ärende som gäller vägran av tillstånd till undantag till den domstol som är behörig att behandla åtal i saken.

12 i §

Överträdelse av skyldigheter

Om Brottspåföljdsmyndigheten utifrån sin utredning konstaterar att den som ålagts häktningsarrest lindrigt men utan i 12 h § 2 mom. avsett skäl har brutit mot de skyldigheter som han eller hon blivit ålagd att fullgöra, ger Brottspåföljdsmyndigheten honom eller henne en skriftlig varning. Beslut om att ge en skriftlig varning fattas av direktören för byrån för samhällspåföljder.

4 kap.

Begränsning av kontakter

4 §

Beslut om begränsning av kontakter

Beslut om begränsning av kontakter under gripandet och anhållandet ska fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman. Beslut om begränsning av kontakter i samband med häktning och om dess fortsatta giltighet ska på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman eller av fängelsedirektören fattas av den domstol som beslutar om häktningen. Före domstolens

avgörande kan fängelsedirektören på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman eller, om den häktade har placerats i en förvaringslokal hos polisen, den anhållningsberättigade tjänstemannen temporärt besluta om begränsning av kontakter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar (1635/2015) 6 §, sådan den lyder i lagarna 189/2019, 229/2022 och 721/2023, som följer

6 §

Utlämnande av uppgifter ur patientregistret

Utöver vad som föreskrivs om utlämnande av patientuppgifter i 8 kap. i kunduppgiftslagen eller i någon annan lag får en läkare som svarar för hälso- och sjukvården för fångar eller häktade, eller enligt läkarens instruktion någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, lämna ut uppgifter som förts in i patientregistret enligt följande:

1) till enhetschefen för enheten för klientbedömning, direktören för ett fängelse eller en i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten, sådana uppgifter om risk för våld, självmord eller smittsam sjukdom eller andra motsvarande, sjukdomsrelaterade risker som gäller en fånge eller en häktad och som är nödvändiga för att skydda personens liv, hälsa eller säkerhet eller för att förhindra att andra personers liv, hälsa eller säkerhet äventyras,

2) till enhetschefen för enheten för klientbedömning, direktören för ett fängelse eller en i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven biträdande direktör, sådana uppgifter som anknyter till säkerställandet av arbetarskyddet och som är nödvändiga för bedömning av arbetsförmågan hos en fånge eller en häktad när han eller hon ska placeras i arbete samt sådana uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av funktionsförmågan hos en fånge eller en häktad när han eller hon ska placeras i studier eller annan verksamhet,

3) till enhetschefen för enheten för klientbedömning eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten sådana uppgifter om en fånges hälsotillstånd och vård som är nödvändiga för bedömningen av en sådan risk för återfall i vålds- eller sexualbrott som avses i 70 § 1 mom. 5 och 6 punkten i lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015),

4) till direktören för ett fängelse sådana uppgifter ur den i 3 punkten avsedda bedömningen av risken för återfall i vålds- eller sexualbrott som gäller fångens hälsotillstånd och vård och som är nödvändiga vid beslut enligt 70 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder om att ställa en fånge som frigives villkorligt under övervakning för den tid prövotiden pågår,

5) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår behandling av ett sådant frigivningsärende i fråga om en fånge som avses i 1 § 2 mom. i lagen om förfarandet vid frigivning av livstidsfångar (781/2005), en bedömning av risken för våld för behandlingen av ärendet, samt till enhetschefen för enheten för klientbedömning, till direktören för ett fängelse eller för en byrå för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven biträdande direktör, ett skriftligt utlåtande om slutsatserna av bedömningen av risken för våld för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas med stöd av den bedömda risken för våld,

6) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår behandling av ett frigivningsärende i fråga om en fånge som avtjänar hela strafftiden och som avses i 2 c kap. 11 § i strafflagen, sådan paragrafen lyder i lagarna 780/2005, 735/2015 och 1718/2015, en farlighetsbedömning för behandlingen av ärendet, samt till enhetschefen för enheten för klientbedömning, till direktören för ett fängelse eller för en byrå för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven biträdande direktör, ett skriftligt utlåtande om slutsatserna av farlighetsbedömningen för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas med stöd av den bedömda risken för våld,

7) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår beredning av övervakningstiden för en fånge som dömts till kombinationsstraff, för beredningen en bedömning av risken för att fången begår ett våldsbrott.

Till yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som är anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten får utan patientens samtycke sådana uppgifter i patientregistret lämnas ut som är nödvändiga för skötseln av de yrkesutbildade personernas uppgifter inom hälso- och sjukvården.

Till andra anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten än yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården får utan skriftligt samtycke av den registrerade personen röjas endast sådana i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda uppgifter som inte anger sjukdomens art eller någon annan detalj om personens hälsotillstånd eller vård.

Ett skriftligt utlåtande om slutsatserna i en i 1 mom. 3 punkten avsedd bedömning av risken för återfall i vålds- eller sexualbrott som utarbetats av enheten för klientbedömning får i samband med planering och genomförande av sådan i övervakning av villkorlig frihet ingående verksamhet som bedömningen förutsätter lämnas till direktören för byrån för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten.

För ändamål som avses i 1 mom. 5 punkten får också uppgifter som ingår i utlåtandet om en i 17 kap. 37 § i rättegångsbalken avsedd undersökning av sinnestillståndet hos en svarande i brottmål lämnas ut till den del där bedöms om den åtalade ska anses vara synnerligen farlig för någon annans liv, hälsa eller frihet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

10.

Lag

om ändring av 25 kap. 6 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken (4/1734) 25 kap. 6 §,
sådan den lyder i lag 230/2022, som följer:

25 kap.

Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt

6 §

En häktad eller en person som avtjänar fängelse- eller förvandlingsstraff får i brottmål anmäla missnöje hos fängelsedirektören. Om tiden för missnöjesanmälan går ut medan en sådan person till följd av en rättegång eller fängstransport befinner sig utanför straffanstalten, får personen anmäla missnöje dagen efter den dag då han eller hon anlänt till fängelset.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

11.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd (1379/2010) 6 §,
sådan den lyder i lag 235/2022, som följer:

6 §

Samarbete med Brottspåföljdsmyndigheten

Den dagordning som avses i 5 kap. 8 § i fängelselagen (767/2005) bereds av Brottspåföljdsmyndigheten i samarbete med personalen vid fängelsets familjeavdelning och fastställs av fängelsedirektören.

För att barnskyddet ska kunna genomföras ordnas diskussioner i enlighet med 31 § i barnskyddslagen. Om det sker sådana förändringar i föräldrarnas situation som kan kräva justering i barnets klientplan, ska fängelsedirektören genast meddela den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om detta.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 19 mars 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Justitieminister Leena Meri

1.

Lag

om ändring av lagen om Brottspåföljdsmyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten (221/2022) 2 §, 3 § 4 mom., 4 § 2 mom., 5 § 3 mom. och 6 §, samt
fogas till lagen ett nytt 2 a kap. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 kap.

Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter och organisation

Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter och organisation

2 §

2 §

Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter

Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter

Brottspåföljdsmyndigheten har till uppgift att övervaka dem som dömts till villkorligt fängelsestraff, att verkställa ungdomsstraff, samhällstjänst, övervakningsstraff, ovillkorligt fängelsestraff, förvandlingsstraff för böter och kombinationsstraff, att övervaka villkorligt frigivna samt att verkställa häktning. Brottspåföljdsmyndigheten ska dessutom sköta de andra uppgifter som enligt lagstiftningen ankommer på den.

Brottspåföljdsmyndigheten har till uppgift att övervaka dem som dömts till villkorligt fängelsestraff, att verkställa ungdomsstraff, samhällstjänst, övervakningsstraff, ovillkorligt fängelsestraff, förvandlingsstraff för böter, kombinationsstraff *och säkerhetsförvaring*, att övervaka villkorligt frigivna samt att verkställa häktning. Brottspåföljdsmyndigheten ska dessutom sköta de andra uppgifter som enligt lagstiftningen ankommer på den.

3 §

3 §

Brottspåföljdsmyndighetens organisation

Brottspåföljdsmyndighetens organisation

Inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning finns Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, som det föreskrivs om i

Inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning finns enheten Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, som *ger utbildning som*

Gällande lydelse

lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006).

4 §

Brottspåföljdscentralernas uppgifter

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska en brottspåföljdscentral även utföra de övriga uppgifter som Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden särskilt har påfört brottspåföljdscentralen.

Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden kan påföra en brottspåföljdscentral en annan brottspåföljdscentralens uppgifter, om det behövs för att målen för verkställigheten av straff eller häktning ska nås, för att jämna ut arbetet, för att utnyttja tillgänglig specialkompetens eller av någon annan särskild orsak.

2 kap.

Brottspåföljdsmyndighetens ledning och avgörande av ärenden

5 §

Ledning

En brottspåföljdscentral leds av en direktör för brottspåföljdscentralen. En byrå för samhällspåföljder, ett fängelse och andra enheter vid brottspåföljdscentralerna leds av en enhetschef.

6 §

Avgörande av ärenden

Föreslagen lydelse

leder till examen inom brottspåföljdsområdet och fortbildning inom det området.

4 §

Brottspåföljdscentralernas uppgifter

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska en brottspåföljdscentral även utföra de övriga uppgifter som Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden särskilt har påfört brottspåföljdscentralen.

Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden kan påföra en brottspåföljdscentral en annan brottspåföljdscentralens *eller ett ansvarsområdes uppgifter samt påföra ett ansvarsområde en brottspåföljdscentralens* uppgifter, om det behövs för att målen för verkställigheten av straff eller häktning ska nås, för att jämna ut arbetet, för att utnyttja tillgänglig specialkompetens eller av någon annan särskild orsak.

2 kap.

Brottspåföljdsmyndighetens ledning och avgörande av ärenden

5 §

Ledning

En brottspåföljdscentral leds av en direktör för brottspåföljdscentralen. En byrå för samhällspåföljder *leds av en direktör för byrån för samhällspåföljder. Ett fängelse leds av en fängelsedirektör.* Andra enheter vid brottspåföljdscentralerna leds av en enhetschef.

6 §

Avgörande av ärenden

Gällande lydelse

Generaldirektören avgör ärenden som gäller hela Brottspåföljdsmyndigheten, direktören för ett ansvarsområde avgör ärenden som gäller ansvarsområdet, direktören för en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller brottspåföljdscentralen och en enhetschef vid en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller enheten, om det inte har föreskrivits eller i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning bestämts att någon annan tjänsteman ska avgöra dem.

Generaldirektören kan i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten i ärenden som enligt bestämmelser någon annanstans än i lag ska avgöras av en annan tjänsteman vid myndigheten. Direktören för ett ansvarsområde, direktören för en brottspåföljdscentral och en enhetschef vid en brottspåföljdscentral kan i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten i ärenden som enligt bestämmelser någon annanstans än i lag ska avgöras av en tjänsteman som är underställd honom eller henne.

2 a kap.

Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter till privata tjänsteproducenter

(ny)

Föreslagen lydelse

Generaldirektören avgör ärenden som gäller hela Brottspåföljdsmyndigheten, direktören för ett ansvarsområde avgör ärenden som gäller ansvarsområdet, direktören för en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller brottspåföljdscentralen och direktören för en byrå för samhällspåföljder, direktören för ett fängelse och en enhetschef för en annan enhet vid en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller den egna enheten, om det inte har föreskrivits eller i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning bestämts att någon annan tjänsteman ska avgöra dem.

Generaldirektören kan i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten i ärenden som enligt bestämmelser någon annanstans än i lag ska avgöras av en annan tjänsteman vid myndigheten. Direktören för ett ansvarsområde, direktören för en brottspåföljdscentral, direktören för en byrå för samhällspåföljder, direktören för ett fängelse och en enhetschef för en annan enhet vid en brottspåföljdscentral kan i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten i ärenden som enligt bestämmelser någon annanstans än i lag ska avgöras av en tjänsteman som är underställd honom eller henne.

2 a kap.

Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter till privata tjänsteproducenter

7 a §

Anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter

Brottspåföljdsmyndigheten får från privata tjänsteproducenter på grundval av avtal skaffa sådana tjänster i anslutning till arbete, studier, rehabilitering, fritidsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet som stöder och bistår myndighetens egen verksamhet och som behövs för att främja målen för en i

fängelselagen (767/2005), lagen om övervakad frihet på prov (629/2013), lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015) och lagen om verkställighet av kombinationsstraff (801/2017) avsedd plan för strafftiden, vilken utarbetats för en fånge eller en person som avtjänar samhällspåföljd, eller som behövs för att ordna en i häktningslagen avsedd (768/2005) sysselsättningsmöjlighet för en häktad, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. I sådan stödjande och biträdande verksamhet som avses ovan sköts inte uppgifter som innefattar beslutanderätt i fråga om verkställighet av straffrättsliga påföljder eller av häktning.

Brottspåföljdsmyndigheten får från privata tjänsteproducenter på grundval av avtal skaffa sådan mathållning och sådan möjlighet för fångarna att köpa livsmedel och personliga bruksföremål som avses i fängelselagen och häktningslagen och sådana transporttjänster och fordon som behövs för transport av fångar och häktade och som avses i de lagarna, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. Brottspåföljdsmyndighetens tjänstemän deltar i fångtransporterna, svarar för övervakningen av och bevakningen vid transporten samt utövar de befogenheter som föreskrivs för dem i lag för att säkerställa att transporten sker på ett ändamålsenligt sätt. Den privata tjänsteproducenten svarar för att de anställda som sköter fångtransportuppdragen uppfyller de krav på körskicklighet som uppgiften förutsätter och att de transportmedel som ingår i tjänsten uppfyller de säkerhetstekniska krav som uppgiften förutsätter.

Brottspåföljdsmyndigheten får från privata tjänsteproducenter på grundval av avtal skaffa administrativa tjänster som stöder och bistår myndighetens egen verksamhet, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. En sådan anskaffning kan också gälla inhyrd personal

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

som inte står i anställningsförhållande till Brottspåföljdsmyndigheten, men som står under Brottspåföljdsmyndighetens ledning och övervakning på det sätt som avses i 1 kap. 7 § 3 mom. i arbetsavtalslagen (55/2001).

Brottspåföljdsmyndigheten styr och övervakar de tjänster som den skaffar av en privat tjänsteproducent. Brottspåföljdsmyndigheten för en förteckning över sådana tjänsteproducenter som avses i detta kapitel.

Den privata tjänsteproducenten svarar för att tjänsten produceras i enlighet med lag samt i enlighet med upphandlingsavtalet och Brottspåföljdsmyndighetens anvisningar.

(ny)

7 b §

Krav på privata tjänsteproducenter

En privat tjänsteproducent ska ha tillräcklig kompetens med hänsyn till innehållet i och omfånget av tjänsten, ha den yrkesutbildade personal som verksamheten förutsätter samt även annars ha tillräckliga verksamhetsförutsättningar. Den privata tjänsteproducenten ska utse en ansvarig person som ansvarar för verksamheten och som har till uppgift att säkerställa att kraven enligt lag och avtal uppfylls vid produktionen av tjänsten.

(ny)

7 c §

Avtalsvillkor för tjänster som skaffas

När Brottspåföljdsmyndigheten skaffar en tjänst som avses i 7 a § 1–3 mom. mot vederlag, ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtalas om

1) innehållet i, kvantiteten av, kvaliteten på och genomförandet av de tjänster som skaffas,
2) förfaranden som säkerställer att de som utför uppgifterna har tillräcklig yrkesskicklighet,

3) detaljerna för lagenlig behandling av de personuppgifter som uppkommer i samband med tjänsteproducentens verksamhet,

4) praktiska arrangemang genom vilka Brottspåföljdsmyndigheten sköter styrningen och övervakningen av de tjänster som den privata tjänsteproducenten utför,

5) krav som gäller den privata tjänsteproducentens solvens samt om fastställande av dennes solvens,

6) en avtalsenlig ersättning samt om sänkning av ersättningen eller inställning av betalningen av ersättningen om den privata tjänsteproducenten gör sig skyldig till fel,

7) parternas skyldighet att underrätta varandra om sådana ändringar som gäller tjänsten och som väsentligt kan inverka på skötseln av de uppgifter som avses i avtalet,

8) avtalsperioden samt uppsägning och hävning av avtalet,

9) beredskapen och verksamhetens kontinuitet när avtalet upphör att gälla, vid avtalsbrott och störningar i avtalets fullgörande samt vid andra störningssituationer och undantagsförhållanden.

När Brottspåföljdsmyndigheten skaffar en i 7 a § 1 eller 2 mom. avsedd tjänst vederlagsfritt eller som inhyrd personal enligt 3 mom., ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtalas om de aspekter som avses i 1 mom. 1, 3, 4, 7 och 8.

När Brottspåföljdsmyndigheten i enstaka fall eller sporadiskt skaffar en i 7 a § 1 eller 2 mom. avsedd tjänst som kan anses vara ringa, ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten med beaktande av tjänstens innehåll kommas överens om tillräcklig övervakning av och tillräckligt integritetsskydd för personer som avtjänar en straffrättslig påföljd och häktade.

(ny)

7 d §

Skyldigheter för privata tjänsteproducenter och deras personal

I 7 a § avsedda privata tjänsteproducenter och deras personal ska i den verksamhet som de utför enligt denna lag iaktta

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1) de krav på verksamhetens innehåll och kvalitet som ställs i den lagstiftning som gäller tjänsteproducentens eget verksamhetsområde och i lagstiftning som gäller verkställighet av straffrättsliga påföljder, verkställighet av häktning och behandling av personuppgifter samt i annan lagstiftning,

2) det avtal som ingåtts om produktionen av tjänsterna,

3) Brottspåföljdsmyndighetens anvisningar.

Tjänsteproducenter är skyldiga att lämna Brottspåföljdsmyndigheten de uppgifter om verksamheten som behövs för övervakningen av att avtalet följs.

Tjänsteproducenter eller personer i deras tjänst får inte för utomstående röja sådan sekretessbelagd information som de fått då de skött uppgifter enligt detta kapitel.

(ny)

7 e §

Rätt till information

Brottspåföljdsmyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en anställd hos en privat tjänsteproducent i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad och som deltar i verksamheten få sådana uppgifter som behövs för att genomföra den verksamhet som Brottspåföljdsmyndigheten ordnar för personen i fråga eller för att säkerställa säkerheten vid verkställigheten av den straffrättsliga påföljden eller häktningen.

En anställd hos en privat tjänsteproducent har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Brottspåföljdsmyndigheten i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad få sådana uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av verksamhet som avses i 7 a §.

(ny)

7 f §

Hänvisningsbestämmelser som gäller tjänster som skaffas från privata tjänsteproducenter

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om de säkerhetsutredningar som ska göras i fråga om privata tjänsteproducenter och sådana anställda hos dem som utför uppgifter som avses i detta kapitel finns i säkerhetsutredningslagen (726/2014).

När anställda hos en privat tjänsteproducent sköter sådana uppgifter som avses i 7 a § omfattas de av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i 40 kap. i strafflagen (39/1889), med undantag av avsättningspåföljden.

Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Bestämmelser om upphandlingsförfarandet när tjänster skaffas från en privat tjänsteproducent finns i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

(ny)

7 g §

Beslut om anskaffning av tjänster

På Brottspåföljdsmyndighetens vägnar fattas beslutet om anskaffning av en riksomfattande tjänst från en privat tjänsteproducent av direktören för ansvarsområdet i fråga och när det gäller anskaffning av en tjänst som gäller en brottspåföljdscentral av direktören för brottspåföljdscentralen i fråga. I upphandlingsbeslutet ska det motiveras att det är ändamålsenligt att skaffa tjänsten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

Vad som någon annanstans i lag föreskrivs om enhetschefer för byråer för samhällspåföljder gäller de direktörer för byråer för samhällspåföljder som avses i denna lag och vad som någon annanstans i lag föreskrivs om enhetschefer för fängelser gäller de fängelsedirektörer som avses i denna lag.

De ärenden som behandlas av enhetscheferna vid byråerna för samhällspåföljder när denna lag träder i kraft överförs till direktörerna för byråerna för samhällspåföljder för behandling och de ärenden som behandlas av enhetscheferna för

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

fängelserna när denna lag träder i kraft överförs till fängelsedirektörerna för behandling.

Beslut om ändring av tjänster och placering av personalen fattas före ikraftträdandet av denna lag av generaldirektören eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten.

De avtal som Brottspåföljdsmyndigheten ingått med privata tjänsteproducenter och som är i kraft vid ikraftträdandet av denna lag ska senast inom ett år från lagens ikraftträdande ändras så att de motsvarar bestämmelserna i 7 c §.

3.

Lag

om ändring av fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i fängelselagen (767/2005) 1 kap. 8 och 9 §, 2 kap. 10 §, 4 kap. 11 § 1 mom., 5 kap. 9 §, 6 kap. 2 § 3 mom. och 6 §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 14 §, 9 kap. 9 §, 10 kap. 10 § 2 mom., 11 kap. 8 § 2 mom., 12 kap. 11 §, 13 kap. 17 § 1 mom., 14 kap. 11 §, 15 kap. 16 §, 16 kap. 10 §, 17 kap. 6 § 1 mom. och 8 § 2 mom., 18 kap. 8 §, 19 kap. 11 §, 20 kap. 3 § 2 mom. och 21 kap. 2 § 1 mom.,

av dem 1 kap. 8 och 9 § 1 och 3 mom., 2 kap. 10 §, 4 kap. 11 § 1 mom., 5 kap. 9 § 1 mom., 6 kap. 2 § 3 mom. och 6 §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 14 §, 9 kap. 9 § 2–4 mom., 10 kap. 10 § 2 mom., 11 kap. 8 § 2 mom., 12 kap. 11 § 1, 3 och 4 mom., 13 kap. 17 § 1 mom., 14 kap. 11 §, 15 kap. 16 § 1–3 mom., 16 kap. 10 §, 17 kap. 8 § 2 mom., 18 kap. 8 § 1 mom., 19 kap. 11 §, 20 kap. 3 § 2 mom. och 21 kap. 2 § 1 mom. sådana de lyder i lag 222/2022, 1 kap. 9 § 2 mom., 5 kap. 9 § 3 mom. och 12 kap. 11 § 2 mom. sådana de lyder i lag 115/2026, 5 kap. 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 303/2023, 9 kap. 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 393/2015, 15 kap. 16 § 4 mom. och 18 kap. 8 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1302/2021 samt 15 kap. 16 § 5 mom. sådant det lyder i lag 809/2011, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 kap.

**Allmänna bestämmelser om verkställighet
av fängelse**

**Allmänna bestämmelser om verkställighet
av fängelse**

8 §

8 §

*Behörigheten inom
Brottspåföljdsmyndigheten*

*Behörigheten inom
Brottspåföljdsmyndigheten*

De tjänstemän vid
Brottspåföljdsmyndigheten som utövar den
beslutanderätt som avses i denna lag är
1) direktörerna för ansvarsområdena,
2) direktörerna för
brottspåföljdscentralerna,
3) enhetschefen för enheten för
klientbedömning,
4) enhetschefen för verkställighetsenheten,
5) enhetscheferna för fängelserna,
6) enhetscheferna för byråerna för
samhällspåföljder,

De tjänstemän vid
Brottspåföljdsmyndigheten som utövar den
beslutanderätt som avses i denna lag är
1) direktörerna för ansvarsområdena,
2) direktörerna för
brottspåföljdscentralerna,
3) enhetschefen för enheten för
klientbedömning,
4) enhetschefen för verkställighetsenheten,
5) *fängelsedirektörerna*,
6) *direktörerna* för byråerna för
samhällspåföljder,
7) *biträdande direktörerna*,

Gällande lydelse

7) tjänstemän som svarar för ordnandet av sysselsättning i fängelset (sysselsättningsansvariga),

8) tjänstemän som svarar för ordningen och säkerheten i fängelset (säkerhetsansvariga),

9) tjänstemän i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning,

10) tjänstemän som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter,

11) andra tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Direktören för det behöriga ansvarsområdet har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som i denna lag anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 2–10 punkten. Direktören för en brottspåföljdscentral har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som i denna lag anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 5–10 punkten. Enhetschefen för ett fängelse har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 7–10 punkten. En säkerhetsansvarig har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 9 eller 10 punkten. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 10 punkten.

För verkställigheten av domar svarar tjänstemän vid verkställighetsenheten (verkställighetsansvariga). Enhetschefen för verkställighetsenheten har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en annan verkställighetsansvarig.

9 §

Behörighet utom tjänstetid

Den beslutanderätt som utövas av enhetschefen för ett fängelse får, om saken inte tål uppskov, utom tjänstetid utövas även av den jourhavande tjänstemannen vid Brottspåföljdsmyndigheten i ärenden som gäller

1) förvägran av vistelse utomhus,

Föreslagen lydelse

8) (upphävas)

9) tjänstemän i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning,

10) tjänstemän som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter,

11) andra tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Direktören för det behöriga ansvarsområdet har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som i denna lag anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 2–10 punkten. Direktören för en brottspåföljdscentral har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som i denna lag anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 5–10 punkten. *En fängelsedirektör* har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 7–10 punkten. *En biträdande direktör* har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 9 eller 10 punkten. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 10 punkten.

För verkställigheten av domar svarar tjänstemän vid verkställighetsenheten (verkställighetsansvariga). Enhetschefen för verkställighetsenheten har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en annan verkställighetsansvarig.

9 §

Behörighet utom tjänstetid

Den beslutanderätt som utövas av *en fängelsedirektör* får, om saken inte tål uppskov, utom tjänstetid utövas även av den jourhavande tjänstemannen vid Brottspåföljdsmyndigheten i ärenden som gäller

1) förvägran av vistelse utomhus,

Gällande lydelse

2) överföring av fångar till temporär undersökning eller vård utanför fängelset,

3) permission av viktigt eller synnerligen viktigt skäl,

4) återkallande av permission,

5) förflyttning av en fånge från en öppen anstalt till ett slutet fängelse med stöd av 6 kap. 2 § 2 mom.,

6) specialgranskning,

7) kroppsbesiktning,

8) hållande i förvar,

9) avskildhet som avses i 18 kap. 5 §,

10) anmälningar som avses i 19 kap. 1, 2, 4, 5 eller 8 §,

11) villkorlig frigivning av en fånge eller frigivning av en person som dömts till förvandlingsstraff för böter.

En verkställighetsansvarigs beslutanderätt när det gäller beslut om strafftiden eller efterlysning får, om saken inte tål uppskov, utövas av den jourhavande tjänstemannen vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Endast enhetschefen för ett fängelse får vara jourhavande tjänsteman.

2 kap.

Inledande av verkställighet

10 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om i 3 och 4 § avsett uppskov med fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter och i 6 § avsett återkallande av uppskov. När uppskov med verkställigheten ansöks på grund av hälsoskäl ska utlåtande begäras av Enheten för hälso- och sjukvård för fångar.

Beslut om efterlysning av en dömd eller en fånge och om återkallande av efterlysning fattas av den verkställighetsansvarige eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens

Föreslagen lydelse

2) överföring av fångar till temporär undersökning eller vård utanför fängelset,

3) permission av viktigt eller synnerligen viktigt skäl,

4) återkallande av permission,

5) förflyttning av en fånge från en öppen anstalt till ett slutet fängelse med stöd av 6 kap. 2 § 2 mom.,

6) specialgranskning,

7) kroppsbesiktning,

8) hållande i förvar,

9) avskildhet som avses i 18 kap. 5 §,

10) anmälningar som avses i 19 kap. 1, 2, 4, 5 eller 8 §,

11) villkorlig frigivning av en fånge eller frigivning av en person som dömts till förvandlingsstraff för böter.

En verkställighetsansvarigs beslutanderätt när det gäller beslut om strafftiden eller efterlysning får, om saken inte tål uppskov, utövas av den jourhavande tjänstemannen vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Endast *en fängelsedirektör* får vara jourhavande tjänsteman.

2 kap.

Inledande av verkställighet

10 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om i 3 och 4 § avsett uppskov med fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter och i 6 § avsett återkallande av uppskov. När *det ansöks om uppskov med verkställigheten* av hälsoskäl ska utlåtande begäras av Enheten för hälso- och sjukvård för fångar.

Beslut om efterlysning av en dömd eller en fånge och om återkallande av efterlysning fattas av en verkställighetsansvarig eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens

Gällande lydelse

arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten.

4 kap.

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset

11 §

Beslutanderätt

Beslut om planen för strafftiden, placeringen av en fånge i fängelse och tidpunkten för anmälan till fängelset fattas av enhetschefen för enheten för klientbedömning eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning eller enhetschef för en byrå för samhällspåföljder.

Föreslagen lydelse

arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten.

4 kap.

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset

11 §

Beslutanderätt

Beslut om planen för strafftiden, placeringen av en fånge i fängelse och tidpunkten för anmälan till fängelset fattas av enhetschefen för enheten för klientbedömning eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning eller *direktör* för en byrå för samhällspåföljder.

5 kap.

Placering i fängelset

9 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer dagordningen på en säkerhetsavdelning. Enhetschefen för fängelset fastställer dagordningen på andra avdelningar.

En sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om placering av fångar på avdelningar. Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning

5 kap.

Placering i fängelset

9 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer dagordningen på en säkerhetsavdelning. *Fängelsedirektören* fastställer dagordningen på andra avdelningar.

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om placering av fångar på avdelningar. Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar dock om placering

Gällande lydelse

förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar dock om placering av en fånge på en avdelning med stöd av 1 § 4 mom. En sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om avskilt boende på en fånges egen begäran. Den överläkare som svarar för verksamheten på ett sjukhus vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar eller en av överläkaren förordnad läkare beslutar om intagning på sjukhuset och utskrivning därifrån.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fattar på förslag av enhetschefen för fängelset eller enhetschefen för enheten för klientbedömning, eller efter att ha hört dessa, beslut om placering och fortsatt placering av fångar på säkerhetsavdelningar.

6 kap.

Förflyttning från ett fängelse till ett annat

2 §

Förflyttning från öppen anstalt till slutet fängelse

En fånge som utan giltigt skäl underlåter att anlända till öppen anstalt inom utsatt tid ska förpassas till ett fängelse som enheten för klientbedömning anvisat.

6 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottsförmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om förflyttning av fångar. Enhetschefen för enheten för klientbedömning kan också överföra beslutanderätten i frågan till den enhetschef för ett fängelse som nämns i planen för strafftiden.

Föreslagen lydelse

av en fånge på en avdelning med stöd av 1 § 4 mom. *En biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om avskilt boende på en fånges egen begäran. Den överläkare som svarar för verksamheten på ett sjukhus vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar eller en av överläkaren förordnad läkare beslutar om intagning på sjukhuset och utskrivning därifrån.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fattar på förslag av *fängelsedirektören* eller enhetschefen för enheten för klientbedömning, eller efter att ha hört dessa, beslut om placering och fortsatt placering av fångar på säkerhetsavdelningar.

6 kap.

Förflyttning från ett fängelse till ett annat

2 §

Förflyttning från öppen anstalt till slutet fängelse

En fånge som utan giltigt skäl underlåter att anlända till *en* öppen anstalt inom utsatt tid ska förpassas till ett fängelse som enheten för klientbedömning anvisat.

6 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottsförmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om förflyttning av fångar. Enhetschefen för enheten för klientbedömning kan också överföra beslutanderätten i frågan till *den fängelsedirektör* som nämns i planen för strafftiden

Gällande lydelse

Enhetschefen för fängelset eller en säkerhetsansvarig eller sysselsättningsansvarig beslutar om en fånge ska tillåtas avlägsna sig från fängelset enligt 5 § 2 mom. Om vistelsen utanför fängelset överskrider sju dygn, ska beslutet fattas av enhetschefen för enheten för klientbedömning eller av någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning.

Enhetschefen för det mottagande fängelset eller en säkerhetsansvarig i det mottagande fängelset beslutar om omedelbar förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 2 § 2 mom. och om kortvarig förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 3 a §, efter att ha hört enhetschefen för placeringsfängelset.

Med avvikelse från 1 mom. beslutar direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet om förflyttning av en fånge, om fången placeras på en säkerhetsavdelning och placeringen förutsätter att fången förflyttas till ett annat fängelse.

7 kap.

Basvård och boende

7 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för fängelset eller en säkerhetsansvarig beslutar om att förvägra en fånge vistelse utomhus.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2 § 2 mom. En säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om att förvägra överlämnande av egna kläder till en fånges förfogande enligt 2 § 3 mom. Enhetschefen för fängelset beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2 §

Föreslagen lydelse

Fängelsedirektören eller *en biträdande direktör* beslutar om en fånge ska tillåtas avlägsna sig från fängelset enligt 5 § 2 mom. Om vistelsen utanför fängelset överskrider sju dygn, ska beslutet fattas av enhetschefen för enheten för klientbedömning eller av någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning.

Direktören för eller *en biträdande direktör* för det mottagande fängelset beslutar om omedelbar förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 2 § 2 mom. och om kortvarig förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 3 a §, efter att ha hört *direktören* för placeringsfängelset.

Med avvikelse från 1 mom. beslutar direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet om förflyttning av en fånge, om fången placeras på en säkerhetsavdelning och placeringen förutsätter att fången förflyttas till ett annat fängelse.

7 kap.

Basvård och boende

7 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller *en biträdande direktör* beslutar om att förvägra en fånge vistelse utomhus.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2 § 2 mom. *En biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om att förvägra överlämnande av egna kläder till en fånges förfogande enligt 2 § 3 mom. *Fängelsedirektören* beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2

Gällande lydelse

4 mom. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana egna kläder till en fånges förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

En sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig beslutar om avvikelse från den normala kosten. En sysselsättningsansvarig eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av matpenning.

8 kap.

Sysselsättning

8 §

Utbildning

Fångarna kan delta i utbildning som ordnas i ett fängelse eller utanför ett fängelse. Bestämmelserna i 9 och 10 § ska iakttas vid deltagande i utbildning utanför fängelset. Brottspåföljdsregionen eller fängelset avtalar med utbildningsanordnarna om att i fängelset ordna utbildning som leder till examen eller annan utbildning. I fråga om den utbildning som ordnas i ett fängelse iakttas dessutom i tillämpliga delar vad som allmänt bestäms om sådan utbildning. De fångar som inte slutfört lärokursen för den grundläggande utbildningen ska ges tillfälle att slutföra den.

14 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för fängelset, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om placering enligt 4 §, deltagande i sysselsättning utanför fängelset enligt 6 och 9 §, tillstånd till eget arbete enligt 7 § samt om återkallande av tillstånd eller placering enligt 11 §.

Föreslagen lydelse

§ 4 mom. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana egna kläder till en fånges förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

En *biträdande direktör* beslutar om avvikelse från den normala kosten. En *biträdande direktör* eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av matpenning.

8 kap.

Sysselsättning

8 §

Utbildning

Fångarna kan delta i utbildning som ordnas i ett fängelse eller utanför ett fängelse. Bestämmelserna i 9 och 10 § ska iakttas vid deltagande i utbildning utanför fängelset. *Brottspåföljdscentralen* eller fängelset avtalar med utbildningsanordnarna om att i fängelset ordna utbildning som leder till examen eller annan utbildning. I fråga om den utbildning som ordnas i ett fängelse iakttas dessutom i tillämpliga delar vad som allmänt bestäms om sådan utbildning. De fångar som inte slutfört lärokursen för den grundläggande utbildningen ska ges tillfälle att slutföra den.

14 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om placering enligt 4 §, deltagande i sysselsättning utanför fängelset enligt 6 och 9 §, tillstånd till eget arbete enligt 7 § samt om återkallande av tillstånd eller placering enligt 11 §.

Gällande lydelse

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar dock om tillstånd till civilt arbete, tillstånd till studier, placering i anstalt utanför fängelset och tillstånd till övervakad verksamhet utanför fängelset för fångar som avtjänar livstids fängelse samt för fångar som avtjänar kombinationsstraff enligt 2 c kap. 11 § i strafflagen.

Genom ett beslut av direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet kan den beslutanderätt som avses i 2 mom. överföras på en tjänsteman som avses i 1 mom.

Enhetschefen för fängelset, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad sysselsättningsansvarig, en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om befrielse från sysselsättningsplikt enligt 13 §.

9 kap.

Fångarnas egendom och inkomster

9 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning fattar beslut om att inte överlämna egendom till en fånges förfogande. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana föremål och ämnen till en fånges förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven säkerhetsansvarig beslutar om i 4 § 4 mom. avsett sändande av pengar eller betalningsmedel till någon utanför anstalten eller till en annan fånge. Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller

Föreslagen lydelse

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar dock om tillstånd till civilt arbete, tillstånd till studier, placering i anstalt utanför fängelset och tillstånd till övervakad verksamhet utanför fängelset för fångar som avtjänar livstids fängelse samt för fångar som avtjänar kombinationsstraff enligt 2 c kap. 11 § i strafflagen.

Genom ett beslut av direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet kan den beslutanderätt som avses i 2 mom. överföras på en tjänsteman som avses i 1 mom.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör*, en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om befrielse från sysselsättningsplikt enligt 13 §.

9 kap.

Fångarnas egendom och inkomster

9 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning fattar beslut om att inte överlämna egendom till en fånges förfogande. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana föremål och ämnen till en fånges förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* beslutar om i 4 § 4 mom. avsett sändande av pengar eller betalningsmedel till någon utanför anstalten eller till en annan fånge. *Fängelsedirektören* eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om

Gällande lydelse

övervakning beslutar om betalning av brukspenning, sysselsättningspenning, lön och arbetsresekostnader, om att sysselsättningspenning lämnas obetald och om ändring av brukspenning och lön.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet beslutar om begränsning i slutna fängelser av användning av pengar eller andra betalningsmedel som har sitt ursprung utanför fängelset och som avses i 4 § 3 mom.

En säkerhetsansvarig eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om den övervakning av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a § 2 mom.

10 kap.

Social- och hälsovård

10 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för fängelset beslutar, efter att om möjligt ha hört en läkare, om att sända en fänge för vård eller undersökning enligt 2 §. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar på framställning av fängelset och efter att ha hört den läkare som är föreståndare för Enheten för hälso- och sjukvård för fångar om frigivning från fängelset enligt 3 §.

11 kap.

Fritid

8 §

Beslutanderätt

Tillstånd till fritidsverksamhet som avses i 1 § 2 mom. och sammankomster som avses i 7 § beviljas av enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning

Föreslagen lydelse

betalning av brukspenning, sysselsättningspenning, lön och arbetsresekostnader, om att sysselsättningspenning lämnas obetald och om ändring av brukspenning och lön.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet beslutar om begränsning i slutna fängelser av användning av pengar eller andra betalningsmedel som har sitt ursprung utanför fängelset och som avses i 4 § 3 mom.

En *biträdande direktör* eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om den övervakning av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a § 2 mom.

10 kap.

Social- och hälsovård

10 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören beslutar, efter att om möjligt ha hört en läkare, om att sända en fänge för vård eller undersökning enligt 2 §. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar på framställning av fängelset och efter att ha hört den läkare som är föreståndare för Enheten för hälso- och sjukvård för fångar om frigivning från fängelset enligt 3 §.

11 kap.

Fritid

8 §

Beslutanderätt

Tillstånd till fritidsverksamhet som avses i 1 § 2 mom. och sammankomster som avses i 7 § beviljas av *fängelsedirektören* eller en i

Gällande lydelse

angiven sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig.

12 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

11 §

Beslutanderätt

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om granskning av brev och andra postförsändelser med stöd av 1 § 1 mom. samt om öppnande av en sådan försändelse och granskning av dess innehåll med stöd av 1 § 2 mom. eller 4 § 2 mom.

En säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 2 § 1 mom., 8 § 1 mom. eller 9 b §, om utredning av avsändaren enligt 2 § 2 mom., om kopiering enligt 2 § 3 mom., om att underrätta fången om läsning enligt 2 a § 1 mom. samt om kvarhållande av försändelser eller meddelanden enligt 5 §. Ett meddelande får dock även lämnas för läsning till en sådan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som har rätt att behandla uppgifter i säkerhetsregistret. Beslut om avlyssning och inspelning av telefonsamtal fattas av en säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning. Beslut om avbrytande eller förvägran av användning av telefon fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Enhetschefen för fängelset eller en säkerhetsansvarig eller sysselsättningsansvarig beslutar om tillstånd till användning av mobiltelefon och om

Föreslagen lydelse

brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör*.

12 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

11 §

Beslutanderätt

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om granskning av brev och andra postförsändelser med stöd av 1 § 1 mom. samt om öppnande av en sådan försändelse och granskning av dess innehåll med stöd av 1 § 2 mom. eller 4 § 2 mom.

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 2 § 1 mom., 8 § 1 mom. eller 9 b §, om utredning av avsändaren enligt 2 § 2 mom., om kopiering enligt 2 § 3 mom., om att underrätta fången om läsning enligt 2 a § 1 mom. samt om kvarhållande av försändelser eller meddelanden enligt 5 §. Ett meddelande får dock även lämnas för läsning till en sådan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som har rätt att behandla uppgifter i säkerhetsregistret. Beslut om avlyssning och inspelning av telefonsamtal fattas av *en biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning. Beslut om avbrytande eller förvägran av användning av telefon fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Fängelsedirektören eller *en biträdande direktör* beslutar om tillstånd till användning av mobiltelefon och om återkallande av sådana tillstånd samt om överlämnande av en mobiltelefon till en fånges förfogande.

Gällande lydelse

återkallande av sådana tillstånd samt om överlämnande av en mobiltelefon till en fånges förfogande.

Enhetschefen för fängelset eller en säkerhetsansvarig eller sysselsättningsansvarig beslutar om tillstånd till användning av e-post och av internet och om återkallande av sådana tillstånd samt om överlämnande av en dator till en fånges förfogande.

13 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

17 §

Beslutanderätt

En sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om oövervakade besök, besök av ombud, besök av barn, besök fångar emellan, övervakade besök enligt 3 § 2 mom., kontakter via videolänk samt om återkallande av tillstånd till dessa. En säkerhetsansvarig beslutar om avlyssning av ett övervakat besök med en teknisk anordning och upptagning vid ett övervakat besök enligt 2 § 3 mom. Enhetschefen för fängelset eller en sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig beslutar om besöksförbud.

14 kap.

Permission

11 §

Beslutanderätt

Beslut om beviljande och återkallande av permission samt om tidigareläggning enligt 3 § 3 mom. och betalning av kostnader för resor under permission enligt 10 § 2 mom. fattas av enhetschefen för fängelset eller av en i brottspåföljdscentralens arbetsordning

Föreslagen lydelse

Fängelsedirektören eller *en biträdande direktör* beslutar om tillstånd till användning av e-post och av internet och om återkallande av sådana tillstånd samt om överlämnande av en dator till en fånges förfogande.

13 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

17 §

Beslutanderätt

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om oövervakade besök, besök av ombud, besök av barn, besök fångar emellan, övervakade besök enligt 3 § 2 mom., kontakter via videolänk samt om återkallande av tillstånd till dessa. *En biträdande direktör* beslutar om avlyssning av ett övervakat besök med en teknisk anordning och upptagning vid ett övervakat besök enligt 2 § 3 mom. *Fängelsedirektören* eller *en biträdande direktör* beslutar om besöksförbud.

14 kap.

Permission

11 §

Beslutanderätt

Beslut om beviljande och återkallande av permission samt om tidigareläggning enligt 3 § 3 mom. och betalning av kostnader för resor under permission enligt 10 § 2 mom. fattas av *fängelsedirektören* eller av en i

Gällande lydelse

angiven säkerhetsansvarig eller
sysselsättningsansvarig.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens
ansvarsområde för operativ verksamhet
beslutar dock om permission och betalning av
kostnader för resor under permission, om

1) den som avtjänar fängelse på livstid eller
ett kombinationsstraff ansöker om permission
med stöd av 2–5 §, eller

2) permissionen gäller vistelse i någon
annan stat än Finland.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens
ansvarsområde för operativ verksamhet kan
besluta att den beslutanderätt som avses i 2
mom. överförs på enhetschefen för fängelset.

15 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

16 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ
verksamhet fastställer ordningsstadgan.

Enhetschefen för fängelset eller, om saken
inte tål uppskov, en säkerhetsansvarig eller en
tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning
eller övervakning beslutar om övervakning
och låsning av fängelselokalerna.

Enhetschefen för fängelset beslutar om
disciplinstraff. Enhetschefen beslutar också
om huruvida ett brott ska överlämnas till
polisen för utredning i stället för att ett
disciplinstraff påförs.

En säkerhetsansvarig beslutar om utredning
av ordningsföreelser, om avslutande av
behandlingen av disciplinärenden under
utredningen med stöd av 9 § 4 mom. och om
givande av anmärkning med stöd av 9 § 5
mom. En säkerhetsansvarig eller, om saken
inte tål uppskov, en tjänsteman i
chefsuppgifter inom övervakningen beslutar
om avskildhet enligt 11 §.

I fråga om jäv tillämpas bestämmelserna i 2
kap. 7 och 8 § i förundersökningslagen
(805/2011).

Föreslagen lydelse

brottspåföljdscentralens arbetsordning
förordnad *biträdande direktör*.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens
ansvarsområde för operativ verksamhet
beslutar dock om permission och betalning av
kostnader för resor under permission, om

1) den som avtjänar fängelse på livstid eller
ett kombinationsstraff ansöker om permission
med stöd av 2–5 §, eller

2) permissionen gäller vistelse i någon
annan stat än Finland.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens
ansvarsområde för operativ verksamhet kan
besluta att den beslutanderätt som avses i 2
mom. överförs på *fängelsedirektören*.

15 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

16 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ
verksamhet fastställer ordningsstadgan.

Fängelsedirektören eller, om saken inte tål
uppskov, *en biträdande direktör* eller en
tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning
eller övervakning beslutar om övervakning
och låsning av fängelselokalerna.

Fängelsedirektören beslutar om
disciplinstraff. *Direktören* beslutar också om
huruvida ett brott ska överlämnas till
polisen för utredning i stället för att ett
disciplinstraff påförs.

En biträdande direktör beslutar om
utredning av ordningsföreelser, om
avslutande av behandlingen av
disciplinärenden under utredningen med stöd
av 9 § 4 mom. och om givande av anmärkning
med stöd av 9 § 5 mom. *En biträdande
direktör* eller, om saken inte tål uppskov, en
tjänsteman i chefsuppgifter inom
övervakningen beslutar om avskildhet enligt
11 §.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

I fråga om jäv tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 7 och 8 § i förundersökningslagen (805/2011).

16 kap.

16 kap.

Granskning av fängelselokaler och fångar

Granskning av fängelselokaler och fångar

10 §

10 §

Beslutanderätt

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll av en fånge. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om ingripande i obemannade fordons eller farkosters färd, kroppsvisitation av en fånge och om annan kontroll av drogfrihet än sådan blodprovstagning som avses i 7 §. Enhetschefen för fängelset, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om sådant blodprov som avses i 7 §.

Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig beslutar om specialgranskning. Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet har i enskilda fall rätt att besluta om specialgranskning.

Enhetschefen för fängelset beslutar om kroppsbesiktning.

Enhetschefen för fängelset eller en säkerhetsansvarig beslutar om att en hund som är skolad för att söka efter narkotika samt dess förare ska ställas till en annan myndighets förfogande.

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll av en fånge. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om ingripande i obemannade fordons eller farkosters färd, kroppsvisitation av en fånge och om annan kontroll av drogfrihet än sådan blodprovstagning som avses i 7 §. *Fängelsedirektören*, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om sådant blodprov som avses i 7 §.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* beslutar om specialgranskning. Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet har i enskilda fall rätt att besluta om specialgranskning.

Fängelsedirektören beslutar om kroppsbesiktning.

Fängelsedirektören eller en *biträdande direktör* beslutar om att en hund som är skolad för att söka efter narkotika samt dess förare ska ställas till en annan myndighets förfogande.

Gällande lydelse

17 kap.

Granskning av andra personer

6 §

Gripande och hållande i förvar

Fängelsedirektören, en säkerhetsansvarig, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen samt en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter har rätt att gripa en person som befinner sig i fängelset eller på dess område, om gripandet är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar en person eller egendom eller för att förhindra eller utreda ett brott.

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om kroppsvisitation av besökare och om avlägsnande av besökare från fängelset. Enhetschefen för fängelset beslutar om att en person som gripits ska hållas i förvar.

18 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

8 §

Beslutanderätt

Beslut om användning av fängsel fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering fattas av en säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål

Föreslagen lydelse

17 kap.

Granskning av andra personer

6 §

Gripande och hållande i förvar

Fängelsedirektören, *en biträdande direktör*, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen samt en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter har rätt att gripa en person som befinner sig i fängelset eller på dess område, om gripandet är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar en person eller egendom eller för att förhindra eller utreda ett brott.

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om kroppsvisitation av besökare och om avlägsnande av besökare från fängelset. *Fängelsedirektören* beslutar om att en person som gripits ska hållas i förvar.

18 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

8 §

Beslutanderätt

Beslut om användning av fängsel fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering fattas av *en biträdande direktör* eller, om saken inte tål uppskov, av

Gällande lydelse

uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av enhetschefen för fängelset.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

19 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

11 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig eller sysselsättningsansvarig beslutar om anmälningar och lämnande av upplysningar enligt 1, 2, 4, 8 och 8 a §. Dessutom kan direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet besluta om anmälningar och lämnande av upplysningar enligt 1 §.

Enhetschefen för fängelset, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig eller sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om anmälningar enligt 5 § 1 mom. En verkställighetsansvarig eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om anmälningar enligt 5 § 2 mom.

20 kap.

Ändringssökande

Föreslagen lydelse

en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av *fängelsedirektören*.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av *en biträdande direktör* eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

19 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

11 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* beslutar om anmälningar och lämnande av upplysningar enligt 1, 2, 4, 8 och 8 a §. Dessutom kan direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet besluta om anmälningar och lämnande av upplysningar enligt 1 §.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om anmälningar enligt 5 § 1 mom. En verkställighetsansvarig eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om anmälningar enligt 5 § 2 mom.

20 kap.

Ändringssökande

Gällande lydelse

3 §

Beslutanderätten i samband med omprövning och behandling av en omprövningsbegäran

Begäran om omprövning ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfäendet av beslutet. Begäran om omprövning lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning eller till enhetschefen för fängelset. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt.

21 kap.

Frigivning

2 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för fängelset beslutar om uppskov med villkorlig frigivning enligt 2 c kap. 9 § 1 mom. i strafflagen. Enhetschefen för fängelset beslutar om ställande under övervakning enligt 70 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder. Direktören för Brottsförhållningsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar om uppskov med villkorlig frigivning utan fångens samtycke enligt 2 c kap. 9 § 2 mom. i strafflagen.

Föreslagen lydelse

3 §

Beslutanderätten i samband med omprövning och behandling av en omprövningsbegäran

Begäran om omprövning ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfäendet av beslutet. Begäran om omprövning lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning eller till *fängelsedirektören*. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt.

21 kap.

Frigivning

2 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören beslutar om uppskov med villkorlig frigivning enligt 2 c kap. 9 § 1 mom. i strafflagen. *Fängelsedirektören* beslutar om ställande under övervakning enligt 70 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder. Direktören för Brottsförhållningsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar om uppskov med villkorlig frigivning utan fångens samtycke enligt 2 c kap. 9 § 2 mom. i strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av häktningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i häktningslagen (768/2005) 3 kap. 9 §, 4 kap. 4 §, 5 kap. 8 §, 6 kap. 7 § 2 mom., 8 kap. 9 §, 9 kap. 15 § 1 mom., 10 kap. 16 §, 11 kap. 10 §, 12 kap. 6 § 1 mom. och 8 § 2 mom. samt 13 kap. 8 §,

av dem 3 kap. 9 § 1 och 3 mom., 4 kap. 4 §, 5 kap. 8 § 2 och 3 mom., 6 kap. 7 § 2 mom., 8 kap. 9 §, 9 kap. 15 § 1 mom., 10 kap. 16 § 1–3 mom., 11 kap. 10 § 2–4 mom., 12 kap. 8 § 2 mom. och 13 kap. 8 § 1 mom. sådana de lyder i lag 223/2022, 3 kap. 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 307/2023, 3 kap. 9 § 4 mom. sådant det lyder i lag 116/2026, 5 kap. 8 § 1 mom., 10 kap. 16 § 4 mom., 11 kap. 10 § 1 mom. och 13 kap. 8 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1303/2021 samt 10 kap. 16 § 5 mom. sådant det lyder i lag 808/2011, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 kap.

Placering i fängelset, basvård och förflyttning

Placering i fängelset, basvård och förflyttning

9 §

9 §

Beslutanderätt

Beslutanderätt

Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig beslutar om att förvägra en häktad vistelse utomhus. En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om att förvägra överlämnande av egna kläder till en häktads förfogande enligt 3 § 2 mom. Enhetschefen för fängelset beslutar om att begränsa en häktads rätt att använda egna kläder enligt 3 § 3 mom. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana egna kläder till en häktads förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset. En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad sysselsättningsansvarig eller

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* beslutar om att förvägra en häktad vistelse utomhus. En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om att förvägra överlämnande av egna kläder till en häktads förfogande enligt 3 § 2 mom. *Fängelsedirektören* beslutar om att begränsa en häktads rätt att använda egna kläder enligt 3 § 3 mom. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana egna kläder till en häktads förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset. En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör*

Gällande lydelse

säkerhetsansvarig beslutar om avvikelse från den normala kosten.

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om avskilt boende på en häktads egen begäran och om placering på kontraktsavdelning. Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om placering av en häktad på en avdelning med stöd av 1 § 5 mom. och om förflyttning av en häktad. Enhetschefen för det mottagande fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig i det mottagande fängelset beslutar om kortvarig förflyttning av en häktad enligt 6 a §, efter att ha hört enhetschefen för placeringsfängelset.

Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig eller sysselsättningsansvarig beslutar om en häktad ska tillåtas avlägsna sig från fängelset enligt 8 §. Om vistelsen utanför fängelset varar över sju dygn, fattas beslutet av enhetschefen för enheten för klientbedömning.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fattar på förslag av enhetschefen för fängelset eller enhetschefen för enheten för klientbedömning eller efter att ha hört dessa beslut om placering och fortsatt placering av häktade på säkerhetsavdelningar.

4 kap.

Sysselsättning

4 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för fängelset, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning

Föreslagen lydelse

beslutar om avvikelse från den normala kosten.

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om avskilt boende på en häktads egen begäran och om placering på kontraktsavdelning. Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om placering av en häktad på en avdelning med stöd av 1 § 5 mom. och om förflyttning av en häktad. *Direktören* för det mottagande fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* för det mottagande fängelset beslutar om kortvarig förflyttning av en häktad enligt 6 a §, efter att ha hört *direktören* för placeringsfängelset.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* beslutar om en häktad ska tillåtas avlägsna sig från fängelset enligt 8 §. Om vistelsen utanför fängelset varar över sju dygn, fattas beslutet av enhetschefen för enheten för klientbedömning.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fattar på förslag av *fängelsedirektören* eller enhetschefen för enheten för klientbedömning, eller efter att ha hört dessa, beslut om placering och fortsatt placering av häktade på säkerhetsavdelningar.

4 kap.

Sysselsättning

4 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning

Gällande lydelse

förordnad sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om en häktads deltagande i sysselsättning och om eget arbete som avses i 2 §.

5 kap.

De häktades egendom och inkomster

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning fattar beslut om att inte överlämna egendom till en häktads förfogande. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana föremål och ämnen till en häktads förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig beslutar om i 4 § 3 mom. avsedd begränsning av rätten att använda pengar eller betalningsmedel och om i 4 § 4 mom. avsett sändande av pengar eller betalningsmedel till någon utanför anstalten eller till en annan fånge. Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad sysselsättningsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av brukspenning och sysselsättningspenning.

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om den övervakning av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a § 2 mom.

6 kap.

Social- och hälsovård

Föreslagen lydelse

förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om en häktads deltagande i sysselsättning och om eget arbete som avses i 2 §.

5 kap.

De häktades egendom och inkomster

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning fattar beslut om att inte överlämna egendom till en häktads förfogande. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana föremål och ämnen till en häktads förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* beslutar om i 4 § 3 mom. avsedd begränsning av rätten att använda pengar eller betalningsmedel och om i 4 § 4 mom. avsett sändande av pengar eller betalningsmedel till någon utanför anstalten eller till en annan fånge. *Fängelsedirektören* eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av brukspenning och sysselsättningspenning.

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om den övervakning av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a § 2 mom.

6 kap.

Social- och hälsovård

Gällande lydelse

7 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för fängelset beslutar, efter att om möjligt ha hört en läkare, om att sända en häktad till vård eller undersökning enligt 2 §.

8 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

9 §

Beslutanderätt

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om granskning av brev och andra postförsändelser med stöd av 1 § 2 mom. samt om öppnande av en sådan försändelse och granskning av dess innehåll med stöd av 1 § 3 mom. eller 4 § 2 mom.

En säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 2 § 1 mom., om utredning av avsändaren enligt 2 § 2 mom., om kopiering enligt 2 § 3 mom., om att underrätta den häktade om läsning enligt 2 a § 1 mom. samt om kvarhållande av försändelser eller meddelanden enligt 5 §. Ett meddelande får dock även lämnas för läsning till en sådan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som har rätt att behandla uppgifter i säkerhetsregistret. Beslut om avlyssning och inspelning av telefonsamtal fattas av en säkerhetsansvarig. Beslut om avbrytande eller förvägran att använda telefon fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Enhetschefen för fängelset eller en säkerhetsansvarig eller en sysselsättningsansvarig beslutar om tillstånd

Föreslagen lydelse

7 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören beslutar, efter att om möjligt ha hört en läkare, om att sända en häktad till vård eller undersökning enligt 2 §.

8 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

9 §

Beslutanderätt

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om granskning av brev och andra postförsändelser med stöd av 1 § 2 mom. samt om öppnande av en sådan försändelse och granskning av dess innehåll med stöd av 1 § 3 mom. eller 4 § 2 mom.

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 2 § 1 mom., om utredning av avsändaren enligt 2 § 2 mom., om kopiering enligt 2 § 3 mom., om att underrätta den häktade om läsning enligt 2 a § 1 mom. samt om kvarhållande av försändelser eller meddelanden enligt 5 §. Ett meddelande får dock även lämnas för läsning till en sådan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som har rätt att behandla uppgifter i säkerhetsregistret. Beslut om avlyssning och inspelning av telefonsamtal fattas av *en biträdande direktör*. Beslut om avbrytande eller förvägran att använda telefon fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Fängelsedirektören eller *en biträdande direktör* beslutar om tillstånd till användning

Gällande lydelse

till användning av e-post och internet och om återkallande av sådana tillstånd.

9 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

15 §

Beslutanderätt

En sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om oövervakade besök, besök av ombud, besök av barn, besök häktade och fångar emellan, övervakade besök enligt 1 § 4 mom. och kontakter via videolänk samt om återkallande av tillstånd till dessa. En säkerhetsansvarig beslutar om avlyssning av ett övervakat besök med en teknisk anordning och upptagning vid ett övervakat besök enligt 1 § 3 mom. Enhetschefen för fängelset eller en sysselsättningsansvarig eller säkerhetsansvarig beslutar om besöksförbud.

10 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

16 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer ordningsstadgan. Enhetschefen för fängelset eller, om saken inte tål uppskov, en säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om övervakning och låsning av fängelselokalerna. Enhetschefen för fängelset beslutar om disciplinstraff. Enhetschefen beslutar också om huruvida ett brott överlämnas till polisen för utredning i stället för att ett disciplinstraff påförs.

Föreslagen lydelse

av e-post och internet och om återkallande av sådana tillstånd.

9 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

15 §

Beslutanderätt

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om oövervakade besök, besök av ombud, besök av barn, besök häktade och fångar emellan, övervakade besök enligt 1 § 4 mom. och kontakter via videolänk samt om återkallande av tillstånd till dessa. *En biträdande direktör* beslutar om avlyssning av ett övervakat besök med en teknisk anordning och upptagning vid ett övervakat besök enligt 1 § 3 mom. *Fängelsedirektören* eller *en biträdande direktör* beslutar om besöksförbud.

10 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

16 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer ordningsstadgan. *Fängelsedirektören* eller, om saken inte tål uppskov, *en biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om övervakning och låsning av fängelselokalerna. *Fängelsedirektören* beslutar om disciplinstraff. *Direktören* beslutar också om huruvida ett brott ska överlämnas till polisen för utredning i stället för att ett disciplinstraff påförs.

Gällande lydelse

En säkerhetsansvarig beslutar om utredning av ordningsförelser, om avslutande av behandlingen av disciplinären under utredningen med stöd av 9 § 4 mom. och om givande av anmärkning med stöd av 9 § 5 mom. En säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om avskildhet enligt 11 §.

I fråga om jäv tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 7 och 8 § i förundersökningslagen (805/2011).

11 kap.

Granskning av fängeselokaler och häktade

10 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll av en häktad. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om kroppsvisitation av en häktad och om annan kontroll av drogfrihet än sådan blodprovstagning som avses i 7 §.

Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om sådant blodprov som avses i 7 §.

Enhetschefen för fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad säkerhetsansvarig beslutar om specialgranskning. I enskilda fall har direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning

Föreslagen lydelse

En biträdande direktör beslutar om utredning av ordningsförelser, om avslutande av behandlingen av disciplinären under utredningen med stöd av 9 § 4 mom. och om givande av anmärkning med stöd av 9 § 5 mom. *En biträdande direktör* eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om avskildhet enligt 11 §.

I fråga om jäv tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 7 och 8 § i förundersökningslagen (805/2011).

11 kap.

Granskning av fängeselokaler och häktade

10 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll av en häktad. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om kroppsvisitation av en häktad och om annan kontroll av drogfrihet än sådan blodprovstagning som avses i 7 §.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om sådant blodprov som avses i 7 §.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör* beslutar om specialgranskning. I enskilda fall har direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en i

Gällande lydelse

förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet rätt att besluta om specialgranskning.

Enhetschefen för fängelset beslutar om kroppsbesiktning.

12 kap.

Granskning av andra personer

6 §

Gripande och hållande i förvar

Fängelsedirektören, en säkerhetsansvarig, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen samt en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter har rätt att gripa en person som befinner sig i fängelset eller på dess område, om gripandet är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar en person eller egendom eller för att förhindra eller utreda ett brott.

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om kroppsvisitation av besökare och om avlägsnande av besökare från fängelset. Enhetschefen för fängelset beslutar om att en person som gripits ska hållas i förvar.

13 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

8 §

Beslutanderätt

Beslut om användning av fängsel fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom

Föreslagen lydelse

Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet rätt att besluta om specialgranskning.

Fängelsedirektören beslutar om kroppsbesiktning.

12 kap.

Granskning av andra personer

6 §

Gripande och hållande i förvar

Fängelsedirektören, *en biträdande direktör*, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen samt en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter har rätt att gripa en person som befinner sig i fängelset eller på dess område, om gripandet är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar en person eller egendom eller för att förhindra eller utreda ett brott.

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om kroppsvisitation av besökare och om avlägsnande av besökare från fängelset. *Fängelsedirektören* beslutar om att en person som gripits ska hållas i förvar.

13 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

8 §

Beslutanderätt

Beslut om användning av fängsel fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom

Gällande lydelse

övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering fattas av en säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av enhetschefen för fängelset.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Föreslagen lydelse

övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering fattas av *en biträdande direktör* eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av fängelsedirektören.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av *en biträdande direktör* eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av samhällspåföljder

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2005) 30 §, 87 § 2 mom. och 91 §, sådana de lyder i lag 225/2022, som följer:

Gällande lydelse

30 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för byrån för samhällspåföljder beslutar om åtgärder som föranleds av grovt brott mot skyldigheter enligt 24 a § 2 eller 3 mom.

Enhetschefen för byrån för samhällspåföljder beslutar om

1) begynnelsepunkten för avtjänandet av straff enligt 15 §,

2) uppskov med och avbrott i verkställigheten samt återkallande av uppskovet med och avbrott i verkställigheten enligt 16 §,

3) en preciserad plan för strafftiden enligt 17 och 46 §,

4) blodprov enligt 22 §,

5) begäran om hämtning enligt 24 §,

6) en i 24 a § 1 mom. avsedd anmärkning och varning,

7) förbud mot att inleda verkställighet eller om avbrytande av verkställigheten enligt 25 § 2 mom.,

8) avslutande av övervakning enligt 60 § 4 mom. och 76 §.

Om saken inte kan vänta, kan besluten fattas av en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad enhetschef för fängelset, biträdande direktör eller en brottspåföljdschef.

Föreslagen lydelse

30 §

Beslutanderätt

Direktören för byrån för samhällspåföljder beslutar om åtgärder som föranleds av grovt brott mot skyldigheter enligt 24 a § 2 eller 3 mom.

Direktören för byrån för samhällspåföljder beslutar om

1) uppskov med och avbrott i verkställigheten samt återkallande av uppskovet med och avbrott i verkställigheten enligt 16 §,

2) blodprov enligt 22 §,

3) en i 24 a § 1 mom. avsedd anmärkning och varning,

4) förbud mot att inleda verkställighet eller om avbrytande av verkställigheten enligt 25 § 2 mom.,

5) avslutande av övervakning enligt 60 § 4 mom. och 76 §.

Direktören för byrån för samhällspåföljder eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad ansvarig brottspåföljdsanställd beslutar om

1) begynnelsepunkten för avtjänandet av straff enligt 15 §,

2) en preciserad plan för strafftiden enligt 17 och 46 §,

3) begäran om hämtning enligt 24 §.

Om ett ärende som omfattas av beslutanderätten för direktören för byrån för samhällspåföljder inte tål uppskov, kan beslut i ärendet fattas av en ansvarig brottspåföljdsanställd eller av en i

Gällande lydelse

En tjänsteman som svarar för verkställigheten beslutar om beräkandet av strafftiden för övervakningsstraff och om villkorlig frigivning från övervakningsstraff. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 34 §.

Övervakaren eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad annan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om

- 1) ändring av en preciserad plan för strafftiden enligt 18 §,
- 2) annan i 22 § avsedd kontroll av drogfrihet än blodprov,
- 3) rätten enligt 23 § att på grund av förhinder inte fullgöra en skyldighet som ingår i den preciserade planen för strafftiden,
- 4) anmärkning enligt 24 a § 1 mom.,
- 5) ersättning för resekostnader enligt 32 §,
- 6) säkerhetskontroll enligt 50 §.

87 §

Beslutanderätt och behandling av begäran om omprövning

Begäran om omprövning ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfäendet av beslutet. Begäran om omprövning ska lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning, enhetschefen för byrån för samhällspåföljder eller enhetschefen för fängelset. Om det är fråga om ett i 86 § 7 punkten avsett beslut om strafftiden för övervakningsstraff, ska omprövningsbegäran lämnas till enhetschefen för verkställighetsenheten. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt.

Föreslagen lydelse

brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *fängelsedirektör*.

En tjänsteman som svarar för verkställigheten beslutar om beräkandet av strafftiden för övervakningsstraff och om villkorlig frigivning från övervakningsstraff. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 34 §.

Övervakaren eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad annan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om

- 1) ändring av en preciserad plan för strafftiden enligt 18 §,
- 2) annan i 22 § avsedd kontroll av drogfrihet än blodprov,
- 3) rätten enligt 23 § att på grund av förhinder inte fullgöra en skyldighet som ingår i den preciserade planen för strafftiden,
- 4) anmärkning enligt 24 a § 1 mom.,
- 5) ersättning för resekostnader enligt 32 §,
- 6) säkerhetskontroll enligt 50 §.

87 §

Beslutanderätt och behandling av begäran om omprövning

Begäran om omprövning ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfäendet av beslutet. Begäran om omprövning ska lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning, *direktören* för byrån för samhällspåföljder eller *fängelsedirektören*. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

91 §

*Hur begäran om omprövning och besvär
påverkar verkställigheten*

Begäran om omprövning eller anförande av besvär avbryter inte verkställigheten av beslut som avses i 86 § 7 eller 8 punkten, om inte direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning eller *enhetschefen för verkställighetsenheten i egenskap av den som behandlar begäran om omprövning* eller den domstol som behandlar besvären beslutar något annat.

91 §

*Hur begäran om omprövning och besvär
påverkar verkställigheten*

Begäran om omprövning eller anförande av besvär avbryter inte verkställigheten av beslut som avses i 86 § 7 eller 8 punkten, om inte direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning i egenskap av den som behandlar begäran om omprövning eller den domstol som behandlar besvären beslutar något annat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 13 och 32 § i lagen om övervakad frihet på prov

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om övervakad frihet på prov (629/2013) 13 och 32 §,
sådana de lyder, 13 § i lag 224/2022 och 32 § i lagarna 1305/2021 och 224/2022, som följer:

Gällande lydelse

13 §

Beredning av övervakad frihet på prov för livstidsfångar

Vid beredningen av övervakad frihet på prov för fångar som avtjänar fängelsestraff på livstid ska fängelset ge ett utlåtande om huruvida förutsättningarna för frihet på prov uppfylls. Till utlåtandet ska fogas ett förslag till plan för strafftiden för friheten på prov, en bedömning av genomförandet av planen för strafftiden samt andra handlingar som behövs. Förslaget till plan för strafftiden ska innehålla de uppgifter som avses i 14 §. Till handlingarna fogas skriftliga samtycken av fången och den person eller de personer som avses i 3 § 2 mom. Förslaget till plan för strafftiden, de övriga behövliga handlingarna och fängelsets utlåtande sänds till enheten för klientbedömning.

Enheten för klientbedömning ska vid behov stå i kontakt med de myndigheter, inrättningar, sammanslutningar och enskilda personer som berörs av verkställigheten av friheten på prov. Enheten för klientbedömning ger sitt utlåtande om huruvida den övervakade friheten på prov i fråga om fången som avtjänar ett fängelsestraff på livstid upprätthåller och främjar hans eller hennes färdigheter för anpassning i samhället, samt reder ut huruvida de övriga förutsättningarna för övervakad frihet på prov uppfylls. Särskilda bestämmelser gäller för utlåtandet från Enheten för hälso- och sjukvård för fångar.

Föreslagen lydelse

13 §

Beredning av övervakad frihet på prov för livstidsfångar

Vid beredningen av övervakad frihet på prov för fångar som avtjänar fängelsestraff på livstid ska fängelset ge ett utlåtande om huruvida förutsättningarna för frihet på prov uppfylls. Till utlåtandet ska det fogas ett förslag till plan för strafftiden för friheten på prov, en bedömning av genomförandet av planen för strafftiden samt andra handlingar som behövs. Förslaget till plan för strafftiden ska innehålla de uppgifter som avses i 14 §. Till handlingarna fogas skriftliga samtycken av fången och den person eller de personer som avses i 3 § 2 mom. Förslaget till plan för strafftiden, de övriga behövliga handlingarna och fängelsets utlåtande sänds till enheten för klientbedömning.

Enheten för klientbedömning ska vid behov stå i kontakt med de myndigheter, inrättningar, sammanslutningar och enskilda personer som berörs av verkställigheten av friheten på prov. Enheten för klientbedömning ska ge sitt utlåtande om huruvida den övervakade friheten på prov i fråga om fången som avtjänar ett fängelsestraff på livstid upprätthåller och främjar *fångens* färdigheter för anpassning i samhället samt *reda* ut huruvida de övriga förutsättningarna för övervakad frihet på prov uppfylls. Särskilda bestämmelser gäller för utlåtandet från Enheten för hälso- och sjukvård för fångar.

32 §

32 §

*Beslutanderätt**Beslutanderätt*

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för klientprocesser fattar beslut om placering av en fånge som avtjänar fängelse på livstid i övervakad frihet på prov. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för klientprocesser fattar beslut om tillstånd enligt 21 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, om tillståndet gäller att personen i fråga avlägsnar sig från Finlands territorium.

Enhetschefen för fängelset fattar beslut om placering i övervakad frihet på prov av andra fångar än de som avses i 1 mom. Enhetschefen för fängelset fattar också beslut om de verkningar som ett i 22 § 3 mom. avsett nytt straff som ska verkställas har på fortsatt verkställighet av frihet på prov samt om återkallelse av övervakad frihet på prov för viss tid eller helt och hållet och om återförpassning till fängelse enligt 25 § och 25 a § 2 eller 3 mom.

En läkare vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar fattar beslut om påbörjande, övervakning och upphörande av sådan läkemedelsbehandling och annan behandling och stöd som avses i 4 §. I brådskande fall kan också en läkare vid ett sjukhus eller en enhet inom den specialiserade sjukvården som avses i 20 § avbryta läkemedelsbehandlingen tillfälligt. En läkare vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar ska omedelbart informeras om att behandlingen avbrutits tillfälligt. Denna läkare fattar det slutliga beslutet om läkemedelsbehandlingen.

Enhetschefen för fängelset, enhetschefen för byrån för samhällspåföljder, den biträdande direktören enligt brottspåföljdscentralens arbetsordning eller brottspåföljdschefen fattar beslut om planen för strafftiden enligt 14 §, ändring av planen för strafftiden enligt 16 §, blodprov enligt 19 §, tillstånd enligt 21 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, följderna av

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för klientprocesser fattar beslut om placering av en fånge som avtjänar fängelse på livstid i övervakad frihet på prov. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för klientprocesser fattar beslut om tillstånd enligt 21 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, om tillståndet gäller att personen i fråga avlägsnar sig från Finlands territorium.

Fängelsedirektören fattar beslut om placering i övervakad frihet på prov av andra fångar än de som avses i 1 mom. *Fängelsedirektören* fattar också beslut om de verkningar som ett i 22 § 3 mom. avsett nytt straff som ska verkställas har på fortsatt verkställighet av frihet på prov samt om återkallelse av övervakad frihet på prov för viss tid eller helt och hållet och om återförpassning till fängelse enligt 25 § och 25 a § 2 eller 3 mom.

En läkare vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar fattar beslut om påbörjande, övervakning och upphörande av sådan läkemedelsbehandling och annan behandling och stöd som avses i 4 §. I brådskande fall kan också en läkare vid ett sjukhus eller en enhet inom den specialiserade sjukvården som avses i 20 § avbryta läkemedelsbehandlingen tillfälligt. En läkare vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar ska omedelbart informeras om att behandlingen avbrutits tillfälligt. Denna läkare fattar det slutliga beslutet om läkemedelsbehandlingen.

Fängelsedirektören, direktören för byrån för samhällspåföljder eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör *eller överväktare* fattar beslut om planen för strafftiden enligt 14 §, ändring av planen för strafftiden enligt 16 §, blodprov enligt 19 §, tillstånd enligt 21 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, följderna av

Gällande lydelse

återkallelse av samtycke enligt 23 § och anmärkning och varning enligt 25 a § 1 mom.

Enhetschefen för verkställighetsenheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman fattar beslut om beräkningen av strafftiden och om inräkningen i strafftiden enligt 28 §. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 37 §.

En tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten fattar beslut om annan kontroll av drogfrihet enligt 19 § än blodprov, tillstånd enligt 21 § 2 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, säkerhetskontroll enligt 24 § och fråntagande av föremål och ämnen som påträffats vid säkerhetskontroll enligt 24 §, förpassning till fängelse enligt 22 § 2 mom. och 26 §, användning av fängsel enligt 31 b § samt ersättning för resekostnader enligt 33 §.

Föreslagen lydelse

återkallelse av samtycke enligt 23 § och anmärkning och varning enligt 25 a § 1 mom.

Enhetschefen för verkställighetsenheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman fattar beslut om beräkningen av strafftiden och om inräkningen i strafftiden enligt 28 §. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 37 §.

En tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten fattar beslut om annan kontroll av drogfrihet enligt 19 § än blodprov, tillstånd enligt 21 § 2 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, säkerhetskontroll enligt 24 § och fråntagande av föremål och ämnen som påträffats vid säkerhetskontroll enligt 24 §, förpassning till fängelse enligt 22 § 2 mom. och 26 §, användning av fängsel enligt 31 b § samt ersättning för resekostnader enligt 33 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av kombinationsstraff

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av kombinationsstraff (801/2017) den finska språkdräkten i
9 § 4 mom. och 28 § samt 29 § och 35 § 3 mom. som följer:
sådana de lyder i lag 226/2022, som följer:

Gällande lydelse

29 §

Beslutanderätt

Brottspåföljdsmyndighetens enhet för klientbedömning beslutar om planen för strafftiden enligt 8 § och om ändring av planen för strafftiden enligt 15 §.

Enhetschefen för verkställighetsenheten eller någon annan i brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om beräkning av strafftiden och om i 22 § avsedd inräkning i strafftiden. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller någon annan i arbetsordningen förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 34 §.

Enhetschefen för fängelset, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som svarar för sysselsättningen eller säkerheten i fängelset, enhetschefen för byrån för samhällspåföljder eller den i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnade biträdande direktören beslutar om

- 1) tagande av blodprov enligt 13 § 2 mom.,
- 2) tillstånd enligt 14 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden,
- 3) utredning och framställning till åklagaren enligt 16 §,
- 4) anmärkning och varning enligt 17 a § 1 mom.,

Föreslagen lydelse

29 §

Beslutanderätt

Brottspåföljdsmyndighetens enhet för klientbedömning beslutar om planen för strafftiden enligt 8 § och om ändring av planen för strafftiden enligt 15 §.

Enhetschefen för verkställighetsenheten eller någon annan i brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om beräkning av strafftiden och om i 22 § avsedd inräkning i strafftiden. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller någon annan i arbetsordningen förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 34 §.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad *biträdande direktör*, *direktören* för byrån för samhällspåföljder eller en i *brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad ansvarig brottspåföljdsanställd* beslutar om

- 1) tagande av blodprov enligt 13 § 2 mom.,
- 2) tillstånd enligt 14 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden,
- 3) utredning och framställning till åklagaren enligt 16 §,
- 4) anmärkning och varning enligt 17 a § 1 mom.,

Gällande lydelse

5) lämnande av utredning om grovt brott mot skyldigheter enligt 19 § 2 mom. till åklagaren,

6) anmälan till tingsrätten enligt 24 § 2 mom.

En tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om annan kontroll av drogfrihet enligt 13 § än blodprov, om tillstånd enligt 14 § 2 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, om säkerhetskontroll enligt 17 §, om frångående av föremål och ämnen som påträffats vid säkerhetskontrollen enligt 17 §, om utredning enligt 18 § 1 mom., om användning av fängsel enligt 21 b § och om ersättning av resekostnader enligt 33 §.

En tjänsteman som enligt 2 kap. 9 § i tvångsmedelslagen är anhållningsberättigad beslutar på begäran av Brottspåföljdsmyndigheten om hämtning enligt 20 § i denna lag samt om tagande i förvar enligt 16 och 18 § i denna lag.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar på framställning av enhetschefen för fängelset om att den dömda ska avtjäna återstoden av övervakningstiden enligt 28 §.

35 §

Ändringsökande

Begäran om omprövning av ett beslut ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfäendet av beslutet. Begäran om omprövning ska lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning, enhetschefen för byrån för samhällspåföljder eller enhetschefen för fängelset. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt. På behandlingen av begäran om omprövning tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 91 och 92 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder.

Föreslagen lydelse

5) lämnande av utredning om grovt brott mot skyldigheter enligt 19 § 2 mom. till åklagaren,

6) anmälan till tingsrätten enligt 24 § 2 mom.

En tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om annan kontroll av drogfrihet enligt 13 § än blodprov, om tillstånd enligt 14 § 2 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, om säkerhetskontroll enligt 17 §, om frångående av föremål och ämnen som påträffats vid säkerhetskontrollen enligt 17 §, om utredning enligt 18 § 1 mom., om användning av fängsel enligt 21 b § och om ersättning av resekostnader enligt 33 §.

En tjänsteman som enligt 2 kap. 9 § i tvångsmedelslagen är anhållningsberättigad beslutar på begäran av Brottspåföljdsmyndigheten om hämtning enligt 20 § i denna lag samt om tagande i förvar enligt 16 och 18 § i denna lag.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar på framställning av *fängelsedirektören* om att den dömda ska avtjäna återstoden av övervakningstiden enligt 28 §.

35 §

Ändringsökande

Begäran om omprövning av ett beslut ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfäendet av beslutet. Begäran om omprövning ska lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning, *direktören* för byrån för samhällspåföljder eller *fängelsedirektören*. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt. På behandlingen av begäran om omprövning tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 91 och 92 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8.

Lag

om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 2 kap. 12 h § 1 mom. och 12 i § 1 mom. samt 4 kap. 4 § 1 mom.,
sådana de lyder, 2 kap. 12 h § 1 mom. och 12 i § 1 mom. i lag 232/2022 och 4 kap. 4 § 1 mom. i lag 452/2023, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 kap.

Gripande, anhållande, häktning och häktningsarrest

Gripande, anhållande, häktning och häktningsarrest

12 h §

12 h §

Tillstånd till undantag och ändring av innehållet i en häktningsarrest

Tillstånd till undantag och ändring av innehållet i en häktningsarrest

Enhetschefen för fängelset eller enhetschefen för byrån för samhällspåföljder får av grundad anledning i enskilda fall bevilja tillstånd till smärre undantag från en skyldighet som anges i ett avgörande om häktningsarrest. Den som ålagts häktningsarrest får föra ett ärende som gäller vägran av tillstånd till undantag till den domstol som är behörig att behandla åtal i saken.

Fängelsedirektören eller *direktören* för byrån för samhällspåföljder får av grundad anledning i enskilda fall bevilja tillstånd till smärre undantag från en skyldighet som anges i ett avgörande om häktningsarrest. Den som ålagts häktningsarrest får föra ett ärende som gäller vägran av tillstånd till undantag till den domstol som är behörig att behandla åtal i saken.

12 i §

12 i §

Överträdelse av skyldigheter

Överträdelse av skyldigheter

Om Brottspåföljdsmyndigheten utifrån sin utredning konstaterar att den som ålagts häktningsarrest lindrigt men utan i 12 h § 2 mom. avsett skäl har brutit mot de skyldigheter som han eller hon blivit ålagd att fullgöra, ger Brottspåföljdsmyndigheten honom eller henne en skriftlig varning. Beslut

Om Brottspåföljdsmyndigheten utifrån sin utredning konstaterar att den som ålagts häktningsarrest lindrigt men utan i 12 h § 2 mom. avsett skäl har brutit mot de skyldigheter som han eller hon blivit ålagd att fullgöra, ger Brottspåföljdsmyndigheten honom eller henne en skriftlig varning. Beslut

Gällande lydelse

om att ge en skriftlig varning fattas av enhetschefen för byrån för samhällspåföljder.

4 kap.

Begränsning av kontakter

4 §

Beslut om begränsning av kontakter

Beslut om begränsning av kontakter under gripandet och anhållandet ska fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman. Beslut om begränsning av kontakter i samband med häktning och om dess fortsatta giltighet ska på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman eller av enhetschefen för fängelset fattas av den domstol som beslutar om häktningen. Före domstolens avgörande kan enhetschefen för fängelset på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman eller, om den häktade har placerats i en förvaringslokal hos polisen, den anhållningsberättigade tjänstemannen temporärt besluta om begränsning av kontakter.

Föreslagen lydelse

om att ge en skriftlig varning fattas av *direktören* för byrån för samhällspåföljder.

4 kap.

Begränsning av kontakter

4 §

Beslut om begränsning av kontakter

Beslut om begränsning av kontakter under gripandet och anhållandet ska fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman. Beslut om begränsning av kontakter i samband med häktning och om dess fortsatta giltighet ska på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman eller av *fängelsedirektören* fattas av den domstol som beslutar om häktningen. Före domstolens avgörande kan *fängelsedirektören* på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman eller, om den häktade har placerats i en förvaringslokal hos polisen, den anhållningsberättigade tjänstemannen temporärt besluta om begränsning av kontakter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar (1635/2015) 6 §,
sådan den lyder i lagarna 189/2019, 229/2022 och 721/2023, som följer:

Gällande lydelse

6 §

Utlämnande av uppgifter ur patientregistret

Utöver vad som föreskrivs om utlämnande av patientuppgifter i 8 kap. i kunduppgiftslagen eller i någon annan lag får en läkare som svarar för hälso- och sjukvården för fångar eller häktade, eller enligt läkarens instruktion någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, lämna ut uppgifter som förts in i patientregistret enligt följande:

1) till enhetschefen för enheten för klientbedömning, enhetschefen för ett fängelse eller en i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten, sådana uppgifter om risk för våld, självmord eller smittsam sjukdom eller andra motsvarande, sjukdomsrelaterade risker som gäller en fånge eller en häktad och som är nödvändiga för att skydda personens liv, hälsa eller säkerhet eller för att förhindra att andra personers liv, hälsa eller säkerhet äventyras,

2) till enhetschefen för enheten för klientbedömning, enhetschefen för ett fängelse eller en i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som svarar för ordnandet av sysselsättning, sådana uppgifter som anknyter till säkerställandet av arbetarskyddet och som är nödvändiga för bedömning av arbetsförmågan hos en fånge

Föreslagen lydelse

6 §

Utlämnande av uppgifter ur patientregistret

Utöver vad som föreskrivs om utlämnande av patientuppgifter i 8 kap. i kunduppgiftslagen eller i någon annan lag får en läkare som svarar för hälso- och sjukvården för fångar eller häktade, eller enligt läkarens instruktion någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, lämna ut uppgifter som förts in i patientregistret enligt följande:

1) till enhetschefen för enheten för klientbedömning, *direktören* för ett fängelse eller en i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten, sådana uppgifter om risk för våld, självmord eller smittsam sjukdom eller andra motsvarande, sjukdomsrelaterade risker som gäller en fånge eller en häktad och som är nödvändiga för att skydda personens liv, hälsa eller säkerhet eller för att förhindra att andra personers liv, hälsa eller säkerhet äventyras,

2) till enhetschefen för enheten för klientbedömning, *direktören* för ett fängelse eller en i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven *biträdande direktör*, sådana uppgifter som anknyter till säkerställandet av arbetarskyddet och som är nödvändiga för bedömning av arbetsförmågan hos en fånge eller en häktad när han eller hon ska placeras i arbete samt sådana uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av funktionsförmågan hos en fånge eller en

Gällande lydelse

eller en häktad när han eller hon ska placeras i arbete samt sådana uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av funktionsförmågan hos en fånge eller en häktad när han eller hon ska placeras i studier eller annan verksamhet,

3) till enhetschefen för enheten för klientbedömning eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten sådana uppgifter om en fånges hälsotillstånd och vård som är nödvändiga för bedömningen av en sådan risk för återfall i vålds- eller sexualbrott som avses i 70 § 1 mom. 5 och 6 punkten i lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015),

4) till enhetschefen för ett fängelse sådana uppgifter ur den i 3 punkten avsedda bedömningen av risken för återfall i vålds- eller sexualbrott som gäller fångens hälsotillstånd och vård och som är nödvändiga vid beslut enligt 70 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder om att ställa en fånge som frigives villkorligt under övervakning för den tid prövotiden pågår,

5) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår behandling av ett sådant frigivningsärende i fråga om en fånge som avses i 1 § 2 mom. i lagen om förfarandet vid frigivning av livstidsfångar (781/2005), en bedömning av risken för våld för behandlingen av ärendet, samt till enhetschefen för enheten för klientbedömning, för ett fängelse eller för en byrå för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman som svarar för ordnandet av sysselsättning, ett skriftligt utlåtande om slutsatserna av bedömningen av risken för våld för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas med stöd av den bedömda risken för våld,

6) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår behandling av ett frigivningsärende i fråga om en fånge som avtjänar hela strafftiden och som avses i 2 c

Föreslagen lydelse

häktad när han eller hon ska placeras i studier eller annan verksamhet,

3) till enhetschefen för enheten för klientbedömning eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten sådana uppgifter om en fånges hälsotillstånd och vård som är nödvändiga för bedömningen av en sådan risk för återfall i vålds- eller sexualbrott som avses i 70 § 1 mom. 5 och 6 punkten i lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015),

4) till *direktören* för ett fängelse sådana uppgifter ur den i 3 punkten avsedda bedömningen av risken för återfall i vålds- eller sexualbrott som gäller fångens hälsotillstånd och vård och som är nödvändiga vid beslut enligt 70 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder om att ställa en fånge som frigives villkorligt under övervakning för den tid prövotiden pågår,

5) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår behandling av ett sådant frigivningsärende i fråga om en fånge som avses i 1 § 2 mom. i lagen om förfarandet vid frigivning av livstidsfångar (781/2005), en bedömning av risken för våld för behandlingen av ärendet, samt till *enhetschefen för enheten för klientbedömning*, till *direktören* för ett fängelse eller för en byrå för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven *biträdande direktör*, ett skriftligt utlåtande om slutsatserna av bedömningen av risken för våld för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas med stöd av den bedömda risken för våld,

6) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår behandling av ett frigivningsärende i fråga om en fånge som avtjänar hela strafftiden och som avses i 2 c kap. 11 § i strafflagen, sådan paragrafen lyder i lagarna 780/2005, 735/2015 och 1718/2015, en farlighetsbedömning för behandlingen av ärendet, samt till *enhetschefen för enheten för*

Gällande lydelse

kap. 11 § i strafflagen, sådan paragrafen lyder i lagarna 780/2005, 735/2015 och 1718/2015, en farlighetsbedömning för behandlingen av ärendet, samt till enhetschefen för enheten för klientbedömning, för ett fängelse eller för en byrå för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven sysselsättningsansvarig, ett skriftligt utlåtande om slutsatserna av farlighetsbedömningen för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas med stöd av den bedömda risken för våld,

7) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår beredning av övervakningstiden för en fånge som dömts till kombinationsstraff, för beredningen en bedömning av risken för att fången begår ett våldsbrott.

Till yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som är anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten får utan patientens samtycke sådana uppgifter i patientregistret lämnas ut som är nödvändiga för skötseln av de yrkesutbildade personernas uppgifter inom hälso- och sjukvården.

Till andra anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten än yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården får utan skriftligt samtycke av den registrerade personen röjas endast sådana i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda uppgifter som inte anger sjukdomens art eller någon annan detalj om personens hälsotillstånd eller vård.

Ett skriftligt utlåtande om slutsatserna i en i 1 mom. 3 punkten avsedd bedömning av risken för återfall i vålds- eller sexualbrott som utarbetats av enheten för klientbedömning får i samband med planering och genomförande av sådan i övervakning av villkorlig frihet ingående verksamhet som bedömningen förutsätter lämnas till enhetschefen för byrån för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten.

För ändamål som avses i 1 mom. 5 punkten får också uppgifter som ingår i utlåtandet om

Föreslagen lydelse

klientbedömning, till *direktören* för ett fängelse eller för en byrå för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven *biträdande direktör*, ett skriftligt utlåtande om slutsatserna av farlighetsbedömningen för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas med stöd av den bedömda risken för våld,

7) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår beredning av övervakningstiden för en fånge som dömts till kombinationsstraff, för beredningen en bedömning av risken för att fången begår ett våldsbrott.

Till yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som är anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten får utan patientens samtycke sådana uppgifter i patientregistret lämnas ut som är nödvändiga för skötseln av de yrkesutbildade personernas uppgifter inom hälso- och sjukvården.

Till andra anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten än yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården får utan skriftligt samtycke av den registrerade personen röjas endast sådana i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda uppgifter som inte anger sjukdomens art eller någon annan detalj om personens hälsotillstånd eller vård.

Ett skriftligt utlåtande om slutsatserna i en i 1 mom. 3 punkten avsedd bedömning av risken för återfall i vålds- eller sexualbrott som utarbetats av enheten för klientbedömning får i samband med planering och genomförande av sådan i övervakning av villkorlig frihet ingående verksamhet som bedömningen förutsätter lämnas till *direktören* för byrån för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten.

För ändamål som avses i 1 mom. 5 punkten får också uppgifter som ingår i utlåtandet om en i 17 kap. 37 § i rättegångsbalken avsedd undersökning av sinnestillståndet hos en svarande i brottmål lämnas ut till den del där bedöms om den åtalade ska anses vara

Gällande lydelse

en i 17 kap. 37 § i rättegångsbalken avsedd undersökning av sinnestillståndet hos en svarande i brottmål lämnas ut till den del där bedöms om den åtalade ska anses vara synnerligen farlig för någon annans liv, hälsa eller frihet.

Föreslagen lydelse

synnerligen farlig för någon annans liv, hälsa eller frihet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av 25 kap. 6 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i rättegångsbalken (4/1734) 25 kap. 6 §, sådan den lyder i lag 230/2022, som följer:

Gällande lydelse

25 kap.

Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt

6 §

En häktad eller en person som avtjänar fängelse- eller förvandlingsstraff får i brottmål anmäla missnöje hos enhetschefen för fängelset. Om tiden för missnöjesanmälan går ut medan en sådan person till följd av en rättegång eller fängtransport befinner sig utanför straffanstalten, får personen anmäla missnöje dagen efter den dag då han eller hon anlant till fängelset.

Föreslagen lydelse

25 kap.

Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt

6 §

En häktad eller en person som avtjänar fängelse- eller förvandlingsstraff får i brottmål anmäla missnöje hos *fängelsedirektören*. Om tiden för missnöjesanmälan går ut medan en sådan person till följd av en rättegång eller fängtransport befinner sig utanför straffanstalten, får personen anmäla missnöje dagen efter den dag då han eller hon anlant till fängelset.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd (1379/2010) 6 §,
sådan den lyder i lag 235/2022, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

6 §

Samarbete med Brottspåföljdsmyndigheten

Samarbete med Brottspåföljdsmyndigheten

Den dagordning som avses i 5 kap. 8 § i fängelselagen (767/2005) bereds av Brottspåföljdsmyndigheten i samarbete med personalen vid fängelsets familjeavdelning och fastställs av fängelsets direktör.

Den dagordning som avses i 5 kap. 8 § i fängelselagen (767/2005) bereds av Brottspåföljdsmyndigheten i samarbete med personalen vid fängelsets familjeavdelning och fastställs av *fängelsedirektören*.

För att barnskyddet ska kunna genomföras ordnas diskussioner i enlighet med 31 § i barnskyddslagen. Om det sker sådana förändringar i föräldrarnas situation som kan kräva justering i barnets klientplan, ska fängelsedirektören genast meddela den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om detta.

För att barnskyddet ska kunna genomföras ordnas diskussioner i enlighet med 31 § i barnskyddslagen. Om det sker sådana förändringar i föräldrarnas situation som kan kräva justering i barnets klientplan, ska *fängelsedirektören* genast meddela den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om detta.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om ändring av statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten

I enlighet med statsrådets beslut
ändras i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten (290/2022) 1 § 6 mom., 4–7 §, 9 § 3 mom., 11 § 1 mom. samt 12 och 13 §, av dem 7 § sådan den lyder delvis ändrad i förordning 156/2024, som följer:

1 §

Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden

Inom ansvarsområdet för utveckling och styrning finns en rättsenhet, som svarar för Brottspåföljdsmyndighetens rättsliga styrning och laglighetskontroll, och Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, som ordnar utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet och fortbildning inom det området. Inom ansvarsområdet för klientprocesser finns en enhet för klientbedömning, som svarar för bedömningen av klienter och fångar och för planeringen av strafftiden, och en verkställighetsenhet, som svarar för den formella verkställigheten och för de internationella verkställighetsuppgifterna. Med stöd av 12 § 1 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten (221/2022) bestäms det i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning om inrättande och nedläggning av andra enheter inom ansvarsområdena inom Brottspåföljdsmyndigheten.

4 §

Företrädande vid ämbetsverk

Vid domstolar och andra ämbetsverk företräds Brottspåföljdsmyndigheten av generaldirektören. En brottspåföljdscentral företräds dock av direktören för brottspåföljdscentralen. En byrå för samhällspåföljder företräds av direktören för byrån för samhällspåföljder, ett fängelse av fängelsedirektören och en annan enhet vid en brottspåföljdscentral av enhetschefen. Ovannämnda tjänstemän kan bemyndiga en annan tjänsteman att fungera som företrädare. En advokat eller ett rättegångsbiträde med tillstånd kan vid domstolar företräda Brottspåföljdsmyndigheten med fullmakt av generaldirektören och företräda en brottspåföljdscentral med fullmakt av direktören för brottspåföljdscentralen.

5 §

Personal

Vid Brottspåföljdsmyndigheten finns en generaldirektörstjänst samt tjänster som direktör för ett ansvarsområde och som enhetschef. Beslut om inrättande, överföring, indragning och ändring av tjänster som direktör för ett ansvarsområde fattas av generaldirektören. Beslut om inrättande, överföring, indragning och ändring av tjänster som enhetschef inom ett ansvarsområde fattas av direktören för ansvarsområdet. Inom ansvarsområdena finns dessutom

andra tjänster och personal i arbetsavtalsförhållande för ledningen, styrningen och utvecklingen av myndigheten och för verksamheten i övrigt. Beslut om inrättande, överföring, indragning och ändring av dessa tjänster fattas av direktören för ansvarsområdet eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven tjänsteman inom ansvarsområdet.

Vid en brottspåföljdscentral finns en direktörstjänst, tjänster som direktör för en byrå för samhällspåföljder, som fängelsedirektör och som enhetschef för en annan enhet samt andra tjänster och personal i arbetsavtalsförhållande. Beslut om inrättande, överföring, indragning och ändring av tjänster som direktör för en brottspåföljdscentral fattas av generaldirektören. Beslut om inrättande, överföring, indragning och ändring av tjänster som direktör för en byrå för samhällspåföljder, som fängelsedirektör och som enhetschef vid en brottspåföljdscentral fattas av generaldirektören eller, med stöd av Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning, av direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet. Beslut om inrättande, överföring, indragning och ändring av övriga tjänster vid en brottspåföljdscentral fattas av direktören för brottspåföljdscentralen.

Beslut om ändring av tjänster och om överföring av dem mellan brottspåföljdscentralerna eller mellan ett ansvarsområde och en brottspåföljdscentral fattas av direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven tjänsteman inom ansvarsområdet.

6 §

I fängelselagen avsedda tjänstemän med beslutanderätt vid Brottspåföljdsmyndigheten

Tjänstemän som avses i 1 kap. 8 § 1 mom. 7–10 punkten och 3 mom. i fängelselagen (767/2005) är

- 1) enhetschefen för verkställighetsenheten eller en notarie eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven tjänsteman vid verkställighetsenheten i egenskap av verkställighetsansvarig,
- 2) biträdande direktören i egenskap av sysselsättningsansvarig,
- 3) biträdande direktören i egenskap av säkerhetsansvarig,
- 4) överväktaren i egenskap av tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning,
- 5) specialhandledare, handledare, arbetshandledare och vaktare i egenskap av tjänstemän som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

7 §

Särskilda behörighetsvillkor för tjänstemännen

Utöver vad som föreskrivs i 8 § i statstjänstemannalagen (750/1994) är behörighetsvillkoren för

- 1) en direktör för och en enhetschef inom ett ansvarsområde högre högskoleexamen, i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap,
- 2) en direktör för en brottspåföljdscentral, en direktör för en byrå för samhällspåföljder, en fängelsedirektör och en enhetschef för en annan enhet vid en brottspåföljdscentral högre högskoleexamen, i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap,
- 3) en biträdande direktör och en studiehandledare högre högskoleexamen,
- 4) en notarie högskoleexamen,
- 5) en överväktare, en specialplanerare, en specialhandledare, en ansvarig brottspåföljdsanställd och en brottspåföljdsanställd lämplig högskoleexamen,
- 6) en vaktare examen inom brottspåföljdsområdet eller lämplig högskoleexamen,
- 7) en handledare och en arbetshandledare lämplig yrkesinriktad examen på andra stadiet eller lämplig högskoleexamen,

- 8) en lektor för undervisningsområdet lämplig högre högskoleexamen,
- 9) en lärare för undervisningsområdet lämplig högskoleexamen,
- 10) en pastor som hör till den evangelisk-lutherska kyrkan pastorexamen.

Avvikelser från behörighetsvillkoren för väktare enligt 1 mom. 6 punkten kan i fråga om tidsbestämda, sammanlagt högst två år långa tjänsteförhållanden göras för att säkerställa systemet med arbetspraktik, trygga tillgången på säsongarbetskraft eller av någon annan motsvarande orsak. Av en väktare krävs också i dessa fall sådan skicklighet och förmåga som förutsätts för att uppgiften ska kunna skötas med framgång. Till tvåårsperioden räknas inte tiden för sådana studier, sådan inläring i arbetet och sådan arbetspraktik i anslutning till en examen inom brottspåföljdsområdet som avläggs inom ramen för ett tjänsteförhållande för viss tid som väktare och inte tiden för sådant arbete som utförs under studietiden.

Till en i 1 mom. 8 eller 9 punkten avsedd tjänst som lektor eller lärare kan som ordinarie utnämnas endast en person som har slutfört en lärarutbildning med en omfattning på minst 35 studieveckor. Lärarutbildningen ska slutföras senast inom tre år från det att ett tjänsteförhållande för viss tid inleddes.

9 §

Utnänningsbehörighet

Tjänstemännen inom ett ansvarsområde utnämns och personalen i arbetsavtalsförhållande anställs av ansvarsområdets direktör. Direktörerna för byråerna för samhällspåföljder, fängelsedirektörerna och enhetscheferna för andra enheter vid en brottspåföljdscentral utnämns dock av brottspåföljdscentralens direktör. Direktören för en byrå för samhällspåföljder, fängelsedirektören och enhetschefen för en annan enhet vid en brottspåföljdscentral utnämner tjänstemännen vid sin enhet och anställer personalen i arbetsavtalsförhållande.

11 §

Utnämning av en pastor

Bestämmelser om utnämning av en pastor som hör till den evangelisk-lutherska kyrkan till tjänster vid Brottspåföljdsmyndigheten finns i kyrkoordningen (657/2023). När myndighetens gemensamma pastorstjänst eller ett tjänsteförhållande för viss tid tillsätts, ger direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet ett utlåtande om sökandena till den utnämmande myndigheten.

12 §

Beviljande av tjänstledighet

Direktörer för ansvarsområden beviljas tjänstledighet av generaldirektören. Tjänstemän inom ett ansvarsområde beviljas tjänstledighet av direktören för ansvarsområdet eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven tjänsteman.

Direktörer för byråer för samhällspåföljder, fängelsedirektörer och enhetschefer för andra enheter vid en brottspåföljdscentral beviljas tjänstledighet av direktören för brottspåföljdscentralen. En direktör för en byrå för samhällspåföljder, en fängelsedirektör och en enhetschef för en annan enhet vid en brottspåföljdscentral beviljar tjänstemän som är underställda dem tjänstledighet.

Skötseln av uppgifter vid andra verksamhetsenheter

Generaldirektören eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven direktör för eller enhetschef inom ett ansvarsområde kan bestämma att ett ansvarsområde ska sköta uppgifter som hör till ett annat ansvarsområde. Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven enhetschef inom det ansvarsområdet kan bestämma att en brottspåföljdscentral också ska sköta uppgifter som hör till ett ansvarsområde eller till en annan brottspåföljdscentral.

Direktören för ett ansvarsområde kan bestämma att en tjänsteman som är underställd direktören ska sköta uppgifter som hör till ett annat ansvarsområde eller till en brottspåföljdscentral. Direktören för en brottspåföljdscentral kan bestämma att en tjänsteman som är underställd direktören ska sköta uppgifter som hör till en annan brottspåföljdscentral.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

Den som vid ikraftträdandet av denna förordning är utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande för viss tid som biträdande direktör, notarie eller pastor vid Brottspåföljdsmyndigheten behåller sin behörighet för motsvarande tjänster och tjänsteförhållanden för viss tid vid Brottspåföljdsmyndigheten. Den som vid ikraftträdandet av denna förordning är utnämnd till en tjänst eller ett tjänsteförhållande för viss tid som brottspåföljdschef är behörig för en tjänst som övervaktare och för en tjänst som ansvarig brottspåföljdsanställd. Den som före ikraftträdandet av denna förordning har avlagt fångvårdsexamen eller motsvarande tidigare examen är behörig för en tjänst som övervaktare. De behörigheter som avses ovan behålls så länge personen i fråga står i tjänsteförhållande till Brottspåföljdsmyndigheten.